

SUBOTIČKA DANICA

KALENDAR
ZA GOD.

1924

XLI. GODINA

SUBOTIČKA DANICA

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“

ILI

Bc. 26/98. 2P

SUBOTICA

KNJIŽNICA „IVAN KUJUNDŽIĆ“

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

(SA SLIKAMA)

ZA PRISTUPNU GODINU

1924.

CINA 12 DINARA

IZDALO TISKOVNO DRUŠTVO „ALFA“

Crkveni post i nemrs

prema novom crkvenom zakonu od 19. svibnja 1918.

Razlikuj zakon nemrsa i zakon posta.

1. Na zakon *nemrsa* obvezani su svi vjernici, koji su navršili sedmu godinu, a nijesu zapriječeni bolešću ili kojim drugim opravdanim razlogom.

2. Na zakon *posta* obvezani su svi, koji su navršili 21. godinu, a nijesu još zašli u 60. godinu, osim kad su bolesni ili kad obavljaju teške radnje, bilo tjelesne, bilo duševne. Tko je ispričan od *posta*, nije za to oprostjen i od *nemrsa*.

3. Zakon o *nemrsu* zabranjuje jesti meso i juhu (čorbu) od mesa, ali ne brani jaja, mlijeko i mliječne proizvode, niti bilo kakve začine, pa bili oni i od životinjske masti.

4. Zakon o *postu* propisuje, da se na dan uzima samo po jedan potpuni obrok, ali ne brani ujutro i navečer nešto založiti, držeći se ipak glede kolikoće i kakvoće jela utvrđenog mjesnog običaja.

5. Nije zabranjeno služiti se pri istom obroku mesom i ribom, niti je zabranjeno potpuni obrok uzeti uvečer mjesto o podne.

6. Zakon o *samom nemrsu* ima se obdržavati u sve petke.

7. Zakon o *nemrsu i postu zajedno* ima se obdržavati: na čistu srijedu, u petke i subote korizmene i u kvatrene srijede, petke i subote, u dan prije Duhova, Velike Gospe, Svih Svetih i Božića.

8. Zakon o *samom postu* ima se obdržavati u sve ostale dane korizmene.

9. U nedjelje ili zapovijedane blagdane (izuzev zapovijedane blagdane, što bi pali možda u korizmu, a takvih nema u našim krajevima) zakon o *nemrsu*, te zakon o *nemrsu i postu* ili o *samom postu* ne veže i ne prenosi se na dan unaprijed; isto tako ne obvezuje na *Veliku subotu poslije podne*.

10. Župnici i župski upravitelji (kao i svi od njih ovlaštjeni svećenici) mogu u *pojednim slučajevima* (ne općenito, trajno niti za uvijek) oprostiti *pojedine osobe i pojedine obitelji* iz pravednog razloga od *nemrsa* od *posta*.

11. Ako je u kojoj biskupiji bio do sada običaj, da se posti na koji drugi dan, n. pr. uoči Začeha, taj post ostaje u toj biskupiji i nadalje u kreposti.

12. Uoči Petrova nema više *posta*. Na *ukinute* blagdane valja držati post ili *nemrs* prema tome na kakav dan padnu, jer to više nijesu zapovjedni blagdani.

13. Biskup može dati u svojoj biskupiji još i veće olakšice za pojedine vrsti ljudi prema vlasti dobivenoj od sv. Oca Pape.

14. Tko je bolestan ili teško radi, pogotovo ako nema izbor hrane, ne treba ni tražiti oprost od *posta*, jer ga zakon uopće ni ne veže, dok je u tim prilikama.

15. Bogu milo čini, tko dragovoljno posti, prem nije po zakonu dužan, samo da je pri tom razborit i ponizan.

Prestupna godina 1924.

GODINA 1924. jest prestupna godina. Kršćani računaju svoju građansku godinu na osnovi tropske godine, koja broji 365 dana 5 sati 48 minuta i 46'43 sekunda ili 365'242204 dana. — Tropska je godina odsjek vremena, što ga treba sunce, dok se vrati do proljetne točke. — Siderijska godina jest odsjek vremena, što ga treba sunce, da dođe opet do iste točke svoga putovanja t. j. dok se vrati do iste stajačice. — Proljetna točka nije stalna poput stajačice, već se radi precesi e svake godine mijenja za 50". Siderijska godina bro i 365 dana 6 s. 9 m. 34 sek. Građanska je godina od tropske dulja za 0'000246 dana.

I. ČETIRI GODIŠNJE DOBE.

Proljeće počimlje ove godine 20. ožujka u 10 s. 20 m. u večer. Toga dana je noć jednako duga kao i dan.

Ljeto počimlje: 21. lipnja u 6 s. po podne. Ovo je najdulji dan u godini, a noć najkraća.

Jesen počimlje: 23. rujna u 8 s. 58 m. u jutru. Noć i dan jednako su dugi.

Zima počimlje: 22. prosinca u 3 s. 45 m. noću. Ovo je najdulja noć, a najkraći dan u godini.

II. GODOVNI RAČUNI.

1. Zlatni broj mjesečnoga kruga 6.
2. Mjesec kazatelj (epakte) XXIV
3. Sunčani kolobar 1
4. Nedjeljno slovo po Gregoriju F
5. Nedjeljno slovo po Juliju G
6. Rimske daće (indikcije) po Greg. 7

III. POMIČNE SVETKOVINE.

a) Po rimskom kalendaru:

1. Sedamdesetnica 17. veljače.
2. Pepelnica 5. ožujka.
3. Uskrs 20. travnja.
4. Molitveni dani 26. 27. i 28. svibnja.
5. Duhovi 8. lipnja.
6. Tijelovo 19. lipnja.
7. Svetkovina Presv. Srca Is. 27. lip.
8. Prva nedjelja adventa 30. studena.

b) Po grčkom kalendaru:

1. Nedjelja o Mitru i Farizeju 4. velj.
2. Mesopust 18. velj.
3. Uskrs 14. travnja.
4. Spasovdan 23. svibnja.
5. Duhovi 2. lipnja.

IV. KVATERNI POSTOVI.

Proljetni 12., 14. i 15. ožujka; ljetni 11., 13. i 14. lipnja; jesenski: 17., 19. i 20. rujna; zimski 17., 19. i 20. pros.

V. POMRČINE 1924.

1. Potpuna pomrčina *mjeseca* 20. veljače; počimlje u 2 s. 15. m. i traje do 8 s. 2 m. po podne. U nas će se opaziti samo konac pomrčine.

2. Djelomična pomrčina *sunca* 5. ožujka; počimlje u 2 s. 55 m. i traje do 6 s. 33 m. po podne. U nas se ne će opaziti.

3. Djelomična pomrčina *sunca* 31. srpnja; počimlje u 7 s. 52 m. i traje do 10 s. i 4 m. u večer. U nas se ne zamjećuje.

4. Potpuna pomrčina *mjeseca* 14. kolovoza; počimlje u 7 s. 31 m. Zamjećuje se do 11 s. 9 m. u večer. U nas će se moći vidjeti.

5. Djelomična pomrčina *sunca* 30. kolovoza; počimlje u 7 s. 50 m. i traje do 10 s. 55 m. jutrom. U nas se ne će zamjetiti.

VI. VELIKI BLAGDANI I NORME.

Glazba i plesanje zabranjeno je i po državnom zakonu u zadnja tri dana Velikoga tjedna, na prvi dan Uskrsa i Duhova, na Tijelovo, Badnjak i Božić. Vjerna pak djeca katoličke Crkve uzdržavaju se od toga još i u ozbiljno vrijeme adventa i u pokorničko vrijeme korizme te u kvatrene dane.

Kazališne predstave zabranjene su na iste dane osim na Tijelovo. Ali kazališne predstave u dobrotvorne svrhe mogu se davati samo s dopuštenjem nadležne oblasti i na Uskrs, Duhove i Božić.

Norme: Božić, Uskrs, Duhovi i Tijelovo.

Državni praznici: 28. lipnja; 1. i 17. prosinca.

SICANJ

BROJI 31 DAN

JANUAR

Tri Kralja donesoše Isusu zlata, tamjana i mirhe.

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
1. tjed. Kad se navrší osam dana. Lk. 2, 21.				
Utorak	1 Nov. god.	19 Bonifacije	† 7 43	4 25
Srida	2 Ime Isusovo	20 Ignacije	† 7 43	4 26
Četvrtak	3 Genoveva dj. m.	21 Julijana	† 7 43	4 27
Petak	4 Tito bp.	† 22 Anastazija	† 7 43	4 28
Subota	5 Dobromir	23 10 Mučenika	7 42	4 29
2. tjed. Kad se rodi Isus. Eto Mudraci Matej 2, 1.				
Nedilja	6 Tri Kralja	24 Ned. Oteč.	7 42	4 30
Poned.	7 Lucijan m.	25 Rožd. Krist.	7 41	4 31
Utorak	8 Radoslav	26 Zbor Bogorod.	7 40	4 32
Srida	9 Nevinka	27 Stjep. prvom.	7 40	4 34
Četvrtak	10 Pavao pust.	28 Domna m.	7 39	4 35
Petak	11 Zdravko p.	† 29 Mladenci	7 38	4 37
Subota	12 Nesto op.	30 Amisije	7 38	4 39
3. tjed. Kad bi Isusu dvanaest god. Matej 2, 42.				
Nedilja	13 Sv. Obitelj.	31 N. po Bog.	7 37	4 41
Poned.	14 Radovan bp.	1 Novo ljet.	7 37	4 42
Utorak	15 Mavro op.	2 Silvester	7 36	4 43
Srida	16 Marcel p.	3 Malahija	7 36	4 45
Četvrtak	17 Antun op.	4 Zbor 70 uč.	7 35	4 46
Petak	18 Stol. sv. P. u R.	† 5 Teopempto	7 35	4 48
Subota	19 Karlo	6 Bogojavljenje	7 34	4 49
4. tjed. Prvo čudo Is. u Kani Galil. Ivan 2, 1.				
Nedilja	20 2. Po Bog. F. i S.	7 N. p. Prosv.	7 33	4 50
Poned.	21 Janja dj. m.	8 Georgij	7 32	4 51
Utorak	22 Vincencije m.	9 Polievkto	7 32	4 52
Srida	23 Zaruci Bl. Dj. M.	10 Gregorij N.	7 31	4 53
Četvrtak	24 Timotej b. m.	11 Teodozij	7 30	4 54
Petak	25 Obrač. sv. P.	† 12 Tatijana	7 29	4 56
Subota	26 Polikarpo b. m.	13 Emil. i Strat.	7 28	4 58
5. tjed. Isus ozáravlja gubavca. Matej 8, 1.				
Nedilja	27 3. Po Bog. Zl.	14 N. 35. Ocina S.	7 27	4 59
Poned.	28 Margarita	15 Pavao	7 26	5 01
Utorak	29 Franjo S.	16 Verige sv. P.	7 25	5 02
Srida	30 Martina dj. m.	17 Antonije V.	7 24	5 04
Četvrtak	31 Petar Nol. isp.	18 Atanasije	7 23	5 04

SICANJ
posvećen je
Prisv. Imenu
Isusovom.

Sunce

ulazi dne 21. u
8 s. 29 m. prije
podne u znak
Vodenjaka. Dan
poraste za 1 s.
i 1 m.

Misečeve mine:

● Mlađ dne 6.
u 1 s. 48 m. po p.
☾ Prvak dne 13.
u 11 s. 45 m. noću
☼ Uštap dne 22.
u 1 s. 57 m. noću.
☾ Trećak dne 29
u 6 s. 53 m. jutrom

Narodno gata-
nje o vrimeu:

1. sič. Zaručena
zora donša ne-
zgodno vrime.
Kako je na 2.
takav je ruján.
Ako je obraćenje
Pavlovo vedro,
dobra se godine
iščekiva.

U sičnju vode:
Vino nam ode!

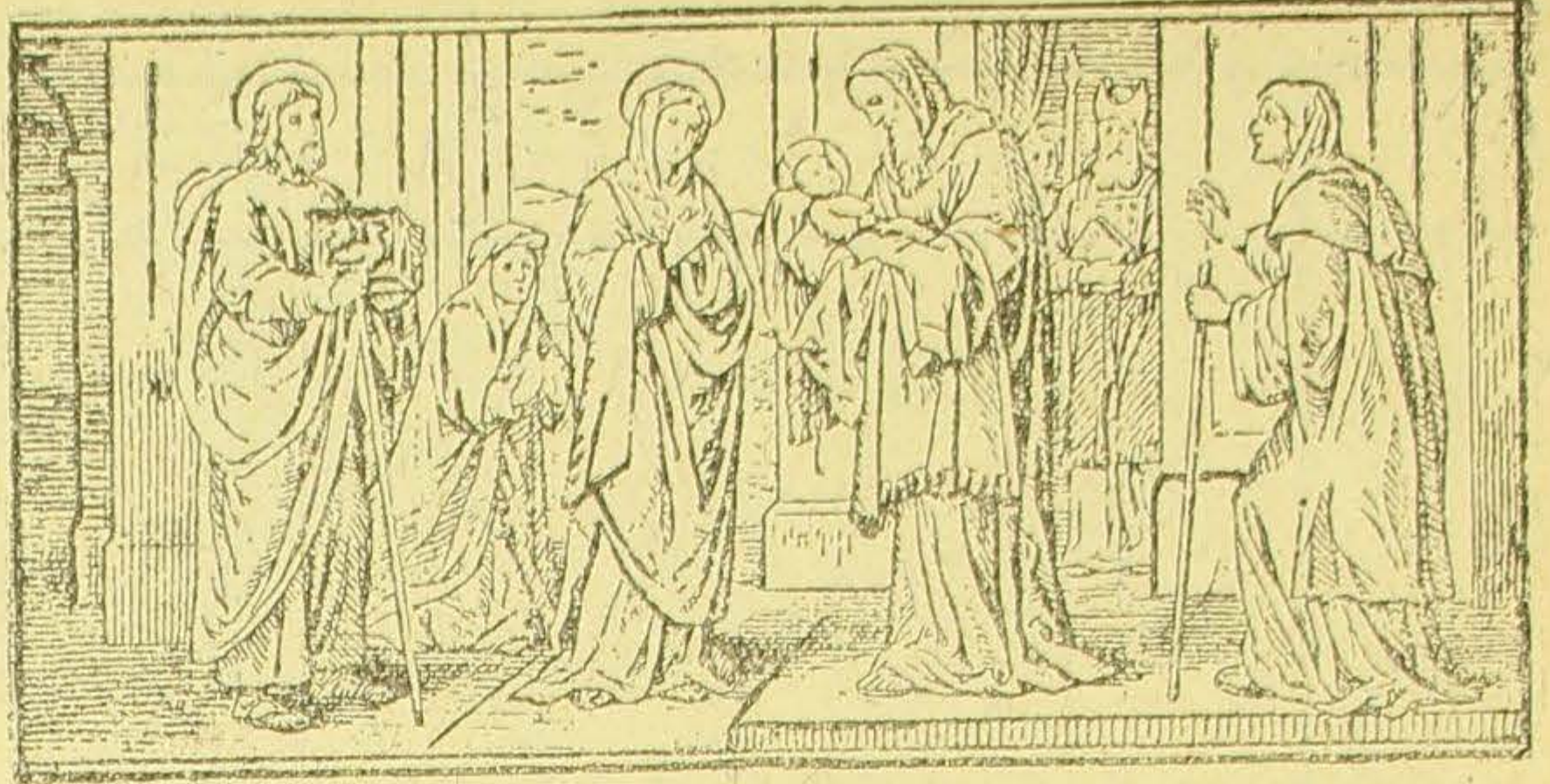
Dan	Dnevnik	Primitak		Izdatak	
		D	p.	D	p.

zkv.h.org.rs

VELJAČA

BROJI 29 DANA

FEBRUAR

Isuse, Marijo, Josipe pomozite nas!

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	VELJAČA posvećen je svetoj Obitelji.
Petak	1 Ignacije m.	†19 Makarij	7 23	5 06	<i>Sunce</i> ulazi dne 19. u 10 s. 51 m. u večer u znak Riba. Dan poraste za 1 s. 30 m. <i>Misečeve mine:</i> ☉ Mlađak dne 5 u 2 s. 38 m. jutrom. ☽ Prvak dne 12. u 9 s. 9 m. u večer ☽ Uštap dne 20. u 3 s. 15 m. po podne. ☽ Trećak dne 27. u 2 s. 15 m. po podne. <i>Narodno gatanje o vrimenu:</i> Kad je Marin dan vedar dugačka će biti zima, ako pada i duše, proliće se približava. Ako je na 22 na stolici Petra hladno, trajat će zima dugo. Ako velja ne veljuje. Starac Marat opakuje.
Subota	2 Sv. Marijino	20 Jeftinije	7 21	5 06	
6. tjed. Isus utiša oluju na moru. Matej 8, 23.					
Nedilja	3 4. Po Bog. Blaž.	21 N. 36. Maksim	7 20	5 07	
Poned.	4 Andrija, Ver.	22 Timotej	7 18	5 09	
Utorak	5 Agata dj. m.	23 Kliment	7 17	5 11	
Srida	6 Doroteja dj.	24 Ksenija	7 16	5 13	
Četvrtak	7 Vranka	25 Grigorij B.	7 15	5 14	
Petak	8 Ivan M. isp.	†26 Ksenofont	7 13	5 15	
Subota	9 Apolonija dj.	27 Prenos m. sv. I.	7 11	5 16	
7. tjed. O dobrom sjem. i kukolju. Matej 13, 24.					
Nedilja	10 5. Po Bog.	28 N. 37. Efrem	7 09	5 17	
Poned.	11 Ukaz. Gospe L.	29 Ignatije	7 07	5 19	
Utorak	12 Damjan	30 Bazilije Vel.	7 05	5 20	
Srida	13 Stjepan op.	31 Kir. i Ivan	7 04	5 22	
Četvrtak	14 Valentin m.	1 Trifon	7 03	5 24	
Petak	15 Faustin i Jov.	†2 Sretenije	7 02	5 26	
Subota	16 Julijana dj. m.	3 Simeon i t. d.	7 00	5 27	
8. tjed. Domaćin uzimlje poslenike. Matej 20, 2.					
Nedilja	17 Sedamdes.	4 O Mitru i Tr.	6 59	5 28	
Poned.	18 Simeon b. m.	5 Agata	6 58	5 30	
Utorak	19 Konrad isp.	6 Vukol	6 56	5 31	
Srida	20 Eleuterij b. m.	7 Partenij	6 54	5 33	
Četvrtak	21 Eleonora dj.	8 Teodor	6 53	5 34	
Petak	22 St. sv. Petra	†9 Nikifor	6 52	5 36	
Subota	23 Petar D.	10 Haralampij	6 50	5 37	
9. tjed. Iziđe sijač da sije sjeme. Luka 8. 4.					
Nedilja	24 Sezdesetn.	11 O izgub. sinu	6 49	5 37	
Poned.	25 Matija ap.	12 Meletije	6 48	5 38	
Utorak	26 Valburga dj.	13 Martin	6 46	5 40	
Srida	27 Aleksander	14 Aukentij	6 44	5 42	
Četvrtak	28 Leander b.	15 Onezin	6 42	5 44	
Petak	29 Roman op.	†16 Pamfil	6 41	5 45	

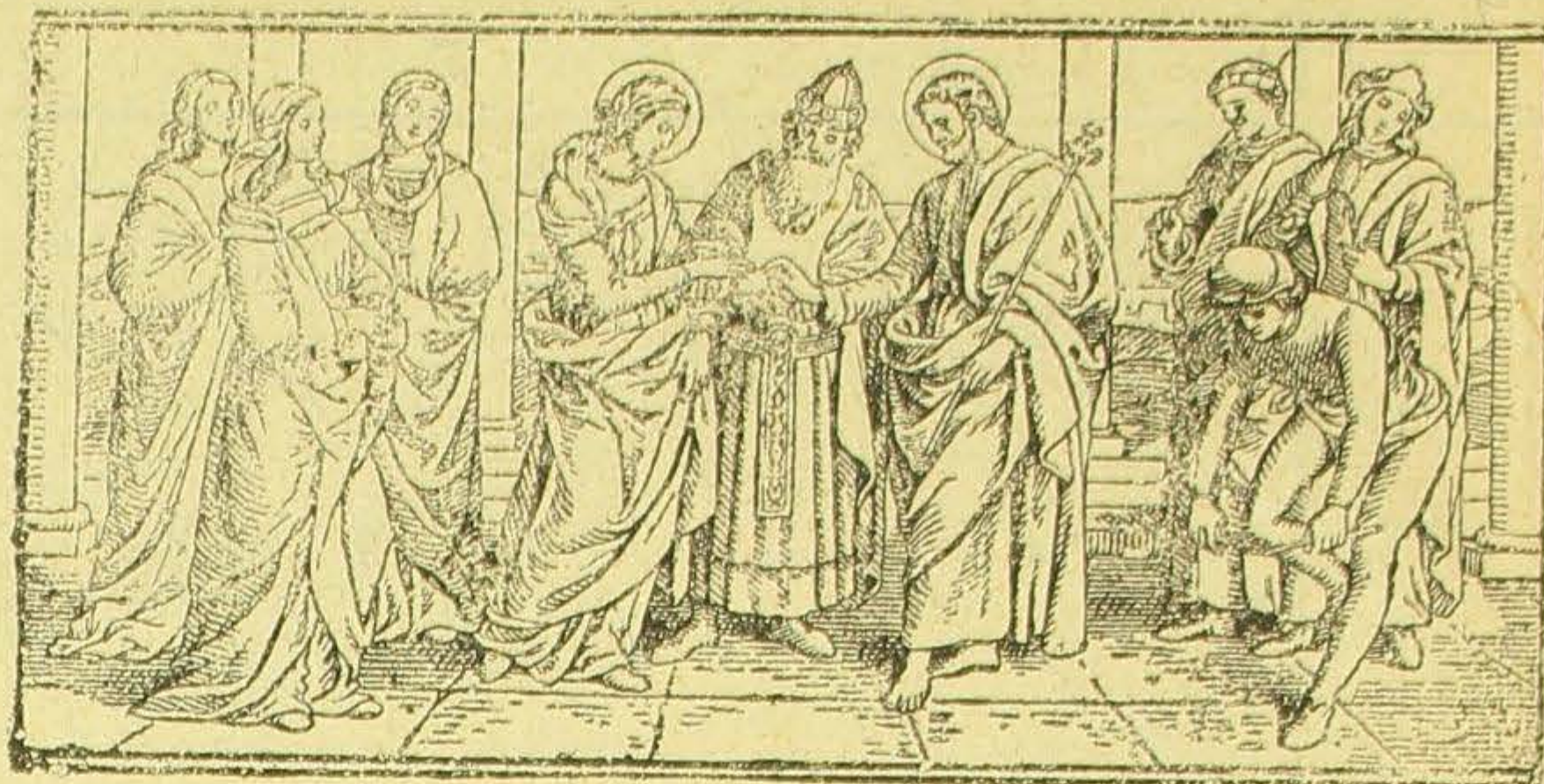
Dan	D n e v n i k	Primitak		Izdatak	
		D	p.	D	p.

zkvkh.org.rs

OŽUJAK

BROJI 31 DAN

MART

Sveti Josipe moli se za nas!

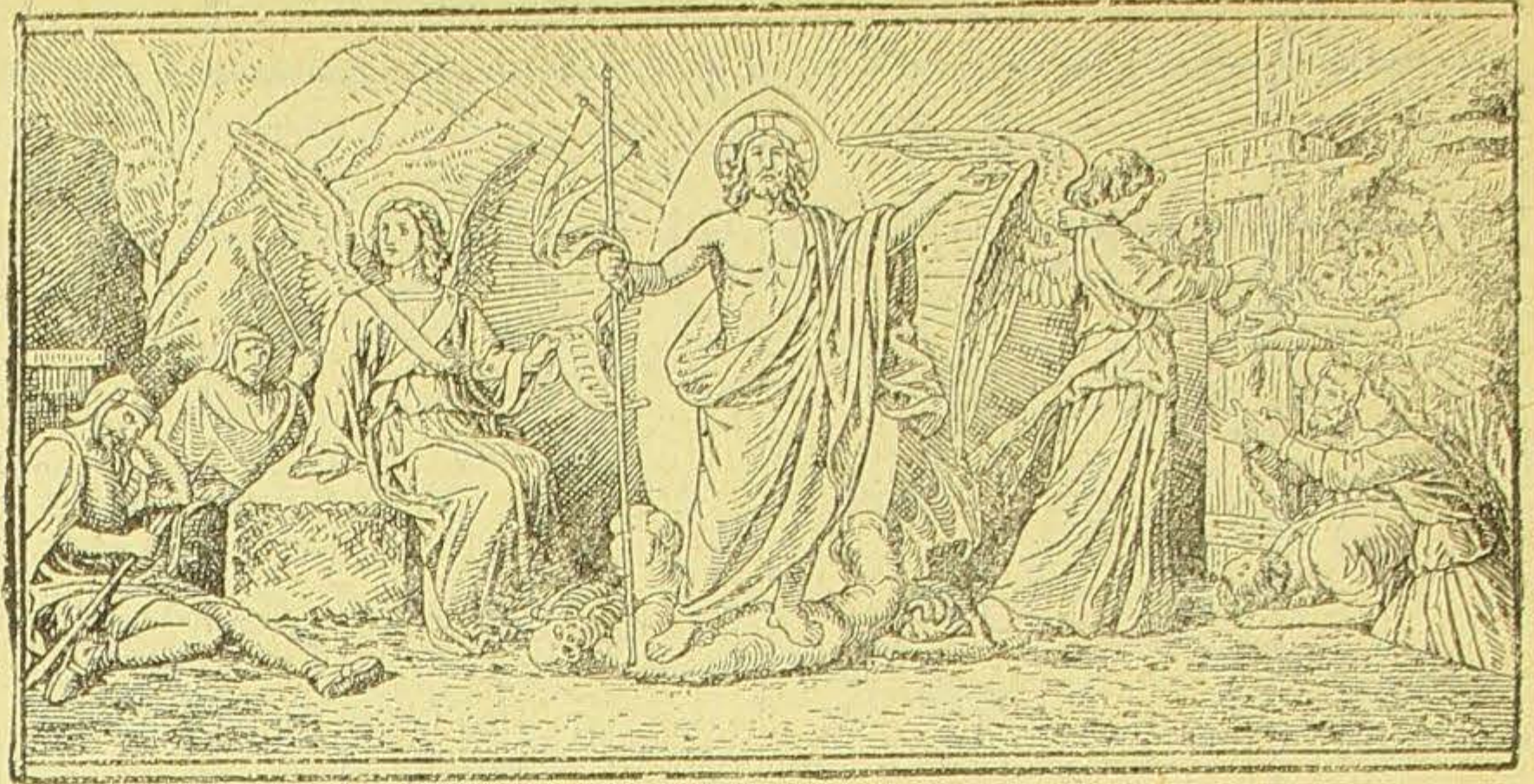
Dani	Za katolike	Za grčko-istoč	Sunce izlazi	Sunce zalazi	OŽUJAK posvećen je sv. Josipu. Sunce ulazi dne 20. u 10 s. 20 m. u ve- čer u znak Ovna, i time počimlje proliće. Dan po- raste za 1 s. 46 m. Misečeve mine. ☉ Mlađak dne 5. u 4 s. 58 m. po podne. ☽ Prvak dne 13. u 5 s. 50 m. po podne. ☼ Uštap dne 21 u 5 s. 30 m. u jutro ☾ Trećak dne 27. u 9 s. 24 m. u večer. Narodno gata- nje o vrimentu: Ako je na Josi- povo vedar dan, plodna se godina obećaje. Kako je vrime 10., na 40 muče- nika, tako ostaje 40 dana. Bolje da te maj- ka bije, Neg ožujsko sunce grije.
Subota	1 Albin b.	17 Teodor	6 40	5 47	
10. tjed. Isus proriče svoju muku Luka 18, 31.					
Nedilja	2 Pedeset.	18 Mesopust	6 38	5 49	
Poned.	3 Kunegunda	19 Arhipa	6 36	5 50	
Utorak	4 Kazimir isp.	20 Lav	6 33	5 52	
Srida	5 <i>Pepelnica</i>	†21 Timotej	6 31	5 53	
Četvrtak	6 Veca	†22 Eugenij	6 29	5 55	
Petak	7 Toma Akvin.	†23 Polikarp	6 27	5 56	
Subota	8 Ivan od Boga	†24 Naš g. Iv. Kr.	6 26	5 57	
11. tjed. Isusa napastuje đavao. Matej 4, 1.					
Nedilja	9 Čista	R. 25 Siropust	6 24	5 59	
Poned.	10 40 Mučenika	†26 Tarasij	†6 22	6 00	
Utorak	11 Eulogije m.	†27 Porfirij	†6 20	6 01	
Srida	12 Grg. Vel. p. Kv.	†28 Prokopij	†6 17	6 03	
Četvrtak	13 Rosina	†29 Basilij	†6 15	6 04	
Petak	14 Matilda ud. Kv.	†1 Evdokija	†6 13	6 05	
Subota	15 Longin m. Kv.	†2 Teodot	6 11	6 06	
12. tjed. Isus se preobrazi na gori. Matej 17, 1.					
Nedilja	16 Pačista	3. 1. N. P.	6 10	6 07	
Poned.	17 Patricij b.	†4 Gerasim	†6 08	6 08	
Utorak	18 Ćiril b. Jerusol.	†5 Konon	†6 06	6 09	
Srida	19 <i>Josip zar. B.D.M.</i>	†6 42 mučenika	†6 04	6 11	
Četvrtak	20 Niceta	†7 Vasilij	†6 02	6 12	
Petak	21 Benedikt op.	†8 Teofil	†6 00	6 15	
Subota	22 Vladislav kr.	†9 40 mučenika	5 59	6 16	
13. tjed. Isus izgoni vruga. Luka 11, 14.					
Nedilja	23 Bezimena	10. 2. N. P.	5 57	6 17	
Poned.	24 Gabriel Ark.	†11 Sofronij	†5 55	6 18	
Utorak	25 Blagovijest	†12 Teofan	†5 54	6 20	
Srida	26 Emanuel m.	†13 Nikifor	†5 51	6 21	
Četvrtak	27 Ivan Damasc.	†14 Benedikt	†5 49	6 23	
Petak	28 Ivan Kapistran	†15 Agapij	†5 47	6 25	
Subota	29 Eustazij isp.	†16 Sabin	5 46	6 27	
14. tjed. Isus nahrani 5000 ljudi. Ivan 6, 1.					
Nedilja	30 Sridoposna	17. 3. N. P.	5 44	6 28	
Poned.	31 Balbina dj.	†18 Kiril	†5 43	6 29	

Dan	Dnevnik	Primitak		Izdatak	
		D	p.	D	p.

TRAVANJ

BROJI 30 DANI

APRIL

Nema ga tu, On uskrsnu.

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	TRAVANJ posvećen je štovanju svetih 5 rana Isusovi.
Utorak	1 Hugon b.	† 19 Hrisant	† 5 41	6 20	<i>Sunce</i> ulazi dne 20. u 9 s. 59 m. pr. p. u znak Bika. Dan poraste za 1 s. 37 m. <i>Misečeve mine:</i> ☉ Mlađ dne 4. u 8 s. 17 m. prije pod. ☽ Prvak dne 12 u 12 s. 12 m. o podne. ☺ Uštap dne 19 u 3 s. 11 m. po pd. ☾ Trećak dne 26. u 5 s. 28 m. u jutro. <i>Narodno gata- nje o vrimenu:</i> Ako žabe zapi- vaju prija ožujka, ćutit će u travnju. Đurđevska kiša donaša blagoslo- va. Kišovit travanj rodna godina. Travanj vedar noću škodi vinu ko i voću.
Srida	2 Franjo Paulisp	† 20 Op. sv. Ot.	† 5 39	6 31	
Četvrtak	3 Rikard b.	† 21 Jakob	† 5 37	6 32	
Petak	4 Izidor b.	† 22 Vasilij	† 5 35	6 33	
Subota	5 Vinko Fer. isp.	† 23 Nikon	5 33	6 35	
15. tjed. Isusa hoće da kamenuju. Ivan 8, 46.					
Nedilja	6 Gluha	24 4. N. P.	5 32	6 36	☉ Mlađ dne 4. u 8 s. 17 m. prije pod. ☽ Prvak dne 12 u 12 s. 12 m. o podne. ☺ Uštap dne 19 u 3 s. 11 m. po pd. ☾ Trećak dne 26. u 5 s. 28 m. u jutro. <i>Narodno gata- nje o vrimenu:</i> Ako žabe zapi- vaju prija ožujka, ćutit će u travnju. Đurđevska kiša donaša blagoslo- va. Kišovit travanj rodna godina. Travanj vedar noću škodi vinu ko i voću.
Poned.	7 Albert b.	† 25 Blagovijest	5 31	6 37	
Utorak	8 Dionizije b.	† 26 Gabrijela	† 5 30	6 39	
Srida	9 Marija Misir.	† 27 Matrona	† 5 27	6 40	
Četvrtak	10 Methilda	† 28 Ilarion	† 5 25	6 41	
Petak	11 7 žalosti BMD	† 29 Marko	† 5 23	6 43	
Subota	12 Julije p.	† 30 Ivan Lj.	5 20	6 44	
16. tjed. Isus sveč. ulazi u Jerusol. Matej 21, 1.					
Nedilja	13 Cvitna	31 5. N. P.	5 18	6 46	☉ Mlađ dne 4. u 8 s. 17 m. prije pod. ☽ Prvak dne 12 u 12 s. 12 m. o podne. ☺ Uštap dne 19 u 3 s. 11 m. po pd. ☾ Trećak dne 26. u 5 s. 28 m. u jutro. <i>Narodno gata- nje o vrimenu:</i> Ako žabe zapi- vaju prija ožujka, ćutit će u travnju. Đurđevska kiša donaša blagoslo- va. Kišovit travanj rodna godina. Travanj vedar noću škodi vinu ko i voću.
Poned.	14 Tiburcije m.	† 1 Marija Eg.	† 5 16	6 47	
Utorak	15 Svetoslav isp.	† 2 Tito	† 5 14	6 48	
Srida	16 Milutin	† 3 Nikita	† 5 12	6 50	
Četvrt.	17 <i>Vel. Četvrtak</i>	† 4 Juraj	† 5 10	6 52	
Petak	18 <i>Vel. Petak</i>	† 5 Teodot	† 5 08	6 53	
Subota	19 <i>Vel. Subota</i>	† 6 Evtihij	5 04	6 54	
17. tjed. Isus uskrsnu iz groba. Marko 16, 1.					
Nedilja	20 Uskrs	7 6. N. P.	5 03	6 56	☉ Mlađ dne 4. u 8 s. 17 m. prije pod. ☽ Prvak dne 12 u 12 s. 12 m. o podne. ☺ Uštap dne 19 u 3 s. 11 m. po pd. ☾ Trećak dne 26. u 5 s. 28 m. u jutro. <i>Narodno gata- nje o vrimenu:</i> Ako žabe zapi- vaju prija ožujka, ćutit će u travnju. Đurđevska kiša donaša blagoslo- va. Kišovit travanj rodna godina. Travanj vedar noću škodi vinu ko i voću.
Poned.	21 Uskrsni pon.	8 Irodij	† 5 01	6 57	
Utorak	22 Soter i Kajo m.	9 Eupsihij	† 4 59	6 58	
Srida	23 Adalbert	10 Terencije	† 4 57	7 00	
Četvrtak	24 Đurđevo	11 Vel. Č.	† 4 55	7 01	
Petak	25 <i>Marko evand.</i>	† 12 Vel. P.	† 4 53	7 03	
Subota	26 Klet i Marcel. m.	13 Vel. S.	† 4 52	7 04	
18. tjed. Isus dođe na zatvor. vrata. Ivan 20, 19.					
Nedilja	27 Bijela	14 Uskrs	4 51	7 06	☉ Mlađ dne 4. u 8 s. 17 m. prije pod. ☽ Prvak dne 12 u 12 s. 12 m. o podne. ☺ Uštap dne 19 u 3 s. 11 m. po pd. ☾ Trećak dne 26. u 5 s. 28 m. u jutro. <i>Narodno gata- nje o vrimenu:</i> Ako žabe zapi- vaju prija ožujka, ćutit će u travnju. Đurđevska kiša donaša blagoslo- va. Kišovit travanj rodna godina. Travanj vedar noću škodi vinu ko i voću.
Poned.	28 Pavao od Križa	15 Uskrs pon.	4 49	7 07	
Utorak	29 Petar m.	16 Uskrs utor.	4 48	7 08	
Srida	30 Katarina Sien. dj	17 Simeon	4 47	7 09	

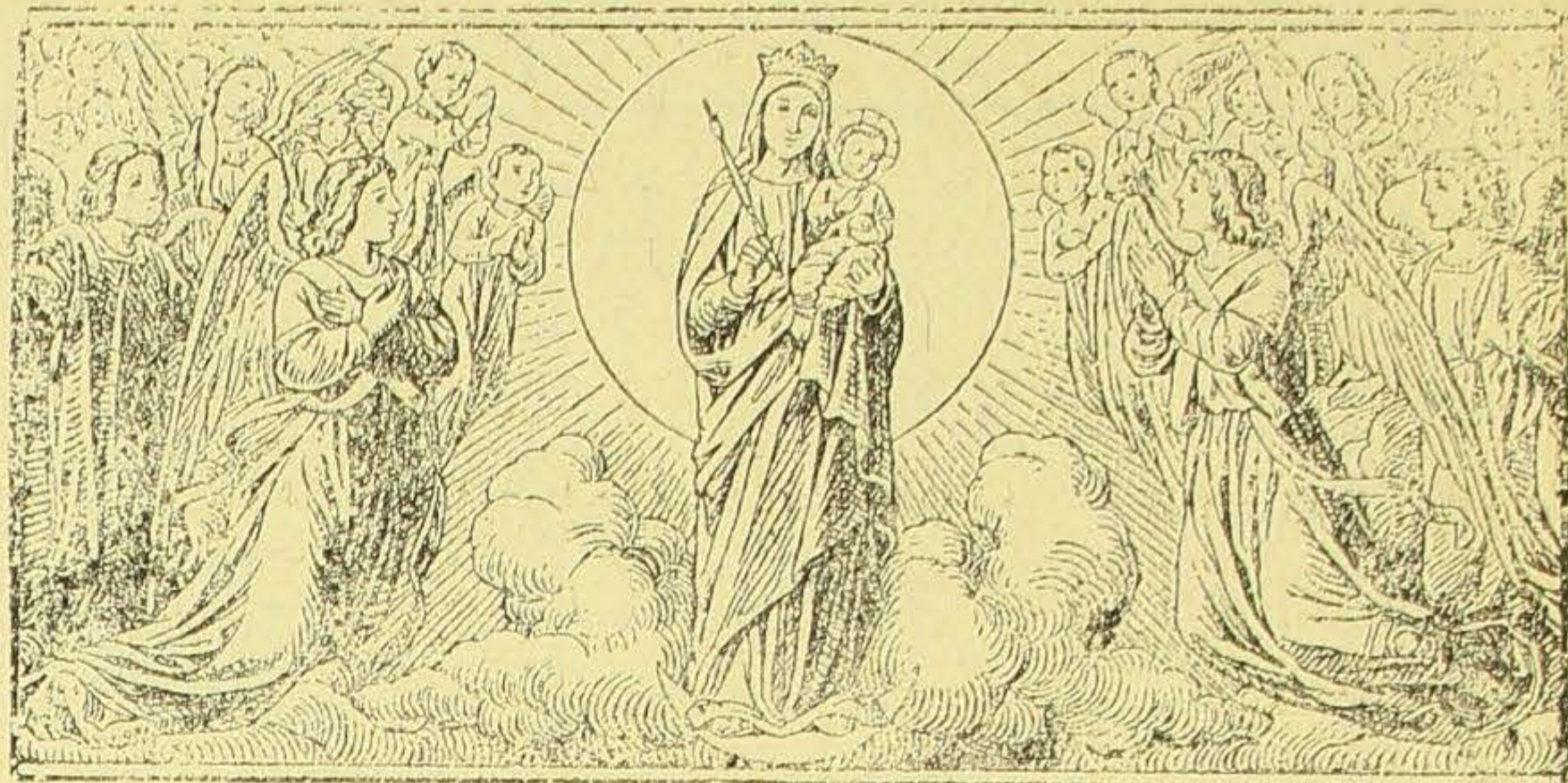
Dan	D n e v n i k	Primitak		Izdatak	
		D	p.	D	p.

zkuvh.org.rs

SVIBANJ

BROJI 31 DAN

MAJ

Gospe svibanjska moli se za nas!

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	SVIBANJ posvećen je Majci Božjoj.
Četvrtak	1 Filip i Jakov ap.	18 Ivan pr.	4 46	7 09	<i>Sunce</i> ulazi dne 21. u 9 s. 41 m. u znak Bli- zanaca. Dan po- raste za 1 s. 15 m.
Petak	2 Atanazije V. b. †	19 Pafnucije	4 45	7 10	
Subota	2 Našašće sv. Križ.	20 Teodor	4 44	7 11	
19. tjed. Isus dobri pastir. Ivan 10, 11.					
Nedilja	4 2. Po Uskr.	21 N. Tomina	4 43	7 12	<i>Misečeve mine:</i> ☉ Mlađ dne 4. u 0 s. i 6 m. jut. ☾ Prvak dne 12. u 3 s. i 14 m. u jutro. ☼ Uštap dne 18 u 10 s. 53 m. več. ☾ Trećak dne 25. u 3 s. 16 m. po pod.
Poned.	5 Pijo V. p.	22 Teodor S.	4 42	7 13	
Utorak	6 Ivan pred vr. lat.	23 Georgij	4 40	7 14	
Srida	7 <i>Zaštita sv. Jos.</i>	24 Sava	4 39	7 15	
Četvrtak	8 Miholjice	25 Marko ev.	4 37	7 16	
Petak	9 Grg. Nazuj. br. †	26 Vasilje	4 35	7 18	
Subota	10 Antonin b.	27 Simeon	4 34	7 20	
20. tjed. Malo i ne ćete me više vidjeti. Ivan 16, 16.					
Nedilja	11 3. Po Uskr.	28 N. ž. Mironos.	4 32	7 21	<i>Narodno gata- nje o vrimenu:</i> Spasovska kiša donosi dobru go- dina. Ako Pan- krac i Servac i Urban prođu bez mrzla, Božja je blagodat. Duhovi kišni, ambari pu- ni. Suv. Maj, prazne vriće. Kad u svibnju mnogo siva, Mudar paor ne- ka piva.
Poned.	12 Pankracij m.	29 Mč. Kizički	4 31	7 22	
Utorak	13 Servacij b.	30 Jakov z.	4 29	7 24	
Sri la	14 Bonifacij m.	1 Jeremija pr.	4 28	7 25	
Četvrtak	15 Ivan de la Salle	2 Atanasij	4 26	7 26	
Petak	16 Ivan Nepom. m. †	3 Teodozije	4 24	7 28	
Subota	17 Paskal isp.	4 Pelagija	4 23	7 29	
21. tjed. Idem k Onomu, koji me poslao. Ivan 16, 3.					
Nedilja	18 4. Po Uskr.	5 N. o raslab.	4 22	7 30	
Poned.	19 Celestin p.	6 Job	4 21	7 32	
Utorak	20 Bernardin S. pr.	7 Poj. sv. Križa	4 20	7 33	
Srida	21 Feliks m.	8 Jovan ap.	4 19	7 34	
Četvrtak	22 Julija i Helena	9 Pren. m. sv. N.	4 18	7 35	
Petak	23 Željko b. m. †	10 Simon z.	4 17	7 36	
Subota	24 Marija Pom. krš.	11 Kiril i Metod	4 16	7 37	
22. tjed. Ako što zaištete od Oca, dat će. Ivan 16.					
Nedilja	25 5. Po Uskr. Urb.	12 Ned. o Samar.	4 15	7 38	
Poned.	26 Filip Ner. isp.	13 Glikerija	4 14	7 39	
Utorak	27 Beda časni	14 Izidor	4 14	7 39	
Srida	28 Augustin bp.	15 Pahomije	4 13	7 40	
Četvrtak	29 Spasovo	16 Teodor	4 13	7 41	
Petak	30 Ferdin. kr. isp. †	17 Andron	4 12	7 41	
Subota	31 Mar. Majka mil.	18 Teodot	4 12	7 42	

Dan

D n e v n i k

Primitak

Izdatak

D

p.

D

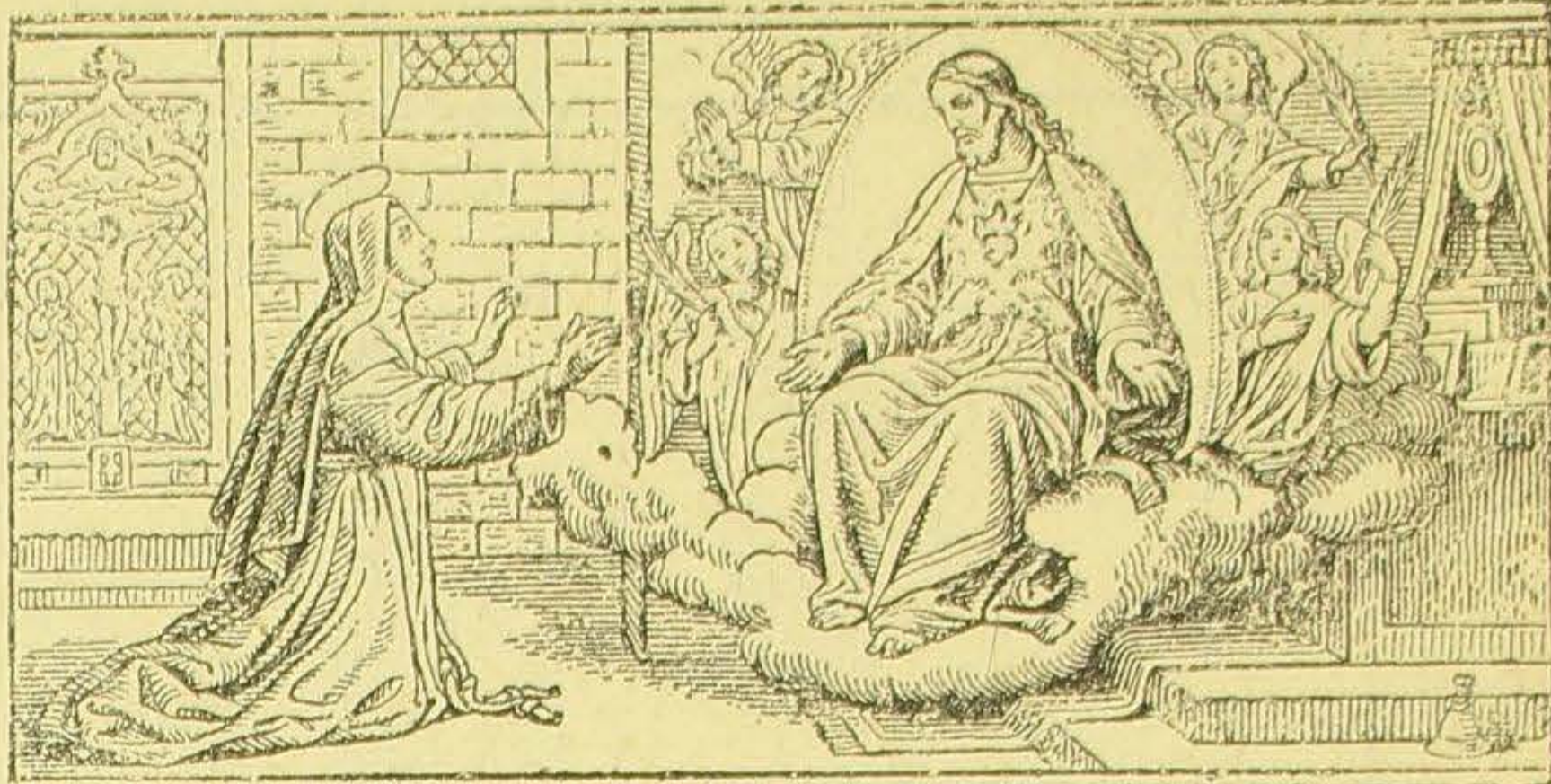
p.

zkh.org.rs

LIPANJ

BROJI 30 DANA

JUNI

Srcce Isusovo pomiluj nas!

Dani	Za katolike	Za grčko-istoć.	Sunce iziazi	Sunce zalazi
23. tjedan. Kada dođe Utješitelj. Ivan 15, 26.				
Nedilja	1 Po Uskr. Pamfl.	19 N. o slijep	4 12 7	42
Poned.	2 Erazmo b. m.	20 Talalej	4 12 7	43
Utorak	3 Klotilda kr.	21 Konstantin	4 11 7	44
Srida	4 Kvirin Sis. b. m.	22 Vasilisko	4 11 7	45
Četvrtak	5 Dobroslav	23 Voznesenije	4 10 7	46
Petak	6 Norberto h.	† 24 Simeon	4 10 7	47
Subota	7 Robert op.	† 25 N. gl. sv. Iv.	4 10 7	48
24. tjedan. Ako tko ljubi mene, držat će riječ. Ivan 14, 23.				
Nedilja	8 Duhovi	26 N. Ot. nik. s.	4 09 7	49
Poned.	9 Duhov. pon.	27 Heladije	4 09 7	50
Utorak	10 Bogomil	28 Nikita	4 09 7	51
Srida	11 Barnaba ap. Kv. †	29 Teodozija	4 09 7	51
Četvrtak	12 Ivan Fakundo	30 Izakij	4 09 7	52
Petak	13 Antun Pad. Kv. †	31 Hermas	4 08 7	52
Subota	14 Bazil. Vel. Kv. †	1 Justin	4 08 7	53
25. tjedan. Dana mi je sva vlast. Matej 28, 18.				
Nedilja	15 Presv. Trojst.	2 Sošest. Sv. D.	4 08 7	53
Poned.	16 Ivan Fr. Reg. isp.	3 Duh. pon.	4 08 7	54
Utorak	17 Adolf, Rajner	4 Mitrofan	4 08 7	54
Srida	18 Efrem Sirski isp.	5 Petar	† 4 08 7	54
Četvrtak	19 Brasancevo	6 Vizarij	† 4 08 7	55
Petak	20 Silverij p. m. †	7 Teodot	† 4 08 7	55
Subota	21 Alojzije Gonz.	8 Teodor	4 08 7	55
26. tjedan. Neki čovjek zgotovi večeru. Luka 14, 16.				
Nedilja	22 2. Po Duh. Pavl.	9 Svi Sveti	4 08 7	55
Poned.	23 Alban, Sidonija	10 Timotej	† 4 09 7	55
Utorak	24 <i>Rođ. Iv. Krst.</i>	11 Barnaba	† 4 09 7	55
Srida	25 Prosper b.	12 Onufrije	† 4 09 7	55
Četvrtak	26 Ivani Pavao m.	13 Akilina	† 4 10 7	55
Petak	27 Srcce Isusovo †	14 Elizej pr.	† 4 10 7	55
Subota	28 Irenej b. m.	15 Amos pr.	4 11 7	55
27. tjedan. Priča o izgubljenoj ovcu. Luka 15, 1.				
Nedilja	29 Petar i Pava	16 2. Ned. Tihon	4 11 7	56
Poned.	30 Spomen sv. Pavla	17 Mamul	† 4 12 7	56

LIPANJ
posvećen je
Srcu Isusovom

Sunce

ulazi dne 21. u 6 s.
po podne u znak
Raka i počimlje
lito. Dan poraste
za 15 m., a od 22.
do 30. smanji se
za 4. m.

Misečeve mine:

☉ Mlađak dne
2. u 3 s. 34 m.
po pod.

☽ Prvak dne 10
u 2 s. 37 m. po pod

☼ Uštap dne 17
u 5 s. 41 m. u jutro

☾ Trećak dne 24
u 3 s. 16 m. u jutro

Narodno gata-
nje o vrimenu:

Kiša 8 na Me-
darda lako ne
pristaje. Magla il
kiša na Vidov
dan šturavo će
biti žito. Al ni u
suši glada ni u
kiši blaga.

Hladan Juni
Sve pokunji.

Dan	D n e v n i k	Primitak		Izdatak	
		D	p.	D	p.

zkv.h.org.rs

SRPANJ

BROJI 31 DAN

JULI

Gospe škapularska moli se za nas!

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	
Utorak	1 Presv. Krv. Isus	18 Leontij	† 4 12	7 54	SRPANJ posvećen je štovanju pri- dragocine Krvi Isusove.
Srida	2 <i>Pohod B. D. M.</i>	19 Juda a.	† 4 13	7 54	
Četvrtak	3 Heliodor b.	20 Metodij	† 4 13	7 53	
Petak	4 Berta †	21 Julijan	† 4 14	7 53	
Subota	5 Ćiril i Met. bb.	22 Eusebij	4 14	7 53	
28. tjedan. O obilatom ribolovu. Luka 5, 1.					
Nedilja	6 4. Po Duh. Izaija	23 3. Ned. Agrip.	4 15	7 52	Sunce ulazi dne 23. u 4 s. 58 m. u znak Lava. Dan se skрати za 58 m.
Poned.	7 Lipa	24 Rožd. sv. Jov.	4 16	7 52	
Utorak	8 Elizabetakr. Por.	25 Fevronij	4 16	7 51	
Srida	9 Brcko b.	26 David	4 18	7 51	
Četvrtak	10 Ljubica	27 Samson	4 18	7 50	
Petak	11 Pijo p. I. †	28 Kiril i Ivan	4 19	7 50	
Subota	12 Mohor m.	29 Petar i Pavao	4 20	7 49	Mesečeve mine: ☉ Mlađak dne 2. u 6 s. 35 m. u jutro. ☽ Prvak dne 9. u 10 s. 46 m. u večer. ☽ Uštap dne 16 u 12 s. 49 m. o pod. ☽ Trećak dne 23. u 5 s. 36 m. po pod. ☉ Mlađ dne 31. u 8 s. 42 m. u večer.
29. tjedan. Ako prav. vaša ne bude veća. Matej 5, 20.					
Nedilja	13 5. Po Duh. Mar.	30 4. Ned. Zb. a.	4 21	7 48	Narodno gata- nje o vrimenu: Kaki srpanj, takav je sićanj. Jul mačvaran Svačemu je kva- ran.
Poned.	14 Bonaventura b.	1 Kuzma i Dam.	4 22	7 47	
Utorak	15 Vladimir	2 Halj. pr. Bog.	4 23	7 46	
Srida	16 Gospa Škapul.	3 Jakinto	4 24	7 46	
Četvrtak	17 Aleksij isp.	4 Andrija Kreć.	4 25	7 45	
Petak	18 Miroslav †	5 Kiril i Met.	4 26	7 44	
Subota	19 Vinko Paulski is.	6 Atanazij	4 27	7 44	
30. tjedan. Pomnoženje hljeba. Marko 8, 1.					
Nedilja	20 6. Po Duh. Ilija	7 5. Ned. Toma	4 28	7 43	Narodno gata- nje o vrimenu: Kaki srpanj, takav je sićanj. Jul mačvaran Svačemu je kva- ran.
Poned.	21 Daniel prorok.	8 Prokopije	4 29	7 42	
Utorak	22 M. Magdalena	9 Pankracij	4 30	7 41	
Srida	23 Apolinar M.	10 45 muč.	4 31	7 39	
Četvrtak	24 Kristina dj.	11 Eufemija	4 32	7 38	
Petak	25 Jakob ap. †	12 Proklo	4 33	7 36	
Subota	26 Ana mati B.D.M.	13 Zbor arh. G.	4 34	7 34	
31. tjedan. Čuvajte se lažnih proroka. Matej 7, 15.					
Nedilja	27 7. Po Duh. Pant.	14 6. Ned. Ahila	4 35	7 32	Narodno gata- nje o vrimenu: Kaki srpanj, takav je sićanj. Jul mačvaran Svačemu je kva- ran.
Poned.	28 Viktor, Nazarije	15 Vladimir	4 36	7 31	
Utorak	29 Marta dj.	16 Antinogen	4 38	7 30	
Srida	30 Dobrila	17 Og. Marije	4 39	7 29	
Četvrtak	31 Ignacije Loj. isp.	18 Emilijan	4 41	7 28	

Dan

D n e v n i k

Primitak

Izdatak

D

p.

D

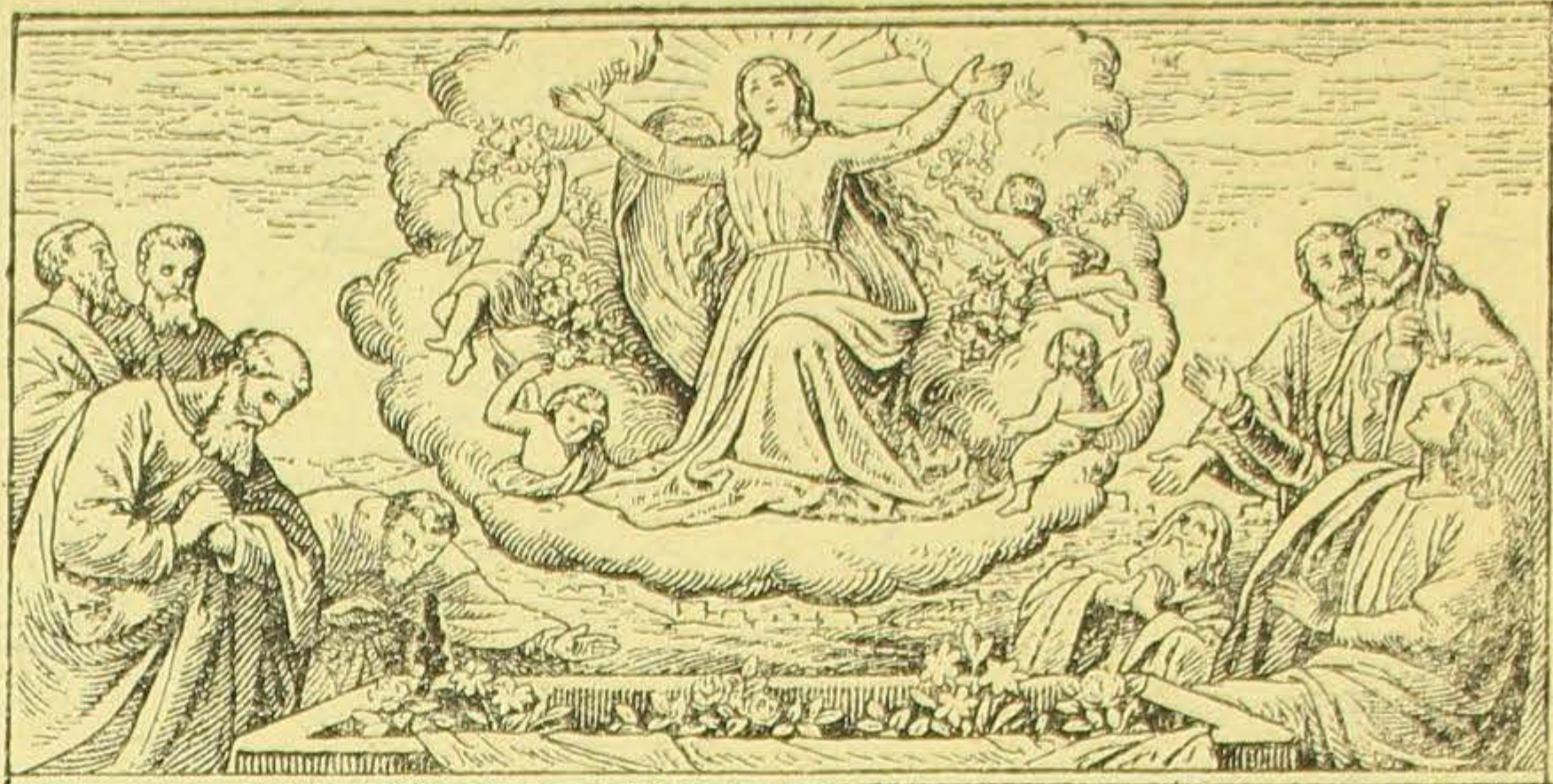
p.

zkh.org.rs

KOLOVOZ

BROJI 31 DAN

AUGUST

Velika Gospe moli se za nas!

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi
Petak	1 Petar u okov. †	19 Makrina	4 42	7 28
Subota	2 Porciunkula	20 Ilijin dan	4 43	7 27
32. tjedan. O nepravednom upravitelju. Luka 16. 1.				
Nedilja	3 8. Po Duh. Aug.	21 7. Ned. Sim.	4 44	7 26
Poned.	4 Dominik isp.	22 Mar. Magd.	4 45	7 25
Utorak	5 Snižna Gospa.	23 Trofin i Teof.	4 46	7 24
Srida	6 <i>Preobraženje K</i>	24 Boris	4 47	7 22
Četvrtak	7 Kajetan isp.	25 Ana	4 48	7 21
Petak	8 Vlastica †	26 Paraskeva	4 49	7 19
Subota	9 Roman m.	27 Pantalejmon	4 50	7 18
33. tjedan. Isus plače nad Jerusolimom. Luka 19, 41.				
Nedilja	10 9. Po Duh. Lov.	28 8. Ned. Proh.	4 52	7 17
Poned.	11 Suzana dj. m.	29 Kalinik	4 53	7 16
Utorak	12 Klara dj.	30 Sila	4 55	7 15
Srida	13 Hipolit i Kas. m.	31 Jevdokim	4 57	7 13
Četvrtak	14 Euzebije isp. †	1 Pr. sv. Kr.	4 58	7 12
Petak	15 Velika Gospa	2 Pren. m. sv. St.	4 59	7 10
Subota	16 Roka	3 Isak	5 00	7 08
34. tjedan. O farizeju i cariniku. Luka 19, 9.				
Nedilja	17 10. Po Duh. Br.	4 9. Ned. 7 ml.	5 02	7 07
Poned.	18 Jelena ud.	5 Evsigenij	5 04	7 05
Utorak	19 <i>Preč. Srce Mar.</i>	6 Preobraženije	5 05	7 03
Srida	20 Bernardo	7 Dormetije	5 07	7 01
Četvrtak	21 Ivana Franc. Š.	8 Emilijan	5 08	7 00
Petak	22 Timotej †	9 Matija	5 09	6 58
Subota	23 Filip Benicij isp.	10 Lavrentije	5 10	6 56
35. tjedan. Isus izliječi gluhonijemoga. Marko 7, 31.				
Nedilja	24 11. Po Duh. Bart	11 10. Ned. Evpl	5 11	6 54
Poned.	25 Ljudevit kr.	12 Fokije	5 12	6 52
Utorak	26 Pelagija ud.	13 Maksim	5 13	6 50
Srida	27 Josip Kalasancij.	14 Mihelj	5 14	6 48
Četvrtak	28 Augustin b.	15 Uspenije Bog	5 15	6 46
Petak	29 Glavosjek I. K. †	16 Diomid	5 17	6 44
Subota	30 Roza Limska dj.	17 Miron	5 19	6 42
36. tjedan. O milosrdnom Samaritancu. Luka 10, 23.				
Nedilja	31 12. Po Duh. Raj.	18 11. Ned. Flor	5 20	6 40

KOLOVOZ
posvećen je
pričistom Srcu
Marijinu.

Sunce

ulazi dne 23. u
11 s. 48 m. u znak
Djevice. — Dan
se smanji za 1 s.
34 m.

Misečeve mine:

☾ Prvak dne 8.
u 4 s. 41 m. u jutro
☽ Uštap dne 14
u 9 s. 19 m. u v.
☾ Trećak dne
22. u 10 s. 10 m.
prije pod.
☽ Mlađak dne
30. u 9 s. 37 m.
prije pod.

*Narodno gata-
nje o vrimenu:*

Vedri i vrući
dani oko Gospo-
jine dozrijavaju
jako vince. Rosa
blaga, svakom
draga.

Ako August žeže,
žeže i vino.

RUJAN

BROJI 30 DANA

SEPTEMBAR

Anđele čuvaru, čuvaj i brani nas!

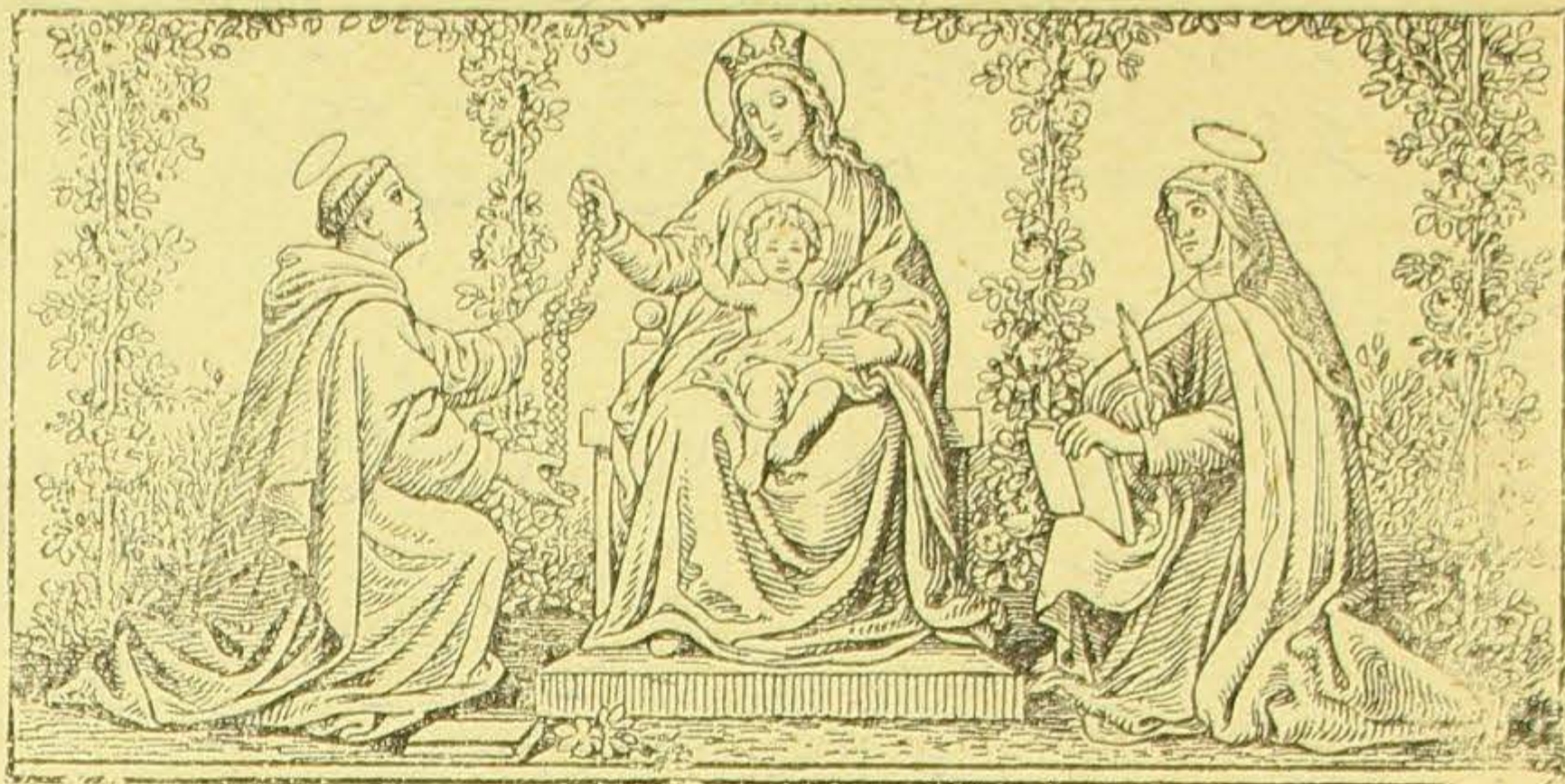
Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	RUJAN posvećen je štovanju Anđela čuvara <i>Sunce</i> ulazi dne 23. u 8 s. 58 m. u jutro u znak Tezulje i počimlje jesen. Dan se skрати za 1 s. 40 m. <i>Misečeve mine:</i> ☾ Prvak dne 6 u 9 s. 46 m. pr. podne. ☽ Uštap dne 13 u 8 s. pr. podne. ☾ Trećak dne 21. u 4 s. 35 m. u jutro. ☾ Mlađak dne 28. u 9 s. 16 m. u več. <i>Narodno gata-</i> <i>nje o vrimenu:</i> Početak poka- ziva cio misec. Prvi dan vedar, cio misec lip. Kaka mina, tako i četvrta cilina. Rujanski hlad Gotov jad.
Poned.	1 Egidij isp. Ver.	19 Andrija	5 21 6	39	
Utorak	2 Zenon m. Jod. b.	20 Samuilo	5 22 6	38	
Srida	3 Milojka	21 Tadej ap.	5 23 6	36	
Četvrtak	4 Rozalija dj.	22 Agaton	5 24 6	34	
Petak	5 Lovro. Just. b. †	23 Lup	5 25 6	32	
Subota	6 Zaharija pror.	24 Evtihij	5 26 6	28	
37. tjedan. Isus ozdravi deset gubavaca. Luka 17, 11.					
Nedilja	7 13. Po Duh. M.	25 12 Ned. Bart.	5 28 6	26	
Poned.	8 Mala Gospa	26 Adrijan	5 29 6	24	
Utorak	9 Petar Klaver isp.	27 Timen V.	5 30 6	22	
Srida	10 Nikola Tolent.	28 Mojsije	5 31 6	20	
Četvrtak	11 Proto i Hijac. m.	29 Usjek. sv. Jov.	5 33 6	18	
Petak	12 Ime Marijino †	30 Aleksander	5 34 6	17	
Subota	13 Amat b.	31 Pol. poj. Bog.	5 35 6	15	
38. tjedan. Nitko ne može dva gospod. služiti. Matej. 6. 24.					
Nedilja	14 14. Po Duh. U.K.	1 13 Ned. Sim.	5 36 6	13	
Poned.	15 Sedam žal. B. D.	2 Mamont	5 37 6	11	
Utorak	16 Ljudmila ud. m.	3 Antim	5 38 6	09	
Srida	17 R. sv. Fr. Kv. †	4 Vavila	5 39 6	07	
Četvrt.	18 Josip Kupert.	5 Zaharij	5 41 6	05	
Petak	19 Jan. b. m. Kv. †	6 Evdoksij	5 42 6	01	
Subota	20 Eustahij m. Kv. †	7 Soson	5 43 5	59	
39. tjedan. Isus uskris. mladića iz Naima. Luka 7, 11.					
Nedilja	21 15. Po Duh. Mat.	8 Rožd. Bog.	5 44 5	57	
Poned.	22 Mauricij m.	9 Joak. i Ana	5 46 5	56	
Utorak	23 Tekla dj. m.	10 Minodora	5 47 5	54	
Srida	24 Bl. Dj. M. O. suž.	11 Teodora	5 48 5	53	
Četvrtak	25 Zlatka	12 Avton	5 49 5	51	
Petak	26 Ciprijan m. †	13 Kornel	5 51 5	49	
Subota	27 Kuzma i Damj. m.	14 Krstov dan	5 53 5	47	
40. tjedan. Isus izliječi čov. od vod. bolesti. Luka 14, 1.					
Nedilja	28 16. Po Duh.	15 15. Ned. Nikit.	5 54 5	45	
Poned.	29 <i>Miholj</i>	16 Evfemija	5 56 5	43	
Utorak	30 Jeronim isp.	17 Sofija i 3 kćeri	5 57 5	42	

Dan	D n e v n i k	Primitak		Izdatak	
		D	p.	D	p.

LISTOPAD

BROJI 31 DAN

OKTOBAR

Kraljice prisv. krunice moli se za nas!

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi		
Srida	1 Remigij b.	18 Evmenij	5 59	5 41	LISTOPAD posvećen je Kraljici Prisve- te Krunice.	
Četvrtak	2 Andeli čuvari.	19 Trofim	6 00	5 40		
Petak	3 Kandid m. †	20 Evstahij	6 02	5 39		
Subota	4 Franjo Asiški isp	21 Kodrat	6 03	5 38		
41. tjedan. Koja je najveća zapov. u zak. Matej 22, 3.						
Nedilja	5 17. Po Duh.	22 16. Ned.	Foka	6 05	5 36	<i>Sunce</i> ulazi dne 23. u 5 s. 44 m. u znak št- pavca. Dan se skradi za 1 sati 43 m.
Poned.	6 Bruno isp.	23 Zač. Iv. Kr.		6 06	5 34	
Utorak	7 Sveta Krunica	24 Tekla		6 07	5 31	
Srida	8 Brigita ud.	25 Evfrosima		6 08	5 28	
Četvrtak	9 Dionizije b.	26 Sp. Iv. ap.		6 10	5 26	
Petak	10 Franjo B. isp. †	27 Kalistrat		6 11	3 24	
Subota	11 Nikasij b. m.	28 Ilaritan		6 13	5 22	
42. tjedan. Isus izliječi čovjeka uzetoga. Matej 9, 1.						
Nedilja	12 18. Po Duh.	29 17. Ned.	Kir.	6 14	5 20	<i>Misečeve mine:</i> ☾ Prvak dne 5. u 3 s. i 15 m. po podne. ☽ Uštap dne 12 u 9 s. 21 m. u večer ☾ Trećak dne 20. u 11 s. 54 m. u večer. ☽ Mlađak dne 28. u 7 s. 57 m. u jutro.
Poned.	13 Slavoljub	30 Grigorij		6 15	5 18	
Utorak	14 Kalist p. m.	1 Pokr. Bogor.		6 16	5 16	
Srida	15 Terezija dj.	2 Kiprijan		6 17	5 14	
Četvrtak	16 Gal op. Hedviga	3 Dionizije		6 18	5 12	
Petak	17 Marg. Alak. dj. †	4 Jerotej		6 20	5 10	
Subota	18 Luka ev.	5 Haritima		6 22	5 08	
43. tjedan. Priča o kraljevskoj svadbi. Matej 22, 1.						
Nedilja	19 19. Po Duh.	6 18. Ned.	Toma	6 24	5 06	<i>Narodno gata- nje o vrimenu:</i> Luki kišica, Petru pšenica. Kad oktobrom mnogo magle pane, Bit će žimi sni- ga na sve strane.
Poned.	20 Ivan Kentski isp.	7 Sergij		6 25	5 04	
Utorak	21 Uršula dj. m.	8 Pelagija		6 26	5 02	
Srida	22 Ivan Kap.	9 Jakov		6 27	5 01	
Četvrtak	23 Ignacije bp.	10 Eulampij		6 28	5 00	
Petak	24 Rafael arkand. †	11 Filip		6 29	4 58	
Subota	25 Hrisanto i D. m.	12 Probo		6 31	4 56	
44. tjedan. Isus izliječi sina kralj. čovj. Ivan 4, 46.						
Nedilja	26 20. Po Duh. D.	13 19. Ned.	Karp.	6 30	4 55	
Poned.	27 Sabina m.	14 Nazarij		6 33	4 53	
Utorak	28 Simon i Juda	15 Lucijan		6 34	4 52	
Četvrtak	29 Narcis b.	16 Longin		6 35	4 51	
Srida	30 Alfonzo R. isp.	17 Osija		6 36	4 50	
Petak	31 Vuk †	18 Luka ev.		6 37	4 49	

Dan

D n e v n i k

Primitak

Izdatak

D

p.

D

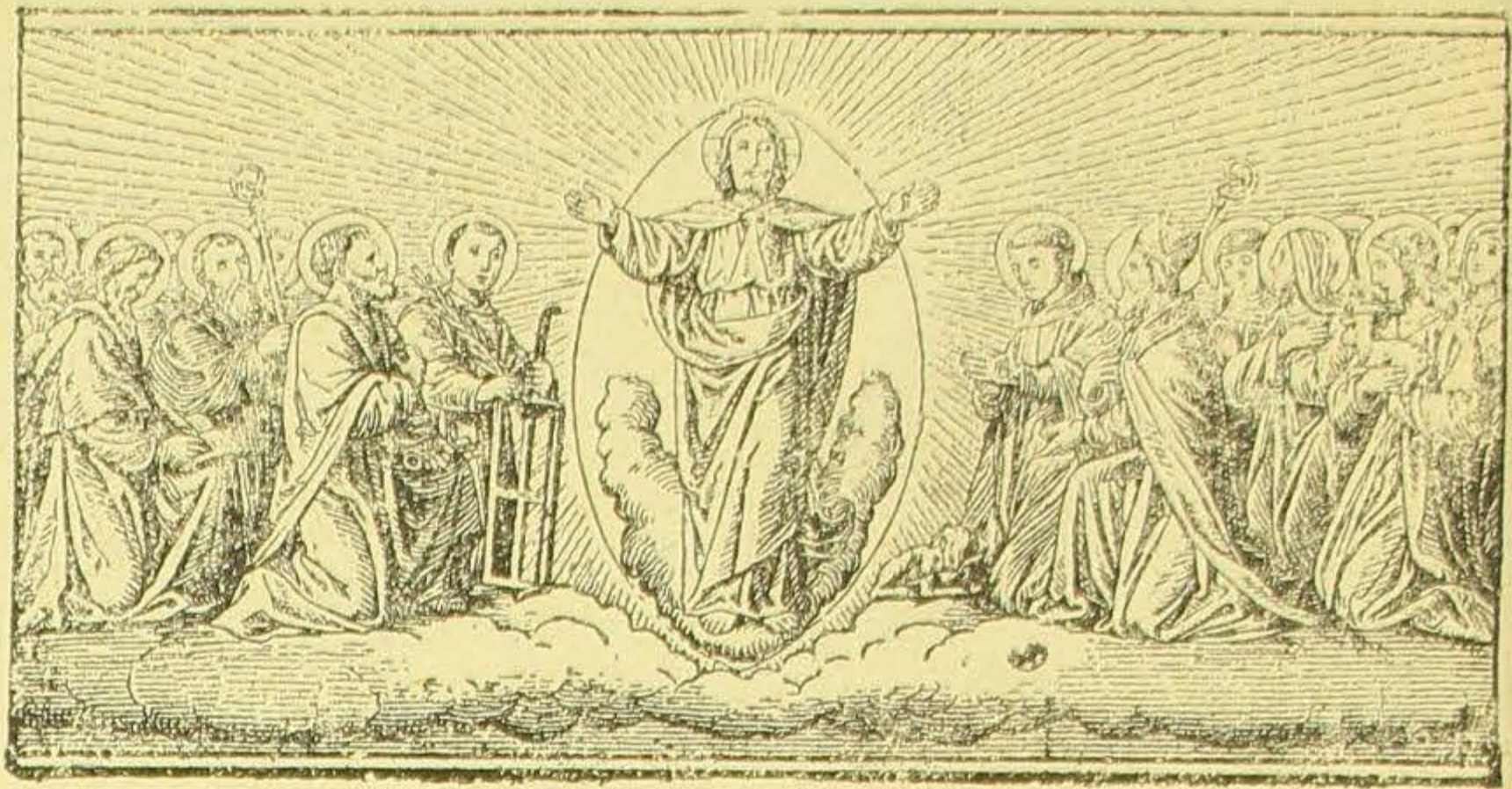
p.

zkvh.org.rs

STUDENI

BROJI 30 DANA

NOVEMBAR

Svi sveti i svetice Božje molite se za nas!

Dani	Za katolike	Za grčko-istoć.	Sunce iziazi	Sunce zalazi
Subota	1 Svi Sveti	19 Joel	6 38	4 49
45. tjedan. Priča o kralju, koji traži i oprašta dug. Mt. 18, 23.				
Nedilja	2 21. Po Duh. J.	20 20. Ned. Art.	6 40	4 47
Poned.	3 Mrtvih dan	21 Ilarij	6 42	4 45
Utorak	4 Karlo Borom.	22 Averkij	6 44	4 43
Srida	5 Mirko isp.	23 Jakov a.	6 46	4 42
Četvrtak	6 Leonardo op.	24 Areta	6 48	4 40
Petak	7 Anđelko †	25 Markijan	6 49	4 39
Subota	8 Bogdan.	26 Dimitrij	6 51	4 39
46. tjedan. Je li slobodno porez dati ces. Matej 22, 15.				
Nedilja	9 22. Po Duh. B.	27 21. Ned. Nestor	6 52	4 39
Poned.	10 Andrija Avel. isp	28 Petka	6 54	4 39
Utorak	11 Martin b.	29 Anastasija	6 56	4 39
Srida	12 Martin p.	30 Milutin	6 57	4 39
Četvrtak	13 Stanislav Kostka	31 Stahij	6 58	4 39
Petak	14 Josafat b. m. †	1 Kuzma	7 01	4 30
Subota	15 Lavoslav isp.	2 Akindin	7 02	4 29
47. tjedan. Isus izliječi ženu od krvotoka. Matej 9, 18.				
Nedilja	16 23. Po Duh. Ivan	3 22. Ned. Akeps	7 03	4 28
Poned.	17 Grgur Čudotvor.	4 Joanikij	7 05	4 27
Utorak	18 Roman m.	5 Galaktion	7 06	4 26
Srida	19 Elisabeta ud.	6 Pavao isp.	7 07	4 25
Četvrtak	20 Feliks de Val. isp	7 Lazar	7 08	4 24
Petak	21 Prik. B. D. M. †	8 Zbor Mih.	7 09	4 23
Subota	22 Cecilija dj. m.	9 Onisifor	7 11	4 22
48. tjedan. Isus navj. propast Jerus. Matej 24, 15.				
Nedilja	23 24. Po Duh. Mil.	10 23. Ned. Erast.	7 13	4 21
Poned.	24 Ivan od Križa isp.	11 Mino	7 15	4 20
Utorak	25 Katarina dj. m.	12 Josafat	7 17	4 18
Srida	26 Ivan Berchmans	13 Ivan Zl. †	7 18	4 17
Četvrtak	27 Virginij b.	14 Filip †	7 19	4 16
Petak	28 Sost. uč. sv. P. †	15 Gurij †	7 20	4 16
Subota	29 Saturnin m.	16 Matej ev. †	7 21	4 15
49. tjedan. Isus proriče sudnji dan. Luka 21, 25.				
Nedilja	30 1. Adventa Andr.	17 24. Ned. Grig.	7 21	4 14

STUDENI

sića nas groznih muka, što ih trpe duše u čistilištu.

Sunce

ulazi dne 22. u 2 s. 46 m. po podne u znak Strijelca.

Dan se skрати za 1 s. i 16 minuta.

Misečeve mine:

☾ Prvak dne 3 u 11 s. 19 m. u več.

☽ Uštap dne 11 u 1 s. 31 m. po p.

☾ Trećak dne 19 u 6 s. 39 m. po pod

☽ Mlađak dne 26. u 6 s. 16 m. po pod.

Narodno gatanje o vrimenu:

Ako je na Sve Svete vlažno, bit će mnogo sniga. Sv. Martin kišu voli, jer ima svoj ogrtač. Sveta Kata snig za vrata.

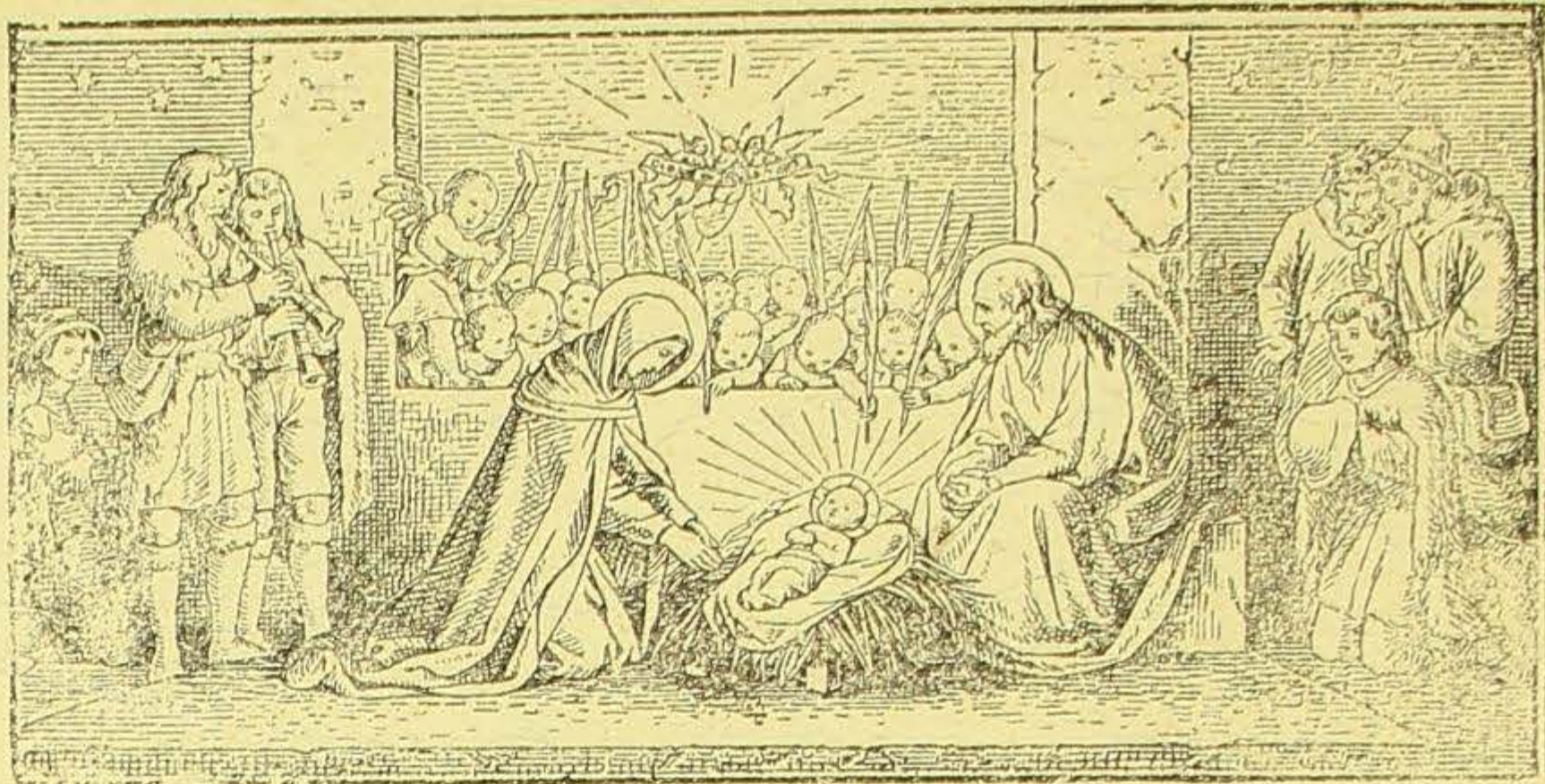
Teška zima, Težak snop.

Dan	D n e v n i k	Primitak		Izdatak	
		D	p.	D	p.

PROSINAC

BROJI 31 DAN

DECEMBAR

Rodi Marija Isusa, Spasitelja sveta. (Božić.)

Dani	Za katolike	Za grčko-istoč.	Sunce izlazi	Sunce zalazi	
Poned.	1 Eligij b. Natal. ud	18 Platon	† 7 22	4 14	PROSINAC posvećen je malom Isusu. <i>Sunce</i> ulazi dne 22. u 3 s. 45 m. u jutro u znak Kozoroga i počinje zima.
Utorak	2 Bibijana dj. m.	19 Avdija pr.	† 7 23	4 13	
Srida	3 Franjo Ksav.	20 Grigorije	† 7 24	4 13	
Četvrtak	4 Barbara dj. m.	21 Uvod. Bogor.	7 25	4 12	
Petak	5 Saba op. †	22 Filim	† 7 26	4 12	
Subota	6 Nikola b.	23 Amfilohij	7 27	4 11	
50. tjedan. Ivan šalje učenike svoje k Is. Matej 11, 2.					
Nedilja	7 2. Adv. Ambr. b.	24 25. Ned. Katar.	7 28	4 11	<i>Misečeve mine:</i> ☾ Prvak dne 3. u 10 s. 10 m. prije podne. ☼ Uštap dne 11 u 8 s. 3 m. prije pod. ☾ Trećak dne 19. u 11 s. 11 m. prije pod. ☼ Mlađak dne 26. u 4 s. 46 m. u jutro.
Poned.	8 Bezgr. Z. B. D. M.	25 Kliment	† 7 29	4 10	
Utorak	9 Leokadija dj. m.	26 Alipij	† 7 30	4 12	
Srida	10 Prijenos kuće L.	27 Jakov	† 7 31	4 13	
Četvrtak	11 Damas p.	28 Irinarh	† 7 32	4 13	
Petak	12 Maksencij m. †	29 Paramije	† 7 33	4 13	
Subota	13 Lucija dj. m.	30 Andrija ap.	7 34	4 14	
51. tjedan. Židovi poslaše svećenike Iv. Ivan 1, 19.					
Nedilja	14 3. Materice	1 26. Ned Naum	7 35	4 14	<i>Narodno gatanje o vrimenu:</i> Crni Božić bili Uskrs. Kake su otačke kvatre, tako je sve lito. O vrimenu čovik snuje Bog boguje.
Poned.	15 Irenej b.	2 Avakum	† 7 36	4 15	
Utorak	16 Adelhajda ud.	3 Sofronij	† 7 37	4 12	
Srida	17 Lazar b. m. Kv. †	4 Barbara	† 7 38	4 13	
Četvrtak	18 Očekiv. p. B. D. M.	5 Sava	† 7 38	4 13	
Petak	19 Nemezij m. Kv. †	6 Nikoljdan	7 39	4 13	
Subota	20 Amo m. Kv. †	7 Ambrosij	7 39	4 14	
52. tjedan. Ivan prepevijseda u pustinji. Luka 3, 1.					
Nedilja	21 4. Oci	8 27. Ned. Patapij	7 40	4 14	
Poned.	22 Zenon m.	9 Bez. z. B. D. M.	7 40	4 15	
Utorak	23 Viktorija dj. m.	10 Mino	† 7 40	4 16	
Srida	24 Badnjak †	11 Danilo	† 7 40	4 17	
Četvrtak	25 Božić Rođ. Kr.	12 Spiridion	† 7 41	4 18	
Petak	26 Stjepan p. m. †	13 Evstratij	† 7 41	4 19	
Subota	27 Ivan ap. i ev.	14 Levkije	7 42	4 20	
53. tjedan. Marija i Josip čudahu se. Luka 3, 1.					
Nedilja	28 Mladen.	15 N. Praoteč.	7 42	4 21	
Poned.	29 Toma b. m.	16 Agej	† 7 43	4 22	
Utorak	30 David kr.	17 Lazar	† 7 43	4 23	
Srida	31 Silvestar p.	18 Sebastijan	† 7 44	4 24	

Dan

D n e v n i k

Primitak

Izdatak

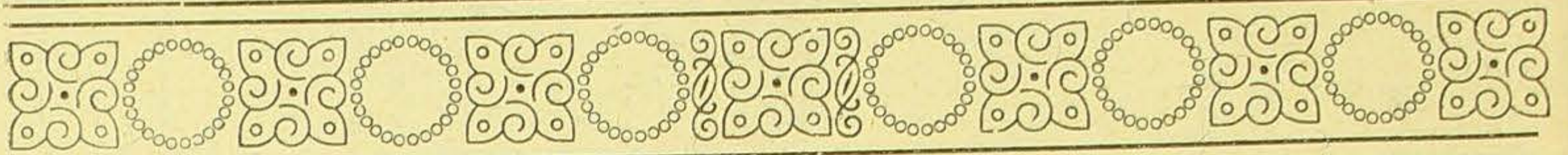
D

p.

D

p.

zkvkh.org.rs

VISOKA KRALJEVSKA KUĆA KRALJEVINE S. H. S.

Njegovo Veličanstvo

Aleksandar I. Karađorđević

rođen 17. prosinca 1888. na Cetinju. Na prijesto stupio 16. kolovoza 1921. Oženio se dne 8. lipnja 1922. sa Njezinim Veličanstvom

Marijom

rumunjskom princezom.

Njima se rodi dne 6. rujna god. 1923. muško dijete, Njeg. Visočanstvo

Prijestolonasljednik

ali buduć, da dok ovo pišemo, još nije kršten, toga radi ne možemo ime donijeti.

Njegovo Visočanstvo kraljević

Đorđe,

brat kraljev, rođen 8. rujna 1887. na Cetinju. Odrekao se prijestolanasljedstva 27. ožujka 1909.

Njezino Visočanstvo kneginja

Jelena,

sestra kraljeva, rođena 4. studenoga 1884. na Rijeci, vjenčana 3. rujna 1911. sa knezom Ivanom Konstantinovićem.

Stric Nj. V. kralja Njeg. Vis. knez **Arsenije Karađorđević**, r. 16. travnja 1859. u Temišvaru.

Sin njegov Njeg. Vis. knez **Pavle Karađorđević**, rođen 27. travnja 1893. u Petrogradu.

Nikoliko riči umisto „Gatalca“.

Na ovim stranicama, prijašnjih godina, čitaliste draga braćo moja Bunjevci i Šokci, gatanje starca stogodišnjaka. Ta to je bilo skoro nemoguće da „Danica“ bez „Gatalca“ izađe, što se je, za ovu 41. godinu daničinog života, samo jedamput dogodilo. Sada mi je vila zamuknula, a pegaz mi bio ohromio, a strune mi pukle na guslama: pa ne mogu, braćo moja draga, da opivam gatanje stogodišnjaka.

Zato ne ću vam pivati, ali ću vam, na početku ove godine, ipak reći koju bratsku i prijateljsku. Ne ću vam pivati nego ću vam reći iskreno iz srca, kao brat bratu, prijatelj prijatelju a drago svom milomu.

Kakva će nam biti šta će nam doneti ova nova godina? Ako budemo htili, bit će dobra... dapače najbolja... Nisu zapravo ona lita u našem žiću dobra, u kojima smo manje trpili i plakali, nego ona, u kojima smo manje grišili, a više zasluga za nebo stekli: lito kroz

koje smo više ljubili i slavili Boga.

Ona će godina u našem životu biti najbolja, koju u vičnosti budemo našli plodnijom dobrim dilima, a najgora ona, u kojoj najmanje zasluga stećemo za nebo.

Ovo nam važi za vični život, a to isto stoji i za vremeniti, zemaljski. Ako u vrime uzoremo, čisto i dobro sime posijemo, redovno okopamo, obradimo, zemlju dobro oreemo i torimo, a nuz to na Boga i na bližnjega svoqa ne zaboravimo: možemo se nadati dobroj godini.

Ako se složimo rame uz rame, brat uz brata, ne gledajući na male, sitne razmirice i samo na svoje lične koristi, nego ako jedino dobrobit našega naroda i naše svete vire imali budemo prid očima: svanuti će i nama boljih dani.

Zato molite, radite i slažite se pa će nam ova nova godina biti najbolja.

TISKOVNO DRUŠTVO „ALFA“.

Ovo novo društvo stavilo je sebi za zadaću, da izdaje i širi dobre knjige i novine, zato će se baviti svim poslovima koji zasijecaju u tu struku.

Nije cilj ovomu društvu da izbije za sebe što više koristi, nego da naš narod što lakše i što jeftinije može doći do sigurno dobrih knjiga i novina. Uzelo je sebi za

ime prvo slovo „A“ što po grčkom znači „Alfa“, znajući da su jedino slova-štampa kadra podići, osvijestiti, oplemeniti i obraniti svaki narod, i što je ovo društvo prvo svoje vrsti među bunjevačkim Hrvatima.

Kao prvo svoje izdanje pušta u svijet evo našu „Subotičku Danicu“, da nam bude zvijezda vodiljica preko cijele godine. Naći ćete u njoj dobre pouke, lijepe pripovijetke i vesele šale, a sve je pisano perom umošćenim u ljubav i dobre želja za svoj narod.

Bunjevci i Šokci! Prigrbite ovu „Danicu“ onom ljubavju, s kojom je ona za vas pisana, pa je čitajte i razmišljajte o tom što vam „Danica“ kaže, te ćete doći do uvjerenja, da vam je ona najvjernija sestrice.

Primi Rode mili ovu prvu pticu našega jata, te je čitaj i siri među naš narod, a tako isto i ostala izdanja koja će slijediti, kad vidio budeš na njima potpis

Tiskovno društvo „Alfa“.

Omladini.

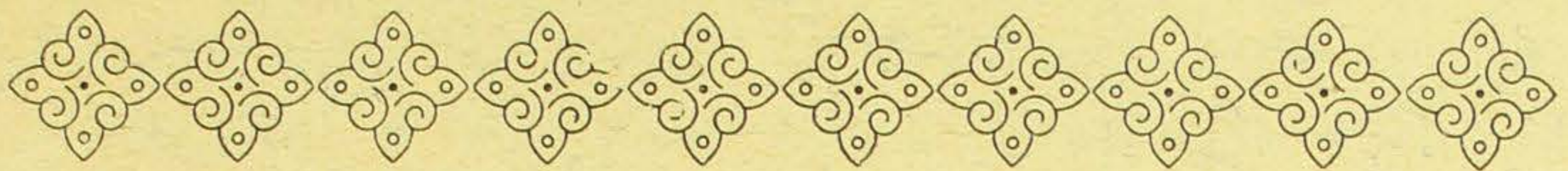
Samo naprijed hrabro družici mili!
Nek vas uvijek bratska veže sloga;
Jerbo ljubav roda našeg sili
Izvest za njegov i dom djela mnoga.

Ako s' na vas klete dižu ruke,
Da vam snažne skrše sile mlade,
Te vas snađu crni jadi, muke,
Čvrsto stojte! Još imajte nade!

Čvrsto stojte rodu na braniku!
Bud'te njemu na čast, slavu, diku,
To je Božja, — roda našeg volja.

Tada će se razić' gusta tama,
Sjajno sunce granuti će nama,
Tad nas čeka i budućnost bolja.

M. DREVIĆ.

LAJČO BUDANOVIĆ.

Postankom nove države Kraljevine Srba Hrvata i Slovenaca nastale su druge prilike i u crkvi. Biskupije kalačka i bačka, koje su još prije stotina godina ujedinjene, od dvije postala jedna, nisu mogle dugo da ostanu pod jednim upravljanjem kaločkoga arcibiskupa. Presjekla ih je granica između države S. H. S. i Mađarske. Kaločki dio je ostao u Mađarskoj, a sav Bački dio i još velik dio od kaločke dopao je u Jugoslaviju: **devedeset plebanija sa petstotina hiljada katolika i dvijestohiljada nekatolika.**

Pošto Kaloča preko granice, iz tuđe države, nije mogla da upravlja sa ovim dijelom: velika Bačka je ostala bez crkvenoga starješine. Sveti otac Rimpapa postarao se je, da Bačka dobije svoga crkvenoga poglavara. Znao je sveti Otac, kako je ovo važno djelo. Toľiki narod nemože da ostane bez duhovnog pastira. A i teškoće je

poznavao. Trebalo je osnovati stvoriti, sve, što jednoj biskupiji ide, jer ničega nije bilo. Treba seminar, gdje će odhranjivati mlade svećenike, treba crkveni sud, crkvena uprava, biskupska kancelarija, i još sto drugih potreba. To sve stvoriti — nije za svačiju glavu. Sveti Otac je prešo okom po svoj Jugoslaviji: i ovaj je dobar, i ovaj je odličan, i ovaj je učan, i ovaj je razborit: al sve, još nije dosta... nešto još manjka.

Ovdje ću, da vam kažem jedan događaj iz sv. Pisma. Kada je gospodin Bog odbacio Saula kralja, jer on nije božiju slavu smatrao, tada posla Bog proroka Samuila u kuću Jese betlemca, da između njegovih 8 sinova izabere jednog za kralja. Sinovi Jesejini su redom dolazili pred Samuila, i Samuilu se dopade odmah prvi: kršan, krasan čovjek. A Bog mu reče: „Ne gledaj na lice vjegovo i na visinu rasta njegova... čo-

vjek gleda što je na očima, a Gospodin na srce.“ Tako prodoše sedam sinova Jesejinih ispred Samuila, i Bog ne izabere ni jednoga. Sedmi „ostao je još najmlađi: eno ga, pase ovce“. To je bio David. Kad je David došao pred Samuila Bog reče Samuilu: „Ustani, pomazi ga, jer je to“. „I siđe Duh Gospodinov na Davida“. Slično se dogodilo nama. Sveti Otac Rimpapa kao Samuil negda, prijeđe očima po sinovima, svećenicima Jugoslavije. Bilo je među njima velikih, odličnih, učinih ljudi, dostojanstvenika. Al Bog kaže sv. Ocu: „Nije to. Ne gledaj na lice njegovo, na dostojanstvo njegovo; ja gledam na srce. — I tako, Duhom Svetim prosvijetljen sveti Otac izabere jednoga najmlađega. Svećenika, koji nije imao još ni crven pojas. On je bio prosti pastir. „Eno ga, pase ovce!“ Ovce Isusove. Prosti duhovni pastir — **Lajčo Budanović**. On je među svojim ovčicama izgledao malen, kao David. Ali je znao, kao i David, potrčati i za lavom i za medvjedom kada bi ovaj napao ovce njegove, pa uhvatiti za grlo i ubiti. Lajču Budanovića je izabrao Bog Duh Sveti i pomazao ga sveti Otac, da vlada nad narodom Gospodinovim: da upravlja, kao vrhovni pogla-

var biskupijom Bačkom. Da nas odbrani, kao David Izraelce, od neprijatelja naših. Njega nije diglo ni visoko prijateljstvo, ni laskanje mogućnima; on je „paso ovce“ Isusove. Tu ga je izabrao Duh Sveti, tu ga je našao sv. Otac.

*

Naša radost, što je g. Lajčo Budanović postao poglavicom biskupije bačke, ta radost naša je dvostruka. Prvo se radujemo, što je Bog Duh Sveti baš iz našeg malog plemena, Bunjevačkoga izabrao svoga pomazanika, a drugo, zašto se radujemo jeste, što je g. Lajčo Budanović za taj veliki posao kao stvoren.

Biti na čelu biskupije od starina, koja ima svašta i to je velik posao. Ali stati na čelo 500 hiljada katolika, i upravljati s njima, biti njim duhovni poglavica, pa onda stvoriti sve ono, što nema, što je potrebno, bez čega nemože upravljati: tu treba glava, koja baš ne rodi na svakome ramenu. To je takav posao, kao: zidati novu crkvu, pa biti i nadničar, i ciglar, i zidar, i tesar, i inžinir, jednom riječi: sve! A to je g. Lajčo Budanović. On i sada ispovijeda, ide bolesniku, pridiči, sahranjiva, krsti, vjenčava, pa onda: upravlja sa 90 plebanija, sa 180 svećenika,

raspravlja sudove crkvene, sveti zvona, krizma, i vrši sve biskupske poslove. Tako se gradi nova crkva, nova biskupija. Pa kada je dogradi, onda će dobiti i prijestolje biskupsko i ime. Baš kao David. Pomazan je za kralja i bori

se, on savladava diva Golijata, ali nu prijestolje kraljevsko sjeda, kada je ujedinio plemena Izrailova.

Zato, eto radost naša. Zato, što je on kost od kosti naše, i tijelo od tijela našega. Zato, što nema sposobnijeg, kao on, koji bi nas u

Presvj. g. LAJČO BUDANOVIĆ

ovim teškim prilikama vodio, upravljao tako, kako to on zna, može i hoće.

*

Lajčo Budanović se je rodio u Bajmaku, kod Subotice, od imućnih roditelja: Albe Budanovića i Đule

Dulićeve god. 1873. Majka mu je kćer Gjene Dulića, prvog predsjednika Subotičke „Pučke Kasine“.

Sve škole je s odlikom svršio. Maturu je nabavio već kao klerik u kaločkoj gimnaziji, sa takim uspjehom, da su ga svi drugovi

namijenili, da će on ići u Rim, na visoke bogoslovske studije. Ali je bila jedna velika zapreka: Lajčo Budanović je bio Bunjevac i pred starješinstvom već poznat, kao „panslav“. Zato je ostao u Kaloči i tu je studirao bogosloviju. Među vrsnih profesori njegovih jedan što je bio najvrsniji, ovako se je o njemu izrazio: „Ovakav pojav, kakav je L. Budanović: i sila i karakter, — u sto godina, samo se jedan ukazuje“. Iza bogoslovske studija, koje je sa odlikom završio, bi zaređen za svećenika 24. lipnja 1897. godine. Kao mladomisnik, poslat je na najopasnije mjesto, gdje su duhovi bili uznemireni u Santovo. Za kratko vrijeme šalju Lajču Budanovića, na još opasniji položaj: u Kačmar. On je na oba mjesta učinio više nego što se od njega očekivalo, tako, da je već kroz godinu dana dospio u Suboticu kod sv. Đurđa, uz slabog starog župnika. Tu je pokazao L. Budanović, ko je i šta je. Jedva je bio tu godinu dana, nije se baš vrlo pokazivao na šetnji ni u zabavama, ali tim više u crkvi. Poslije godinu dana ukazaše se pred oltarom jata pričestnika: djece, majki, djevojaka, a za najviše — ljudi. U „Senti“ — tako se zove taj predjel grada, — nestalo uskakanja, sastajanja,

rastajanja; na koru zapjeva naučen zbor, Bunjevci, svijesni, trijezni, radeni, stali teći. Samo jedno im manjkalo: molitvenik. Madžari, Nijemci imaju molitvenika i imaju, a Bunjevci, jedan, jadan, uzbucan, raštrkan, natrpan svakojakom pljevom. Jednog lijepog dana zasja u trcima sunca, lijep, pozlaćen zgodan, pun, složen, biran molitvenik i pjesmarica — „Slava Božja.“

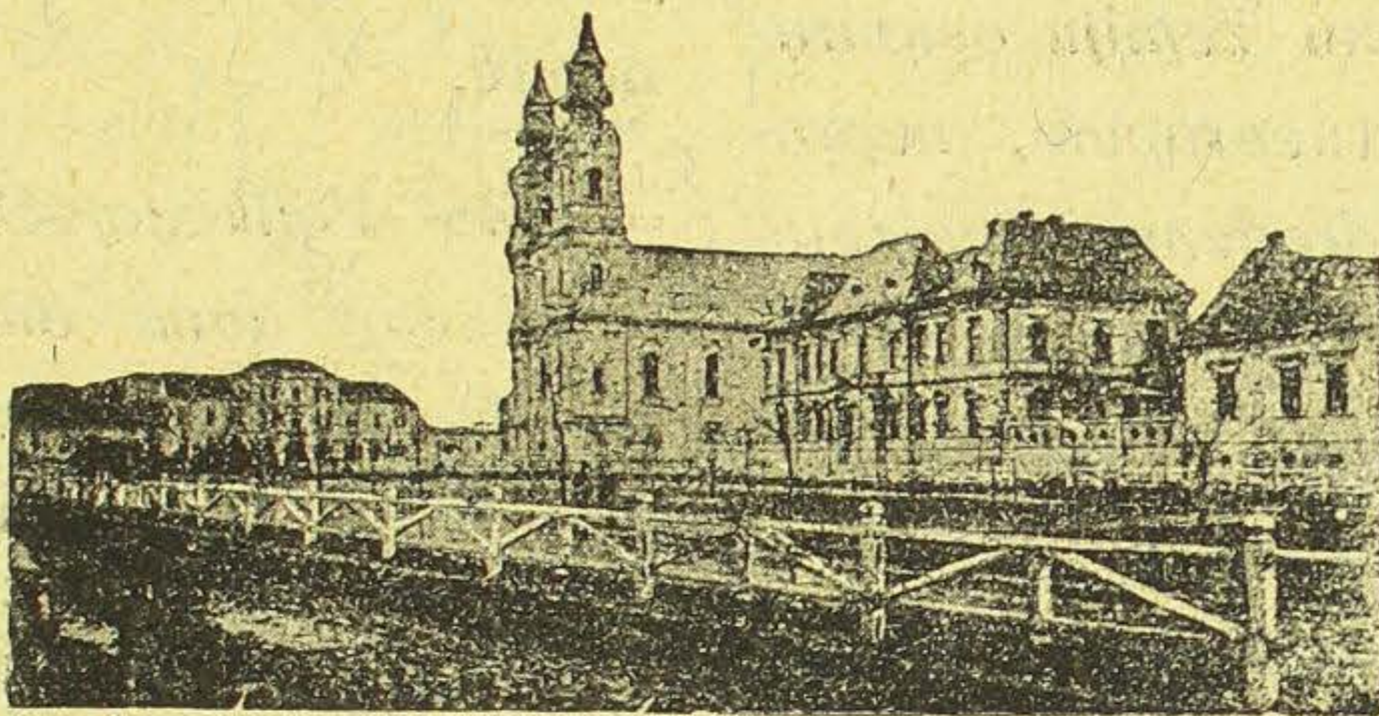
I ako je L. Budanović bio apostol, koji nije činio razlike među dušama, kojega su Madžari jednako volili kako i Bunjevci, upalo je u oči nekojim ljudima, da pod Budanovićevo rukom narod napreduje: osvješčuje se, uči se; svaki dan postaje ljepši i savršeniji. Neprijatelji naroda našega ispovaše da L. Budanović morade u Novi Sad za kapelana.

Šta je za 4 godine u Senti naradio, pokazuje to, da su Senčani, vjernici sv. Đurđa i sada, iza toliko teških dana i naopaka rukovanja: najnježniji, najsavjesniji, najčvršći i Bunjevci i kršćani.

U Novom Sadu je L. Budanović bio 9 godina. Za to vrijeme stekao je takav ugled, da se je njega pitalo, njega ticalo, oko njega vrzalo sve; on je bio zapravo starješina. Radništvo je na njegov mig išlo, zanatlije i trgovci

ega su pitali, inteligencija njegove savjete je slušala. Uspjelo je, njemu jednome, od kako je njegovoga Sada, da Srbe i Madžare — u gradskom vijeću — te poduzmu jednu politiku. 1910. godini premješten je — jer je već bilo velik narastao, veći, nego što nek kojima bilo u volji, — premješten je u Sombor uz starog nemoglog župnika. Za tim u brzo, trebalo je L. Budanovića poslati na mjesto, gdje je nužda za njega bila još veća — u Baju. Gdje god

se je pojavio, za kratko je uredio odnošaje između župa i župljana i pokrenuo religiozno i društveno življenje u duhu crkve katoličke. U Baji je za vrlo kratko vrijeme njegovoga tamošnjega djelovanja, osnovao bunjevačku čitaonicu, sa bajskim Bunjevcima, za koje se do tada nije ni znalo, da su živi. Te potištene je on našao uvijek, i s njima izvodio velika djela, u ime pravde i istine. Kako je dobro utemeljio bajsku čitaonicu svjedoči to, da ona i danas postoji.

Crkva sv. Terezije, sada katedrala bačke biskupije.

12. godine došao je L. Budanović u Bereg za župnika. Njegov rad u Beregu promijenio je sasvim sva sela. Zanemareni Šokci, za koje se nije nitko brinuo, a koje je on tako upotrebio u svoju korist, za nekoliko godina njegovoga župničkoga rada postali su najsvesniji, ne samo duhom, već i radom. Prije su ih različiti elementi istiskali iz njihovoga područja, iz njihovih sela, a sada

Šokci pokupovali natrag zemlje i još i nadokupuju. Iz Berega je 1919. poslat za župnika u Baju. Tu je razorene prilike za kratko vrijeme potpuno uredio. Znao je L. Budanović, da je u Baji u pogibelji, da će biti odcijepljen od svoga naroda, zato 1920. godine na poziv svojih prijatelja i štovatelja dođe L. Budanović na župu sv. Terezije u Subotici, koja je

tada bila ispražnjena. Prijašnji vlastodržci nisu pustili Budanovića „panslava“ u Suboticu, gdje je tolika masa Slavena, Bunjevaca. Dobro su računali za sebe: Kada je Budanović znao da osvijesti i organizuje, poveže i podigne i najmanju grupicu, gdje god je koju našao, od svoga naroda, što će onda u Subotici naraditi, sa 80 hiljada Bunjevaca!

Zaista i u Subotici je znao L. Budanović, da bude duša, pamet, snaga Bunjevaca, da ih, kao Moj-sije, vodi kroz pustinju patnja do-
duše: u obećanu zemlju osigura-
nog obstanka, nepropale, nepro-
mijenjene, neodrođene i neizvje-
rene svojim ocima i svome Bogu.

To je sve mogao da učine Lajčo Budanović dubokom vjerom nepo-
ročnog katoličkog svećenika i žar-
kom ljubavju za sve duše, a naj-
većom: za progonjene, zanemare-
ne, za osuđene na smrt. A to je
bio baš njegov narod.

Eto, to je, u kratko, Lajčo Buda-
nović. Sve nam utvrđenije osvje-
dočenje, da je njega sama prov-
dnost Božija dala, pripravila i sta-
vila na čelo crkvene oblasti Bačke
da u novoj biskupiji u novoj, na-
šoj državi On bude prvi biskup
osnovatelj te biskupije.

Pouzdanjem gledamo u napred-
jer se uzdamo, da će nas i Bog po-
moći, jer znamo, da je život na-
i sudbina Crkve u dobrim rukama
položena, ta duhovni nadpastir b-
skupije Bačke je naš presvjetli
prečasni gospodin Lajčo Buda-
nović.

„Eto Velikoga Svećenika, ko-
je u svoje dane omilio Gospod
i nađen je pravedan. Nije nađen
koji bi bio njemu ravan, zato s-
je zakleo Gospod, da će ga uzu-
siti u narodu njegovome.“

Srećno, spasonosno!

Na mnogaja!

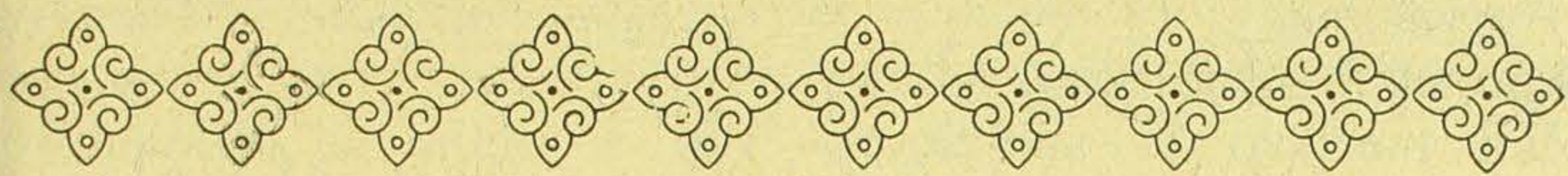

Još uvijek neki ne poimaju zamašitost štampe. Često s-
puta čuje od starijih ljudi gdje govore, da je štampa nova po-
java, da se i bez nje spasavalo duše i prije isto tako dobro
Da, prije, prije! Ali se u najviše slučajeva ne misli na to, da
prije nije bio tako strašan otrov štampe, i da stoga proti-otro-
naime dobra štampa, nije bila tako potrebita.

PIJO

Kad čovjek izgubi vjeru, odmah izgubi i razum.

VOLTAIRE

* Ivan Evetović

Tužnu i žalostnu vjest jamao čitaocima Subotičke Dace, naime: da je Ivan Evetović župnik, prepozit i narodni poslanik preminuo dne 10. kolovoza 1923. u 64. godini dobe svoje.

Ivan Evetović rodio se u Aljašu god. 1860. Roditelji mu oca: Dane Evetović i Imerka Antunović.

Osnovnu školu (IV. r.) svrši u Kaloči god. 1872. U Kaloči svršio i gimn. razrede, kao bogoslovio sa odličnim uspjehom. God. 1885. je zaređen za svećenika. Prvo mjesto mu je bio u Baćin, a za tim kapelavao je u Bikiću, u Kaćmaru, u Bajmaku, gdje su ga Bunjevoljivi i prema njemu najveće poštovanje i ljubav izkazivali.

Za kratko vrijeme upozna se i sa županijskom gospodom, koja ga je i u županijski odbor imenovala.

God. 1902. postao župnikom u starodrevnom nadbiskupskom gradu Baču.

God. 1912. izabran je Evetović za poslanika na budimpeštanskom saboru; a kod prvih izbora u našoj ujedinjenoj državi — Jugoslaviji — također je izabran za narodnog poslanika u Beograd.

God. 1914. postao prepozitom, a uz to mu crkvena oblast povjereni upraviteljstvo nadbiskupskih dobara u Baču.

Nema među nama nikoga, starijega ko nije poznavao ili barem čuo za pokojnoga Ivana Evetovića.

Evetović je bio vanredno blage, umiljate naravi, da, susretljiv, ljubežljiv, milosrdan, učtiv, gostoljubiv u potpunoj mjeri. Ove krjeposti otvorile su mu vrata najviših krugova, tako, da su se s njime prvi mađarski državnici rado družili. I u Beo-

gradu se brzo upoznao sa našim prvacima.

Kao član županijskog odbora Bačke marljivo je sudjelovao na skupštinama i vazda je zagovarao interese naroda. Nije žalio truda kada je trebalo jednemu ili drugom građaninu pomoći kod županije, kod suda ili u ministarstvima. I njegova je riječ svagda uvažena bila.

I svojim vjernicima i svojim prijateljima bio je Ivan desna ruka.

Svakoga je znao uputiti, razgovoriti, ohrabriti ko god se na njega obratio.

Evetović je bio povjerljivim, nutarnjim članom, generalnoga zbora Nevena i Danice, koji je sa listom i kalendarom upravljao. Taj narodni zbor, koji je od Antunovića, pa sve do posljednjih vremena bunjevačke pravice tražio i branio nestao je. Izumriše svi do dvojice: Gromovića i Seljanina...

Pokojniče Ivo! i ja se ev opraštam od tebe, koji sam na ljepše doba — djetinstvo proveo s tobom u rodoljubivom domu našega velikoga Antunovića, gdje smo se kao rođena braća pazili, volili i nastojali nadkriliti jedan drugoga u ljubavi, u poštovanju, u nauci.

Jest! htidosmo i jedan i drugi da se dobrim ponašanjem marljivošću kao đaci; a kao ljudi rodoljubivim radom i nastojanjem odužimo i narodu našem velikomu dobrotvoru Antunoviću.

Ive! vjerni moj družo, opočivaj mirno u grobnici tvojoj jer su one misli, one težnje, one želje, one nade, koje smo u domu Antunovića u srce našo udubili — ispunjene.

Vječni pokoj pepelu Ivanu Evetoviću, a vječno spasenje duši njegovoj!

M. Mandić

Hoćete li da na lak način vladate, onda poštujujte vjere narod i stare običaje njegove i ono, što mu služi za hranu.

KANCELAR BAKO

Neka dođu i sto još puta burnija i teža vremena! Mi znamo jedno: Nad nama bdi jedan, na kojega se možemo osloniti. Nad nama bdi Bog naš.

Dr. KARLO LUEGE

Pravu čast ne daje čovjeku plemeniti rod, već plemenito srce.

PLINIJ

EUHARISTIJSKO SLAVLJE U ZAGREBU.

Otkako Zagreb postoji, nikada se u njemu nije sakupilo toliko ljudi koliko sredinom kolovoza prošle godine. Bilo je u Zagrebu velikih slavlja i oduševljenih manifestacija, ali ovakva manifestacija ne spominje se do sada nigdje u povijesnim analima grada. Oko sto hiljada ljudi ispovijedalo je otvoreno svoju vjeru u euharistijskoga Krista.

Iz svih krajeva, gdje stanuju Hrvati, iz Hrvatske i Slavonije, iz Bosne i Hercegovine, iz Dalmacije i Istre, iz Bačke, Banate i Baranje pohrlilo je ovamo više od šezdeset hiljada Hrvata. U posljednji čas broj se kongresista silno povećao. Bilo je sela, iz kojih se prijavilo oko deset učesnika, a došlo ih je na kongres i preko pedeset. Sudjelovanje iz zagrebačke okolice bilo je također mnogo veće, nego što se očekivalo.

Hrvatskim katolicima priključili su se i ostali jugoslavenski katolici. Slovenci su bili zastupani brojem od četiri hiljade kongresista. Iz Beograda prispjela je na kongres također lijepa četa ne samo hrvatskih i slovenskih, nego i srbijanskih katolika.

Drugi narodi poslali su na kongres svoje izaslanike. Uz Čehe Slovake i Poljake vidjeli smo u Zagrebu i delegate Francuza i Engleza.

Doček Papinog izaslanika.

U petak 17. kolovoza popodne priređen je najsvečaniji doček papinskom delegatu msgru nunciju *Hermenegildu Pellegrinetti*ju. Na kolodvoru su ga pričekali zagrebački nadbiskup, pokrajinski namjesnik, gradonačelnik, komandant IV. armije. Nuncij je na pozdrav odgovorio hrvatskim govorom. U historijskoj galakočiji sa četveropregom provezao se je msgr. Pellegrinetti kroz gusti špalir građanstva, koje ga je oduševljeno pozdravljalo. Čitav je grad okićen zastavama. Na Kaptolu ga je pričekalo svećenstvo sa katoličkim organizacijama i uvelo u katedralu.

Početak kongresa.

U subotu je kongres započeo sv. Misom u nadbiskupskom vrtu, koju je odslužio presv. g. nuncij *Pellegrinetti*, a preko koje su 5

biskupa i 2 redovnička provincijala podijelili sv. pričest 2500 djeci. Poslije toga održana je pontifikalna sv. Misa u katedralci, preko koje je propovijedao presv. g. biskup dr. Lang. U 11 sati započelo je veliko zborovanje u nadbiskupskom vrtu. U prisutnosti 12.000 slušalaca govorili su O. Petar Vlašić o Euharistiji i Crkvi, odvjetnik dr. Matija Belić o narodu prema svećenstvu.

Poslijepodne održane su u raznim crkvama staleške propovijedi. U 5 sati nastavljeno je zborovanje u nadbiskupskom vrtu te je prof. dr. Ljubomir Maraković govorio o obnovi kršćanskoga života po Euharistiji, a Isusovac prof. dr. Dostal o provedbi obnove.

Noćno klanjanje.

U 9 sati na večer otpočelo je u svim crkvama klanjanje se propovijedima, a o ponoći bila je u svim crkvama svečana propovijed i pjevana ponoćna sv. Misa. Noćno klanjanje trajalo je do 6 sati u jutro. Crkve su bile dupkom pune pobožnih vjernika, crkve su plivale u moru električne rasvjete, na ulicama je bilo živo kao usred dana.

Na ponoć je nad Zagrebom bjesnila oluja, a kiša je uz prekide potrajala sve do 9 sati u jutro. Uslijed toga izostalo je mnogo učesnika iz Banovine. No uza sve to broj je učesnika nadmašio 80.000.

Papinski blagoslov.

Kiša je spriječila, da se svečani papinski blagoslov udijeli na otvorenom polju. Stoga je papinski delegat odslužio pontifikalnu Misu u katedralci te je iza Mise podijelio učesnicima papinski blagoslov. Nazočno je bilo 30 biskupa, sve-

ćenstvo, predstavnici građanske i vojničke vlasti, te gradskog zastupstva. Svečanu propovijed izrekao je đakovački biskup msgr. dr. Akšamović.

Svečano zborovanje.

U 11 sati otpočelo je na Kapitolu svečano zborovanje svih učesnika kongresa. Na velikoj tribini zauzeli su mjesta izaslanik sv. Oca nuncij Pellegrinetti, nadbiskup dr. Bauer, kr. namjesnik dr. Čimić, ministar vjera dr. Janjić, sav episkopat, svećenstvo i centralni odbor za kongres.

Predsjednik odbora dr. Lang pozdravio je izaslanika sv. Oca, i ostale nazočne predstavnike, pa je za predsjednika zborovanja predložio, dra Velimira Deželića (oca). Po tom je pročitano pismo sv. Oca Pape, koje je u predmetu euharistijskog kongresa upravljeno na nuncija Pellegrinettia. Ljubljanski biskup dr. Jeglič pozdravlja u ime Slovenaca kongres. Predsjednik dr. V. Deželić javlja, da je westminsterski nadbiskup Bourne pozdravio kongres. U ime Engleza pozdravio je kongres O. Karlo Ćiril Martindel, a u ime Francuza O. Gabriel Gasque. Dr. Velimir Deželić održao je po tom referat o rezolucijama „Euharistija i Crkva“ i „Narod prema svećenstvu.“ Tajnik kongresnog pripravnog odbora dr. Dostal pročitao je obje rezolucije, koje su jednodušno prihvaćene. Biskup križevački dr. Njaradi referirao je o rezolucijama „Obnova kršćanskog života po Euharistiji“ i „Provedba obnove“. Odnosne rezolucije jednodušno se prihvaćaju. U svemu je bilo predloženo i prihvaćeno 14 rezolucija. Zatim je izaslanik sv. Oca nuncij Pellegrinetti podijelio papinski blagoslov hrvatski.

Svečana procesija.

U 4 sata poslije podne najavilo veliko zvono sa tornja katedrale, da svečana teoforistička procesija počinje. Već davno prije predala su se pojedine skupine česnika od župne crkve sv. Marka Mesničkom ulicom, Ilicom, Krajičkom ulicom i Prilazom. Poređaj za procesiju bio je ovaj: Iza križa upala je školska omladina, zatim Mazbica 35. pješ. puka; Bunjevci i Čakanci; seljaci i seljakinje iz Dječakova (prekrasne i bogate ženske nošnje), Osijeka, Zemuna, Hrv. Priorja, Bosne i Hercegovine; slijedi druga glazba (Salezijanski pitomci) iz Bečumurje; seljaštvo iz zagrebačke nadbiskupije; Dalmacije; slijedi treća glazba; zatim Slovenija (lijepa narodna nošnja); zagrebačka družba; cehovi; kongregacije; „Hrvatska žena“; djevojčice u bjelini sa simbolima sv. Euharistije; Francuzi; redovni i svjetovni kler; episkopat; „nebo“ sa pontifikatom; iza „neba“ predstavnici vlade, vojne i civilne vlasti; gradski načelnik sa zastupnikom i konačno redovnice i milodivnice.

Na Prilazu išla je procesija preko Wilsonova i Mažuranićeva trgu u Lenkovu ulicu, pa Akademskim putem, Zrinjcem, Strossmayerovom ulicom na Jelačićev trg. Tamo je s odignute tribine govorio narodu *Krsta Belamarić* kratak govor, nakon čega se narod posvetio Presv. Srcu Isusovom, na što je procesija krenula natrag u katedralu.

U ophodu je bilo preko 80.000 ljudi, a oko 100.000 pravilo je špajz. Svuda je vladao upravo uzoran red, što je naročito istaknuo g. predsjednik. Procesija je potrajala 5 sati.

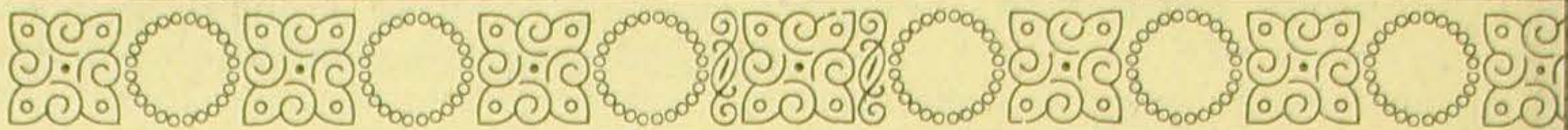
Učesnici, koji se vratiše, pripovijedaju, da je kongres sjajno uspio.

Završetak.

Tako je završila ova velebna manifestacija kršćanske i katoličke misli hrvatskoga naroda. Predstavnici stranih kulturnih naroda ostali su zadržani i istinski začuđeni nad onim, što im je pokazao ovaj kongres; ova manifestacija hrvatskog katoličkog naroda. Najprije se nijesu mogli načuditi ljepoti Zagreba i njegovim kulturnim ustanovama, radi čega se Zagreb, po njihovom mišljenju, može uspoređivati sa prvim kulturnim centrima svijeta. Onda ono svjedočanstvo stotina hiljada hrvatskoga naroda njegove duboke religiozne i hrvatske nacionalne svijesti. Ta to nije Balkan, toga nema ni kod nas u Engleskoj i Francuskoj.

Kako je ovaj kongres učinio dubok utisak na predstavnike stranih naroda, ništa manje nije ostavio utisak i na nebrojene hiljade našega naroda. On im je, naime ovaj kongres pokazao i uvjerio ih, *kako se naše hrvatstvo potpuno pokriva sa našim katoličanstvom, te baš danas, više nego ikada moramo prigrliti ideju ovog euharistijskog kongresa, koja se sastoji u našoj ljubavi prema Euharističnom Kristu, našem nastojanju obnove svega našeg hrvatskog naroda u Kristovim načelima, Presv. Euharistiji.* Obnovljen naš narod po Presv. Euharistiji u privatnom, obiteljskom i javnom životu, on će imati čvrste temelje i sve preduvjete za svoj zdravi napredak u svim granama svoga narodnog života.

Dao to, dragi Bog, i trajno ostala uspomena u našem narodu na ovaj kongres!

Dožejanca u Subotici.

Dožejanca zove se kod Bunjevaca ona narodna slava, kada se nakon obavljene žetve narod zahvaljuje svome Stvoritelju za udijeljeni plod zemlje, svakdanji krušac. Sotim se skopča obično skromnija ili bogatija gozba, već prema mogućstvu priređivača dožejance, i narod se proveseli uz rujnu kapljicu vinove loze.

Kako svaka bunjevačka obitelj, koja ma jedno jutro usjeva požanje, drži svoju dožejancu: tako vas narod Bunjevački slavi svečano sveopću dožejancu. Tojest iz dubokog vjerskog osvjedočenja klanja se svemožnom Stvorcu i hvalu daje za primljenu tjelesnu hranu, koju mu pokloni u godišnjoj žetvi. Tomu se uvijek prispoji i svjetovna narodna slava.

Ovaka se narodna *Dožejanca* prošla ljeta održala velikim slavljem u Subotici 5. kolovoza.

Po primjeru starih Izraelaca, koji su običavali prvi snop dozrejana ječma, na blagdan Duhova Jehovi — Bogu žrtvovati: i Bunjevci svršetkom žetve vijenac pletu od nove pšenice i poklanjaju ga Bogu priznajući, da je Bog vlasnik i gospodar sveukupne žetve i svega što opstoji.

Ovogodišnji pšenični vijenac u obliku krune splela je samouka Đula Prčić i to veoma vješto i umjetno.

Ovaj vijenac donesoše u prvostolnu crkvu svete Terezije djevojke „bandašica“ zvana Manda Jaramazović i momak zvani „bandaš Jakov Šarčević, na način risar — bandaša — prednjaka i risaruš bandašice, vozeći se na klasje okićenim karucama, praćeni mnogo vilovitih konjanika bunjevačkih.

Na crkvenih vratih dočeka narodni povorku sam presvijetli gospodin Apostolski Administrator. Odmah tu blagoslovi pšenični vijenac i poškropi sabrani narod. Međutim se crkva dupkom napuni pobožni svijetom. U to se ukaže na propovjedaonici veleč. g. Petar Evetov župnik sa Žednika i prozbori krasan, ganutljivi govor o zahvalnosti prema Bogu za dobivena dobra. Narod je pažljivo poslušao govornika i svaku mu je riječ duboko usadio u srce znajući, da nema napretka bez blagoslova Božjega a taj se stica sa dostojnom zahvalnošću.

Poslije propovjedi slijedaše sveta zahvalna služba Božja, koju je uz podvorbu služio i opet presvijetli gospodin Apostolski Administrator. Pod svetom misom pjevale su upravo anđeoskim glasovima milopojke pjevačice Bunjevke.

Nakon crkvene slave sabralo se veliko mnoštvo od naroda Bunjevačkog.

vačkog u Katoličkom Bunjevačkom Domu; tu je bio priređen sjajan banket, na kojem je prisustvovalo do 300 osoba građana i građanki starijih i mlađih, zemljoposjednika i risara — radnika; intelligenata i seljaka, svećenika i civila. Sve je tu bilo na okupu što narodno osjeća. Učesnici okićeni biše zlaćanim klasjem od pšenice i bogatim narodnim uresom.

Objed su priredile domaće Reduše Bunjevke, a dvorile su za objeda bunjevačke ljepotice djevojke.

Po narodnom običaju palo je više lijepih i poučnih zdravica. Nazdravljato se nebeskom Ocu, gospodaru, svih sila u ime zahvalnosti. Nazdravljalo se narodnoj slogi, kulturi i napretku.

Uopće vladalo je veselo raspoloženje kako je ovogodišnja žetva dobro ispala za rukom, veselilo se u najljepšoj slogi i ljubavi, koju nikakva neprilika nije pomutila.

Poslije objeda zanihalo se narodno kolo i bunjevačka omladina veselila se uz sitan glas narodne tamburice do rujne zore.

MOJE CARSTVO.

Nemam blaga na tom svijetu,
Bijelog srebra, žutog zlata;
Vel'ka čast u lijepom cvijetu
Od Boga mi nije data.

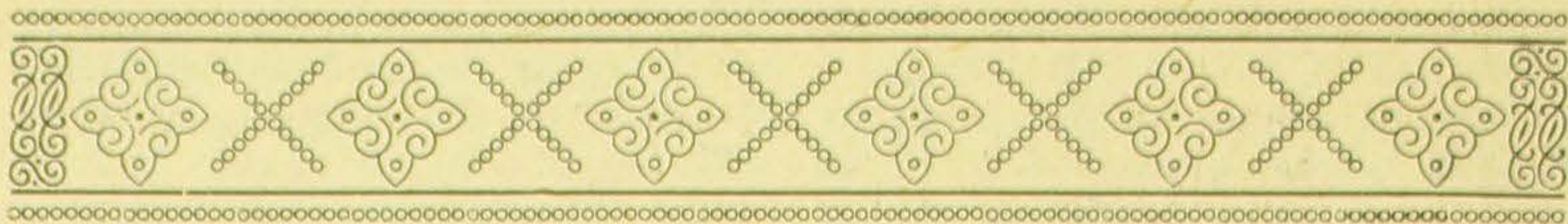
Siromaštvo, ubogarstvo
Pružā meni zemlja ova,
Neka pruža! — Imam carstvo
Idealnih svojih snova.

Srce moje u svom hramu
Potišten: rod svoj krije,
Molitve u vrućem plamu
Za njeg gorke suze lije.

A iz zemlje orošene
Nova klica, snažna niče;
Ideale porušene
Iz tog kala dignuti će.

To mi krijepi dušu mladu,
Zadovoljstvo srca to je.
Za spas roda u svom radu
Vlada vječno carstvo moje.

M. DREVIĆ.

V. slovenski katolički kongres.

Od 25. do 28. kolovoza 1923. bio je u Ljubljani V. slovenski katolički kongres. Prvi je to kongres poslije rata i prvi u našoj državi. Ovaj kongres je pokazao svim prijateljima i neprijateljima katolicizma veliku preporodnu snagu i silni napredak katolicizma u Sloveniji na svim područjima duševne i materijalne kulture, baš u doba razornog djelovanja rata i poratnih nesređenih prilika na svim područjima društvenog života. Pokazao je bjelodano svima, kako je jedini katolicizam potpuno dorastao, da sretno i uspješno riješi sve vjersko-ćudoredne i socijalno-ekonomske probleme sadašnjosti. Ovako uspjeti kongres mogla je da priredi samo dobro organizovana katolička Slovenija. To je zbilja bila veličanstvena manifestacija i slavlje katoličke misli te izložba i smotra uzorno izgrađene organizacije katoličke Slovenije.

Kongres je bio vrlo brojno posjećen. Vanredan je bio odaziv iz svih mjesta Slovenije, a lijepo su bili zastupani i ostali krajevi naše Jugoslavije, pak i mi vojvođanski Hrvati.

Gosti.

Bilo je i delegata westfalskih, američkih i primorskih Slovenaca,

te Čeha, Francuza i Engleza. Na kongres je došao i papinski nuncij msgr. Pellegrinetti, koji je s velikim zanimanjem i veseljem pratio čitavi tok kongresa, a s njim korporativno i sav jugoslavenski episkopat. Kongres je svojom prisutnošću počastio i sam kralj Aleksandar te tim uvećao ovo katoličko slavlje, a i na svoje se oči uvjerio, kako je živa katolička svijest u Sloveniji te kako katolicizam posjeduje silnu životnu snagu za procvat i napredak zajedničke nam države. Tom prigodom među raznim deputacijama primio je na poklon i deputaciju Jugoslavenske Orlovske Sveze, s kojom se dulje zadržao u razgovoru interesirajući se za stanje i napredak naše orlovske organizacije. I ako je ovaj kongres slijedio neposredno iza zagrebačkog euharistijskog kongresa računa se, da mu ja prisustvovalo preko 100.000 naroda.

Početak.

Kongres je započeo u subotu 25. kolovoza dobro posjećen zborovanjima slov. katoličkog đaštva: sveučilištaraca, srednjoškolaca i srednjoškolki. Đaštvo je tom prigodom očitovalo svoju nepokolebivu vjernost Crkvi i vjeri te čvrstu volju, da u svojim redovima goji što

dublji vjerski život, kao i izmijenilo misli, kako da se što bolje i ozbiljnije pripravi za vođe, učitelje i prosvjetitelje svog naroda, te kako bi što više doprinijelo oživotvorenju Ćirilo-Methodske ideje, koja ide za tim, da svi slavenski narodi budu jedno u kršćanskoj ljubavi i slozi. Toga dana je zborovalo i katoličko učiteljstvo brojno udruženo u „Slomšekovoj Svezi“, koje se usprkos raznim šikanacijama i progonima ne boji javno očitovati i braniti svoje duboko katoličko uvjerenje i ljubav prema svom narodu te odlučnu volju, da slovensku djecu odgajaju u katoličkom duhu. U dupkom punoj dvorani „Ljudskog doma“ zborovalo je katoličko radništvo, kojemu su govorili nrvaci dr. A. Gosar i F. Terseglav o kršćanskom socijalizmu.

U subotu je održan i prvi ženski kat. kongres u prostranoj dvorani Hotela „Union“, koji je bio vrlo dobro posjećen ne samo od kat. žena i djevojaka iz grada, nego i sa sela, što je osobito važno i utješno. Sve su se jednodušno odlučno izjavile za kršćanski uzgoj djece, nerazdruživost braka i za aktivno i pasivno žensko pravo glasa. Održana su još razna vrlo aktualna predavanja većinom od seoskih djevojaka, n. pr. o socijalnom radu žene, o širenju trijeznosti, o ženi kao domaćici, o ženi-radnici, o kršćanskoj ženi, o ženi i dobrotvornosti, o djevojačkoj časti i ponosu, o ženskom izbornom pravu, o ženi-majci, o modi, o neudatima i t. d.

Manifestacije.

Nedjelja je bila više namijenjena manifestaciji katoličke misli. Poslije kišovitih dana vrijeme je baš izvrsno poslužilo. Uz slavljenje svih

gradskih zvona, gruvanje topova i svirku glazbe već rano ujutro počela se vrstati velebna povorka, koja se oko 7 sati uputila glavnim gradskim ulicama do Kongresnog Trga, kamo je stigla u uzornom redu tek oko 10 sati. U svečanoj ovoj povorci učestvovalo je 40—50.000 učesnika, koji su pjevanjem raznih katoličkih i rodoljubnih pjesama i oduševljenim poklicima dali oduška svom katoličkom i rodoljubnom osvjedočenju, a preko 50.000 je bilo gledaoca, koji su se u gustim špalirima svrstali duž čitavog puta. Tog dana pohrlilo je u Ljubljano iz čitave Slovenije sve što katolički osjeća, da javno, manifestira svoje katoličko osvjedočenje.

To je bila vjerna slika dobro organizovane katoličke Slovenije: za svaku dobu, za svaki stalež, za sve grane društvenog života posebna organizacija. U povorci je osobitu pozornost na se svraćalo 3000 Orlova i 2000 Orlica u odorama sa svojim krasnim zastavama, 14 glazba, brojne najraznolikije slovenske narodne nošnje, znatno odaslanstvo goričkih i primorskih Slovenaca, konjanici, biciklisti i krasno urešena kola.

Posveta presv. Srcu Isusovom.

Na Kongresnom Trgu je bila svečana sv. Misa, koju je očitao papinski nuncij msgr. Pellegrinetti. Pod njom je pjevalo 1300 pjevača, dok joj je prisustvovalo preko 80 hiljada naroda. Iza sv. Mise slijedila je skupna posveta čitave Slovenije presv. Srcu Isusovom, koju je obavio obljubljeni ljubljanski knez-biskup dr. Jeglič.

Zatim je bilo manifestaciono zborovanje, na komu su govorili baš lijepo i iz dna duše svih prisutnih dr. Brejc o sreći i ponosu

kat. kršćanina te advokat dr. Leskovar o predmetu: Vjersko-ćudoredni uzgoj-cilj katolićkog sastanka. Prisutni su ih često prekidali oduševljenim i burnim odobravanjem.

Orlovi i Orlice.

Popodne su bile razne pobožnosti po pojedinim crkvama za razne staleže, a u 4 sata javni orlovski nastup na novom Stadionu. Nastupilo je 3000 Orlova i oko 1000 Orlica, dok je gledalaca bilo preko 40.000. Orlovi i Orlice već su bili pobrali simpatije svih učesnika kat. kongresa uspjelom akademijom, koju su u subotu u večer priredili u dramskom kazalištu. No u nedjelju popodne sve su zadivili i ugodno iznenadili tako velikim brojem vježbaća i vježbaćica, njihovim impozantnim nastupom na vježbalištu, preciznim izvađanjem prostih i simbolićkih vježbi, te nadasve smionim i savršenim vježbama na raznim spravama, kao i raznim vrlo lijepo kombinovanim skupinama.

Rezolucije.

Ponedjeljak i utorak bio je posvećen vijećanjima u pojedinim odsjecima, školskom, za narodnu prosvjetu, za znanost i umjetnost, za vjersko-ćudorednu obnovu, za socijalna i crkveno-politićka, politićka i narodna pitanja te dvama svećanim zborovanjima. Na svima ovim vijećanjima i zborovanjima predavali su, odnosno govorili ponajbolji

slovenski stručnjaci tako, da nema skoro nijednog aktuelnijeg socijalno kulturnog pitanja, koje nije dotaknuto i prema njemu zauzeto stanovište. Osobita je pažnja posvećena socijalno-prosvjetnom radu u današnjim prilikama. Za pojedina područja društvenog života odglasane su brojne rezolucije, koje su plod dugog i dubokog promišljanja te žive debate, koja se na vijećanjima razvila iza svakog predavanja. U njima su određene smjernice za budući rad oko vjerskog, kulturnog i gospodarskog procvata katolićke Slovenije.

Zaključna rijeć.

Znaćajna i odlučna je bila zaključna rijeć ljubljanskog biskupa dra Jeglića, koji je izrazio svoje veselje i zadovoljstvo nad tako velebnim uspjehom ovoga kongresa te pozvao sve na novi, ustrajni rad, da se svi zaključci, sve rezolucije provedu u život, jer će „samo tada biti budućnost naša“.

Peti slovenski katolićki kongres je potpuno uspio: katolićku je svijest Slovenaca još bolje utvrdio te zacrtao jasne i spasonosne smjernice rada za još sretniju budućnost. Iza njega će se katolićki pokret među braćom Slovencima još jaće razmahati, a s njima rame uz rame radit ćemo i mi Hrvati oko procvata našega katolićkog pokreta, kako smo se vezali i obćali na zadnjoj pozdravnoj večeri kongresa. Obilni Božji blagoslov pak neka prati naš i njihov rad!

XLakše je sagraditi grad u zraku, nego osnovati državu bez vjere.

PLUTARH.

PO RAVNOJ BAČKOJ.

Evo me i opet među braćom bunjevačkim Hrvatima.

Pozvan sam od prijatelja, da budem kod Sv. Potvrde, što će je ovaj put dijeliti domaći sin, presvijetli gospodin Apostolski Administrator, Lajčo Budanović. Međutijem me presvijetli pozvao, da ga pratim u njegovu apostolskom putovanju, jer ako bih još bolje upoznao bunjevačstvo, osobito ono razasuto po Bačkim krajevima.

Mnogo sam zahvalan presvijetloj gospodinu. On se veseli mojim zauzimanju oko čistoće i obnavljanja hrvatskog književnog jezika (čak pamti pojedine rečenice iz mog članka „Novi hrvatski jezik“ u „Hrvatskoj Prosvjeti“ od 1917.!).

Iza Sv. Potvrde, onako umoran od sav u znoju, sjeća se presvijetli jedinih slabo poznatih bunjevačkih riječi i pita me: „Da li Vam je poznata ova riječ? A ova?“

Prijatelj i pobratim g. Blaško Čajić, župnik kod sv. Roka u Sutišnici i generalni vikar, skuplja također bunjevačke riječi te ih imade već lijep broj nanizanih.

Bunjevci se s pravom ruduju i nose, što je njihov ponajbolji postao nosiocem biskupske

časti i vlasti te što smije nositi mitru, koju priprosti salašari opisuju ovako: dva zabata i avlija među njima.

G. Lajči Budanoviću je sada 50 godina. Čovjek je to ovisok, crnomanjast, jak. On je uzoran svećenik, koji se odlikovao svojim radom u duhovnoj pastvi gdje god je služio. Napisao je molitvenicu „Slava Božja“, a u „Subotičkim Novinama“ vrcnulo je ispod njegova pera mnogo duhovitih „Zapisa“.

Ele, došao je pravi čovjek na pravo mjesto!

„Gospodin Lajčo“ (tako ga zovu Bunjevci) vjeran je sin svoga bunjevačkog plemena, ali je i Hrvat od glave do pete.

Bačka biskupija (koja se zasada zove „Apostolska Administratura“) imać će oko 500.000 katolika, Bunjevačkih će Hrvata biti s t. zv. „Šokcima“ oko 150.000. Ostalo su Madžari i Nijemci.

Svećenika ima 156 i 91 župa. Bunjevaca svećenika ima nešto preko 20 — ostalo su Madžari i Nijemci.

Svećenstvo bačke biskupije stoji na lijepoj moralnoj visini. Ono je veoma solidno odgojeno u kaločkoj biskupiji, pa je svoje vrline donijelo u novu biskupiju, bačku.

Već se nude ovamo neki strani svećenici, ali će se primiti samo oni, koji žive za ideale i koji znadu barem dva jezika, što se ovdje govore.

Golema zadaća čeka novoga biskupa. Treba graditi biskupske dvore, dječjačko sjemenište, bogosloviju, a nakon svega toga i katedralu!

Pusti li agrarna reforma iz svojih pandži zemlju, što je pripala bačkoj biskupiji, bit će dobro. Ima tamo oko Bača otprilike 16.000 jutara izvrsne zemlje. Taj nekada najvredniji dio imutka katoličke biskupije ne će nipošto biti „mrtva ruka“, nego će od njega na sve strane cvasti i mirisati.

Katolički biskupi naše države dobili su u svoje kolo dostojna druga. „Gospodin Lajčo“ bio je uvijek dosada lavić, kad je trebalo braniti vjerske ili narodne svetinje. U njema gledam našega Atana-zija . . .

Župnici po Bačkoj imadu poprijeko 40 lanaca zemlje svaki. „Svećenik ne treba da izčekuje iz sela zaprške“ — tumači presvijetli g. Lajčo.

Daje li se zemlja u zakup, dobije se na godinu 10.000 K. po lancu.

Umirovljenici dobivaju po 5000 K. na mjesec iz mirovinskog fonda.

Kad sam ja predlagao na skupštini „Uzajamnosti“, neka bi se naši prinosi povišili barem peterostruko, digla se na mene graja sa svih strana. Bačka docet . . . Crkva u Bačkoj pod vodstvom presvijetloga g. Lajče gleda s pouzdanjem u budućnost. Ona je zbilja kao acies bene ordinata. Uza nju je sav narod listom: i bunjevački Hrvati i Mađari i Nijemci.

Još do nedavna glasila je ovdje 5. crkvena zapovijed: „Ne piruj u

zabranjeno vrime i desetinu virni plati!“

Ja sam se u početku malo smćivao nad ovim riječima, ali sa se ubrzo umirio, kad mi je panna um, da i u Americi slično glata crkvena zapovijed: „Plati sve crkveni porez“!

„Gospodin Lajčo“ otovo ne zn za otpočinak. Ujutro se diže ve u 3 sata, a najkasnije u 4. Uvije radi, smišlja, odlučuje. Znam sam još jednoga čovjeka, koji radi toliko, a možda još i više. To je Blaško Rajić.

Sličnih ne znam nigdje među Hrvatima.

Kad sam se uzbrinuo, što gospodin Blaško pao u licu, nekuda požutio, povenuo od ne spavanja i prekomjernoga rada nasmiješio se on te će mi blago „Nije li najdičnije za vojnika da padne u junačkom boju?“

Bunjevstvu se sunce smiješi kraj g. Lajčina mozga i g. Blaškova srca . . .

*

Uz presvijetlog g. Apostolsko Administratora našao sam se kod Sv. Potvrde na Žedniku, na Tavankutu, na Šupljaku i u Bajmaku. Prve su 3 župe salaške, a Bajmak je veliko, lijepo selo poput Virja. Žednik i Tavankut su gotovo čiste bunjevačke župe, Šupljak je mađarski s malicom Bunjevaca, a Bajmaku žive Bunjevci, Mađari i Nijemci. Bunjevački^h Hrvata ima u Bajmaku oko 35% s naseljenicima iz Đurđeva.

Crkve su velike, a najljepša je bajmačka.

Salaške crkve imadu harmonije a bajmačka ima lijepe orgulje.

Inače su Bunjevci ponosni zbog svojih salaša, jer su čuvari bunjevačkog imutka, jezika i bunjevačkog narodne svijesti.

„Kantori“ (orguljaši) bački na glasu su zbog svoga lijepog pjevanja, a najglasovitiji je onaj u Bajmaku. Ima divan glas — puna ga je i prepuna bajmačka crkva.

U Bajmaku sam prvput u životu čuo pod jednom Sv. Misom pjesme u 3 jezika. Ugodno je to slušati Varietas delectat. Nijemci pjevaju mirno, mrtvo, Hrvati pjevaju s čuvstvom, a Madžari časom zapadaju u plač, a časom bukne ko plamen. Kantor znade ipak svima ugoditi.

Vjernici svuda dočekivali veselo svoga Natpastira. Preda nj su izlazili mnogi konjarici i silna kolija. Ipak je sve to bilo prilično priprosto, bez nakita — tek su na Šupljaka bili okićeni konji. A i inače nema u Bačkoj kod takih dočeka onoga sjaja, što ga razvijamo mi „Hrvaćani“. „Slavoluci“ su posve priprosti, o sjenicama nema ni govora, a ni crkve nijesu ukrašene onako ukusno kao kod nas. U tom su bili izuzetak braća subotički Franjevci. Oni su razvili sav mogući sjaj treći dan Duhova (tada je bila kod njih Sv. Potvrda). Hrvatske zastave izvjesili su na svoje crkve župnici na Žedniku i na Šupljaku. Doček je bio dakle svuda srdačan, makar su se u početku nešto ljutili neki svećenici Madžari, što je Bunjevac Hrvat dobio tu visoku crkvenu čast. Međutijem su oni dobro odgojeni, pa će ubrzo nestati svake i najmanje žaoke iz njihovih srdaca. Presvijetli gospodin Lajčo pokazat će svima, kako ih on sve nosi u srcu, jer tko svoje ljubi i njime se ponosi, taj ne može ni tuđe mrziti. To je pogotovo nemoguće u Bačkoj. Mora se priznati, da je Kaloča odgajala svećenike u Isusovu duhu. U bogosloviji su morali naučiti bogoslovci barem jedan jezik, koji se govori u biskupiji, a za svaki

bio je postavljen učiteljem onaj bogoslovac, koji je bio najbolji poznavalac onoga jezika.

I inače, koliko mi je poznato, svima gotovo svećenicima kaločke biskupije bila je na srcu najprije katolička stvar, a onda narodnost i ostalo.

Uvjeravao sam braću, svećenike Madžare, da će presvijetli g. Budanović biti idealni zastavnik katoličkih načela, a u prvom redu zastavnik ljubavi.

* * *

Iza Sv. Potvrde svagdje sam se upoznao sa svećenicima i vjernicima raznih narodnosti.

Moram priznati, da su i svećenici i vjernici nehrvatske narodnosti odobravali svesrdice moja razlaganja i u privatnom razgovoru i u svečanom govoru kod stola. „Super omnia charitas!“ — u tom smo se svi složili i na rastanku smo se izljubili otišavši svaki na svoju stranu i zaronivši u one riječi.

Od uglednijih Bunjevaca upoznao sam se na Žedniku s Martinom Vujkovićem Cviinim, a na Tavankutu s ratarom — piscem Josom Vukovićem Futošom (ima 7 gimnaz. razreda), pa Stipićem i drugima. Među ratarima na Tavankutu (a i drugdje) je vrlo razvijena hrvatska svijest. Starac Lošo (Lovro) — ne znam mu prezimena — s ponosom je isticao, da je Hrvat, pa mi je donio knjigu od Franjevca Lipovčića staru 177 godina.

Bajmak je rodno mjesto presvijetlog g. Budanovića. Ovdje sam se upoznao sa Danom Budanović. Pohodio sam ga u njegovoj kući sa krasnim gospodskim odajama, s kupaonicom i s dr. Žena mu je velika Hrvatica. Najbogatiji je Hrvat-Bunjevac u Bajmaku Lazo Bešlić. Ima 500 lanaca zemlje (oko

600 jutara). Zgodni su ljudi knez Grga Patarčić, pa Stipan Budanović i drugi.

U Bajmaku je biskup krasno propovijedao materinskim jezikom.

Tu je primao razne deputacije. Osobito je umno govorio deputaciji židovskoj i učiteljskoj.

Vraćao sam se kući. Ispred očiju mi bježali bunjevački salaši, pokriveni najviše trstikom. Sjetio sam se stihā:

— Trska strši, glava nečešljana . . .

U duhu sam grlio sve te dobre, pitome ljude, koji su me pozvali, da im što prije dođem u pohode.

Do viđenja, braćo Bunjevci!

Ivanko Vlašićak.

DIVOJKA I SUNCE.

(Narodna.)

*Vas dan sidi lipota divojka,
Vas dan sidi, suncom se inadi:
„Sunce žarko lipša sam od tebe,
I od tebe, i od brata tvoga,
Brata tvoga, miseca sjajnoga.“
Iđe sunce pa se Bogu tuži:
„Bože, ja ti već ne mogu sjati!
Vas dan sidi lipota divojka,
Vas dan sidi, sa mnom se inadi:
„„Sunce žarko lipša sam od tebe,
I od tebe, i od brata tvoga,
Brata tvoga, miseca sjajnoga.“ “—
„Iđi sunce pa grij sirotice,
Ja ću njozi ukratiti lice:
Daću njozi tušta diverova,
Zlu svekrovu, svekra pijanoga,
I po tomu druga rđavoga
Pa će njozi potavniti lice.“*

Priopćio J. P. JABLANOVIĆ.

PUČKA KASINA

naše najstarije gnijezdo bunjevačko; ova matičica bunjevačko-vačkog naroda, učinila je i opet no zamašno i veliko djelo za naš narod.

Od našega takozvanog „oslobođenja“ i ujedinjenja, nagrađivala „Pučka Kasina“ svake godine nekoliko bunjevačkih učenika-članika škola. Te svoje darove predstavljala je upraviteljstvu svake

škole, da ono po svojoj uvidavnosti podijeli među najbolje — pomoćnosti sirote — đace. Dok lane uprava gimnazije odnosno njezin „veliki“ direktor g. Borovnjak odbije ponudu Kasine, s motivacijom da bi to bio neki separatizam, da se samo bunjevačka djeca nagrađuju sa bunjevačkim novcem. (Ovo mu je jedino djelo što je učinio za Bunjevštinu.) Dok je državo-

Nagrađeni đaci sa predsj. Pučke Kasine.

tvorstvo da iz Ostojićeve (i drugih Srba) zaklade, samo srpsko-pravoslavna djeca mogu dobiti. Što je inače i pravo: svakom svoje ali i bunjevačko Bunjevcima! Nakon ovakog odgovara Kasina zamoli profesorski zbor, da joj bar on pođe na ruku, i dostavi imenik najboljih učenika-ca Bunjevaca, što je ovaj rado i učinio, načemu neka mu i ovim putem bude izrečena najtoplija hvala. I od tog doba nije Kasina više dostavljala svoje darove upraviteljstvu, ni jedne škole, nego je to ona sama vršila onako kućevno, pravo bunjevački. Što je inače i bolje, jer djeca vide ko ih nagrađuje, da Bunjevština nije sasna zaboravila za svoj učeni podmladak.

Nagrađivanje naših dobrih učenika-ca ove godine (1923.) obavljeno je dne 29. srpnja sa većom svečanošću, pri kojoj su držali lijepo govore g. Miško Prčić predsjednik Kasine, g. Mijo Mandić, g. Antun Bešlić i g. Dragutin Šarčević, nakon čega su nagrađena djeca bila lijepo pogošćena. Nagrađeni su slijedeći: a) Iz državne mješovite velike gimnazije: Stipan Mukić, Ljudevit Pandžić, Beno Tikvicki, Josip Katančić, Dragutin Remeš, Josip Brajkov, Ljudevit Léndvai, Vojislav Stipić, Vladislav Stipić, Alojzije Vicei, Petar Dulić, Ljudevit Vuj-

ković L., Aleksandar Kopilot, Kajica Mamužić, Ago Milanković, Franjo Orčić, Pero Budanović, Grgo Tumbas L. — b) Iz v trgovačke škole: Julije Buljović, Lajčo Pozderović, Albe Kujundžić, Luka Kujundžić, Katica Mamužić, Jela Sudarević. — c) ženske učiteljske škole: Jelisa Prčić, Katica Milanković, Viktor Dulić, Jaga Čović, Jelisaveta Prčić, Ruža Vidaković. — d) muške građanske škole: Koloman Mačković, Petar Bašić, Jašo Prčić, Stipan Milunović, Alojz Vlaović, Lazar Križanović, Stipan Matijević, Antun Musin, Grgo Zolnaić, Ivan Mamužić, Barno Nimčević. — e) Iz ženske građanske škole: Ružica Mamužić, Marija Musin, Katarina Patarčić, Marija Čović, Marija Musin i Julija Dulić.

Ovom prigodom ne možemo da još nešto ne spomenemo. Pučka Kasina je vazda prednjac Bunjevcima sa svojim radom za narod. Ona bi imala da uzme svoje ruke i ovaj posao: osnuje jedan fond za izučavanje siromašnih bunjevačkih studenata. Sinovi tuđih narodnosti izučavaju se po kulturnome zapadu, naših tu blagodat ne mogu uživati.

Dakle u tebi je majko naša „Pučka Kasina“ sve ufanje na te ti započni, ti pokreni, ti podvikni. Na noge svojski braćo, Kasina za

Vjera je majka znanosti; Evropu ide prvenstvo u znanostima, jer je kršćanska.

Josip de Mais

Čudnovato, kršćanska vjera, koja čini se nema druge zadaće osim sreću na drugome svijetu, osnovala je sreću i na ovom svijetu.

MONTESQUIEU

Propast irskog seljaštva.*)

(1895.)

irskoga i engleskoga seljač-
va staleža nema više. Tako
si odgovor na pitanje o
likama tamošnjih seljaka. Bio
aj stalež, bio je krepak i
i u zemlji Albiona, i u zele-
Irskoj, ali — nema ga

uza saučešća kapa nam
lice, kada listamo povijest
ljednih tri stotine godina
čeničkoga irskoga naroda, u
nom zapravo povijest irskoga
ačkoga staleža. Katolički se
nisu htjeli pokoriti krivoj i
kolnoj vjeri, koju je uveo
rik VIII. (1509—1547.) zato,
uzmogne bez zapreke raski-
brak, po svojoj se želji
ti i po svojoj volji tjerati i
ati nesrećne žene, koje je
rao za svoje drugarice. Ni
ardu VI. nije se htjela po-
ti, Bogu i domovini vjerna
la. Krunjena, razbludna, kr-
čna hijena Elizabeta (1548
603.) udarila je u druge
S vojskom je dojurila na

Irce, mačem ih je i ognjem
silila na svoju krivu vjeru. Za-
ludu joj bijaše trud. Budući da
naroda nije mogla predobiti,
latila se zemljišta. Sve je po-
sjede katoličke Crkve pootela,
postavila je usred čisto katolič-
koga naroda krivovjerske bi-
skupe te im predala crkveni
imetak. Osim toga je otela
katoličkim posjednicima 600.000
jutara zemlje te ih razdijelila
engleskim naseljenicima, a nešto
ih pridržala za kraljevsku bla-
gajnu. Za otimačicom su se
povodili otimački nasljednici.
Jakob I. (1603—1625.) uzeo
je irskim posjednicima 500.000
jutara zemlje i kasnije još
450.000. Karlo I. (1525—1640.)
otkinuo im je cijelu konatsku
(Connaught) pokrajinu te ju
pridržao za državu, a nešto je od
nje razdijelio svojim beznačaj-
nim dvoranima. Kromvel (1649
—1659.) oteo je katolicima 5
milijuna jutara te ih djelomice
prodao engleskim špekulantima,

*) Iz knjige: Dr. Janez Ev. Krek: Socijalni eseji govori i nacrti.

a djelomice razdijelio svojim vojnicima. Karlo II. (1660—1685) bjesnio je s vojskom po irskoj zemlji te je oteo 7,800.000, a Vilim III. (1688—1702.) jedan milijun jutara.

Obijesni, poput čista lakomi i cinički surovi Englezi bili su od sada gospodari na irskom tlu; a siromašni je Irac postao u svojoj domovini siromašni najamnik, koji je morao u znoju lica svojega i žuljevima svojih ruku gojiti razbojničku rulju bez srca. Engleski su vlasnici stanovali većinom kod kuće; u Irskoj su imali samo svoje upravitelje. Započelo je surovo latifundijsko gospodarstvo. Golemi su posjedi bili razdijeljeni među bezbrojne najamnike, koji su morali raditi kao nijema živina od zore do mraka, da uzmognu privrijediti veliku najamninu i kukavno prokuburiti sa svojom porodicom.

I još bi se prodeveralo. Radinošću, čednošću i neslomljivošću protukao bi se bio irski narod do boljega blagostanja i u takvim prilikama. Ali nije mogao, jer ga je skršio doista pakleni zakon kraljice Ane (zak. VI. iz g. 1703.), koji određuje ovo: „Svako vlasništvo, kojega posjed pripada ili će pripadati kojemu papistu, postat će nasljedivo; baština će se razdijeliti na jednake dijelove među sinove toga papiste i ne će prijeći na najstari-

jega sina. — — Ako je p stariji sin toga papista protesta dobit će vlasništvo po opće pravu toga kraljevstva“.

Što je koristilo, ako je t još sačuvao svoj posjed ili a je radinošću stekao nešto mljišta? Nakon smrti sve je b podijeljeno među sinove, rastrgani su se dijelovi dosko izgubili u ždrijelu englesko velikoga posjeda, koji se s više zaokruživao. Irski je selja stalež morao u takvim prilikama propasti. To je gonilo milijun Iraca preko mora, da potra sebi drugdje — novu domovinu. To je uzrok, da su danas I u Irskoj samo potlačeni, skrajnosti siromašni najamnici koji obrađuju zemlju — dobit engleskih lordova, — te su nesrećniji nego nekadašnji robovi.

Nadodajmo ovdje dvije o ske! Najprije nas uči ta krv i suzama pisana povijest, da duševni život u uskoj v s tjelesnim. Pravo su zaključili Englezi, kad su htjeli predložiti Irce za krivu vjeru, da im raj u najprije oduzeti uvj njihova tjelesnoga života, njih zemljišta. Da su kod toga ostali ipak vjerni katolič vjeri, to je najveće čudo Bo milosti. Povijest drugih kraje gdje se sličnim načinom n ještala kriva vjera, pripovij nam, da je puk i u duševn pogledu, u vjeri, jeziku i p

svjeti služio onomu, na čijem je zemljištu živio. Pravedno je stoga, da reknemo: Tko se bori za to, da se našem seljačkomu staležu povrate uvjeti njegova opstanka, tko radi za seljački stalež, time se već bori i radi i za to, da se sačuvaju duševna dobra: vjera, prosvjeta, narodnost.

U drugom redu spominjemo ovo: Duh, koji izbija iz odluka kraljice Ane, jest duh rimskoga prava, samo što je tlačiteljski izrabljen, duh Napoleonova za-

konika (Code Napoleon), duh što ga je i u zakonodavstvo naše države uvelo novo doba. Uz halabuku o slobodi i napretku utisnulo se kao poseban dar božanstvene prosvjete u naš opći državni zakonik sadašnje nasljedno pravo, koje sprečava krutim bičem povoljan razvoj našega seljačkoga staleža. Rastrgani seljački posjedi, gdje na pojedinim komadićima životari sirotinja i othranjuje se gladna golotinja, jesu posljedica toga nasljednoga prava.

ČESTITA STARICA.

Oko godine 1400. u Mantovi bješe jedan dosta bogat, ali bez primjera škrt trgovac, izgubio svoju novčarku u kojoj je bilo četiristotine zlatnika. A toj nevolji se obrati bogatome vojvodi iz kuće Gonzaga, koji odmah izda jedan oglas slijedeće sadržine: ako tko nađe jednu novčarku sa četiristotine zlatnika i njemu je povрати, dobit će nagradu od četrdeset zlatnika.

Naskoro pođe jedna sirota i vrlo bogobojazna starica u crkvu da se pomoli Našoj Gospi, da joj bude u pomoći u njezinim mnogim potrebama. Povraćajući se kući, spotakne se o tu novčarku, podigne je i nađe u njoj četiristotine zlatnika. Ali čuvši nakon toga za oglas vojvode, čestila starica ode odmah k njemu i preda mu novčarku ponizno ga moleći, da joj pokloni obećanih četrdeset zlatnika.

Vjernost dobre starice se osobito svidi vojvodi, i odmah dade pozvati trgovca, zvanog Filargirio, i reče mu, da će joj platiti četrdeset zlatnika, a novčarku mu povratiti. Ali

taj tvrđica se pokajao što je obećao tu nagradu i zato reče starici: „Dobra ženo, u mojoj novčarki je osim četiristotine bilo još tridesetičetiri zlatnika; ti si ih sigurno ukrala i zato ti ne dam ništa.“ Sirota žena, uvrijeđena tom klevetom, sa suznim očima, reče: „Da ne vrijeđam svoju savjest, ja sam evo donijela četiristotine zlatnika, premda sam ih mogla zadržati, kako dakle možete tvrditi, da sam ukrala od vas pomenute zlatnike? Ja takav zločin ni za sav svijet ne bih mogla učiniti.“

Potaknut tim razgovorom, reče vojvoda trgovcu: „Ova novčarka što je našla starica nije ta o kojoj si ti govorio, jer a njoj nema više od četiristotine zlatnika, prije će bit, da je ona samo slična tvojoj i da ju je izgubio moj blagajnik, prema tome idi ti s Bogom, jer se ta stvar tebe ništa ne tiče.“ Ovaj ode, a Gonzaga dade novčarku sirotoj starici, koja je s njom namirila sve njezine potrebe.

Sa talijanskog preveo P. PEKIĆ ml.

MATERICE.

Baba Luca sidi u sobici. Već se počeo suton hvaćati. Malopre je otpravila salašare: snaju, Mijinu mladu i njezinih troje dice. Bili su joj čestitati „Materice“.

— Malo su za dugo ostali: biće sasvim mrak, dok ne stignu na salaš. Ali neka! Joso, najstariji unuk, njemu je već 14. godina. On je kočijaš. Zna dekati, ko kaki stari salašar. Daće Bog, neće njim se ništa zla dogoditi . . . Bože sačuvaj! Ona mala Jagica, od 6. godina, uh da se njozi štogod zlo dogodi! Volila bih ja, sto puta umriti, nego da ona upane u kako zlo . . . Kako me je uzela s oba-dve ruke za ruku i ljubila, ljubila mi ruku . . . Valjda i misto njezinog Ranka. Ej Ranko moj, Mijo moj, gdi tvoje kosti trunu . . . Da ti je viditi tvojih šestero pilića. Ovoga najmanjega, što ga ni vidio nisi, ni on tebe; jer si ti poginuo, prije, neg sto je on na svijet došao.

Sotim ustane baba Luca, ode kod dolafa, izvuče fijoku, izvadi iz nje jedan omotić. Metne omot na astal, razdriši ga. U njemu svežanj pisama, karata. To je pisao njezin sin Mijo sa bojišta, iz Rusije. Ovo posljednje, ovo je pisao njegov starješina oficir. „ . . . Vaš sin Mihovil T. danas junački pogibe. Već smo ga i pokopali: pod selom R. u vojničkom groblju, pod numerom 2358., u zajednički grob.“

— Srce moje — šapne baba Luca, a iz očiju joj trgnu dvi krupne suze i strču se niz namrskane obraze; za njima i druge dvi. Više nije, jer je baba Luca maramicom obrisala oči.

Uzme iz svežnjica jednu kartu.

— Ovo je posljednja karta Antunova. Mijo je poginuo, zna mu se i za grob . . . Al Antun moj, najmlađi, najmiliji, srce moje izvađeno . . . njega je tako nestalo, pa ni groba nema. Ništa, samo ova posljednja karta.

Ode kod pendžere, pa čita:

„Slatka Nane moja! Danas, na dan Materica, iz daleka cjelivam Vam blage ruke vaše. Mi ovde obilno dobivamo ora i jabuka i lišnjakova. Alaj su lišnjaci vrlo koštunjavi, pa nam zvižde oko ušiju. Orasi se raspadaju više glava naših, a jabuke gruvaju o zemlju i razbiju i razbace naše zemunice.“

Suze opet trgle na oči, ali ih baba Luca nije brisala.

Pogledala kroz pendžer. Priko puta otvore se vrataca i kroz njih izađe Kata, divojka kćer Ivana S . . . ća. Lipa cura: zdrava, ko jabuka, blaga ko golubica, čista srca ko anđelče. Obukla se, pa će u društvo, da dile „Materice“. Baba Luca je opazi, pa stade nabrajati.

— Antune moj, željo moja! Da je srića, da si mi živ i da si mi

d kuće, nana bi ti želju ispunila:
la bi ti, da uzmeš, koga ti srce
e

U taj trenutak zakuca kogod na
ati. Baba Luca se strese, al se
mah oporavi i javi:

— Unutra!

Otvore se vrata i uđe jedan čo-
t. Visok, upravan, crna brada
rasila mu blido, lipo lice. Obu-
n je u staro, drpavo, austrijsko
jničko odilo. Na glavi mu kapa
ijanska.

— Hvaljen Isus, stara!

— Uvik hvaljen bio sinko.

— Je li ovo kuća gazda Mate
. . . . ća?

— Ovo je kuća pokojnog Mate
. . . . ća. Pa koga tražiš sinko?

Zarobljenik baci kapu, razkrili
ke, pođe starici:

— Nane, slatka Nane moja! Ne-
znate me?

— Antune! Vikne starica i zate-
ra se. Ali nije pala. Prihvate je
i jake ruke Antunove i zagrlje je.

Stara je brzo došla sebi. Najpre
se je isplakala na grudima sinov-
ljevim, izljubila ga: u lice, u usta,
u prsa, onda sila. Antun kleko
prid nju, uhvatio je za ruke pa je
ljubi u ruke i govori:

— Hvaljen Isus, čestite Vam
„Materice“! Nemojte odbiti ni ovog
sirotana, iako je malo i kasno
došao

Ona se prigine njemu pa mu grli
glavu i govori:

— Živ mi i zdrav bio, moj mili,
moj ožaljeni, moj izgubljeni, al
nađeni Pa šta bi, da ti nana
dade materica?

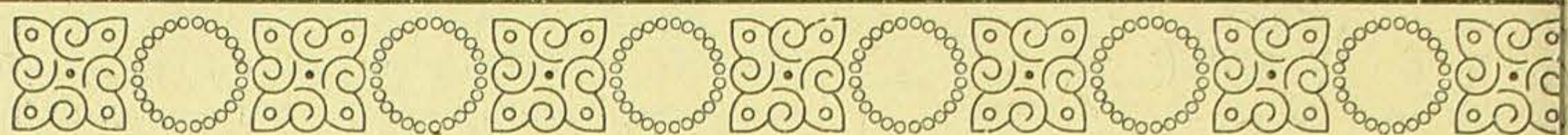
— Dopustite mi, da uzmem Katu.
Bog je ispunio Vašu želju, a Vi
ispunite moju

— Ispunjena je, rano. Bog vas
blagoslovio!

U ponedjeljak je Antun već išao
na salaš, rad snašice. A u četvrtak
je već išla rakija u komšiluk. Posli
sv. Tri kralja biće i svatovi. Daj
Bože srićno!
p. B.

Sud mrtvoga brata.

Procvilila gora šimširova,
Cvileć gora sama progovara:
„Ja ne cvilim što me taru ovce,
Što me taru ovce i jaganjci,
Već ja cvilim tužna i žalosna:
Što me taru sele Alagove,
Kod Alage brata dolazeći.
Pa govore sele Alagove:
Ustani nam naš brate Alaga!
Zetovi se za blago svadiše,
Staru majku i na sud vodiše.
Progovara zemlja na Alagi:
Dil'te blago moje sele drage,
Dil'te blago, kako j' vama drago.
Staroj majki ne činite krivo,
Onoj seli ne činite tala,
Koja nam se udavala sama,
Brez pitanja i oca i majke
I najstarijeg brata Alage.“

Sloboda i snošljivost.

Napisao Petar Pekić ml.

Sloboda je nesumnjivo jedno od najvećih prava čovječanstva, jer ona svakom omogućava nezavisno djelovanje ukoliko to djelovanje ne prelazi u zločin ili se ne protivi općemu dobru. Kad bi se to kardinalno pravo u smislu značenja same riječi uživalo, to bi bilo i pravo i korisno, ali to gotovo uvijek protivno biva: mišljenja se razilaze, nastade raspra, opreka, zabuna: svaki želi dobro, a često puta ne čini to što želi. Vrijeme je dokazalo, da se u dobru čini malo dobra, što je nepobitan razlog, da ljudi, jer su zlu skloni, uz malo dobra čine mnoga zla, te je prema tome nužno, potrebno, da zemaljski zakoni bdiju nad redom i sigurnosti svih građana. Kraj sveg toga danomice vidamo svu silu većih ili manjih prekršaja, i pravosuđe jedva svladava svoj posao. Zašto je to? Ponajviše zato, jer svaki onaj, tko drugome ma kakvu nepravdu nanese, nema pojma o pravoj slobodi, jer kad bi ga imao, znao bi, da je ona svakom u svim okolnostima isto tako sveta kao i njemu, te bi ga to odvratilo od zlodjela.

Ponos i zavist i ovdje igraju opasnu ulogu. Kad se tko čuti potpuno slobodnim, gotovo da je redovno potčinjen slabosti, te nastoji da drugima uskrati blagodat koju sam

uživa, ili da im nametne takve nametne zore, koje dotični ne mogu primiti. Zato nije čudo, što je u svim vijekovima bilo okrutnih tlačitelja, koji su držali, da samo njih i njihov pristalica ide apsolutna sloboda, svi ostali da se imaju smatrati njihovim robovima i vazalima i po njihovoj volji mijenjati svoje običaje, način života i t. d., i t. d. Šteta je redovno slijedio krvavi rat, koji je progutao silu ljudskih žrtava, opustošio polja, uništio trgovinu i industriju i to samo zato što su ljudi takvima gradili kakvi doistinit nisu. Moramo sa žalošću priznati na sramotu čovječanstva, da su sve do nedavna mnogi slični prizori odigravali, koji će budućim generacijama biti dosta neugodna uspomena.

Kad bi svaki bio sa svojim zadovoljan i za tuđim ne gramzljiv do takovih grozota jamačno ne došlo. Podajmo svakom što mu prava i prirodi pripada, pa će svi krenuti na bolje: sadašnjosti je odlučiti o boljoj budućnosti. Dužno nam je, da, ukoliko je moguće popravimo pogreške ljudske, jer dobra djela nikada nije kasno činiti.

Kako vidimo sloboda bez snošljivosti nije potpuna sloboda. Stoga je i pomisliti na to, da u nekim

mjestima sredovječna tiranija još i danas vlada. Jer međusobna mržnja, svađa, razdor i osveta može pripadati još samo poludivljacima, a nikako civilizovanim narodima. Čemu sve to? Zar nije bolje imati dobre i povjerljive prijatelje nego osvetljive neprijatelje, kad se prvi stiču sa blagošću, a sa pakošću drugi? Na to nije potrebno ni odgovoriti, nego je dovoljno samo napomenuti, da ja ona država, u kojoj se poštuje snošljivost, zdrava i jaka, a ona, u kojoj nje nema, društveno razrovana i nezadovoljstvo rašireno.

Francuski vojvoda Guise je rekao jednom protestantu, koji je pokušao atentat protiv njega: „Hoću da ti pokažem kako se moja vjera razlikuje od tvoje: tvoja te poliče da me ubiješ, premda ti ništa nisam kriv, a moja mi zapovjeda, da ti praštam...“ Istina, da je takva velikodušnost veća od snošljivosti, ali uvijek je dobro ugledati se u lijep primjer, premda je nama dovoljno izvršivati to što nam vjera i čovječanstvo nalaže.

Pustimo bližnje naše neka u miru uživaju sva prava koja im pripadaju; nemojmo im otrovati život koji je i tako pun gorčina; spomenimo se, da smo svi braća, spoznajmo međusobno naše bolove i jade, ublažujmo ih balzomom dobrotvornosti; pomažimo se kad god samo možemo, jer i sami smo već iskusili kako nam je slatka bila tuđa po-

moć kad si već sami nismo mogli pomoći.

Plod slobode je uživanje ljudskih prava, a snošljivosti mir i sigurnost, što skupa čini društveno blagostanje.

A sad da čujemo što vele o tom znameniti ljudi.

*

Zar da mi progonimo one koje Bog snaša. (Sv. Augustin.)

Ne silite već savjetujte.

(Sv. Bernard.)

Dozvolite svima građansku snošljivost. (Fénelon.)

Sloboda ovisi o sigurnosti svojine. (Napoleon.)

Kad bi svi ljudi bili jednog, a samo jedan čovjek drugoga mišljenja; trebalo bi da i tog jednog preslušaju. (Voltaire.)

Razumom treba predobit, a ne silom. (Sv. Athanas, lib. I.)

Svaki treba da nešto pridonese društvenome dobru. (Rousseau.)

Neka se ne upotrebljava nikakvo nasilje. (Četvrti Tol. concil.)

Zar oni, kojima je nebo dalo da poznaju istinu, imaju pravo na progonstvo? (Montesquieu, Esprit des lois, liv. XXV.)

*

Još bih mnogo mogao sličnih primjera navesti, kojih je smisao gotovo isti, i da se ta načela više poštuju, ne velim da bi čovječanstvo bilo potpuno srećno, jer to ne može biti nikada, ali da bi bilo manje zla, to je sigurno.

Često su sloboda i sjajna imena samo izlika, i nikada nije nitko tražio tuđe ropstvo i gospodstvo nad njim, a da nije te riječi (sloboda) upotrebljavao.

TACIT.

Bog je istina; ljubiti istinu i ljubiti Boga isto je.

PELLICO.

PETA VELEVLAST.

Kad je Napoleon I. već po-
nizio tolike knezove i vladare
evropske i bio na vrhuncu
svoje slave i snage, pokrenu u
Njemačkoj Josip Görres novinu,
kojom je pozivao njemački
narod, neka strese sa sebe
jaram tuđinca nametnika. I radi
novina naskoro poče u Njemač-
koj kipjeti, naskoro zaori Nje-
mačkom: U boj protiv tuđinca!
Napoleon je brzo uvidio uspjeh
i snagu novine, a mladoga
urednika prozva *petom velesi-
lom*. Ova peta velesila mnogo
je doprinijela, da je Napoleon
nastradao i pao.

Još većim pravom možemo
mi danas, nakon više od stotinu
godina, nazvati štampu ili novin-
stvo velesilom, dapače velesilom
najjačom, koja vazda i bez-
uvjetno pobjeđuje.

Lijepo o tom piše jedan
znameniti pisac: „Ako se drmaju
prijestolja, odatle je, što je
štampa protiv njih. Ako padaju
ministri, odatle je, što im je
štampa otela povjerenje. Ako
padanjem na burzi izgubi jedne

noći nekoliko tisuća njih svoj
imetak, štampa im je grob
iskopala. Ako u milijunima
srdaca više ne gori svjetlo
vjere, štampa ga je ugasila.
Ako u silnoj borbi narodâ nose
topovi smrt i pustoš po blago-
slovljenim poljanama Evrope,
opet u prvom redu štampa je
kriva, jer je godine i godine
potpaljivala i podjarivala. Da,
štampa je prva, najjača i naj-
strašnija vlast svijeta. Nedavno
je prošlo pet stotina godina,
kako je plemeniti izumitelj
Gutenberg prvi put poslao u
svijet svoje crne vojnike. Ne-
umornim radom, što duboko
zasijeca, ovih Gutenbergovih
vojnika danas je lice zemlje
posvema drugačije...

I u dobru i u zlu ima Guten-
bergovo iznašašće neizmjernu
znamenitost. Može odgojiti
svece, kao što je to davno
učinilo, a može proizvesti opake
ljude, kako se to dogodilo u
bezbroy slučajeva. Štampa može
biti snažna potpora Crkvi i
državi, a može baciti vatru

divlje revolucije među narode i u pokrajine. Štampa može silno doprinijeti miru, tom daru s neba, u političkom i društvenom životu, a može opet čitavo čovječanstvo zaplesti u divlji rat... Štampa može biti snažan i oduševljen pobornik katoličkoga nazora o svijetu, a može biti i stjegonoša nevjere i pustoga materijalizma. Ona može snažno i vješto zauzeti se za

vjeru, za čudorednost i pravednost, a može izvrnuti ruglu i prijeziru ova divna dobra. Štampa je vlast prvoga reda, i na njezinu se području biju najodlučnije bitke za budućnost“.

Katolici dakle valja dobro da shvate znamenitost štampe, te potpomažu, šire i čitaje jedino samo izrazito katoličke novine i časopise.

Slavlje kat. gimnastičara u Parizu.

Već od više godina „Međunarodna unija kat. gimnastičkih društava“ svake godine priređuje međunarodne utakmice. God. 1921. vršile su se takove utakmice u Strassburgu, gdje su jugoslovenski Orli dobili prvu nagradu. Ovogodišnje (1923.) međunarodne utakmice kat. gimnastičkih društava vršile su se u Parizu 21. i 22. srpnja pod pokroviteljstvom predsjednika francuske republike Mileranda, maršala Focha, ministra predsjednika Poincare-ja, kardinala Dubois, pariškoga načelnika i drugih najvećih funkcionera francuske države.

Subota (21. srpnja) bila je posvećena raznim utakmicama pojedina i čitavih vrsta, što su se takmili za prvenstvo, a trajale su od 6 sati ujutro bez prekida čitavi dan. Izvađale su se na prostranom vježbalištu — velikom Martovom polju, koje je tog dana bilo prepuno gledalaca.

Prvi dar za prvenstvo u *umjetnoj tjelovježbi* dobilo je 13 njih od 105, koji su se takmili. *Slovenski orao Jožef Hvale* dobio je 2 mjesto, a *Ivo Kermavner* 7. mjesto, dok je prvo mjesto dobio neki Francuz iz Bordò-a, nakon što su suci čitavi sat bili u velikoj dvojbi i raspri, hoće li ga dodijeliti njemu ili Slovincu Hvali. Od naših Orlova još je Tomaž Furlan dobio 21. mjesto, a Jože Pavlič iz Đakova 42. — Za prvenstvo u *lakoj atletici* takmilo ih se 97, među kojima je od jug. Orlova Jože Pavlič postigao 10. mjesto, Jože Vrhovec 12. i Ivo Kermavner 15. — Raznih vrsta se takmilo oko 300. Jugoslavenski Orli su dostigli treće mjesto, dok su Belgijanci dostigli prvo, a Talijani drugo.

Nedjelja (22. srpnja) bila je posvećena vanjskoj manifestaciji i javnom skupnom nastupu svih kat. gimnastičara. U 7 sati ujutro bile su svečane zadušnice za poginule

borce za domovinu u velebnoj pariškoj katedrali Notre Dame, koja je bila krcata stranaca i domaćih. Iza svršenih crkvenih funkcija iz katedrale uputila se nepregledna povorka pariškim ulicama do groba nepoznatog vojnika ispod Slavoluka Pobjede. Na čelu povorke su stupali strani vježbači: prvi Jugoslavenski Orli, pak Čehoslovaci, Belgijanci, Švicari, Nizozemci, Talijani i Luksemburžani. Za njima je išlo kakvih 700 francuskih katoličkih gimnastičkih društava. Povorka je bila tako duga, da je trajala preko 3 sata. Kad su stigli do groba nepoznatog vojnika, prvi su na nj položili vijenac jug. Orli, što je osobito ugodno i dirljivo djelovalo na sve Francuze, pak zatim redom ostali. Popodne u nedjelju na Martovom polju bio je vrlo uspjeti javni nastup sa 30.000 katoličkih gimnastičara iz raznih država, a prisustvovalo mu je preko pô milijuna gledalaca.

Ovo slavlje kat. gimnastičara, a ujedno i katoličke misli u Parizu, kako ističu sve pariške novine, bilo je zbilja velebno. U svakom je pogledu potpuno uspjelo. Svojom ozbiljnošću i vještinom, kat. gimnastičari su naišli na opće simpatije, pa i najžešćih protivnika. Vrlo je značajna izjava podnačelnika grada Pariza, koji je u svom pozdravnom govoru na osobiti način istakao *neprocjenive zasluge katoličkih organizacija za moralnu, socijalnu i političku obnovu domovine*. I punim pravom je to naglasio, jer je na čitavom ovom slavlju, osobito na komersu u raznim govorima i nazdravicama došlo do izražaja sve ono, što živi u najljepšoj harmoniji samo u srcima zbilja katoličkim: ljubav prema Bogu i domovini, neograničena vjernost Crkvi i dobru naroda, oduševljenje i zanos za

plemenite ovozemne-naravne i vrhunaravne ideale.

Našu javnost će osobito zanimati znati, da su jugoslavenski Orli ovom prigodom upravo prodičili našu Jugoslaviju u Parizu i tim najsvetčanije pobili sve besmislene prigovore sokolaša i svih protivnika katoličke misli i katoličkog pokreta u našim zemljama, kao da bi orlovska organizacija bila separatistička i protivu-državna. Na kolo-dvoru su ih Francuzi svečano i vrlo srdačno dočekali s glazbom, te automobilima dopratili do krasnog stana, koji su im dodijelili. Svuda su imali prva mjesta i s najvećim simpatijama bili praćeni i susretani. No osobitu su pozornost svratili i simpatije pobrali prigodom raznih utakmica i javnog nastupa na Martovom polju. O tomu piše pariški „Figaro“ (od 26. VII. br. 204.): „Jugoslavenski Orli odnijeli su prvenstvo. Njihova su tijela, koja u svojoj ljepoti izgledaju kao da su salivena iz bronca, na svim spravama pokazala neobičnu graciju. Općinstvo videći njihove savršene vježbe bilo je ushićeno.“ I druge pariške novine su se ovom prigodom najlaskavije izrazile o našim Orlima i jug. orlovskoj organizaciji donijele vrlo lijepe i iscrpive članke. Tako su jug. Orli časno zastupali zastavu naše države na svjetskom forumu u Parizu, te istupili kao pioneri mlade katoličke Jugoslavije u zapadnom svijetu. Po njima i njihovom junačkom, ozbiljnom i dostojanstvenom nastupu, Francuzi i svi ostali stranci suditi će naš narod, naš rad, naše organizacije. Bog živi jug. Orle i jug. orlovsku organizaciju!

— ar. —

Nešto o radničkom pitanju.

Kad ljudi govore ili pišu o radničkom pitanju, tad obično imaju pred očima samo gospodarsko stanje radništva: nadnice, radno vrijeme, sudbinu radnika, kad je nesposoban, star ili nemoćan i slično. Radništvo se i samo — gotovo slučajno — jada uvijek samo na svoj slabi gospodarski položaj, na nepravednu naplatu rada, na neizmjernost zarade, na odviše dugo radno vrijeme, na potpunu zapuštenost, kad oboli, ostari ili kad je više nesposobno za rad.

Ovo današnje gospodarsko stanje radništva sačinjava ipak samo jednu stranu — doduše za radnika najosjetljiviju, a drugima najočitiji — dio radničkog pitanja. To pitanje ipak je mnogo opsežnije i gospodarsko pitanje radništva u velikoj je mjeri posljedica drugih dijelova radničkog pitanja.

Kako je radničko pitanje danas mnogo puno sazrelo, pa kako ne samo u interesu radnika nego i sveopćeg interesa i blagostanja sve kulturne sile provode opsežne reforme u korist radništva, to smo odlučili, da vam mi koju o tom progovorimo.

Dr. Herkner, jedan od najboljih stručnjaka radničkog pitanja, crta u uvodnim poglavljima svoje knjige "Die Arbeiterfrage" prilike radništva i zaključuje, da je radnik gospo-

darski izrabljiv, u društvenim pravima prikraćen, da luta u tmini neznanja, da je čudoredno podivljao, a uz to da je lišen svakog višeg duševnog užitka, što ga inače drugima pruža vjera i nada u nadzemaljski život. *Dr. Herkner* baca krivnju za sve ovo na društvo, pa kaže, da je strah toga društva pred revolucijom i diktaturom proletarijata opravdana kazna za njegove propuste kod radništva.

Prema ovom, što kaže *dr. Herkner*, vidi se, da je radničko pitanje zapravo čitav kompleks pitanja, koja obuhvataju sav duševni i fizičko-materijalni život radnika. Iz ovog vidimo i to, da se uređenjem odnosa rada i kapitala u današnjem gospodarskom poretku rješava samo djelomično radničko pitanje. Uređenjem pravedne naplate rada, radnog vremena prema fizičko-higijenskim zahtjevima ljudskog organizma i kulturno-političkim potrebama našega doba, osiguranjem opstanka radnika u bolesti, starosti i neuposlenosti — učinjeno je mnogo. No to ipak nije dosta, da se ublaži antagonizam između radničkog staleža i drugih staleža i da se u radniku pobudi osjećaj, da mu nitko ne krati prava na sva duševna i materijalna dobra, koja uživa čovječanstvo, i da je on jednako potre-

ban za sveopći napredak čovječanstva kao i svaki drugi član drugih staleža.

Radničko pitanje nije dakle samo *gospodarsko* pitanje nego i pitanje *vjersko-ćudoredno te kulturno i socijalno-političko*. Konkretnije: treba u prvom redu da se radniku i radnici dade i prilike i vremena, da steknu sva ona svojstva uma i srca, da budu dobri odgojitelji svoje djece. Ćudoredna je podivljialost radničke djece velika ponajviše radi toga, što ih njihovi roditelji ne mogu odgajati. Od najranije mladosti izvrgnuta su ta djeca svakojakim opasnostima. — Divlji brakovi i alkoholizam — to su rak-rane radničkih obitelji. Kada dijete poodraste, tada mu je ulica odgojilište, a kada je već u dvanaestoj godini, primorano je da zarađuje i tada mu tvornica ubija svaku klicu plemenitosti i nježnosti. Sablažnjivo ponašanje muškaraca prema ženama, noćni rad žena i muškaraca, kletve, surovost — pravi su mraz za mladu dušu. Kada pak uočimo,

da ta djeca ne polaze obično crkve ni škole bit će nam razumljiva razvratnost radničke mladosti.

Ne možemo za sada da još ja istaknemo *važnost i potrebu vjersko-ćudoredne reforme radničkih obitelji*. Hoćemo još jedino da glasimo: da ova reforma zauzima sigurno najbitnije mjesto u skupu radničkih pitanja. A opet i ova reforma usko je vezana uz socijalne i ekonomske prilike, u kojima se radnik kreće. Dok se ne uredi pitanje radničkih stanova, noćnog rada žena i djece — vrlo je težak svaki vjersko ćudoredni reformatorski rad.

Rješavati dakle radničko pitanje znači poskrbiti se i za vjersko-ćudoredni odgoj radnika i njegovih obitelji, omogućiti mu prosvjetni razvitak, osigurati mu staleška, gospodarska i društvena prava; slobodu stručnih organizacija, kolektivne ugovore, radničke komore, mogućnost stručne naobrazbe — udovoljiti nizu već spomenutih radničkih zahtjeva gospodarskog razvoja.

Dr. A. J.

Koji napada na vjeru, taj potkapa temelje ljudskog društva.

PLATON.

Temelj svakoga zakonodavstva, prva potpora svake države neotklonivo potrebna veza svakoga ljudskoga društva, jest strah pred Bogom...; gdje toga nema, svi zakoni gube svoju snagu.

CICERON.

Sto je duša tijelu a Bog vasionom stvorenju, to je vjera državi, svakoj javnoj ustanovi i svim dijelovima ljudskog društva.

GIOBERTI.

POŽRTVOVNA LJUBAV.

Bilo je godine 1650. U divnom večernjem sjaju zalazilo je sunce a gorama dalekoga zapada. Pojedne njegove zrake obasjale su i lice jedne mlade žene, što sjedila pred otvorenim prozorom: a njezina tužnog lica moglo se razabrati, da ju tare neiskazana bol.

— Još jedna ovakva večer — zdahnula je nesretna žena — i... h, sama pomisao već me tjera u zdvojnost.

Tamo preko, iza jakih zidina tamice, sjedi mlad čovjek njezin muž, koji će sutra na večer, kada zazvoni večernje zvono, umrijeti. Tako je glasita osuda. Bio je vojnik u Cromwellovoj vojsci. Radi jednog prekršaja bio je osuđen na smrt. Sutra će večernje zvono navijestiti njegov posljednji čas — umrijeti i od krvnikove ruke.

Elizabeta je mislila i mislila, ali nigdje nije bilo spasa. Ranim jutrom pošla je do Cromwella, čiji je sabor bio izvan sela. Na koljenima je plaćući molila, da pokloni život njezinom Rihardu. Ali uzalud!

Obilazila je prijatelje; oni su plakali s njom zajedno ali joj niesu mogli pomoći. Lamala je rukama i u očaju neprestano govorila:

— Ne, večernje zvono ne smije zazvoniti!

I došla je u mali stan staroga zvonara. „Barem ovdje neću badava moliti“, mislila je u sebi. Isprioprijedila mu je dirljivim riječima

svoju nesreću i vrućim suzama zaklinjala starca, da joj se smiluje. Ali stari zvonar nije smio da bude nevjeran u svojoj službi.

— Tu se ne može učiniti ništa; predaj se u volju Božju. Ali na večernje zvono ne smijem da zaboravim — večernje zvono mora da zvoniti! tako joj reče starac i ostavi nesretnu ženu u njezinoj zdvojnosti.

I opet je zapadalo večernje sunce. Još samo pola sata je falilo do večernjega zvona.

Stari Gašpar, koji je osijedio u zvonarskoj službi, izišao je iz svoje sobice i stao gologlav na kućnim vratima; večernji se lahor lagano poigravao njegovim bijelim kosama. Pošao je prema zvoniku, kada je eto poletjela prema njemu jedna žena. Opet je bila Elizabeta, koja je sa zaplakanim očima pogledala u navorano starčevo lice i molila, molila... Starac je vidio, kako ona miče usnama, ali čuo nije ništa.

— Govori glasnije, jer sam nagluh!

— Za Boga miloga, dragi Gašpare, barem večeras nemoj zvoniti! zaklinjala ga sva očajna.

— Šta, da ne zvonim? Jesi li pri sebi? progundao starac.

— Gašpare, poradi Boga, poradi mene, samo ovaj put zaboravi na zvono; samo ovaj put, i moj će muž živjeti. Evo novaca, moći ćeš mirno živjeti do Božje volje. Pro-

dala sam sav svoj nakit, i novac će biti tvoj, samo nemoj večeras zvoniti!

— Što? Mene podmititi? poviče starac. Šezdeset sam godina vjerno vršio svoju službu i sad da se dadnem podmititi? Niti za sav novac ovoga svijeta! Šta se mene tiče tvoj muž? Nikada!

*
*
*

Tamo vani, na zelenoj tratini, gdje su padale duge sjene krošnjatih lipa, stajao je Rihard, Elizabetin muž. Isticao se po svojem visokom uzrastu među vojnicima, što su ga bili okružili. Šta je učinio? To nije trebalo ni pitati u one dane, kada je bjesnio Cromwellov mač proti svima, koji su počinili zločin, što su bili monarhisti i „papisti“ (katolici).

Polako je zapadalo sunce. Još samo jedan čas — i večernje će zvono navijestiti njegovu smrt. Priroda je već odzvonila svoje večernje zvono, ali Gašparevo zvono još je šutjelo, i Rihard je stajao na pragu vječnosti. Zašto mu nema njegove Elizabete?

Gašpar je prekinuo razgovor s Elizabetom i pošao prema zvoniku. Elizabeta bila je pohitjela prije njega uz stepenice, a da je nije ni opazio. I penjala se gore, sve do navrh.

Napokon je stajala ispod velikoga zvona. Crvljiva klada ležala je na podnožju, i na nju se Elizabeta popela i čekala na znak, kada će Gašpar povući za uže. Jedva je mogla da obujmi debelo klatno velikoga zvona.

— Nećeš zvoniti! šaptala Elizabeta i još čvršće prihvatila golemi bat.

Tada zvono najedamput lagano uzdrhta. Elizabeta ne pušta klatna iz ruku. Naclade škripa, zvono se

stade njihati sve jačim zamahom, jednako i teški bat — ali zvono n daje glasa od sebe. Elizabeta s objesila o bat, obujmila ga i svojim tijelom zapriječila, da bat nije udarao o zvono. Kao loptu bacalo je zvono tamo i natrag; sve udaralo za udarcem. Stari je Gašpar imao još čvrste ruke. Premda je tvrdi bat bacao jednu ženu s jedne strane na drugu, premda su bile njezine nježne ruke već zgnječene premda je curila krv s njezinih ruku — ona je čvrsto držala bat i nije ga puštala. Tako se borilo one večeri jedno junačko žensko srce sa zvonom, koje je imalo da najavi nesreću i smrt. I Bog je udijelio pobjedu.

— Svršio sam! zabrundao je tamo dolje napokon starac i prestao zvoniti.

— Sasvim sam oglušio, niti jednoga u larca večernjega zvona nijesam čuo. Moje drago, staro zvono! Nijesi ti krivo, već moje slabe uši! Zbogom!

Pod zvonikom si stari zvonar otro suze sa lica: Teško je, kad čovjek ne čuje.

I dok je stari Gašpar pošao prema svome stanu, izišla je na pokrajna vrata blijeda žena, krvava, razderana i ruke su joj nemoćno visjele niz tijelo.

Cromwell je međutim čekao tamo vani glas zvona, da dadne znak za izvršenje smrtno osude. Bio je mrk, iz njegovih je očiju sijevala srdžba, ali se ipak nije usudio, da izda zapovijed koja je već lebdjela na njegovim usnama.

Najedamput dotrči pred njega blijeda, sva okrvavljena žena. Vojnici su je propustili. Još jedamput padne Elizabeta pred Cromwella na koljene i sklopi ruke pred silnikom. Sva uzbuđena i slaba ispri-

vjedi mu, zašto večernje zvono
zazvonilo.

Tom junaštvu, tolikoj požrtvov-
sti jedne žene nije se mogao opi-
sati više ni jedan Cromwell. Nje-

gove se oči ublažile, sišao je sa
konja, podigao Elizabetu i zapovje-
dio da puste osuđenika na slobodu.
I tako je i bilo.

N—a.

NARODNE POSLOVICE.

— *Iz zbirke I. P. Jablanović.* —

Kom kuća gori taj bunu pravi;
i ko je zapalio taj čuti).

Starije je jutro od večera.

Da je kuća dobra i kurjak bi
stavio.

Pozna se tica po perju.

Teže, priteže.

Čuvaj dok imaš, kad nestane
ne možeš.

Svaki je posli vašara mudriji.

Prkos kola tare.

Ko šta čini sebi čini.

Pridnje vrane natrag padaje.

Prvi komšija najbliži rod.

Svaki ciganin svog konja hvali.

Teć će voda kad je tekla,
iako' naša mati rekla.

Daj, pa se kaj.

Pod noć tikve cvataju.

Kaki dar, onako i uzdarje.

Sveta Kata, snig za vrata.

Bolje jedna lipa (rič), neg' sto
ružnih.

Krpež kuću drži.

Ko je bliže vatre, taj se bolje
grije.

Bolje se iz daljeg paziti, neg' iz
bliza mraziti.

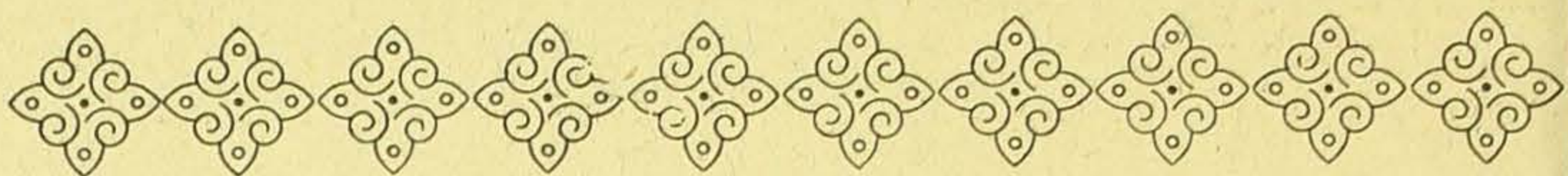
Vračala baba, da ne bude
mraza, a kad ujutru sniga do kolina.

Što je gusto, to ni pusto.

Jesen prava Gospojina mala.

Lako je gotovom djetetu otac biti.

Nema malog, što dosta nije, a
tušta što potrošiti ne mož.

Za čim idu slobodni zidari?

Katoličke novine često upozoruju na pogubno djelovanje framasuna ili slobodnih zidara. Otkako smo postigli t. zv. ujedinjenje i oslobođenje, i u našoj se državi razmahalo slobodno zidarstvo u svim većim gradovima. Vlada ide osobito u susret tim tajnim udruženjima. Članovi slobodnozidarskih loža imaju dapače popust na željeznicama, što poštene ljudi inače ne mogu da dobiju. Naši ministri u Beogradu najvećim su dijelom članovi framasunskih loža. Zato nećemo kazati krivo ako velimo, da sve zlo, što nas u ovoj državi stizava, dolazi najvećim dijelom od slobodnih zidara.

Da pokažemo za čim idu ti naši framasuni, priopćit ćemo nekoliko znamenitih izjava samih framasuna, po kojima će i slijepcu biti jasno, da su slobodni zidari zakleti neprijatelji Božji i svete Crkve. Mi to moramo da znamo, osobito u ova naša žalosna vremena, gdje se

sa prvih državnih mjesta pravađaju nalozi slobodnozidarskih loža na štetu naroda i država a na propast vjere i kršćanskog ćudoređa. To treba da znamo to više, što ima i među katolicima takvih dobričina, koji bi htjeli da sklapaju kompromis sa slobodnim zidarima i s strankama, kojima oni upravljaju.

Poznate su Voltairove riječi: „*Uništite besramnicu* (t. Crkvu)“. Taj je izraz upotrebili i slobodnozidarska velika loža u Parizu u jednoj okružnici na sve framasunske organizacije. Tamo se veli: „Naš je konačni cilj isti, što je bio Voltairu francuskoj revoluciji: *uništenje katocilizma, pa i iste kršćanske misli za uvijek*“.

Na skupštini slobodnozidarske lože „La Clemente Amitie“ godine 1880. reče Lanessan: „*Jest moramo uništiti besramnicu; ali besramnica nije demokracija, nego Bog*“.

U slobodnozidarskoj loži „D

rd“ izjavio je godine 1896.
uanet: „Ako framasunstvo
a da nastavi svoje djelo,
da mora postati socijalističko.
amasunstvo je ubilo Boga
pustošilo nebo, zemlja ipak
š nije naša“.

Na sastanku slobodnih zidara
dine 1903. usklikmo je Del-
ch: Triumf Galilejca (Isusa)
jao je dvadeset vijekova;
da je došlo vrijeme, da mora
rijeti. Obmana je trajala
sta dugo... U prahu vre-
na susresti će Galilejac i
ala božanstva: egipatska, in-
ska, grčka i rimska“.

U slobodnozidarskoj loži „d'
vers“ rekao je predsjednik

godine 1864.: „Pouka u kate-
kizmu najveća je zapreka u
razvitku djeteta. Svećenikovo
posredovanje kod pouke otima
djetetu svaku čudorednu pouku“.

Framasun Blatin reče godine
1883: „U crkvama, koje se
svagdje i od vijekova dižu i
koje služe praznovjerju i sve-
ćenstvu, navješćivat ćemo mi
jednom svoju nauku. Umjesto
crkvenih psalama i pobožnosti,
odjekivat će pod visokim svo-
dovima udarci naših čekića,
naših baterija i odobravanje
naše braće“.

Je li vam sada jasno, kato-
lici, što su slobodni zidari?

VJERUJEM MU...

Rasti, rasti, jorgovane,
Ospi cvijećem tanke grane;

Sva te željno čekam mlada —
Mogu stići iznenada!

Sadio te, pa mi reko:
Idem, draga, na daleko;

Kad jorgovan taj procvati
Doći će ti moji svati! —

Vjerovah mu, vjerujem mu —
Tko vjerovô ne bi njemu? —

Svani, svani, željni dani,
Cvati, cvati, jorgovane! —

R.

Iz „Zapisa“ Sub. Novina.

Izaslanstvo vojvođanskih katolika bilo je kod g. Pašića, ministra predsjednika na tužbi, da se manastiri i druge vjerske zadužbine otimaju. A g. Pašić reče, da to ne može biti: „Ovaj . . . zaveštaji ne mogu se oduzeti. Ta . . . onaj . . . zaveštaji i zadužbine ostaju . . . ovaj . . . svete stvari . . . Zaveštaje od Nemanja . . . sačuvali smo . . . Ove srpske zadužbine nisu dirali . . . šest sto godina . . . sačuvali smo . . . svete zadužbine srpske nisu dirali — Turci.“

*
**

Četirigodišnji događaji, od mendenih nedjelja našeg ujedinjenja, pa do molskog bafinanja, a naročito pomamno pašovanje Manojlović-Pletikosićevo te zagrebačka konferencija, sve nas to uvjerilo da nam je bliže — Zagreb, nego Beograd.

*
**

Radičali su nam poslali Andriju Pletikosića, subotičku kugu. Demokrati su nam poslali „dobrovoljce“, vojvođansku glad! Sad nam se prijete — vojskom. „Od kuge, glada i vojske oslobodi nas, Gospodine!“

*
**

Vlada je preuzela škole o Crkve. „Crkva tako uspješno radi i ja ću.“ A njoj ide — naopak. Turski car zaiskao od Skende bega bana njegovu sablju, koju je ovaj rasicao konja i junaka. Sultan proba, ali jedva odsiječe robu uho. Kada vrati sablju, kaže banu: Prevari me! Ovaj mu odgovara: Ne! Ja ti svoju sablju dadoh, al ti ne mogadoh dati moju — desnu ruku.

*
**

Prisiljavana sama ćirilića daju Srbima mogućnost, da u svojoj crkvi čitaju molitve i pojaju. Nam još ni to. Oni su dakle na jednom oko oćoravljeni, a mi na obadva slijepi. I to je — prosvjeta.

*
**

Gradska općina u Vel. Bečkerek dočekala je ondašnjeg apoštolskog administratora sa pozdravom banketom, ćovjeka, kojega prij ni vidili nisu. — Gradska općina u Subotici, na ćelu joj pobožni Andrija, priređivala je svakom ćbovom sokolćetu skupe bankete ulizivala se svakoj dotjeranici sada kada sin bunjevaćki preuzima najviše dostojanstvo, duhovno upravljanje nad šeststohiljada katolika, gradska općina — bar duhom makne.

ŠKOLA BEZ BOGA.

Pred 28. godina sjedio je na optuženičkoj klupi u Parizu 17. godišnji mladić Gaudot. Bio je napao i okrutno ubio jednu siromašnu ženu, da ju orobi — a imala je u svemu dva franka.

Kad su ga na sudu pitali, ko ga je u tako ranoj mladosti doveo na put zločina i tolike pokvarenosti, odgovorio je, nehajno: Šta ja znam!

Ali je sudu odgovorio na to pitanje branitelj mladoga zločinca, Saint Appert, koji je između ostalog rekao:

— Gospodo! Vi ćete ga osudite za njegov zločin. Imate pravo. Ali znajte da ima ovdje krivaca većih od njega. Krivci ste vi, koji pripadate onom istom društvu, koje je u svojoj sredini odgojilo ovoga vuka, a moglo ga je pripitomiti kao janje. Vidim ovdje sliku Raspetoga — ali zašto nije taj Križ u vašim školama, kamo zovete djecu na odgoj i nauku? Zašto pokazujete Križ ovom mladiću sada, kada sjedi na optuženičkoj klupi kao ubojica, a nijeste mu ga stavili pred oči, kada je sjedio u školskoj klupi! Nikad mu nijeste govorili o Bogu, o pravednosti, o duši, o poštenju, o ljubavi prema bližnjemu. Nikada nije čuo zapovijed Božju: Ne ubij! U jednu riječ: *nijeste mu dali vjerskoga odgoja.* To vara je od-

govor na Vaše pitanje: ko ga je doveo na put zločina.

Kako je to strašna osuda za sve one, koji idu za tim, da izbace križ iz škole i da iščupaju Boga iz srca dječinjega. *Odgoj bez vjere i škola bez Boga znači odgajati zločince.*

I takovu školu hoće sada da nam nametnu: školu, koja ne pozna više ni molitve ni svećenika, u kojoj ne smije više da se čuje kršćanski pozdrav „Hvaljen Isus“, u kojoj se djeca neće više spremati na svete sakramente. Hoće da nam nametnu školu, u kojoj nema Bogu i Božjem zakonu više mjesta.

Tako se polažu temelji novom naraštaju, koji ima da bude odgojen bez vjere i bez Boga. A kakve će biti posljedice?

Izbacite iz škole Propetoga i njegovu nauku, i napunit će vam se bolnice propalim mladićima, pune će vam biti tamnice mladih zločinaca. Uz bezvjerske škole gradite odmah i prostrane bolnice, tamnice i ludnice!

Velika se je pogriješka potkrala u računima savremenih državnika i prosvjetitelja. Postavili su se na načelo, da je vjera privatna stvar, da joj stoga u školi nema mjesta. A kakvim je uspjehom urodilo ovo načelo u praksi?

Mjesto razvikanoga *bratstva*, zavladao je svijetom Kajnovo pleme — svjetski rat.

Ideja *Jednakosti* urodila je najužasnijim razdorom i nasiljem — primjer nam je Rusija.

Na krilima zlatne *slobode* bez uzdâ vjere, čovječanstvo je zalutalo u očajno sužanjstvo raspojasanih strasti i požuda. Odbacuju vjeru, taj čudesni balzam, i mjesto njega stavljaju sô na teške rane čovječ-

jeg srca, da još više krvare

Bez vjere stvara se pakao na zemlji. I jer mi nećemo toga pakla hoćemo i tražimo, *da nam se na raštaj odgaja kršćanski. Zato hoćemo i tražimo vjerski odgoj u školi. Mi nećemo, da nam se djeca odgajaju za lopove i propalice, zato hoćemo vjerski odgoj u kući i u školi.*

Naša su djeca, i mi ćemo o tom odlučivati.

NEBESKOJ MAJCI.

Premila Majko! Utjeho moja!
Tebi se molim, nesreća koja
Kada me snađe dolinom suza,
Crva što puza.

Stalno se kad sam uzdao u Te,
Kada sam Tvoje slijedio pute,
Podleg'o nijesam nesreći, bijedi,
Žićem što slijedi.

I sad se k Tebi utječem čvrsto,
Jer sam u boju umoran sust'o.
Premda još vidim vatru sve veću,
Klonuti neću!

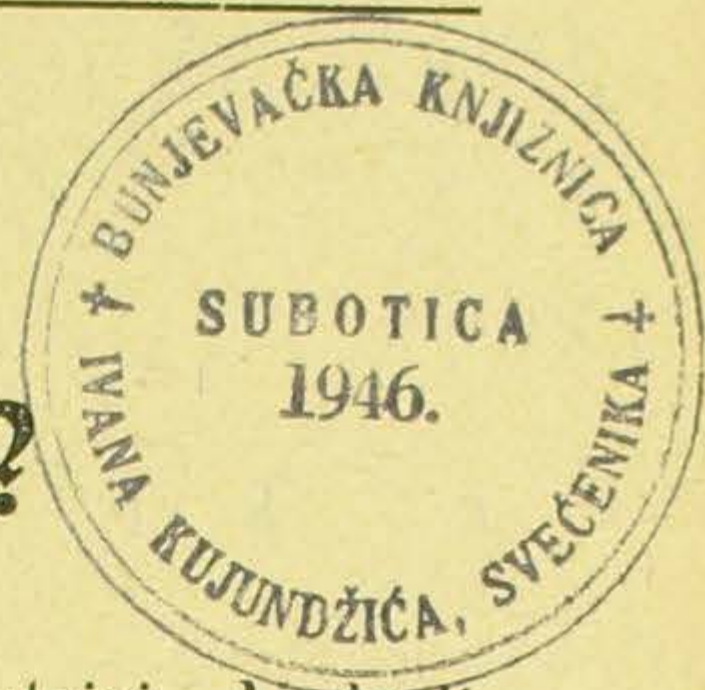
U toj grozoti krvavog boja
Jedina Ti si utjeha moja!
Protivnik kada vatrom se grozi,
Ti mi pomози!

Poslušaj Majko molitvu moju,
Primi me sad u zaštitu svoju!
Moćna nek ruka Tvoja me prati
Budi mi mati!

(Spjevana 1915.)

M. DREVIĆ.

ŠTA JE POLITIKA?

Tko hoće da bude političar, taj mora da dobro pozna ponajprije svoj narod, a onda i sve susjedne narode, dapače po mogućnosti čitav svijet. Mora da dobro pozna ne samo sadašnjost, nego i prošlost, za to mora da znade gledati i u budućnosti.

Pa šta će to meni? reći će djekoji čitatelj „Danice“. Ja nijem nikakav političar, zato mi nije potrebno da proučavam našu prošlost, našu sadašnjost i da se zamislim u budućnost.

Takav odgovor nije pametan. Takav je odgovor dapače lud. Zar je političar samo onaj, tko je izabran za narodnoga zastupnika, pa kroji kakone čitavoj državi? Zar je političar samo onaj, koji piše političke članke u novinama? Ne, dragi čitatelju. Nije političar samo narodni zastupnik ili novinar. Svi smo mi manji ili veći političari, svi mi moramo da budemo političari. Danas na čitavom svijetu idu pametni i pravedni ljudi za tim, da čitav narod odlučuje o svojoj sudbini. Danas je u sve evropske države uvedeno opće izborno pravo. Pa kako će čovjek moći da pravedno rasuđe, ako se ne razumije u politiku? Danas na čitavom svijetu idu pravedni ljudi za tim, da u općinama, kotarima, pokrajinama i državi odlučuju o svim poslovima ne samo činovnici, nego i seljaci,

radnici, trgovci i obrtnici. A da li će ti ljudi moći da se sami za sebe brinu, ako o politici nemaju ni pojma?

U politiku dakle mora da se miješa svaki odrasli građanin. Razumijevanje politike potrebno je svakomu onomu, koji ima pravo glasa, svakomu onomu, koji ima posla s općinom, kotarom, pokrajinom i županijom, svakomu onomu, koji plaća porez i namet, svakomu onomu, koji služi u vojsci i t. d. Svima nam je dakle potrebno, da se razumijemo u politiku.

Mnogi upotrebljavaju riječ „politika“ u pogrđnom značenju. To se događa osobito na selima. Kad je tko lukav, pa znade drugomu podmetnuti nogu ili drugoga prevariti, često mu drugi vele: „E, to ti je velik političar, taj ti se razumije u politiku!“ Kad ljudi vide kakvu sljepariju, često se čuje, gdje prezirno kažu: „To ti je, brate, politika!“

U istinu, u politici se događalo, a događa se i danas bezbroj sljeparija i prevara, pa je donekle razumljivo, što ljudi tom riječi označuju i svakojake nepodopštine. Ipak danas nema ozbiljnih i pametnih ljudi, koji bi zbog toga tvrdili, da je nečasno uopće baviti se politikom. I u trgovini se događaju svakojake nepravde, pa ljudi ipak ne tvrde, da je trgovina nečastan za-

nat. Nečastan je to zanat za onoga, koji vara u trgovini. Častan za onoga, koji trguje pošteno.

Politika je ponajprije briga za općenito blagostanje u državi. Država je donekle kao nekakvo zajedničko gospodarstvo, koje samo od sebe ne može donositi roda ni ploda. Treba i tu poslova, koji su barem isto tako važni kao oranje, kopanje i sijanje. I za te državne poslove treba da se svi brinemo i da ih barem nadziremo.

Politika je nadalje vještina, za koju treba mnogo vježbe. Bez vještine ne može čovjek ni sam sebi pomoći, a kamo li će pomoći još drugima? Državni su poslovi mnogo važniji nego poslovi, koji se tiču pojedinaca. Ako propadne kakvo gospodarstvo, ako udari na koji kraj nerodica ili poplava, onda postrada samo jedna obitelj ili jedno selo ili jedan kraj. Ali ako državna politika udari zlim putem, onda jao i pomagaj ne samo jednoj obitelji, jednomu selu ili jednomu kraju, nego i čitavoj državi. Razumjet ćete stoga, ako rekнем, da za politiku treba imati mnogo znanja, mnogo spretnosti i mnogo duše. Ja mogu da se sam manje brinem za sebe i da se odričem i nekih svojih prava, ali u politici ne smijem toga da učinim, jer tu se ne radi samo o meni, nego i o drugima.

Rekao sam, da je država slična jednomu gospodarstvu, za koje se moramo svi brinuti. To gospodarstvo imade svoje granice, ali te granice nijesu sigurne. Narodi su kao rđavi susjedi, koji imadu njivu

jedan kraj drugoga, pa neprestano nastoje da jedan drugomu među preoru ili da jedan drugomu čitavu njivu otmu. Narodi nastoje da svoje susjede oslabe i da svoje granice prošire na njihov račun. Tko hoće da bude pametan političar, taj mora svoje susjede dobro poznati, taj mora neprestano nastojati da sačuva svojemu narodu netaknutu njegovu domovinu. Narod, koji bi puštao mirno, da se susjed neopazice pripravi i da mu otme koji komad domovine, bio bi na rubu propasti. Jer danas ti otme susjed jedan komad, sutra drugi, prekосуtra treći, i na koncu ode čitava domovina, a ti budi sluga u tuđoj kući.

Osim ove vanjske politike, koja se brine za naše odnošaje prema susjedima, postoji i unutarnja politika. Ta se opet dijeli na bezbroj grana. Država mora biti tako uređena, da može ispuniti svoju zadaću. Cilj čitave državne politike a naročito unutarnje politike jest blagostanje svih državljana. Stara je riječ, da je temelj državama pravednost. Treba zato stvarati takve zakone, pred kojima će biti svi jednaki. Treba se brinuti, da se ti zakoni uvijek vrše. Treba nadalje stvoriti svakomu pojedincu i svakomu staležu mogućnost, da se može razvijati.

Politika dakle imade veoma veliku zadaću. Politikom mora da se manje ili više bavi svaki državljanin. A kako je politika veoma teška i puna odgovornosti; zbog toga treba za nju puno znanja i još više vještine.

**U Božjoj objavi ne može biti ni trunka protivuriječja
Stoga može samo jedna vjera da bude istinita i prava.**

Kornmann.

NAŠE ŠKOLE.

Zadnjih decenija mađarska vlada posvetila golemu pažnju, i uložila ogromne svote, na subotičku novnu nastavu.

Namira je bila, da Bunjevce pušta u škola što prije pomađari. Može se reći, da je ovim putem postignut takav rezultat, kojim se Mađari zaista diviti mogli, jer su statistici iskazivali, da u Subotici ima samo 35 hiljada Bunjevaca dočim — kao što je poznato bilo nas je, i ima nas — hvala Bogu — preko 70 hiljada!

No nije nikakvo čudo, što se Bunjevci u ovoj miri pomađarivali, jer da nisu imali niti jedan abecedar svome jeziku, pa čak je i virovanjska bila na ciloj leniji Mađarska. Može se reći, da vođe Bunjevačkog naroda nisu nastojali izmisliti najprimitivnije pravo za svoju djecu, ali taman, jer je mađarska vlada gdi milom, gdi silom izmislila svaku ovakovu nakanu, te borba naših prvaka bila osuđena na neuspjeh, pošto u ovoj stvari nismo imali uza se niti braću i rođake, koji su u okviru svojih autonomnih crkvenih općina ipak uživali neke povlastice u pogledu nastave u školama.

Plutnja o nepovoljnom svršetku balkanskoga rata po Mađare, ipak je priručila, da su neki mađarski političari uvidili, da se narodnostima moraju dati neka prava, koja su u

smislu postojećeg školskog zakona od 1868. godine na papiru bila već osigurana, te se pokazali i prema Bunjevcima popustljivima, barem u toliko, da se u I. i II. razredu djeca poučavaju na maternjem jeziku; već se i prigovori vodili u ovom pogledu, naročito kada se austro-ugarska vojska povlačila izprid četa pobjedonosne vojske Velike Antante. Ove je prigovore vodio tadašnji kraljevski komesar: *dr. Luka Plesković*, te su naši istaknuti narodni učitelji: *Mijo Mandić* i *Matija Ispanović* već po nalogu kr. komesara izradili i plan, kako da se sprovede nastava na maternjem jeziku u bunjevačkim školama.

No do ovoga ostvarenja nije došlo, jer je privrat prominio situaciju, i kada je srpska vojska 13-og studenoga 1918. godine ušla u Suboticu, te je naše „Narodno više“ priuzelo upravu grada, pomenuti naši neumorni prosvitni radnici su nezavisno uzeli u svoje ruke sređivanje svih školskih pitanja, te se prvim korakom odkinuli od somborskog mađarskog kr. nadzorništva, osnovavši prvo slavensko nadzorništvo u Vojvodini za Suboticu, i povraćajući natrag dopise i svaka naređenja, koja stizala za subotičke škole i nastavnike — mađarskom ministru i nadzorniku time da se „neprimaju“.

U svome radu naši odvažni nad-

zornici sporazumivali se sa „Prosvjetnim Odsjekov“ u Novom Sadu, te su odredili, da od 11 tadani mađarskih zabavišta Mađari dobiju za svoju dicu samo 3 a ostalo 8 odredilo se za Bunjevci i Srbe. U gradu su Mađari od 75 osnovnih nastavnika dobili 22, a po salašima od 73 dobili su 20 tako da je Subotica od jednom imala 106 slavenskih osnovnih škola i 8 zabavišta.

Pored toga postavili se naši razredi i u šegrtskim školama, koja je bila tada — pogledam na broj učenika — najveći zavod. U privođenju građanske škole i velike gimnazije na naš jezik, istakli se gđa *Kata Taupert-Sudarević* i naš vrli profesor gimnazije i „smenjen“ upravitelj g. *Ivan Vojnić-Tunić*.

No ovoliki broj slavenskih nastavnika ni se moglo naći za kratko vreme, premda se obraćalo na sve strane i premda su hrlili mnogi nastavnici u Suboticu iz svijuh krajeva mile nam Otadžbine.

Razumljivo je, da se u ovim prilikama nije izbiralo nastavničko osoblje, pa je stoga našlo skrovišta i nešto ološa.

Bunjevci se takmili za slavenskim školama i nastavnicima; ni se gledalo ni na „veru“ ni „neveru“, požrtvovno su pritekli u pomoć našim školskim nadzornicima i upraviteljima u početnim poteškoćama, jer je radost bila općenita do opojenosti, što se u školi može čuti naša rič, i što su roditelji razumili i uživali u školskim ispitama koji su prve godine bili jako posićeni. Na mnogim mistima se pojavila suza radosnica u očima raditelja, koji su i sami rado čitali latinicomštampaneškolskeučbenike.

Ali ovo oduševljenje ne bijaše trajalo dugo.

Nemilo „smenjivanje“ bunjevačke uprave, i naših zaslužnih školskih nadzornika, nova invazija stranih „državotvornih“ i u nekim slučajevima čak i dubioznih ekzistencija, koji su priuzeli sudbinu grada, prouzrokovao je razdor i rastrgao bratsku ljubav, te nam Vlada od tada samo takove ljude šalje, koji ume da što više uvrde nanesu Bunjevcima, kako u upravi grada tako i u prosviti. Naravski, da su podle denuncijacije jedino sridstvo i vrlo kvalifikacija onih ljudi, koji Bunjevce potiskuju u pozadinu, pa tako vedre i oblače nad nama, nepoznavajuć niti duh našega naroda, niti imaju razumivanja za naše prilike, ali znaju i ume da nanose neizmjerne štete i žalosti svima nama. Da ne spominjemo drugo, samo silovito namicanje ćirilice u svim uredima i školama, uslid čega je ogromni dio našeg naroda postao „analfabet“, a pored svega je otesčano napriđovanje naše dice kako u virskom tako i u prosvitnom pogledu. Sve ovo se pak čini zato *jer se Bunjevci izjavili za Hrvate i ni potkoju cinu neće da postanu: „Srbi katoličke vere.“*

Mi smo uvireni da je: „svaka sila za vremena“ te da će 70 hiljada Bunjevaca u Subotici doći do svoje riči, te će prija ili posli u slozi i sporazumu zagospodariti u svojoj kući, u našoj „beloj Subotici“, kako u upravi grada, tako i u prosviti.

Dao Bog da ovo — u korist naše mile otadžbine — što prija dođe.

Tko hoće da ljudsko društvo procvate, ne može htjeti bezvjerstvo.

Szilágyi.

RAK-RANA!

Suze mi navrle na oči, kad sam zamočio pero, da ovo napišem, a ipak hoću da napišem . . . Rič mi zapela u grlu, a moram da je kažem . . . Sramota je, a nemogu je pokriti . . .

U najplodnijim krajevima naše domaje u nekoć bogatoj Bačkoj, među Bunjevcima i Šokcima, opažamo već dulje vremena žalosnu pojavu, da imalemo svu silu brakova bez djece. Krasni brakovi, zdravi košeremen, a jaki gora — a kuća puna svačega — pak nemaju djece.

Za mene, a i za svakog rođoljuba nema žalosnijeg položaja, nego kad prođe sokacima naših sela i varoša, a ne vidi dičice, koja bi im dala život, radost, već je sve kao sumrlo. Razlog je tome u oholosti žena, koje ne će da izbjegnute lipotu trudnošću i rađanjem, već hoće da ostanu mlade, da ostanu lipe, makar i uz gubitak najveće radosti, najvećega uživanja žene — makar uz gubitak slasti materinstva.

Drugi je razlog tome jošte i strah prid brigom i skrbi za dudu; a i strah, da će se, ako budu imali više djece, zemlja razdiliti na više dilova, te da dica ovako na svom dilu ne će moći bezbrižno živiti.

Ovom zgodom pada mi na um jedna pripovijetka pa ne možem a da je ne ispričam:

„Pošalje Bog jedared svog anđela na zemlju, da uzme dušu jednoj mladoj ženi, u koje je bilo „malo pri sisi“. Anđeo dođe i kad vidi ražali mu se, te uzme dušu jednoj babi, koja je s istom ženom stanovala. Ali Bog, ko Bog ne može se privariti, On zna i što ljudi misle, a kamoli šta rade! Čim vidi anđela, gdi dolazi, odmah mu reče: „Šta si to uradio? Šta nisi moju rič poslušao?“

Anđeo se pokloni i kaže, kako mu je žao bilo one mlade žene, jer, kaže: „Ko će ono nejakomalo dite odhraniti?“

A Bog mu rekne: „Iđi i zaroni u more, pa izvadi, s dna, jedan kamen“. Anđeo zaroni u more i donese kamen. Sad mu Bog rekne: „Deder razbi taj kamen“. Kad anđeo razbije kamen, a to se u kamenu miče jedan mali-mali crvić.

Onda Bog rekne anđelu: „Idi i povrati dušu onoj babi, a uzmi onoj ženi, što sam ti reko, jer ja, kad se i za najmanjeg crvića, u kamenu na dnu mora brinem, ja ću se i s onim djetetom starati“.

Anđeo se vrati i učini kako mu je Bog zapovidio“.

U ovom potonjem strahu i ljubavi spram dice, imamo tražiti razlog, što u primnogim našim porodicama nalazimo samo po jedno ili najviše po dvoje dice. Zaboravljaju ovi nesritnici na onu narodnu rič, koja glasi:

*Nije bogat ko ima volova,
Već je bogat ko ima sinova.*

Još veća čovika tuga uhvati, kada u istom mistu prođe sokakom, u kome stanuju tuđinci naseljenici, pa sav sokak vrvi od dice, jer ih je tu svaka kuća puna.

Tome je neminovna posljedica, da će već u drugom naraštaju oživiti i oni naši, sada mirni i pusti sokaci; ali se ne

će u njima čuti naša rič, već tuđa, jer će oni tuđinci i komšije, koji imadu punu kuću dice, zauzeti pusta naša ognjišta i svetu grudu natopljenu krvlju pradidova — a sve radi naše nebrige za svoj podmladak.

I tu bi narodna inteligencija mogla blagotvorno dilovati uputom i podučavanjem naroda, pokazujući mu na strašne posljedice brakova bez dice ili sa jednim djetetom. Ali prije svega imala bi inteligencija pridnjačiti dobrim primjerom, džeći se zlatnih riči velikoga našega pisnika Mažuranića:

*Dobar pastier jer što kaže inom?
I sam svojiem potvrđuje činom?*

Braćo, Bunjevci i Šokci! Prenite se! Nas nisu mogli uništiti Turci i Madžari, ne će nas uništiti radikali i demokrati, ali će nas uništiti — brakovi bez dice.

Skenderbeg.

Kao što je lađa bez sidra na otvorenom moru igračka vjetrovima i kao što vjetrovi bacaju taku lađu sad ovamo sad onamo tako i naš razum, ako ga ne vodi i ne jača vjera, bacaju ovamo i onamo valovi krivih mnijenja.

Sv. Ivan Zlatousti.

Prosvjetno Društvo „Neven“.

U prošlogodišnjoj „Danici“ prikazan je „Neven“ ukratko sa nekoliko riječi o osnivanju i o dvogodišnjem radu. Prvim mjesecom god. 1923. društvo je započelo u četvrtu godinu rada i s neumornog požrtvovanja k svojoj istaknutom cilju: *općenitom kulturnom i društvenom napretku Bunjevaca.*

Prošla godina tražila je mnogo truda, ali donijela je zaslužnih i neočekivanih uspjeha.

U trećoj godini svoga opstanka društvo se usudilo — opješajući se sposobno — da stupi pred širu javnost i da opješno pregori prvu tremu i sve neugodnosti, koje se pojavljuju na jednom omašnijem putu; te se krenulo na prvu izneju, uzevši pravac Bihać, Plitvice, Zagreb. Sisak, Brod. U ovom zgodom društvo je donijelo žrtve iznad svoje materijalne mogućnosti, samo da pruži zgodu svojim članovima za upoznavanje najljepših prirodnih znamenita naša domovine; divnu prirodu, veličanstvena Plitvička jezera; a ujedno da se okoriste

upoznavanjem i ostalih kulturnih znamenita gradova, kojima vanjski okvir ukraše divna priroda. (Kostajnica, Bihać, Zagreb, Sisak, Brod.)

Naročito moramo istaknuti i povući ovu činjenicu: da su Bunjevci nakon stotine godina robovanja prvi put uspjeli okupiti se u jednom prosvjetnom i pjevačkom društvu i sa svojim koncertima, predavanjima i ostalim istupima doprinijeti u široku javnost jasne dokaze, da su voljni surađivati sa ostalom braćom na podizanju kulturnog nam hrama.

Na ovom putu osim ostalih znamenita gradova, gdje su „Neven“ dočekali neizrecivom simpatijom, moramo istaknuti naš bijeli Zagreb, gdje su ga dočekale suze radostnice, cvijeće i otvorena hrvatska srca, da mu iskažu bratsku ljubav i radost, što se je jedno maleno jato svojih pojavilo iz dalekih ravnicama bile Subotice.

U tom svečanom trenutku slomile su se stoljetne verige robovanja, a Bunjevci su trium-

firali pobjedu svjetlosti, pobjedu rada, pravde i kulturnog napretka.

Kao Zagreb, dočekali su „Neven“ i ostali gradovi Bosne i Hrvatske, ostavljajući neopisive uspomene na dnu srdaca sviju prisutni.

Značaj rada prosvjetnog i pjevačkog društva „Nevena“ ne znaju Bunjevci još dovoljno cijeliti. Jasno je, da ovakav rad donaha polagano svoj plod, ali koliko je lagan, toli je koristan. Po ovom radu će nas cijeliti kulturni svijet, ovo će biti mjerilo, da nijesmo proživjeli ovaj život jedino sa materijalnog gledišta, nego da smo pružili svome rodu i duševne naslade, koja je trajnije vrijednosti od materijalnih dobara.

Gledajući život Bunjevaca, moramo se prosto zgražati, gledajući kolika se ogromna svota troši na razne stvari, koje su od nikakva vrijednosti. Na primjer priredbe: svatove, razni banketi, odijelo, lumpovanje, koje nedaje baš nikakve koristi. A koliko se na to potroši.

A šta traži od Vas mili Bunjevci prosvjetno društvo „Neven“? Moli za komad kruha,

moli jedan zalogaj, da može opstojati, da bi Vam moglo dati ono najmanje, što se ipak cijeni kao najveće — a to je duševno blago.

12 dinara je godišnja članarina. To je ta svota, koju treba da dâ svaki Bunjevac, koji osjeća za svoje i komu je miliji današnji filir, nego sutrašnja hiljadarka, koja neće doći.

Zato Vas, oslanjajući se na Vašu bistru svijest, molimo, da poduprete i širite granice ovog društva, da ne bude bunjevačke kuće, koja ne imala člana „Nevena“.

Apeliramo u prvom redu na svakoga, koji osjeća bunjevački, bio većma ili manje školovan. Nemojte čekati, da vas neko u tu svrhu moli, potrudite samovoljno i darujte kada Vam se zgodna pruža — jasan primjer Vam se pokazao u žrtvovanju ud. Mare Sudarević rođ. Malagurski, dalje na lijep darovi mnogih ostalih, čije ime uvijek poslužiti sjajnim dokazom za buduće generacije.

Na posao!

„Mičimo se, bit će bolje!!!“

„Prosvjetom k' duševnoj slodi bodi!“

Uprava.

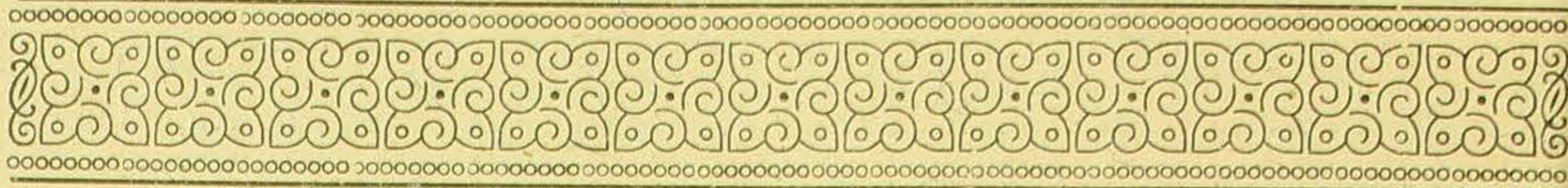
Nije li čudno, da se ljudi tako rado bore za vjeru a tako nerado živu po njezinim propisima?

Lichtenberg.

Roditeljima na razmišljanje.

- 1. Smatrajte si djecu kao od Boga povjereno vam blago. Bdijte nad djecom Božjom.*
- 2. Vaša najvažnija zadaća u ovom životu jest ta, da si djecu dobro odgojite; o tom će Bog jednoć strogi račun tražiti.*
- 3. Imajte vazda pred očima, da će vaša djeca biti: ili za uvijek sretna — ili za uvijek nesretna; dobar ili zao odgoj odlučit će o tom.*
- 4. Molite svaki dan sa svojom djecom jutarnju i večernju molitvu; tko se privikne dobro moliti, ima najmoćnije sredstvo u svojim rukama za svoj vječni spas.*
- 5. Prednjačite djeci u svemu dobrim primjerom; dijete će se i u dobru i u zlu povoditi za vama.*
- 6. Dijete treba da se nauči odricati i svladavati samo sebe; ako dakle nikad ne tražite od njega ni kakovu žrtvu, nego u svemu popuštate njegovim željama i hirima, onda ga samo kvarite i razmazujete, što će vam se poslije ljuto osvetiti.*
- 7. Odgajajte djecu tako, da budu pobožna, da ljube istinu, da sačuvaju poštenje i čistoću srca; laž, krađa, nečudorednost ubojice su, što ubijaju sreću mladeži.*
- 8. Pazite brižno, da vam djeca ne padnu u zlo, u pokvarena društva, da ne čitaju zlih i pokvarenih knjiga i novina.*
- 9. Neka bude vaše vladanje prema djeci puno ljubavi i ozbiljnosti, da vas se djeca i pod staru svoju glavu rado sjećaju.*
- 10. Ne zaboravite na glavnu zadaću uzgoja: da vam djeca postanu čvrsti kršćanski značajevi, koji će uza sve bure života ostati stalni u dobru i sigurnim korakom koracati put neba.*

P. M.

MUČENICI.

SLIKA IZ STARO-KRŠĆANSKOG ŽIVOTA U 2 ČINA.

LICA:

JULIJANA, djevojka mučenica.

POMPEJA, njezina posestrica.

MARCELIJAN, mlad rimski časnik.

STRAŽAR.

DJEVOJČICA, od desetak godina.

CIPRIJAN, stari svećenik.

DVIJE DJEVOJKE.

I. ČIN.

(Soba. Na sredini sobe stol a okolo njega stolice. U prozadini dva prozora u vrt, jedan je otvoren i vidi se zelen, kraj njega laslonjač. S lijeva i s desna vrata.)

PRIZOR PRVI.

Julijana sama.

JULIJANA: (Sjedi u naslonjaču i sva zanešena pjeva.) Živi Bože, koji si za nas trpio, dolazi čas da mi za Te umremo. (Pade na koljena.) Tebi sam se, o Isuse, zaručila, obećajem da ću Ti ostati vjerna. (Ustane.) Kad sam sinoć na svetoj službi u podzemnom groblju bila, javio nam je otac Ciprijan žalosnu vijest, cesar Galerij je izdao zapovijed, da se svi kršćani stave pred sud i na smrt odsude. Vjernost Ti zavjetujem Kriste, rado ću umrijeti, da k Tebi dođem. Niko od naši još

ne zna da sam se pokrstila, do sad sam tajno odlazila među kršćane. Pompeja stalno me vrijeba. Otkako je čula, da me Marcelijan hoće da zaprosi, ne prestaje od zlobe rovati proti mene. Sinoć mi za tragom išla, te me vidila, da sam unišla u sabor kršćana, sada znade da sam krštena. Prvom će me prigodom javiti sudu, da bi mogla poći za Marcelijana. Al ostajem Ti vjerna do smrti, o Isuse, zaručnice duše moje. (Pjeva opet prijašnju pjesmu.)

PRIZOR DRUGI.

Julijana i Marcelijan.

MARCELIJAN: (U časničkom odijelu, ulazi.) Alaj si vesela Julijana, mogu

li zapitati, šta je uzrok ove tvoje radosti?

JULIJANA: Kako ne bi se radovala, kad pomislim, da ću skoro idjeti moga Zaručnika.

MARCELIJAN: Srcu mi je drago, ko si na mene pomislila, Julijano? Kada ću ti da donesem prsten voj?

JULIJANA: Zato se ne moraš truliti do mene Marcelijane! Ako ćeš pet ponoviti svoju prošnju, oduzet ćeš mi čistu radost. Je li da nisi ošao radi toga amo?

MARCELIJAN: Čekat ću te do najadnjega časa. Sada sam došao, da ti novu vijest javim, što je stigla u naš grad. Sudija je sinoć dobio cesarovu naredbu, da sve kršćane straži i pogubi. Njegovo božanstvo na volju ostavlja način mučenja. Sudac mi veli, da će istrijebiti ovu prokletu raj. Strog će biti i ne-

milosrdan. Nazarenci ne zaslužuju smilovanja.

JULIJANA: A zašto te strogosti proti njima? Dobri su vojnici, vjerni podanici, milosrdni ljudi.

MARCELIJAN: To im sve ne pomaže. I ja sam rekao sucu, da ne ima smilovanja: neka ih da na višale, na križ razapne, na lomači spali, na kolac nabije, na točak navuče, neka nestane ova kuga između Rimljana. Sudija je izdao zapovijed, da ko na žrtvovanju u našem sjajnom hramu danas ne bude, smatrat će se izdajicom. Tebe nisam vidio, te sam se požurio da te povedem i oslobodim svake sumnje.

JULIJANA: Brižljivost je tvoja lijepa, al meni ne koristi. Ja ne idem tamo.

PRIZOR TREĆI.

Julijana, Marcelijan i djevojčica.

DJEVOJČICA: (Viče vani.) Pomoć! Pomoć! (Plače.) Zar nema nikog ko bi mi pomagao! Smilujte mi se, smilujte mi se!

JULIJANA: Netko nas zove u pomoć?

MARCELIJAN: Šta se događa na ulici?

DJEVOJČICA: (Utrče i padana na koljena) Smilujte nam se! Pomozite mi dobri ljudi! Majku su mi odnijeli, oca zarobili! Jao! moraju umrijeti! Pomozite mi, molite sudiju da im ne uzima života!

MARCELIJAN: Sudiju djevojčice? Valjda su tvoji roditelji kako zlo počinili?

DJEVOJČICA: Ne! nisu! nisu nikom nikom zlo učinili; bili su dobroćudni, milostivi i pravedni!

MARCELIJAN: Onda će ih sud pustiti na slobodu.

DJEVOJČICA: Ne će! ne će jer smo kršćani!

MARCELIJAN: Vi ste kršćani? Ne vjerujete u naše bogove?

DJEVOJČICA: Ne, mi vjerujemo u Isusa sina pravoga Boga!

MARCELIJAN: (Odvratno.) Idi odavde! Preda me ne smije stupiti prokleti kršćanin. Treba i nju predati sudu.

JULIJANA: Tražila je u nas pomoći, nesmiemo povrijediti gostoljublje. Nemoj biti krvnik njen.

MARCELIJAN: Ti znaš kakva su rulja naši robovi, a ovi kršćani su gori nego bijesne psine.

JULIJANA: Ne poznaješ ih, Marcelijane! jeli da ja nisam ni rulja ni pas.

MARCELIJAN: (Naglo poviče.) Ti, ti nisi kršćanka, Julijano!

JULIJANA: Već davno sam krštena Marcelijane.

MARCELIJAN: Ne reci, ne govori, srce mi vadiš iz grudi. Zar ne znaš, da to ime, po zapovijedi našega

božanskoga cezara, donosi — smrt?

JULIJANA: Znala sam, i čekam smrtni čas mirne duše. Hodi kćerko,

primam te za selu, s tobom ću živjeti, s tobom i umrijeti za Isusa (Prema Marcelijanu.) Mir s tobom (Odu.)

PRIZOR ČETVRTI.

Marcelijan sam.

MARCELIJAN: (Sav satvren.) Ne ima mira s Bogom raspetim! O nesretni čase! Kad sam prekoracio ovaj prag, da izgubim najljepšu od sviju naših žena, igračicu moje mladosti! Julijana pa krštena! Zar

je i ona okužena od te pogubne raje. Zato nije došla ona na žrtvovanje? Ako se sudija sjeti: Julijana će biti mrtva, a s njom će umrijeti i moje — srce.

PRIZOR PETI.

Marcelijan i Pompeja.

POMPEJA: (Ulazi vesela.) Sudac već zna, da Julijana ide među kršćane. Vidjela sam je juče u saboru kršćana, te sam je javila sudiji, da te oprostim od nje. Nemoj Marcelijane tugovati za truhlom jabukom, kad ti se nudi zeleno cvijeće.

MARCELIJAN: Dalje! Rekao sam ti, da mi samo Julijana treba. Još nije prekasno, oslobodit ću je! Zamolit ću suca, potplatit ću stražu . . .

POMPEJA: (Zlobno.) Zalud ti sva trudba Marcelijane, cezarevu stražu već ide poradi Julijane.

ZASTOR PADA.

II. ČIN.

(Događa se u sobi, sličnoj kao u prvom činu.)

PRIZOR PRVI.

Marcelijan sam.

MARCELIJAN: (Sjedi na samu i misli se.) Danas će izreći osudu, vrhu nje, plemenite djevojke, što se izdala za kršćanku. Lijepa je, plemenita, dobroćudna, ljubezna, milosrdna pa ipak mora umrijeti. Jedina joj krivica što ne vjeruje u naše bogove, već je primila vjeru Proroka Nazaretskog. Sramotno je umro na križu, pa ga ipak drže za Božjega Sina. (Ustaje.) Na stotine

umiru, na hiljade novih ustaju. Kano da je krv svakog mučenika sjeme kršćana. Što je valjanije, što je bolje, to odilazi k njima. Julijano, Julijano zar se na uvijek rastati moramo? Zar te nikad više vidjeti ne ću? Ali šta se događa napolju, kakav zveket? Kakva grdnja? (Pogleda na polje.) Julijana u okovih. (Uhvati se za čelo.)

PRIZOR DRUGI.

Julijana i djevojčica, vodi ih stražar, Marcelijan.

MARCELIJAN: Malo djevojče, što nas je u pomoć zazivalo, dostigla

nesreća Julijane. Ne mogu ih gledati od groznje, od straha, od prezira . . .

JULIJANA: Mir s tobom!

MARCELIJAN: Zadrži sebi toj mir!

JULIJANA: Šta sam ti na žao činila?

MARCELIJAN: Još me pitaš? Zavravila si za tvoje djetinstvo, kada smo zajedno pohađali hramove naših bogova: od tog sam doba ubio te čistim srcem, osjećao sam obožnu svetu ljubav.

JULIJANA: Da, mi smo onda tako e mislili.

MARCELIJAN: A sada? otišla si među te kršćane, koji su neprijatelji bogova, izdajice i posljednji ločinci.

JULIJANA: (Oštro.) Nemoj dalje.

MARCELIJAN: Kad sam se i u tebi prevario, ne mogu više imati pouzdanja u ljudima.

JULIJANA: Ne uzdaj se u ljude, nego u Boga.

MARCELIJAN: Vjerovao sam u sve naše bogove, a sad si mi ti tu jeru pokvarila.

JULIJANA: Ostavi te tvoje krive bogove te ćeš naći pravoga Boga u ljubavi i milosrđa.

STRAŽAR: Pođimo.

JULIJANA: Ostaj s Bogom, Marcelijane i budi mir s tobom. (Krene se.)

MARCELIJAN: Julijano! Ah! ti lanci, ti strašni okovi! Pa takva smrt!

JULIJANA: Ubogi Marcetijana!

MARCELIJAN: Još mi jedno i posljednje kaži!

JULIJANA: Drage volje, pitaj me!

MARCELIJAN: Već tri stotine godina se borimo proti ovog praznovjerja, najbolji nam popadaše, kaži kakav potajni zao duh vlada s vama.

DJEVOJČICA: Ne zao, nego Sveti Duh!

MARCELIJAN: Ali Julijano, poradi ovakog praznovjerja dati se ubiti, kako je moguće, to ne razumijem. Iđete na smrt veseli.

JULIJANA: „Ne bojte se onih, koji će vam tijelo ubiti, nego Onog, koji vam može i dušu u pakao baciti.“

MARCELIJAN: Ko ti kaže, da ti dušu sudija ubiti ne može?

JULIJANA: To mi kaže vjera. Živit ću i poslije smrti na uvijeke.

STRAŽAR: Pođimo. Vrijeme prolazi.

JULIJANA: Mir s tobom, Marcelijane! Još se možemo s onu stranu smrti opet vidjeti. Mir s tobom! (Odu.)

TREĆI PRIZOR,

Marcelijan sam.

MARCELIJAN: Mir s tobom, Julijano! Zar se možemo još jedamput vidjeti? I poslije smrli? Duša će živjet na uvijeke? Tijelo se može

ubiti a duša da ne umire? To je taj nov nauk? To dajenjima tolike snage! Julijano, Julijano! zar se možemo još jedamput vidjeti?

PRIZOR ČETVRTI.

Prijašnji i Pompeja.

POMPEJA: Ne spominji Julijanu. Nije već nema u životu, sudac ju je dao pogubiti. Svenula je ta ruža, kaži drugu u cvatu.

MARCELIJAN: Ne ima za me više radosti i mira.

POMPEJA: Bit ću ti vjernija od Julijane. Tebi bolje pristaje plemenita Rimljanka, od praznovjerne kršćanke. Tražiš li utjehe, zaboravi nju, pa hodi k meni (Raširi ruke na zagrljaj.) ja ginem za tobom

već odavna. Ja ću biti tvoja.

MARCELIJAN: Ne smućuj mi lijepu uspomenu na moju odabranicu. Ne ću se odreći nade, vidjet ću je on-

kraj groba . . . Šta mi se silom namećeš, kad mi ne trebaš! Mir s tobom. (Izlazi)

PRIZOR PETI.

Pompeja sama.

POMPEJA: (Ljulito i osvetljivo.) Ne ću imati mira, dok ti se ne osvetim. Ova se uvrjeda (Prijeti se.) samo s tvojom krvlju može oprati. (Pođe.) Neka sudac vidi, nije li ona pro-

klela odmetnica i njega odnijela u to kršćanko praznovjerje. Ja ću samo prijaviti, a on nek sudu odgovara. (Ode.)

PRIZOR ŠESTI.

Dvije djevojke, svećenik Ciprijan, Marcelijan i stražar.

(Leži mrtvo tijelo Julijane. Ruka joj viši dolje, vrat krvav, kraj nje posuda s vodom i čisto bijelo odijelo, djevojke joj polažu mirtov vijenac na glavu, Ciprijan kleči kraj mrtve Julijane.)

DJEVOJKE: (Pjevaju.)

*Ne kuca više mučeno srce,
Duša već gleda Božije lice.
Nju svi anđeli na nebu slave,
Jer mukom dobi vijenac slave.*

MARCELIJAN: (Klekne do nje.) Dakle ostala je vjerna svojem vjerovanju. Gdje joj duša, gdje joj život? Tijelo će joj se zakopati i istruniti: a ona je rekla da će na vijeke živjeti . . . Gdje joj je duša? gdje ću je naći? Možemo se još vidjeti. Ona me zove i čeka, da mi u susret pođe. Julijano, pobijedila si! I ja sam došao do tvoje vjere i ja sam kršćanin. (Na licu djevojaka i svećenika pojavi se odsmjeh radosti, nad obraćenjem.)

STRAŽAR: (Stupi unutra.) Javljen si pred sudom, Marcelijane, dođi i odgovaraj: držiš li se i ti vjere Nazaretskog Proroka. Pođimo.

MARCELIJAN: Polazim, da umrem kao kršćanin.

CIPRIJAN: A vjeruješ li ti u Boga kršćana?

MARCELIJAN: Vjerujem.

CIPRIJAN: I u Njegovog Sina Isusa?

MARCELIJAN: Vjerujem, vjerujem. Vjerujem u sve što je vjerovala Julijana.

CIPRIJAN: (Ustane. Zagrabi rukom vode iz posude i polije Marcelijanovu glavu.) Marcelijane, ja te krstim u Ime Oca i Sina i Duha Svetoga.

DJEVOJKE: Amen.

MARCELIJAN: (Ustane objačen u vjeri.) Ne ću umrijeti sasvim. Duša će mi se sastati sa tvojom, Julijano. Bog me zove, idem k Njemu i tebi. Vidjet ću te. (Pođe za stražarom.)

DJEVOJKE: (Pjevaju.)

*Dva vjerna, srca, dvi vjerne duše,
Sjedini na vjek o Isuse!
Dopušti, Bože Marcelijanu,
Da vidi Tebe i Julijanu.*

ZASTOR PADA.

Kuda vodi bezvjerski odgoj.

I.

Sve su naše novine bile pune vijesti o strašnom činu, što se ljetos odigrao u Zagrebu, a glavnim junakom je te drame mladi gimnazijalac Paskijević. Svi stoje pod dojmom nečega strašnoga i poraznoga; nečega, što ima dublje i jače značenje, nego što je ubijstvo dvojice ljudi.

I doista! Ono, što se odigralo ljetos u Zagrebu, bacilo je užasnu sjenu na odgojne prilike našeg savremenog doba. Taj strašni čin gimnazijalca Paskijevića, dječaka ugledne i u Zagrebu poznate obitelji, prodrmao je iz mrtvila i one jude, koji su mirno do sada puštali da pokraj njih raste i buji njihova omladina, ne misleći i ne brineći se čim si, svoje srce i dušu napunja ta njihova omladina, ta njihova uzdanica!

Istraga je pokazala, da je Paskijević imao ortaka. Da nije strašna osnova, niknula samo u njegovoj glavi, nit je prljavi posao, kojim se on bavio, bio samo isključivo predmet njegove lične zabave i nastojanja. Pokazala je, da najpokvarenije i socijalno najopasnije ideje, nalaze zahvalno tlo i među tako mladim ljudima, kojima bi knjiga imala biti prvom i jedinom brigom. I radi toga je još užasnija i strašnija pozadina ovog zločina, jer ot-

kriva jedan tužan, ali užasan ponor!

Ponor potpune moralne pokvarenosti!

Ako si psihološki kušamo osvijetliti mentalitet ovakovog mladog čovjeka, zapaziti moramo crne slike, koje provejavaju njegovom dušom. Pomanjkanje svakog svjetla i pouzdanja u nadosjetni svijet; potpuni obračun sa svakim svetim i plemenitim osjećajem. Nehaj i prezir za tuđi čuvstveni život. Mržnja i okrutnost. Odanost svakom porivu strasti i neobuzdanosti. Pravi prelom sa savješću i pojmom odgovornosti.

O Bogu, crkvi, molitvi i sakramentima — ni govora.

Samo motivi čistog t. zv. humaniteta i ljudskog, čovječanskog obzira — i ti su motivi u duši ovakovog mladog tipa pokopani!

Pa kad Vas podiđe osjećaj, da takovih Paskijevića možda ima oveći broj po našim gimnazijama, realkama, preparandijama ili visokim školama — onda istom osjetite: *da netko mora da nosi grozno veliku odgovornost za pojave ove vrsti.*

I tu sad nastaje jedno vrlo zanimivo pitanje.

II.

Sastaju se predstavnici zavoda, profesori, učitelji, odgojitelji i vijećaju o tom, kako da se uspješno

stane na put podivljivosti naše mladeži. Kako da se ona uzgoji za ljude ozbiljne, koji će svoju i socijalnu i patriotsku dužnost shvaćati onako, kako to mi svi želimo. Kako da se iz mladića sviju staleža odgoji jedan rod, s kojim će se ponositi domovina, ali od kojeg će ona i koristi imati.

Pa šta mislite, kakova sretna predlažu ta naša učena gospoda? Što je po njihovom najuspješnije sredstvo, da se mladića i djevojku čestito valjano odgoji i uzdrži na visini?

Jednima je to dom i roditeljska kuća; drugima škola; trećima šport. Jednima se čini da treba naglasiti u odgoju ovo, drugima ono; jedni predlažu ovakove sisteme, drugi onakove.

Ali ni jedan, osim župnika sv. Marka dr. Rittiga, nema snage da predloži i da naglasi nastariji i najiskušaniji sistem: *vjerski odgoj!* Ni jedan od gospode liberalaca nema snage da u ovom momentu otvoreno i glasno kaže svima i svakom: Tamo gdje se dijete na vjerskim kršćanskim i katoličkim temeljima ne odgaja — nema nikada čestitog odgoja!

A ta su ista gospoda u dno duše svoje ipak uvjereni, da je vjera prvi i glavni faktor u odgoju. Oni Vam svoju djecu daju u zavode, koji su u rukama redovnika ili časnih sestara — samo zato, jer su uvjereni, da će tamo dobiti najbolji odgoj.

I dok gospodin tata s jedne strane ovako postupa sa svojim djetetom,

brineći se za njegov odgoj, taj isti gospodin tata pripovijeda u javnosti sve, što je i nije, a nema odvažnosti da rekne istinu!

Zašto?

Samo zato jer bi mu duh našeg vremena odredio mjesto među — *klerikalcima!* A toga se eto slabi ljudi boje! I oni radije govore u vjetar, znajući, da od onih njihovi riječi nitko ne će postati ni bolji ni pametniji, nego da svojim ugledom potvrde uvjerenje milijona!

Pustimo ih! Mi krčimo put jedinom ispravnom uvjerenju! Odgajajmo po načelima vjere naše, sijmo sjeme kršćanske katoličke ljubavi! U svojim organizacijama dižimo duh katoličke misli i katoličkog otvorenog nastupa.

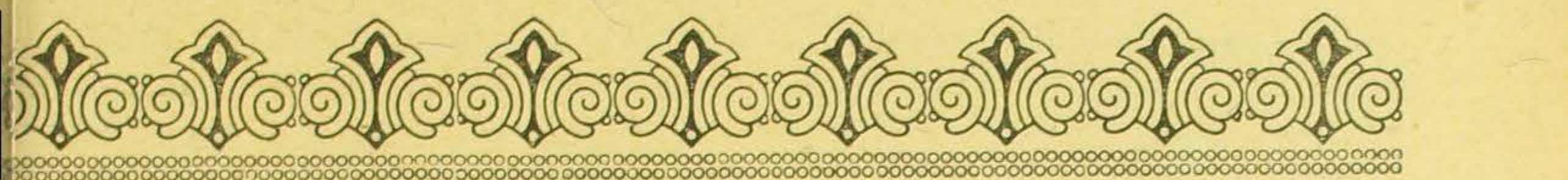
Taj strah, taj obzir, što ga liberalizam savio oko naše inteligencije, svladavajmo. Doći će polagano dan, kad će svi, koji su dobra srca, morati uvidjeti, da su se dali od neprijatelja Crkve katoličke zavesti. Uvidjet će, da je danas za protivnike katolicizma, klerikalizam samo jedna izlika, a glavna njihova borba na svim poljima, da je uperena samo i jedino protiv katolicizma.

Radi toga, što oni katolicizam pobijaju svagdje i na svakom koraku, sveta je naša dužnost, da ga mi svagdje ističemo, gdje je samo tome mjesta.

A gdje je pak tome mjesta, to će prije moći odrediti naš osjećaj, nego njihov — kako je mislim, samo po sebi jasno.

— Ž. —

Kako da ljudi među sobom žive?

Napisao: Lav N. Tolstoj.

K Sokratu, velikom grčkom mu-
racu dolazili su da slušaju njegove
puke, nesamo stanovnici iz grada
Atene, gdje je on živio, nego i iz
drugih gradova pa čak i iz tuđih
zemalja. Dolazili su da Sokrata
slušaju ili su čekali da iziđe na
gradsko tržište, pa bi se onda
predali okolo njega. Skupljalo se
oko Sokrata mnogo naroda i sta-
rog i mladog, i domaćih i strana-
ca. Sokrat nije volio da dugo go-
vori sam, nego bi započeo pitati
slušače. Rekao bi gdjekad, da kao
i njegova mati pomagala pri
porođaju ljudima, tako i on po-
maže samo ljudima da se nauče
živjeti. Sam on ih ni čemu ne uči. Tako
i bilo i ovaj put. Sjeo Sokrat na
tržištu, a oko njega postajali slu-
šaoci. Sokrat metnuo ruke na ko-
čena, spustio glavu i zamislio se.
Svi su čekali, o čemu će početi
govoriti i pita. Najposlije podigne Sokrat
glavu i rekne:

— Ded recite vi meni: zašto
ljudi žive u zajednici a ne svaki
za sebe? Eto vidite, sad ima među
ljudima trvenja i nesloge, a kad bi
svaki živjeli svaki za se, ne bi imali s
kim da se svađaju i glože. Možda
i to i bilo bolje?

Počеше svi da odgovaraju. Jedan
reče: za to, veli, ljudi žive skupa,
jer je u društvu probitačnije živjeti.

Jedan čovjek ne može ništa da
uradi, a u zajednici se sve može.

Drugi kaza: Pojedince živjeti
bilo bi opasno, ne bi se čovjek
mogao odbraniti od raznih napasti.

Treći kaza: Strašno dosadno bi
bilo živjeti tako, u društvu s lju-
dima je veselije, brže prolazi vri-
jeme.

Četvrti reče: Ta i Bog je nare-
dio čovjeku, da ne živi sam nego
s ljudima.

— Istina, je, — reče Sokrat. —
Ali koji je život prijatniji čovjeku:
u miru ili u svađi?

— Dakako, u miru, — odgovo-
riše svi.

— Dakle i vi mislite tako i Bog
je tako odredio, pa ipak se kod
nas ne radi tako. Zašto nije, kao
što bi trebalo da bude?

Ušutjeli svi te nisu znali, kako
da odgovore. I onda opet započne
Sokrat:

— Eto ja ni sam još ne znam,
ali mi ćemo se potruditi da za-
jedno dođemo do istine. Dakle ja
ću vas pitati a vi odgovarajte. Prvo
mi recite: od koga čovjek ima više
koristi, od najamnika roba ili od
pomagača prijatelja?

— Svakako od prijatelja, odgo-
voriše svi.

— Najmljenik rob misli samo o
svojoj koristi, a ne o koristi go-

spodarevoj, — reče jedan, — a prijatelj se brine za tebe kao i za samoga sebe.

— Najamnik je kod tebe, dok imaš novaca ili dokle se najmio, a isteče li rok ili nemaš li čim da mu plaćaš, ostaješ opet sam, — reče drugi.

— A drug i prijatelj se baš tim i odlikuje, što te u nevolji ne ostavlja, nego i posljednji zalogaj dijeli s tobom, — reče treći.

— Sa čestitim prijateljem i sam bolji postaneš, — reče četvrti.

— Vi ste dakle svi složni u tome, reče Sokrat, da više vrijedi drug i prijatelj, nego rob najamnik, i da nije onaj bogat i silan, veseo i radostan i miran, koji ima mnogo najamnika, nego onaj koji ima mnogo prijatelja. Onda je sigurno vama svima više stalo do prijatelja nego do najamnika? U svakoga od vas zacijelo da ima više prijatelja nego robova?

— Trebalo bi da je tako, ali u stvari nije tako, — reče jedan. — Kad bi nas zapitao, koliko neprijatelja svaki od nas ima, za čas bi ti ih nabrojili, pa i robova i najamnika bi poprilično mogli nabrojiti, ali drugova i prijatelja ako se nađe i po jedan ili dva, dobro je.

— Pa zašto je to tako? — zapita Sokrat. — Sami govorite, da je dobar prijatelj najvažnija stvar u životu, a ne nastojite da stečete prijatelja. Kad znamo, da su nam volovi potrebni i nužni, mi ih nabavljamo. Pa zašto ne nabavite i prijatelja, kad znate, da od njih imate koristi i radosti i da vam oni mogu biti vjeran oslonac u nevolji?

— Zato, — reče jedan, — što dobrih volova imade mnogo, a dobrih ljudi se slabo nalazi. Treba li ti vol za plug, izabereš dobroga

i kupiš valjana i čestita. Ljudi imade mnogo, ali ih je malo čestitih.

— Istinu veliš, — reče Sokrat. — A kakvog ti vola za plug smatraš za dobra?

— Pa onoga, koji može da ore koji je jak i mirne ćudi.

— A kojeg čovjeka ti smatraš dobrim za prijatelja? — zapita Sokrat.

— Pa onoga, koji ne misli samo na sama sebe nego i na svog druga, koji, kad čuje da mu se drug razbolio, ide i pita, treba li mu što god, pa ako mu treba, on se lati i upravlja i njegovom kućom, da ne pretrpi nikakvu štetu. Zatrebalo li novaca, on mu ih daje. Eto takva čovjeka nazivam ja vjernim i dobrim prijateljem.

— A kako ti možeš doznati, da li je ovaj ili onaj čovjek taki, kao što si rekao?

— Pa po njegovim dobrim djelima.

— A po čemu će on tebe poznati? — zapita Sokrat.

— Opet isto tako.

— A kad bi ti potražio prijateljstva: kad tebi dođe nevolja ili kad njemu dođe? — zapita Sokrat.

Zašutješe svi, jer ne znadoše, kako da odgovore.

— Eto kako ne znate, što treba da radite! — reče Sokrat. — Dođe na primjer k tebi susjed, niti on poznaje tebe, ni ti njega. Kako ti onda možeš znati, hoće li on biti valjan prijatelj ili ne: da li da ti čekaš da on tebi pomogne ili da ti odmah pomogneš njemu?

— Ja bome mislim, da je bolje pričekati da on počne, — reče jedan.

— A on će opet reći, da je bolje njemu malo pričekati da ti počneš. I tako vi onda ne bi nikad postali prijatelji.

— Tu imaš potpuno pravo Sokrate, — reče drugi.

— Svi bi mi htjeli, da nam ljudi obra čine, ali ne ćemo prvi da počnemo, — reče treći.

— Zato sam ja i rekao, da dobrih volova imade mnogo, a ljudi malo. A kako i da budu dobri, kad mi sami ne ćemo da budemo dobri, a ovamo korimo druge radi toga! — reče četvrti.

I onda im kaza Sokrat:

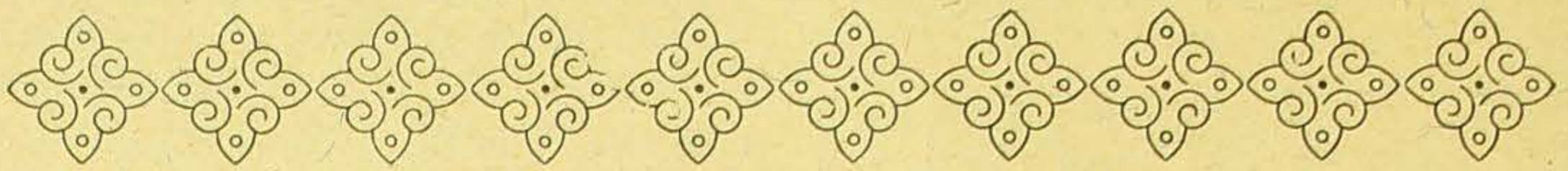
— Mi sami govorimo, da je za ljude bolje da žive u zajednici. I da je bolje živjeti u slozi i ljubavi, nego se gložiti. Velite, da je prijateljstvo među ljudima najveće blago i da je prijateljstvo u tome, da jedan čovjek drugom pomaže i od zla ga brani. A mi sami ne ćemo toga da činimo, nego smo radi, da se samo nama dobro čini. Za to i živimo među sobom ne u slozi i radosti, nego u mržnji i zlobi. A tako nam onda i ide.

GOSPI.

*Gospri šalje pozdrav svaki;
Mala ptica, lijepi cvijet;
Malo, vel'ko, staro mlado,
Djevu hvali cijeli svijet.*

*— Zdravo Gospo! — To žubori
Potok, šušti lijepi gaj;
— Tvoj sam Djevo uvijek vjeran —
Svud se čuje zavjet taj.*

*Zato Majko nek'te slavi
Ova pjesma svaki čas,
A Ti milom rukom svojom
Blagoslovi vazda nas!*

Što je to prosvjeta?

U današnje se vrijeme čuje svuda, da narodu treba prosvjete, jer će drukčije u tami neznanja provoditi slab život, pasti pod gospodstvo drugih ljudi ili drugih naroda, koji su od njega obrazovaniji i sposobniji. Zato je nužno, da narod upozna svoju prošlost, prilike u svojoj domovini i u drugim državama te način, kako će unaprijediti svoje gospodarstvo. Onda će moći da bolje uredi svoj život, da odlučuje u općini i u državi o onom, što mu je potrebno. Neki ljudi kažu, da će narod biti to prosvjetljeniji, što bude imao više znanja, a s prosvjetom će biti slobodniji i sretniji.

Istina je, seljaku, obrtniku i radniku nužno je da znade čitati i pisati, nužno mu je da steče znanja, kako će podignuti svoje gospodarstvo, kako će iz zemlje dobiti što više plodova i kako će s tim plodovima bolje izdržati svoju porodicu. On mora da znade i to, kako će

u općini i državi upravljati s općim poslovima, koji se tiču svih ljudi u državi. Ali puk traži nešto više nego je samo to znanje. Može seljak i bolje gospodariti, bolje se hraniti i odijevati, knjige čitati i predstave polaziti, a opet ne može zato sam po sebi biti bolji ni vrijedniji. Svaki čovjek bavi se osim svojih poslova i svoje zabave još i drugim višim stvarima. Čovjeku dolazi pred oči, da on nije sâm, nego da živi s drugim ljudima u porodici, u općini i državi. On zna, da ga s njegovim roditeljima, braćom i općinarima veže nešto dublje i jače, nego što je samo korist. S roditeljima i braćom veže ga isti jezik i ista sudbina. Zato on čuti, da je čitav narod jedna velika razgranjena porodica, u kojoj članovi moraju da provode život u ljubavi, da jedni za druge rade i da se pomažu, da se pouzdavaju jedni u druge. Iz njihova srca proističe ista pjesma, pripovijeda se ista

ripovijetka. Oni zajedno pro-
ode velike događaje, koji se
bivaju kod poroda, ženidbe i
mrti, kod crkvenih slava i sve-
ka, te kod tih zgoda razvijaju
voje narodne običaje. Na odjeći
n se odrazuje zajednička duša
vezivu. Evo svi ljudi jednoga
aroda jednako čute u svim
elikim zajedničkim zgodama,
ajedno tuguju i zajedno se
aduju. Svi čute nad sobom
ednu veliku Silu, koja ravna
ijihovim životom i njihovom
mrću, koja daje sunce i kišu.
a Sila jest Bog, Gospodar i
ajednički dobar Otac svima.
njemu zajednički puk pritječe,
ad je u betlehemskej štalici, s
jim ide puk po putu Križa, k
jemu se utječe u tegobi, Nje-
u pjeva zajednički hvalu. Svi
e ljudi puka osjećaju kao
edna porodica, kojoj je Otac
a nebesima.

To je bujan život naroda,

koji je puk stvorio sâm, po-
taknut od svoje naravi i s mi-
lošću Božjom. Hoće li narodna
prosvjeta preći mimo taj bogati
duševni život naroda, pa će mu
samo pribaviti znanja, kako će
se bolje hraniti i zabavljati?

Ne, prava pučka prosvjeta
mora da nadograđuje na ono,
što je već puk stvorio u svojoj
pjesmi, u svojim običajima i u
svojoj vjeri. Ona mora oboga-
titi puku njegovu dušu, učiniti
ljude boljima, razvijati u njima
bratski osjećaj ljubavi prema
bližnjemu i djetinjski osjećaj
ljubavi prema Bogu. Prava pučka
prosvjeta mora ujedno da pro-
širi puku znanje, kako će svoje
stanje i gospodarski unaprediti,
te se za odgovorni rad u držav-
nim poslovima pripraviti. Samo
takova će prosvjeta moći da stvori
sretan i zadovoljan narod, koji će
se uvijek osjećati kao jedna
porodica u jednom domu.

MOJE SRCE.

Srce moje hram je čedan, mali,
U njem plamti žarkog ognja plam,
Što za ljubav roda vazda gori,
Koga samo štovat, ljubiti znam.

Ja se u njem često molim Bogu
Za moj mili potišteni rod,
Da mu kaže na života stazi,
Kuda mu je upravljati hod.

M. Drević.

Kasimove cokole.

Iz „Subotičkih Novina“

Na Istoku u gradu Bagdadu živio jedan bogat čovik ime mu je bilo Kasim. Imao je puno blaga, mnogo zemlje, velikih kuća. Ali je bio velik tvrdica. Imao je dolamu taku podrtu da u njoj devet mačaka ne bi uhvatile jednog miša. Turban, što je nosio na glavi da je na sokaku našao kakav prosijak, ne bi ga digao. No, najzgodnije su bile njegove cokole. Ostale su mu još od babe njegovoga. Nije bilo u Bagdadu šuštera, koji se nije na njima mučio. To ti je zakrpa na zakrpi. A odozdol sami klinici, glave, kolik zrno lišnjaka. Pošto je sotim cokolama traćio lipi, ravni asfalt po Bagdadu, načelnik ga iza dvi opomene oglobi za sto piastera i, da mora kupiti nove cokole. Kasim snuždeno isplati globu, i plaćući kupi nove cokole.

Kad je otišao kući, tako se je razljutio na stare cokole, da je smislio, da će ih zakopati. Kad se počeo hvaćati cuton, otišo u bašču, iskopo duboku jamu bacio cokole u nju i zavalio ih. To vidio njegov komšija, kroz plot, javio, sutradan, kadiji, da je Kasim našao u bašči silni novac. Zalud je Kasim tajio, sudija ga olsudi na ogromnu globu, da bi mogao bio kupiti za taj novac — trokatnicu.

Kad je došao kući, pa se izjaukao, otkopo je cokole, i bacio ih u vodu Tigris, koja mu je tekla ba ispod pendžere.

Sutradan ribari hvaćali ribu vodi, jedared osjete nešto teško mreži. Poradovaše se: to će bi velika riba. Kad izvukli pređu, pređa sva izkidana u njoj pak valjaju se — Kasimove cokole. Ribari su se tako razljutili — mrežiskidana, uhvatili ništa — da se spopali cokole, zaošiljali ih i bacili kroz pendžer u Kasimovu najlipšu sobu. Cokole se lupile o jedan lip ormar, privalile ormar, polupalo se sve fino porcelanske posuđe, što je vridilo pola krajevine.

Kasim na lupanje i ordinjanje upade u sobu i ima šta da vidi. Njegove stare cokole leže na sri sobe, a porcelanske sude polupane u rbinama . . .

Mislio je: Alah oće, da ja njih i nadalje nosim. U jutro uzneo ih na vrh kuće i metnuo na sunce da se suše.

Došle mačke na krov kuće, stal se sigrati sa masnim cokolama. Jedna cokola pade sa krova na ulicu i pogodi po glavi jednu ženu koja je — malo dite joj na ruci —

š tudan prolazila. Žena pade, lije je krv, a i dite se ozlidi.

Iz tog bude dugi i veliki proces, sima naposlitku odsude, da plati ni za bol, za likove, doktore, za e, i da plati obadva advokata i d. Kad su mu u sudu dali cokole trag, on ogorčen, baci ih u vaški vodovod. E, oćeš! Cokole se civi pripričile, voda zaprla, pa se zalila i poplavila pet šest kuća, i ropastila sve pokućstvo.

Kada su radenici rastavili vodovod, nađoše u civi — Kasimove cokole.

Morao je, da plati štetu varoši, tu onima što ih voda zalila, i globu...

Kad je isplatio, klekao je pred sudiju i rekao:

— Kunem te, kadijo, prorokovom bradom, oslobodi me od ovih cokola! Ubiće me, na čisto! U koren!

Sudija je dao cokole spaliti.

Na poslitku je rekao sudija:

— Vidiš, Kasime, da nisi tako tvrdovao, već, da si kupio blagovrimeno nove cokole, nebi toliko uzaludnog troška imao, a nanosio bi se novih, mekanih cokola.

Kasim je potvrdio glavom, ali je staru poderanu dolamu i na dalje nosio, sve do smrti. A smrt ga je skoro potražila. Umro je od žalosti, za tolikim izgubljenim blagom.

A ostalo njegovo blago sve pripalo — drugima. *Bašo.*

MOJE ZADOVOLJSTVO.

Tavna noći! Puna ti si tame,

Svuda širiš svoju crnu moć...

Hoće l' sinut nade traci za me,

Da li će mi svijetli danak doć?

Jerbo mene ljudska zloba kleta,

Podlost gadna, mržja slijedi svud,

Što pred menom lebdi vjera sveta,

Njene tajne krije moja grud.

Mirno zborim mladom srcu svome;

— Zadovoljno, tiho vazda bud',

Jer na svijetu plaće nema tome;

Časnim krstom bori ti se svud'!

Prezri mržnje, ljudske zlobe, ktetve,

Ti ćeš uvijek zadovoljno bit;

Tad ćeš primit platu krasne žetve,

Tad će tebi ljepši danak sviť. —

M. DREVIĆ.

RASTANAK.

Srce Narcisovo od milja se topi,
Jer će s ljubaznicom ženidbu da
[sklopi;

Nemirna mu duša ugodno se bavi
Mladog mu života idolom ljubavi.
Zanos ga čari milina beskrajna,
Jer mu pred očima drage slika bajna
Cvjetnu stazu stvara k zemaljskome

[raju,
Kom' se pred vjenčanje ljubljeni
[nadaju.

Sav sretan i blažen već u ranu zoru
Veselo pohito drage svoje dvoru,
Uz ljubljenu svoju da se nauživa
Svadbene radosti o kojoj sad sniva.
Ipak osjećaše — misleći o braku —
Uzbuđenost jaku na svakom koraku,
A kad u dvor stupi, krv mu se za-

[grije,
A srce mu silno počelo da bije;
Tad se u odaju najvišu uspješe
Gdje u mrtvom miru majka s kćer-
[kom bješe.

Gospođa Julija primi njega hladno
Kao da joj s njime biti predosadno,
A Elvira tužna, glave oborene,
Krije lice lijepo, krije suze njene.
Razlog nije znao toj neprijaznosti,
Jer on ne postoji u cijeloj prošlosti,
Al' je znao, da mu sve ljubavne slasti
Taj čudnovat doček mahom upro-

[pasti.
Zabuna najveća zavlada u njemu:

Govorit bi htio, al' ne zna o čem
Dugo, dugo nitko ni riječi ne reč
Dok napokon stade razgovor o
[teč

Mi vas poštujemo — reče nemilice
Majka ljubavniku njenemezimice
Već iz pristojnosti obitelji jedn
Jer su vam vrline svake hvale va
[jedn

Al' da prijateljstvo i dalje dijelim
Kao što iz srca i duše želimo,
Da uvijek imamo uspomenu blag
Ne mojte ljubiti našu kćerku drag

Znam stalno, da ljubav svakog
[slašću hran
A ne da se neko ljubljen biti bran
Reče slomljen Narcis. — Ako va
[ljubljen

Za vaš život mladi već nije suđen
Nemojte ljubiti nju, da vas umar
Da vam ona srcu vječne boli stvar
Da vam život bude pun tuge i jad
Jer onda ne razum nego srce vlad
Da l' je ljubav moja srećna ili
[kobn

Dokazuje naša sreća međusobn
Koji vi hoćete, da nam oduzme
Reče Narcis. — Hoću, da me
[razumijel

Hoću, da vam kažem istinu u o
I da je vaša riječ sama posvjedoč
Vi znate, da je sad ljubimica mo
Uproljeću svome najljepšeg razvoju

najte i to, da je ona cvijet opojni
 oga bit ne ćete nikada dostojni,
 er ne vrijedi vaše stanje, znanje,
 oliko koliko sve njeno imanje. —

to se mene tiče, možda se varate,
 er moje imanje i stanje ne znate:
 lažem se s istinom vaše kćeri čara,
 er je ona lijepa da joj nema para,
 l bit će da ljubav vi slabo poznate
 ad prema bogatstvu nju smjelo

[ravnote;]
 ek vas Elvirino uvjeri priznanje,
 a l' sam nju ljubio il' njeno imanje;
 eka ona javno pred nama sad kaže,
 a li će se sa mnom il' s vama
 [da slaže.

ospođa Julija bješe uvjerena,
 a, popusti l' sada, bit će pobije-

[đena,
 ato, da joj kćerka i on se ne slože,
 eče slatkim glasom što god
 [ljepše može;

lasom što ga ljubav materinska
 [grije,
 om' se dobro dijete protivit ne
 [smije:

srce majčino, kćeri moja mila,
 naš, da sam otmjeno tebe odgojila;
 naš, da će mamica sve ti učiniti,
 a budeš srećnija neg' što želis biti!
 ako sad se tvoja sudba odlučuje:
 eci tvoje misli, da i Narcis čuje.

vala majko, hvala. Tvoje obećanje
 tješiti ne će duševno mi stanje,
 l' radije bit ću navijek sumorna
 ego jedan trenut tebi nepokorna;
 oću majko, hoću, poslušna ti biti
 ok me ne stade grob djevojački
 [kriti . . .

lvira umuknu. Nije mogla više,
 rašne oči njene biser-suze liše.
 astade tišina straha i očaja;
 astadoše časi odsudnog značaja.
 ideć' Narcis, da je djelo završeno,
 amirućim glasom reče rastuženo;
 rije neg' što pođem navijek odavde
 lvirina majko čujte riječi pravde.

Ako za Elvirom srce moja bije,
 Priznat ćete valjda, da ljubav zlo nije,
 A štovanje moje prema vama znate
 I vi ga sad meni prezirom vraćate.
 Ne želim je imat protiv vaše volje,
 Jer znam, da to za me ne bi bilo

[bolje,
 Jer binakon toga sadašnja vam zloba
 Pratila me stalno do hladnoga groba.
 Al' pristajem zato, prema vašoj

[želji,
 Da uvijek budemo pravi prijatelji,
 I zadnji put vama napomijem sada:
 Opomenite se, ako vas kad-kada,
 Zbog ovog slučaja, snađe teret živi,
 Da ste vi nesreći vašoj sami krivi.

Elviro, ja vidim, da te tuga slama,
 Koju ti ne želiš, ali hoćeš sama;
 Premda osuđujem strogost majke

[tvoje,
 Što je sad povodom rastanku nas
 [dvoje;

Ja poštujem naum, što si odabrala,
 Jer si poslušnosti ljubav žrtvovala.
 Suze lijuć s tobom opraštam se sada:
 I možda te ne ću vidjeti nikada...
 Ranjeno mi srce, pregarajuć boli,
 Za tvoju se sreću Svemogućem moli,
 Da radost najslađa slijedi ne-

[prestana
 Žalost što zbog pravde ćutiš ovog
 [dana,

Da ti najmilija ljubav srce sladi,
 Da te uvijek sreća nova iznenadi,
 Da budeš, kad s drugim budeš

[brak sklopilo,
 Još srećnija nego što bi sa mnom
 [bila;

Da, uživajući slasti neslućene,
 U blaženstvu brzo zaboraviš mene.

*
 **

O nesretna majko! Ti naričeš sadu,
 Pred mrtvom ti kćerkom duh u ne-
 [svijest pada;

Grijeh što si činila dok je bila živu
 Sad vidiš kad ona na odru počivu!
 Pogledaj to lice, oči ugašene,

Pogledaj uveli cvijet mladosti njene;
 Pogledaj ti kćerku: tuga je ubila,
 Jer koga si htjela tog nije ljubila,
 A kog' je ljubila tom' je nijesi dala
 Već si ti joj sama smrt uzrokovala!
 Vidi posljedice tvog sopstvenog
 [djela,
 Koje su nadošle ma i niješi htjela;
 I ako na svijetu ima još načina,
 Da ti se ublaži slomljenost majčina:

Onda samo na tom mož' da se osniva
 Što ti kćerka nije s neljubljenim živa.
 Ti plačeš, jer ti je duša oboljela,
 Ti plačeš i plaćuć, umrijet bi voljela;
 Ti plačeš, al' drhći, jer se tebe tiče
 Grijeh što neprestano sad u nebo
 [viče,
 A tvoja nesreća primjer neka daje
 Svakoј majci koja svoju kćer udaje.

PETAR PEKIĆ ML.

Darežljivost i škrtoost

Neki bezvjerac razgovarao se s jednim dobrim katolikom, kad se pojavi siromašan redovnik proseći milostinju. Katolik se odmah maši u džep i pruži milostinju. To upeče bezvjerca, pa će katoliku porugljivo:

„Koliko vas stoje na godinu ti fratri, popovi i sestrice?“

„Dnevno me stoje oko pet krana“.

„I vi to možete podnijeti? Da ste taj silni novac štedili i dali na kamate, to biste sada imali sjajnu kočiju“.

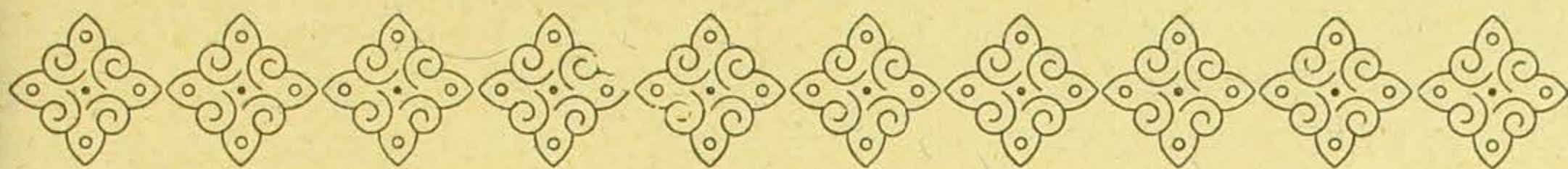
„A koliko vi dajete na dobra djela?“

„Ja? Ja ne dajem ništa“.

„Dajte, da se jednom povezemo na vašoj kočiji; mora da je krasna, kad ste toliko štedili!...“

Bezbožnik ušutio ko zaliven. Ništa nije imao. Imetak, od koga se nije nikad davalo za dobre svrhe, otišao; da, kad je umro nije ni toliko imao, da bi se mogli namiriti pogrebni troškovi ...

Život čovječki neprestano je borba; i blago onomu koji tu borbu izdrži do kraja. Mnogi su je sretno započeli; ali jer nisu ustrajali, ili jer su se odviše u se pouzdavali, padoše, poginuše. Gdjekoji klonuše već na početku, čim osjetiše prve valove napasti, izrugavanja svijeta i krivoga suda. Sretnih duša, koje na vrijeme uoče svu pogibelj, što im prijati, te se povrate k Isusu!

Orač i tkalja.

(Iz „Seljačkih Novina“.)

Kad je Gospodin Isus Krist po
ome uzašašću u nebu bio i Petar
njime, zapodjenu razgovor, kako
obojica, opet tamo dolje na zem-
sišli, da vide svoj narod, što radi.
oista eto obojice na zemlji. Stu-
li su kroz polja i sela i sve lijepo
zgledavali. Isus je izgledao kao
arac sa sijedom bradom, a Petar
ešto mlađi.

Put ih najprije nanese na nekog
ača. Orao on i izorao prvu brazdu,
da izore i drugu, on otpregne
love, metne plug na rame i pred
bom pogna volove, da onda na
ugom kraju opet kraj prve brazde
ugu prisloni. Mučio se i znojio
lan, jer kad je došao do kraja
azde, hajde opet s plugom na
da pa natrag s početka. Gledali
Isus i Petar i kimali sažalno
glavom. I reče mu Isus:

— Alaj čovječe Božji, kiniš su-
še sebe i marvu, a laganijim na-
nom mogao bi sebi olakšati posao
rud svoj!

Orač pogleda starca u čudo:

— Pa po Bogu brate, ovako su
dili moji pređi. Kinili se kao i ja,
učili ovako, pa kud da stanem iz
kože? Il zar sam ja b lji od
njih pokojnika, Bog im smilova
emenitoj duši?

— Vidi, ovako ti ne valja, da
oreš, — počne starac pokazivati
oraču. — Kad prvu brazdu izoreš,
a ti prištedi uzaludan put do druge
strane i odmah reži odande drugu
brazdu i bacaj brazdu ovako!

Starac potjera volove, a Petar
uhvati ralo i eto čuda od novosti.

— I jeste to pametno, starce, da
te Bog blagoslovi! — divio se orač.

— E, e, Bog ti platio za tu nauku!

I orač nije smogao dosta hvale.
Ali starci kanda i ne mare za te
hvale, nego so otputiše mirno dalje.
No jedva što su zakrenuli u selo i
navirili u jednu kuću, a to u sobi
žena uz stan тка. Čunj baca kroz
niti na jednu stranu. I jer nije znala
da uredi brdo, odgrizala je zubima
nit i na drugoj je strani privezivala.
Bio je to dugočasani i malo koristan
posao, a novo je platno izilazilo
prnjavo i čupavo. Gledali to starci i
kimali glavom na taj nerazuman
mučan i tegotan posao.

— Hej, tkaljo! — začu časni
starac. Ovaj ti posao baš ne valja!

— Ne valja? — začudi se tkalja.

— Pa daj Bogu hvalu! Ovako
brdo naravnaj i ovako čunj bacaj
s jedne na drugu stranu i natrag,
pa da vidiš koristi i olakote! —
pouči starac tkalju, da se divila.

— E, i jest tako lako! Tako bih i ja znala! — odmah se sabrala tkalja. — To nije mudrost. Znala sam ja tako i bez vas!

— Pa zašto nijesi lakše i korisnije i ti izabrala? — upita starac.

— Eh, nisam ja htjela, selo bi me kamenovalo starče! — isprsi-vala se tkalja.

Starci kimali glavom i otišli dalje, pa kad su obašli sve, vratili se u nebo. Tkalja poletila u selo, da kazuje i drugima svoj veliki izum.

Drugi put htio Bog opet dolje da siđe, da vidi, kako se ljudi koriste njegovom naukom. I opet poveo sa sobom Petra. Išli su istim putem i u isto doba godine, pa eto ih baš do onog istog orača. Orao orač i sad, ali onako, kako je naučio zadnji put, i gle, sve mu ide, da je milota. Stao pred orača starac, pa će mu:

— Vidiš, vidiš, kako sada pametno i mudro oreš! A tko je to tebe, sinko, naučio tako?

— Tko? — stande orač da odahne i da obriše znoj okrajkom košulje s lica. — Tko me je naučio? Ma upravo na tebe naliči, Bože mu plati tu dobrotu za mudru nauku! Koliko mi prištedi, brate moj, muka

i namaknu koristi! Ni izreći se to ne može.

— No tako, tako! Zato će te to, što jedan dan izoreš, hraniti cijelo ljeto! — rekne starac Bog i otiđe. Za Bogom stupao Petar povlađujući Božjoj riječi.

Starci kretali dalje i eto ih opet na vratima tkalje. A tkalja uz stan. Hitro bacea amo tamo čunj i tka brzo i lako, da je milina.

Starci, kanda se čude, stali, pa će ujedared iznenada stariji tkalji:

— A, a, vidi te, vidi! Kako ti sada mudro, hitro i krasno tkaš! Niti ti je platno cundravo, nit čupavo kao prije! No, no, a tko je tebe tu mudrost naučio?

Tkalja stala i starce ispod oka posprdno omjerila:

— Tko-o? Be-e, stara budala, valjda ja i moja mudra ženska pamet! Mi smo žene uvijek mudre i napredne i tko da nas onda uči? Zar ti, što jedva pete vučeš za sobom?

— No, no, kad si to ti izumila, neka ti bude: Štogođ u godini otkaš da to lako pod rukom i odnešeš! — reče starac Bože i vratio se u nebo s Petrom, da svoju riječ nad oračem i tkaljom i izvrši.

Drago Gubarov.

VIHORI.

Bezdušan, hladan vihor vlada,
Mrtav je posvuda kraj.
Prepuno svud je tuge sada,
Ne rekoh samo ja „vaj“!

Po srcu svome vikor vije,
Slomio nade je cvijet,
Ali moj čuo „vaj“ se nije...
— Umro je za mene svijet...

M. DREVIĆ.

Ciljevi i težnje „Orla“.

Orlovska organizacija je organizacija kršćanske omladine temelji se na kršćanskim načelima. Danas, kad vlada materijalizam i bezvjerstvo, kad sve više pada smisao za etične vrijednote, koje uzdižu čovjeka nad životinju, postaje vjersko pitanje tim važnije. Moramo si biti svjesni, kako bi nisko palo ljudsko društvo, kad bi se udaljilo od vječnih vrijednota: ljubavi i ljepote. Zadnji pak i jedini izvor tih vrijednote jest vječna Ljepota i vječna Ljubav, do kojih nas dovodi vjera.

Mladost bez ideala je mrtva. Mladost bez ideala bi se utopila u materijalizmu i podlegla bi strastima. Kao što je zrak potreban za život, tako su ideali potrebni za omladinu. A izvor pravoga, čistoga idealizma je opet vjera.

Današnji svijet hoće da izluči, hoće da nadomjesti pravi vjerski idealizam s raznim surogatima i tako odtrgne omladinu od vjere. Ustanovljuju se etična društva, društva za hu-

manost i t. d. Sve je to slabo. U kritičnom času se to pokaže kao lažan idealizam, kao slab surogat.

Bit kršćanskoga idealizma jest postepeno usavršavanje do najveće savršenosti, kojoj je uzor Krist. To usavršavanje zahtjeva prije svega praktično obdržavanje Kristovoga nauka ne samo u crkvi, nego u radionici, u obitelji, na cesti, ne samo na praznik, nego u svaki radni dan.

Naše vrijeme stoji u znaku socijalnih pitanja, socijalnih problema i socijalnih bojeva. Orlovska omladina ne smije ostati socijalnom pitanju tuđa. Orlovska organizacija mora vršiti pravi *socijalni uzgoj*. Pravi pak socijalni uzgoj temelji se na načelu, da pravo izvire iz dužnosti, i da svako ima toliko prava, u koliko je ispunio svoju dužnost do društva.

Za našu organizaciju, koja stoji na kršćanskim načelima, riješen je socijalni problem već u Kristovoj zapovijedi: „Ljubi

bližnjega svojega kao samoga sebe". Problem je riješen; treba ga samo provesti i ostvariti među ljudima, koji imaju toliko slabosti, toliko strasti i sebičnosti. Zato je potrebno, da se čovjek u mladim godinama uzgaja i vježba u socijalnoj pravičnosti, samoodricanju, požrtvovnosti za zajednicu, u izravnavanju suprotnosti i postavljanju pravednih granica između pojedinih slojeva i staleža.

Na našim omladinskim večerima skupljaju se braća, članovi odsjeka, na prijateljski razgovor, da gaje prijateljstvo i da se izobražuju bez razlike na stalež, zvanje, imućstvene prilike.

Samo ako pojedinac bude socijalno odgojen, biti će moguće iz socijalno pravičnih pojedinaca stvoriti socijalnu izgradnju naroda i države. Dokle god je pojedinac materijalist, sebičnjak, dok samo zahtjeva za sebe i svoj stalež, dok vidi samo svoje pravice, a ne pozna dužnosti, dotle je socijalna izgradnja nemoguća, pa bio pojedinac socijalist, komunist ili što hoćete.

Mi znamo, da su prvi kršćani socijalno pitanje ne samo riješili, nego da su socijalnu pravičnost u praksi proveli. Kod njih je bila Kristova riječ još živa, u njihovim je srcima još zvonila Kristova zapovijed: „Ljubi svojega bližnjega, kao samoga sebe!“

Daljnja dužnost orlovske organizacije jest *narodni uzgoj, uzgoj domovinske ljubavi*. Veliki poljski pjesnik Mickijewicz izrekao je prelijepu riječ: „Domovino, ti si kao zdravlje; Samo te onaj zna cijeniti, tko te je izgubio!“ Za čistu domovinsku ljubav potreban je idealizam. Nježan cvijet domovinske ljubavi moramo usaditi u pravotlo, u nježna srca omladine.

Zadnji i najmoćniji izvor domovinske ljubavi nalazi se u četvrtoj zapovijedi Božjoj: „Poštuj oca i mater svoju!“ Ta nam zapovijed nalaže, da ljubimo njihovu vjeru, njihov jezik, njihovo ime, običaje, da branimo njihov dom i zemlju u kojoj počivaju. Pravu ljubav do domovine naznačuje kršćanstvo, to je ljubav, koja ne traži sebe, nego nalaže ljubiti domovinu radi savjesti i Boga.

Kako narodu u cijelosti, tako je i pojedincu potrebna čvrsta *uzgojena volja*. Naša organizacija vrši osim prosvjetnoga djela i uzgoj duše i tijela. Mi smo si svijesni, da će narod biti gospodarski i kulturno radin, krepak i čil, ako budu naši muževi i naše žene tvrdi značaji s jakom voljom.

Zato kod nas tjelovježba nije sama sebi svrhom, nego je oplemenjena višim ciljem, a taj je uzgoj volje. Tjelovježba nije samo privlačiva sila za organizaciju i primjerena omladinska

abava, tjelovježba nije samo potrebna za razvoj i zdravlje tijela, nego tjelovježba je i najbolje sredstvo za uzgoj krepke volje. U vježbaonici se kuju značaji, jer dobro uređena tjelovježba zahtjeva disciplinu, odlučnost, odvažnost, samoprijeor, poniznost, pokornost, a sve to kuje značaj. Nije naša jedina namjera, da tjelovježbom učinimo tijelo gipkim i lijepim, da ga priučimo na uglađene i fine kretnje, elegantan nastup, mi tjelovježbom hoćemo da postignemo harmoniju među tjelesnim i duševnim silama. Tijelo uzgajamo tako, da od toga ne trpi duša, nego da se tijelo i duša harmonično razvijaju i čine podpuna čovjeka, koji se zna vladati po Božjim zapovijedima. Stoga nijesu za vrijednost naše

organizacije mjerodavne samo tjelesne vježbe, nego stalno i dosljedno provođanje kršćanskih načela u svim prilikama života. Koliko više odgovara naš život i rad svim kršćanskim načelima, toliko smo vredniji mi i naša organizacija.

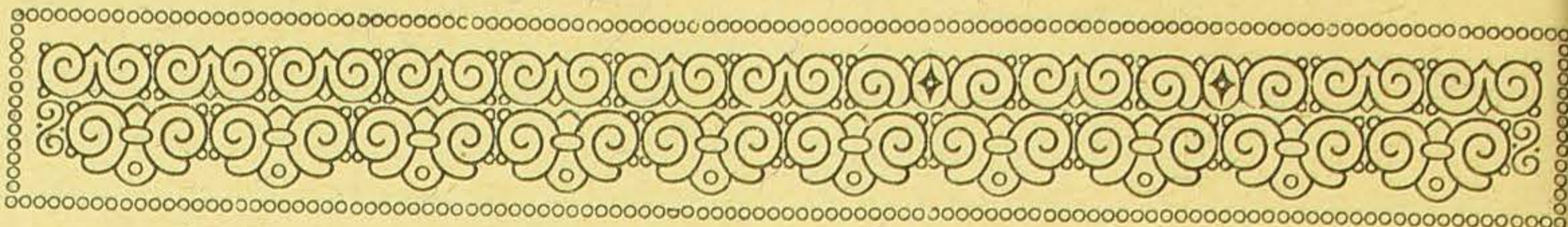
To su eto ciljevi i težnje orlovske organizacije. Iz ovoga se jasno vidi, kako je težak i opsežan orlovski rad. Dužnost je zato roditelja, da u ime kulturnoga napredka našega naroda, u ime težnje za ljepšim životom, kojim ima da živi naša omladina, pomognu taj rad i rado šalju svoje sinove i kćeri u orlovske odsjeke, u orlovsku organizaciju, koja se s pravom zove visokom školom hrvatske omladine.

DRUGOVIMA.

Zlobni nas hudi progone ljudi,
Zloba se kleta u njima budi;
Željeli što smo zlatnu slobodu
Našemu rodu.

Govori strašni čuju se kleti
Na naš nam mili ideal sveti,
Širili što smo ljubav i slogu
Na korist mnogu.

Drugovi moji budimo ljudi!
Pa mi bran' mo što drugi sudi;
Radimo za rod u svako doba
Vjerno do groba! M. Drević.

Roditelji, pazite, što vam čitaju djeca!

Danas svatko čita: i muško i žensko i mlado i staro. Svak se zanima za knjigu, za novine, za časopise. Nama je to zanimanje za knjigu, drago. Iskreno priznajemo, da se mi tome veselimo. Ali kad s druge strane pogledamo, što se sve danas čita i kakvo je svakdanje štivo naše mladeži. hvata nas groza — ja gotovo zdvajam, jer vidim već sve one kobne posljedice, kojima rađa rđavo štivo. I ja žalim mladež našu — uzdanicu našu — koja ne vidi toga zla, a nema blage ruke, da je odvraći od puta propasti.

Poznavao sam dobru, čestitu obitelj. U kući je bio uvijek mir, molilo se, djeca se dobro pazila — prava kršćanska obitelj. I kao da nekome nije bilo pravo, što je gledao taj blagoslov Božji, taj mir, to zadovoljstvo — pa je posijao zlo i otrovno sjeme. Djeca počela čitati svakojake rđave knjige. Upozorio sam oca i zaklinjao ga, neka radi ljubavi Božje i radi svoje djece ukloni taj otrov iz dječijih ruku i neka bude oprezan. U prvi me mah poslušao, ali kao da nije vidio opasnosti, što odatle prijeti njegovoj djeci, pak je zanemarivao svoju dužnost sve više i više. A otrov je djelovao . . . Iza nekoliko godina sretnem oca te obitelji. Ni-

jesam ga u prvi mah ni poznao, ubila ga tuga i žalost. Reče mi dvije riječi i bilo mi je dosta „Sin u bolnici, a kći utekla iz kuće . . .“ Razumio sam sve! Žalosne posljedice rđavog štiva.

Najgori je zavoditelj mladeži rđavo i nemoralno štivo. Zavodnik u ljudskoj prilici boji se nekako već po svojoj naravi, a odvraća ga i naravno čuvstvo poštenja i stidljivosti od otvorenog napastovanja. Drukčije vrši svoj ubojnički posao zla knjiga. *Crni se tisak ne rumeni, knjiga se ne stidi.* Ona je uvijek pripravna na službu. Spremna je uvijek, i po danu i po noći, da uvuče čitača u najskrovitije zakutke ljudskih strasti i čudoredne propasti. Knjiga je pisana zamamljivim načinom, pak privlači čitatelja, i on je pohlepno guta. Zanesse maštu mladića i djevojke, potpuno ih obuzme, zarobi ih — i ne pušta ih dok ih potpuno ne uništi.

Koliko ima njih, koji danas proklinju zle i nemoralne knjige, ali je već prekasno.

Šta li sve čovjek ne čita u tim knjigama: o krađama, umorstvima, prevarama, a ponajviše se širi u tim knjigama nečudorednost, blud, preljubočinstva, rastava braka i slično. I takovo pisanje zar da urodi dobrim plodom? A što pišu

e knjige o svetoj Crkvi, o svećenicima, o redovnicama itd.! Stidim se i spominjati, a zgražam se, da ima tako pokvarenih ljudi; koji mogu ovakove stvari pisati. Nije im bitno, što su upropastili sebe, već hoće i dalje da vrše svoje đavolovo poslanstvo, pišući gadne i nepošteno knjige, da njima upropaste i druge.

Kako malena — nikakva korist od ovakoga štiva, a kako ogromna šteta i za dušu i za tijelo! Ali se danas na to pazi malo, veoma malo.

Da znadu roditelji, koliko škodi njihovoj djeci zla i nemoralna knjiga, uprli bi svim silama, da iskorijene to zlo. Koliko ima roditelja, koji se boje da pitaju djecu zašto, šta čitaju. Zašto taj obzir, kada se radi o dobru vaše djece, kada se radi o vašoj sreći?

Pazite roditelji, što vam čitaju djeca! Otmite im otrov iz ruku! Ako niste dovoljno upućeni, koja knjiga dobra a koja zla, upitajte savjet svećenika ili kojeg dobrog katolika, koji se u to razumije.

Molim sve roditelje, koji su pročitali ove retke, da odmah pregledaju knjige, što ih čitaju njihova djeca. Ako nađete otrova, uzmite im ga iz ruku bez oklijevanja. Ta zašto da vam piju djeca iz mutnog i pokvarenog izvora, kad imamo žive vode! Zar ćemo tražiti zlato u blatu? *U katoličkoj književnosti* ima dosta dobrog, zdravog i zabavnog štiva za mladež.

Katolički roditelji! Vaša će djeca biti sretna samo onda, ako dobiju u svojoj mladosti mnogo zdrave hrane, ako budu daleko od otrova — od zlog i nemoralnog štiva. A do vas stoji, roditelji, da na to pripazite.

Ozbiljna su i teška vremena. Na svakom koraku je ponor, na svakom koraku zavodnik, sve naokolo zamke i mreže, da hvataju nevine duše. Roditelji! Vašoj su djeci zavezane oči, vaša djeca ne vide, i ako ih pustite same — propast je gotova.

Roditelji, pritecite u pomoć svojoj djeci, *uklonite zle i nemoralne knjige iz njihovih ruku.*

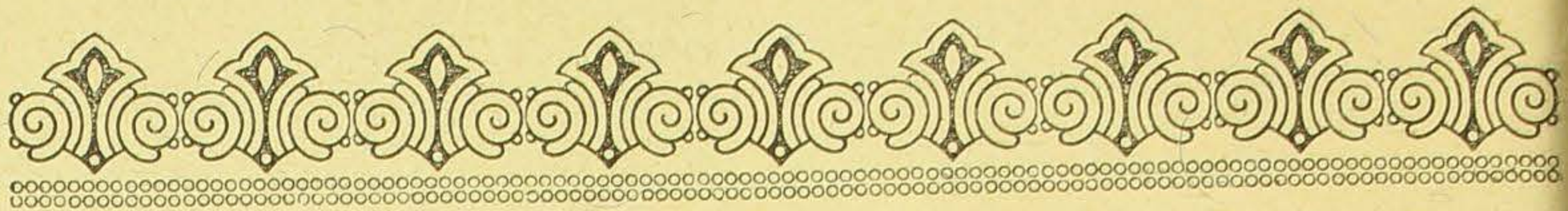
(Iz „Nedjelje“.)

Ne može se gotovo zamisliti veća nesreća za narod ne goli, nego koji je podvrgnut zakonima, koji vrijeđaju pravdu, i što je podložan vlasti, koja javnu silu stavlja u službu nepravdi. Ali ipak usuđujem se istaknuti još veću nesreću od ove: to je namak dobrih ispred bezvjerske vlasti i klonulost branitelja prava, prava naočigled muka i žrtava, što im nameće borba za pravdu i slobodu.

Lucien Brun.

Narod, koji ne zna uzavreti i do Boga pisnuti, kad mu se iz ikakva razloga uskraćuju najsvetija prava, propada i izumire, jer živi samo po tuđoj milosti, to jest, na vlastitu svoju lamotu i porugu. To je prava anemija i gotova smrt.

Biskup Strossmayer.

NA „OCE”.

I baća Petar čeka „Oce”.

Ne, da on čestita; ta njegov je otac već davno umro. A ni zato, da bi njega kogod počestitao: nema on ni ćeri ni sina samo babu.

Jos na „Materice“ je došao, dobro naklan, kući i odmah spopao babu:

— Ej, babo moja, danas su „Materice“, pusto im ime! Da su naši golubići živi, sad bi i ti čula čestitke, a na „Oce“, ako Bog da, živi dočekamo i mene bi oni čestitali . . .

Baba se osorno izbode:

— Hvala Bogu, što njih već nema. Ovako sama ja moram da bižim od kuće, kad ti pijan dođeš, pa staneš gazdovati, a onako i oni bi sa mnom morali da se kriju za tuđe zidove . . .

— Babo, slatka moja babo, danas su „Materice“. Nemoj, da se danas svađamo. Ja sam, istina Bog, i sad malo „napit“, al to je od dragosti. Ta danas su „Materice“.

— Juče nisu bile „Materice“, ni prikjuče, a ti si i onda pijan bio ko sikira. Uvik si pijan.

— Babo, ti dakle prizireš mene. Dobro. Znaj, da me od danas do „Otaca“ nećeš viditi — triznog. Da vidimo, kome će prija dosaditi.

— Ti, ako do „Otaca“ uvik uzpijo budeš, znaj, da ćete na „Oce“ odneti vrag!

— Babo, nemoj tako govoriti! Ta i ja sam kršćanska duša . . .

— I ja sam, al se bojim da zbog tebe, križu moj, ni lice Božje neću ugledati.

U taj mah pokuca na vrata i uđe u sobu komšija Grgo:

— Hvaljen Isus! čestite vam „Materice“!

— Uvik hvaljen. Živ i zdrav bio!

— Ta došo sam, čujem, da zdravo ukрупno divanite, pa da neće — rekoh — pogrditi svete „Materice“.

— Već su pogrdene — reče baća Petar. — Da si čuo, šta mi je haba kazala . . . Rekla je, da će mene, bolan na „Oce“ odneti vrag. Hu-hu-hu . . . To sam dočekao.

— Znate šta? — reče Grgo

— Vi se morate danas pomici. Ali to će samo tako moći biti, ako se baća Petar odrekne pića.

— E, pa, ako mora da bude, ja ću se odreći . . .

— A, tvoja rič i vitar, to je jedno!

— Šta? Moja rič! Znaš šta ti kažem: nek me vrag odnese, ako se neću do Božića, okusim vina ili rakije!

— Nemoj mi se kleti, kad ti tako nećeš održati . . .

— Oću, babo! Nek me . . .

— Dosta je, dosta, idi lezi.

*
* •

Grgo, komšija, bio je čovik išt i okretan. Pun lakrdije. Svi su ga se bojali, jer je imao išt i jezika, a njega nisu mogli nikad uhvatiti, jer je njegova riječ bila „u devet umova“. Al i volili su ga, jer je svakome rado pomogao.

Baš licem na „Oce“ je bilo. Baća Roza skuhala užinu, pa je došla kući gosu. Pogleda jedared, pogleda drugi — pa i ne može reći ništa. Nema ga, pa nema.

Kad oko tri sata evo ti nje. Uvaljan, upljuvan: još i lice mu je od blata. Već s tri koračaja je došla od njega vino.

— Ba-ba! . . . ja sam se odužio!

— Vidim, željo moja žina! Znaš šta si kazo: nek te vrag odnese, ako uspiju budeš.

— Ka-kazo sam. Al kad je bilo tako slatko . . .

— Čekaj prisist će ti! Lezi tu pod ambetuš na krevet, pa ja ću te pokrit opaklijom.

Digla ga. On lego pa zaspo, kao zaklan.

Suton se već dobrim uhvatio. Baća Petar hrče, Bogu, sve mu zvoni ambetuš. „Vuče mrtvima vodu“.

Jedared — otvore se vrataca i uđe Grgo. Vodi za sobom magarca. O vratu lanac sa šaraga. Magare je bilo gladno, a Grgo metnio čelo glave baća Petrove na krevet sina.

Dovede magare krevetu, ovo nanjuši sino, pa turi glavu priko začelja drvenica, da ga dohvati. Lanac se lupi o drvenice i stade pusto zvečiti i čangrtati.

Baća Petar se trže iza sna, hrkne, otvori oči u sumraku opazi nešto — rundavo: oči mu gore, uši velike a zveči s lancima . . .

Baća Petru stala para. Magare duhne oštro i turi glavu po sino. Baća Petar zadrhće u svem tilu pa drekne:

— Joj, babo, evo ga! Sad će me odneti!

— Nek te nosi: Zašto piješ!

— Joj, babo, pomози! Nikad više!

Baba pritrče.

— Sad ću ga svetom vodom! S olim uze otud sino, magarac ljutito duhne, da mu zafrkaju nozdrve, očima zaklišti, a zatim zveckajući s lancem, ode za baba Rozom i omotom sina.

Malo zatim dođe Grgo:

— Šta je, baća Petre, čujem, mal' što niste nasradali . . .

Al baća Petar ćuti, samo gleda ukočeno. Zanimio od straha.

Uneli ga u sobu; drće ko prut.

Čak treći dan mu se povratila rič. Prva mu je bila:

— Nikad, nikad više piti neću!

p. B.

RUSKA PRIČA.

Jednoć, nakon dovršena umorna rada, legao je poniženi i glupavi sluga u sjenik, da se odmara. U to doleti njegov gospodar i poviče:

— Vanjka ustani!

— A zašto?

— Moskva je u opasnosti, da je spasiš!

— Šta se zbiva tamo?

— Ugrožava je Poljak!

— Vidi ti njega, jednostavno ćemo ga ustrijeliti!

Vanjka pođe onamo, spašava Moskvu, a neki đavo mumljao je u njemu: „Budalo, zašto trošiš svoju snagu badava za bojara, razmisli rađe o tome!“ — „Nijesam naučan misliti, moj gospodar zna puno bolje misliti mjesto mene“, reče Vanjka.

Kad je spasio Moskvu, pođe kući. Ogląda se: nestao je sjenik. On uzdahne: „Šta su to lopovi!“

Okrene se na desnu stranu, da ljepše sanja, i tako je ležao jedno dvijesta godina, dok nije odjednom dotrčao k njemu vlastelin i poviknuo:

— Vanjka, ustani!

— A zašto?

— Moskva je u opasnosti, da je spasiš!

— Tko je ugrožava?

— Stoglavi Francuz!

On pođe onamo, spašava Moskvu, a sočona mu došaptava: „Zašto se kuniš, Vanjka, za svog gospodara?“

Bilo bi već vrijeme, Vanjuška, da se riješiš svog ropstva!“ — Već će me oni sami pustiti na slobodu“, reče Vanjka i spasi Moskvu i povratio se kući. Kad li se ogledne: kolibica nije imala krova. On uzdahnu. „Ovi psi sve moraju pokrasti.“

I on pođe gospodaru pa ga zapita:

— Zar ne ću ništa dobiti, što sam spasio Rusiju?

— Hoćeš, da te izbijem bičem?

— vikne na njega gospodar.

— Nije nužno hvala!

Još je tako sto godina radio i spavao. Imao je lijepo sne, ali nije imao što jesti. Imade li novca, propije ga, nema li ga, onda misli: „Ah, da imam samo što piti!“

U to doleti stražar i vikne:

— Vanjka, ustani!

— Šta je opet?

— Da spasiš Evropu!

— Šta se zbiva ondje?

— Nijemac je ugrožava!

— Zašto se zbog toga uzrujavaju, kao da je nešto na stvari. Neka samo . . . On pođe onamo i počinje spašavati, ali mu Nijemac otrgne jednu nogu. Vanjka se povratio s jednom nogom kući. Ogląda se: nestalo kolibice, djeca su mu umrla od gladi, a žena mu odbjegli.

— Lijepo stvaril — reče Vanjka čudeći se, pa podiže ruku, da počese zatiljak, — ali nije imao više ni glave.

Maksim Gorkij.

Od šegrta do milijunara.

Riječ-dvi našoj mladeži, koja se kani posvetiti trgovini i obrtu.

Zvuči to kao lijepa priča, kojoj rosto nemožemo vjerovati. Je li uopće moguće, da od malog šegrta — naučnika postane milijunar? Tako u čudu pita mnogi od naših mladih čitaoca a misli, da je tako štogod moguće samo kad se dobije glavni zgoditak na kakvu srećku ili kakvo veliko nasljedstvo od nekom nepoznatom stricu!

Ne — o tome ne ćemo da govorimo. To su tako rijetki slučajevi, da o njima ne treba ni misliti ni govoriti. No ipak stoji, da su od mnogih malih naučnika u toku vremena postali imućni ili čak bogati ljudi, koji imaju svoje velike radnje, trgovine ili tvornice, ljudi, koji svoj imetak cijene na milijune, ma da od početka, kad su počeli sami raditi, nisu imali ništa drugo nego zdrave ruke i otvorenu glavu. Gledamo li razna velika poduzeća i pratimo li njihov razvitak vidimo da je temelj mnogih od njih položio mali čovjek — obrtnik ili trgovački pomoćnik. Primjere toga nalazimo ne samo u Americi, nego i u Evropi. Mnogi od današnjih milijunara otpočeli svoj rad kao mali naučnici ili trgovački pomoćnici bez ikakvog imetka, nego i u Evropi čak i tu u našoj užoj domaji mogli bismo navesti razna takva mala poduzeća.

Koji put vodi do takvog uspjeha? Treba za to više stvari, no glavno jesu: štednja, znanje, marljivost i poduzetnost.

Sigurno bi i mnogi od naših mladih čitaoca želio da u svojem životu postigne uspjeh, da postane samostalan, da steče imetak. Ova svojstva vode k takvom uspjehu. Netko ga njima postigne više, netko manje, no na svaki način može si svatko njima osjegurati svoju budućnost. A tko zna možda će koji od mladih čitaoca, koji bude imao ova svojstva steći u toku svog života i takav imetak da će se o njem moći također reći, da je od siromašnog šegrta postao milijunar.

Prvi korak na putu k blagostanju je marljiv rad, koji nam donosi zarade, da možemo da živimo i da po mogućstvu od svoje zarade i nešto uštedimo. Tkogod želi da se podigne, da steče u toku vremena kakav imetak da postane samostalan, mora odmah od početka naučiti da štedi, mora gledati, da ne potroši sve, štogod zaradi, nego da svaki tjedan ili svaki mjesec barem nešto od svoje zarade metne na stranu, da kupi novčić do novčića, dinar do dinara i da si tako stvori izvjesni makar i mali kapital za budućnost. Ovakove uštednje dođu veoma dobro u najraznijim prilikama ili neprilikama. One mogu koristiti u slučaju bolesti, u slučaju kakove nezgode i t. d. one ali mogu trgovačkom i zanatlijskom pomoćniku u toku vremena pružiti i mogućnost, da zgodnom prilikom postane samostalan, da otvori vlastitu radnju.

Ni jedan naučnik, ni jedan pomoćnik ne će naravno moći da tako uštedi velike svote, no ni one male svote, koje može da uštedi, nesmiju se potcjenjivati. Tko uštedi svake nedjelje samo po dinar, ima već za godinu dana Din. 52.—; ako uštedi nedjeljno po Din. 5.—, ima za godinu dana već Din. 260; za četiri godine preko Din. 1000.— Mnogi i mnogi mogli bi uštediti svake nedjelje više, ali jer izdaju razne sitne svote nepotrebno za razne stvari, koje nisu od koristi, za poslastice, za pušenje, za vino i pivo za razne zabave i t. d. Tko od naših mladih čitaoca bude umjesto toga ustrajno štedio, može si do svoje dvadesete ili dvadesetpete godine na takav način uštediti dosta lijepu svoticu, koja će mu možda pružiti mogućnost da postane samostalan.

Nije naravno dobro ove uštednje držati kod sebe, jer se onda u slučaju kakvog iskušenja veoma lahko potroše. Bolje je uložiti u banku ili štedionicu na uložnu knjižicu. Tamo su prije svega sigurnije kako pred krađom, tako i pred samim štedišom, jer ne će uvijek moći da trči u banku, kad mu padne na pamet, da kupi ovo ili ono, a dok tamo može otići, možda će naći, da ta kupnja nije tako potrebna, da bi to bilo izlišno trošenje novca, te će svoj novac ostaviti uložen i još mu dodati. Pored toga novac u banci nosi i kamate, dakle stvara opet novi novac.

Pokušajte počnite ovako ulagati, pa ćete se osvjedočiti kako će Vas to veseliti, kad vidite da se Vaš uložak redovnom štednjom stalno povećava, da Vaš imetak raste. Možda će Vam to od početka izgledati smiješno, da imate ulagati na pr. Din. 10.— no vidjet

ćete već za godinu dana, da to nije smiješno, nego da je to korisno, da Vaše uštednje rastu. Pokušajte, pa će te vidjeti, kako će takova uložna knjižica sa uloškom, koji Vašom štednjom raste, povećati i podići Vaše pouzdanje u sebe samog, Vašu vjeru u uspjeh i u budućnost.

Štednja je jedno od onih sretstava, koja donose uspjeh. No tko ga hoće postići u većoj mjeri, mora gledati da poveća i svoje znanje. Svaki naučnik mora naravno u prvom redu da teži, da što bolje izuči i upozna svoj zanat, no pored toga treba da se trudi, da i inače steče što više praktičnog znanja. Mnoga stvar, koju danas čitamo i upoznamo, ma da je sada netrebamo, može nam i poslije godina najedamput dobro doći, jer ćemo se je u slučaju potrebe možda najedanputa sjetiti, ili ćemo je na kakav način iskoristiti. Zato učite kod svoga gazde, učite u školi, čitajte sve, čime možete podići svoje znanje. Ne, izmišljene romane ili indijanske priče, iz tih ne biste ništa naučili nego samo svojoj duši naškodili, nego knjige poučne, u prvom redu sve što je u kakvoj vezi sa Vašim zanatom, sa Vašom strukom. Što više znate, time veću vrijednost će imati Vaš život a time više možete u njemu postići.

Ako budete marljivi, ako budete štedili, učili, čitali i Bogu se molili, imate najboljeg izgleda da položite dobar temelj za svoju budućnost a — tko zna — možda će u toku vremena i koji od Vas postići lijepe uspjehe, lijep imetak, tako da će mnogi sa zavišću gledati i neće htjeti vjerovati, da ste sve to stekli sami, svojim trudom, svojim rukama i svojom otvorenom glavom.

MAJČIN BLAGOSLOV.

— Prema francuskom fr. B. S. —

Na 24. prosinca u 6 sati uvečer, olazaše selom N. neki mladić sa kama u džepu. Dubok snijeg ležao na putu i pucaše pod nogama putnika koji u tanko i otrcano odijelo obučen drhtaše od zime. Iz okrajnih kuća prodiraše svijetlo na put kojim on iđaše. O, mora da je lijepo u tim kućama! Kako bi i njemu bilo ugodno, da mu je sjesti na vruću peć, te se s kakvim prijateljskim licem razgovarati i zavijati. Osam dana već hoda on po snijegu, da nađe zarade i ne nađe nigdje mjesta. Prođe pokraj katoličke crkve i kroz njezine prozore izlazi mutno svijetlo pred žrtvenikom. Tad najedamput zazvone zvona crkve s pjesmom „*mir ljudima na zemlji*“. Glas zvona i njihov razlijegaše na sve strane i prodiraše u srce osamljenoga putnika. A, da ovo je badnji dan! Mladi čovjek malo da nije to zavijatio u svojoj bijedi. On ugleda kako neki iz crkve izlaze, gdje su se svi ispovjedi srce čistili. Da ga svi pobožne duše ne opaze, on se skriva u jednu prijeku ulicu. Baš kad ide pred jednom kućom, iz koje prodiraše jasno svijetlo, on znatiželjno pogleda kroz prozor. Ugleda na stolu jednu staru gospođu, kako sjedi na jednom stolu, na kojem bijaše

spravljeno jelo za dvije osobe. U peći goraše vatra. Sve izgledaše priprosto, ali ipak lijepo uređeno unutra. Gospođa čitaše jedno pismo, smiješi se pri tome, napokon ga smota i pogleda prema vratima, kao da nekoga očekivaše. Mladiću, koji je to sve motrio, potekoše vruće suze niz smrznule obraze. I on ima svoju majku, koja večeras sama u kući sjedi i na nj misli. On joj je malo prije pisao, rada nije još mogao naći. Na ovu pomisao on uzdahnu duboko. O kad bi mu ta stara i dobra gospođa pružila noćas zaklonište; on bi se osjećao kao kod svoje rođene majke. Unići pako nije se usudio, da se gospođa ne bi njega prepala, tako otrcana i bijedna putnika.

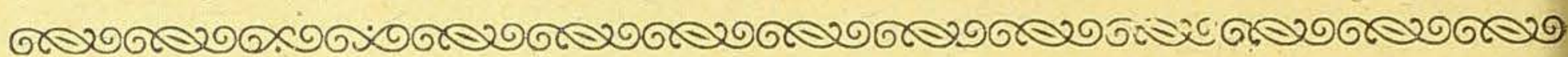
Zar je stara čula kakav štropot? Ona se diže sa stola, otvori vrata od kuće i zapita: „Ima li tko vani tu?“ „Da, milostiva oprostite, ja sam motrio na Vaš prozor i vidio sam, kako je sve lijepo i toplo kod Vas, a ja se evo smrznuh od zime,“ odgovori mladić. „Stupite unutra“, reče žena. On dođe do vrata sobe, zastade na pragu, i doda: „Izgledam kao kakav prosjak, ali . . .“ „Samo Vi ulazite“, prekida ga gospođa, ja sam dugo već na Vas

čekala. Primaknite se peći i ogrijte se.

Mladić osupnut tom susretljivošću, pristupi peći i ponavljaše: „Mene čekala!“ „Ja Vas, pospođo, jos nisam dobro razumio. Samo jedna osoba ima na ovome bijelome svijetu, koja čeka na me, a to je moja mila mati, koja daleko, daleko odavle stanuje. Ovako jedan ne bih htjeo sada k njoj ići“. Staroj se zacakliše oči od uzbuđenja, te pokazujući na malo božićno drvce i na stolni pribor za dvojicu reče: „Da ja sam Vas očekivala. I ja imam jedinca sina, koji je sad daleko u tuđini. I znate šta mi je pred petnaest dana pisao? Piše, da je zaradu našao, da se nalazi u jednoj dobroj kršćanskoj obitelji, gdje ga gledaju kao svoje djete. „Pomisli, majčice, nastavlja mi dalje sin, kako bi i meni i tebi pri srcu bilo, kad bi svijetom lutao bez rada i zanimanja! ako za to o božićnim svecima dođe u našu kuću kakav siromašan čovjek, koji traži rada i

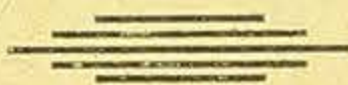
kruha, primi ga i pogosti, kao da je tvoje vlastito dijete!“ Tako mi piše moj Zvonko i ja sam znala od toga časa, da će dragi Bog ovih dana poslati k meni kakva bijednika, kome ću moći ljubav iskazati. Vi ste dakle taj čovjek i za to sam na Vas čekala. I sad ćemo uz blagoslov Božji štogod pojesti. Tada ćemo božićno drvce zapaliti, a Vi ćete mi mjesto moga Zvonka čitati iz ove moje knjige koju božićnu pripovijest. Kroz cijelo Božićno vrijeme ostanite kod mene, a eno Vam u onoj sobi Zvonkin novi krevet, tu ćete ugodno počivati“.

Mladić šutaše, a sve da je htio što reći, ne bi pravo moga riječi izgovoriti, jer mu od jecanja zapinjaše u grlu. Nigda u svome životu nije ugodnije sproveo božićne blagdane. Ovu sreću ima zahvaliti molitvama svoje majke i ljubeznosti dobrog sina prijateljice. Roditeljski blagoslov prati djecu na svakom njihovom koraku.

Naša civilizacija jest kršćanska civilizacija, jest kći kršćanske vjere. Što oslabljuje kršćansku vjeru, to zaustavlja napredak i zaustavlja našu civilizaciju.

Grof Ceasar Balbe.

Tko će dati mir, istinski mir, trajni i pravi mir? Zar politici sa svojim raspravama? Zar državni upravnici, koji iz strašnih problema što nam ih donio rat, traže izlaza? Zar vojnici, koji drže stražu na granici? Jest uistinu, ali je potrebno i ovo: Bog mora opet biti priznat i čašćen kao gospodar naroda, kao knez pravednosti, prava i poretka. Autoritet, pravo, pravednost, red, samo su riječi, ako im ideja o Bogu ne podaje smisao i vrijednost.

Kardinal Dubois.

O ZNAČAJU.

† Dr. Antun Mahnić.

Značajan je, tko se svuda i svagdje, pa radio što mu drago, drži stalnih, određenih načela ili pravila. Načela se u značajnog čovjeka vežu u jednu cijelinu, potječući kao toliki izvori iz jednog vrhovnog načela. Kao što sunčane zrake dobivaju svoje svijetlo iz zajedničkog vrela u kojem su sve jedno; tako u značajnog čovjeka vrhovno načelo sadržaje sva druga.

Vrhovno načelo u značajnog je čovjeka poput centralnog sunca, oko kojega se kreće sav duševni život. Ono određuje pravac mišljenju i djelovanju; ono ga potiče na rad; od njega on sve izvodi, na nj opet sve svodi. Po njemu sve suai, sve upravlja; nijedan se naum, nijedan se nacrt ne prihvaća, a da se s njim ne podudara.

Vrhovno načelo prema sebi kao uzoru uobličuje svega čovjeka; svaka misao, svako djelo u njemu se odrazuje. Značajni čovjek utiskuje biljeg svojega načela svemu, što god uradi; dok se nasuprot beznačajni čovjek tromo i trpno preinačuje prema kojemu drago vanjskome dojmu.

Jedinost načela dakle dosljedno primijenjena različitim djelima i prilikama sačinjava divotu značaja.

Spremnost pak, prema jednomu osnovnomu načelu dosljedno i

stalno udešavati misli i djela, zove se značajnost; njom biva značaj ono što jest. Značajnost je apstraktum, komu odgovara u konkretnosti značaj ili značajni čovjek, karakter.

Iz ovoga, što je netom rečeno, slijedi, da je postojanost načela neophodni uvjet značajnosti. Načelo pak može biti pravo ili krivo, t. j. ili so slaže s objektivnom istinom, ili joj protuslovi. U potonjem slučaju um pristaje uz bludnju.

Istina je jedna, nedjeljiva i nepromjenjiva. Zato, tko pristane uz istinu, njemu ona podaje nepokolebiv oslon, tako te ne može zalutati dok se nje drži. A bludnja, budući negacija istine, pa kao takva po svojoj naravi mnogovrsna, ne može duhu da poda čvrst oslon, već mu služi tako dugo, dok se prihvati druge bludnje, ili ne pristane uz istine. Sad nam je jasno, da tek istinu, odnosno načelo, koje se slaže s objektivnom istinom, pruža značaju apsolutno nepokolebivi temelj, te je vrsna uzvisiti ga do uzorne savršenosti.

Iskustvo uči, da gdje nema temeljite duševne izobrazbe ili uvjerenja o istini, budi da si ga tko stekao čvrstom vjerom ili dubokim umovanjem, tamo nestaje i stalnosti i dosljednosti u mišljenju i djelo-

vanju. Mnogi ljudi plemenitoga srca nastoje ozbiljno služiti dobroj stvari; no zaludu ćeš u njih iskati značajnosti: svaka knjiga, što je pročitaju, svaki govor što ga čuju, kadar je preinačiti njihove nazore, na drugo ih prevjeriti; a sa tom promjenom hotice ili nehotice se povodi i volja. Dok duh, koji je zaronio u dubine istine, o njoj umom svojim kao o sidru počiva, te ga bilo ma koje vrsti tvrdnje ili nauka nijesu podobne svratiti od čvrste stijene, koju mu usred nestalnog mora ljudskih mnijenja pruža istina.

Kao što bludnja smeta stalnosti razuma, i tako u samom korjenu drma značajem, tako i grijeh volji otimlje snagu, da ne može slobodno pristati uz ono, što joj razum propisuje. Grijeh je nama tu ne samo prekršaj zakona Božjega, nego i požuda, strastvenost i svako neuredno nagnuće, koje čovjeka navodi na zlo.

Već stari pjesnik veli: „*Video meliora proboque: deteriora sequor.*“ (Vidim šta je bolje i odobravam, ali slijedim što je gore.) A sv. Pavao tako klasično piše: „Radujem se zakonu Božjemu po nutarnjem čovjeku; ali vidim drugi zakon u udimu svojim, koji se protivi zakonu uma mojega i zarobljuje me zakonom grijehovnim, koji je u udimu mojima.“ (Rim. 7. 22. 23.)

Grijeh zamamljuje volju, da ne pristane uz ono, što joj kazuje razum; nego da se povede za onim, što stoji u opreci s Božjom zapovjedi, koju mu naviješta savjest; grijehom se čovjek iznevjeruje načelima razuma, postaje beznačajnim.

Grijeh, u koliko je odmetnuće od pravila, što ga razum preko savjesti proglašuje pravim, znači beznačajnost. Pokajanje je nekako

priznanje naše nedosljednosti, kojom smo se po volji stavili u oprjeku sa savješću, odnosno sa razumom. Svojim pak obraćanjem počinjemo opet volju i čine svoditi u sklad sa savješću ili sa razumom, t. j. mi počinjemo živjeti značajno.

Međutim može biti i takih ljudi, u kojih je savjest ugušena, te je posve umukla, tako da više ne osjećaju što kazuje razum.

Može se donekle govoriti i o zlom značaju, u koliko se naime u njem odražuje dosljedno, stalno i snažno provođenje izvjesnih načela ili naumova, bila ova načela i najgora, ovi naumovi i najzlobniji. Ta i u ovom slučaju — ma da je krivo načelo negacija pozitivnog načela i istine dakle zapravo ništa — ono ipak služi poput principa ili pravila, koje ravna voljom i potiče je na rad. A uzmemo li k tome, da volja u istinu u službi krivog načela i ustraje, dosljedno i stalno nastoji provesti ga do konca, onda imamo sve što se zahtijeva od značaja.

Svakako je to dosljednost i stalnost u zlu. Ali i to nas zadivljuje, premda mi ne odobravamo grijeha samoga. Razbojnik se obvezao prisegom, da će usmrtiti jedno visoko lice. Zaista nemoralan naum. Grješno će biti sve, što ćemo ga vidjeti da poduzimlje, da izvrši svoju namisao. No ipak — onaj lukavi izum, koji bira sredstva, ustrpljivost, kojom neumorno ustraje do kraja, pogibelji kojima se izlaže, napokon neustrašivost i hladnokrvnost, kojom izvršuje svoje nedjelo, premda zna da će biti uapšen i da će za svoj zločin platiti vlastitom krolju, sve to očituje neku dosjetljivost, dosljednost, neku čvrstoću volje — sve sami biljezi značajnosti. Pa to je čemu se divimo.

edna od najsimpatičnijih ličnosti
 troga vijeka zacijelo nam jest
 Hanibal. Još kao dječak prise-
 o je on mržnju i osvetu Rim-
 anima. — Ova neutaživa mržnja
 je motivom njegovih junačkih
 la i ratova. Mržnja ga potiče,
 prinosi najteže žrtve, podnosi
 zrecive muke, napokon tragičnu
 rt. Kolika vjernost položenoj
 segi, kolika dosljednost!

Iza sve to, govoreći o značaju
 običavamo ovu riječ uzeti u
 prui smislu; a nitko ne će zna-
 nim zvati n. pr. đavlja, premda
 on između zlih značajeva bez
 nje prvi; ta nije moguće ni
 nisliti, da bi tko mogao većom
 rajnošću mrziti Boga, većom

načelnošću i dosljednošću priječiti
 njegovu slavu i uništavati djela
 njegova. Niti mi zovemo značajnim
 zločinca, makar on bio u svojem
 poslu ne znam kako dosjetan, čvrst
 i dosljedan. I zaista, kako je već
 pojedini grijeh kao zlo djelo, ne-
 gacija, dakle ništavilo, tako je zao
 značaj, kao negacija dobroga
 značaja — neznačaj. Ista snaga
 i dosljednost, koja se očituje u
 zlom značaju, budući da volju u
 zlu učvršćuje i ustrajnijom čini,
 sačinjava još viši stupanj, zloće,
 odnosno negacije. Ali zato značaj
 još manje zaslužuje, da se zove
 značajem, nego da se grijeh nazove
 krjeposnim činom.

IZ ŠOKAČKOG SELA.

(Bilješci mladoga Šokca.)

I.

Bijaše zadnji tjedan u oči ro-
 nja Kristova. Neiskazanom rado-
 sam sam spremao se kući, u svoje
 lno selo X...; maleno podunav-
 o šokačko mjesto, da nakon mno-
 godišnjeg izbivanja, — u društvu
 njih najmilijih provedem Božićne
 gdane, te da izbjegavši napore
 dentskog života, vječitu užurba-
 st, pa neprestano vrveću, upravo
 klensku galamu — „velegrada“
 u ovom tihome, ali meni ipak
 zrecivo milom mjestancu našem
 činka.

II.

Roditelji i sestrice mi silno se
 radovaše mojemu dolasku. Naiv-
 djetinjasto veselje Ružice i
 tinke male prešlo je svaku gra-
 tu, što ih je „dobri Braca“ toli

lijepim igračkama ugodno iznena-
 dio, a koje je iz toga — „velikoga
 grada“ — bio donio.

III.

Poslije mirne noći ujutro rano
 me probudiše sestrice s njihovim
 milim čavrljanjem i prepiranjem:

— Meni je ljepše donio Braca,
 nego tebi. — Mene više ljubi no
 tebe!

— Moje je ljepše! Mene ljubi više!

Ja im pak to blago prepiranje
 prekinem toplim bratskim cjelovima
 i riječima: Braca sve vas ljubi, te
 nepoznaje još takova zemaljska
 blaga, za koja bi i jednu od vas
 izgubiti mogao. — To ih umiri i one
 nastave njihovu nevinu zabavu.

Prvi su me koraci povelili u sta-
 rodrevni hram Svevišnjega, da Mu

se poklonim na mjestu, gdje sam kao maleno dijete neiskazano iskrenim srcem prosio Njegova blagoslava za svoju budućnost i za svoje ljubljeno šokačko pleme. Kasnije svratim našem sijedomu župniku, koga sam ja još tada, u toj svojoj ranoj mladosti, u doba maloga gimnazijalca tako rado slušao i štovao, — a ta ljubav i poštovanje nijese ugasilo ni do danas u momu srcu.

Stari duhovnik me — prijatno iznenađen, — od radosti suznim očima primi.

Nakon ganutljivih prizora pozdravljanja ubrzo smo opet hladni muževi. Udubili smo se u ozbiljno raspravljanje. Ukratko izpričam važnije, — iskrenije rekavši, — najnovije događaje širokoga svijeta, a naročito po našoj otadžbini. Pri koncu upitam ga o domaćim prilikama.

— Ta sinko moj; — odvrati mi stari župnik (skoro plaćućim glasom) — otkako si ti u „tome gradu“, udaljen od nas, položaj našega življa sve jače pogoršava. Mjesto onoga staroga, no ipak agilnoga i dobroga učitelja, — došao nam je novi, mlad čovjek, ali osobito velik slabić, čovjek koji samo za pićem žudi. Za narod se on malo brine. Sav se njegov rad, — ukoliko uistinu radom može nazvati, — ograničava na školu, a van nje, obično po krčmama skita.

Bilježnik i lječnik nerazdruživa dva stara prijatelja, slobodno vrijeme, koje im zaista preobiluje, trate uz kartačkih stol. Ponekada sjete se i mene boležljiva starca u ovoj mirnoj župskoj samoći, pa se tada na par časaka ugodno porazgovorimo. Obojica dobre su duše, ali nedostaje im volja i oduševljenje za rad, a to je najveća zapriječka.

Ljekarnik, kao svakoji Židov samo za svoj džep radi, njega pun drugome neka bude prazan.

To ti je, takova je, — vidiš li — naša inače malobrojna seoska inteligencija, koja se za narod ovaj pošteni narod, ništa ne brine. Za mene vrijedi ono: „Dođe doba da idem u groba“ — pa što da počnem ja, svojim staračkim iznemoglim silama.

Ovaj naš krasni, vedri i ustrajni šokački seljak mora nažalost da gine, da čami u ropstvu duševne tmine, da umire od pijančenja i da se oduševljava raznim pogibeljnim načelima današnjeg moderno-trulo ga svijeta. Sve zbog toga, jer je osamljen, bez svojih pravih vođa.

Tu strašnu smrtonosno ranu tijelu našega naroda trebamo je blagovremeno izliječiti. Ja bih svojim materijalnim sredstvima uvijek rado pomogao bilo koji korisni pothvat.

Blažeći boli rodoljubiva srca staroga, dobroga župnika, ljubezno se oprostimo.

Pohitam domu svome. Tu nađem veselo društvo; g. bilježnika i lječnika sa mojim ocem bezbrižno igrajući „preferans-partiju.“ Ubrzo se razvije debata između mene i pomenutih, koji su rada bili, da ih iskušaju „mladoga jurata“.

Poslije dugotrajnog i raznovrsnog debatovanja pomenem g. bilježniku prilike na selu, te očito izrazim svoje negodovanje pri radu seoske inteligencije.

— Ta nezahvalan je narod — mahne rukom i veselo nastavi kartanje.

A, tako! — pomislim ja, ne onda će mo drugim putem i pustiti ih nesmetano se zabavljati.

IV.

Po cijeli dan me je gonila mi

kako ću i što ću da započnem svojim zemljacima. Dosta sam mlad, pa hoće li me uistinu slušati — „starci.“ — Napokon pričim se, da ću na dan „sv. Jovana“ poći k' svome susjedu Ivanu Žujević, koji će tada svoj u-dan imati i kod kojega će vjerojatno biti oveći broj svozemljaka, te tako bih i ja mogao tu zgodnu prigodu izrabiti za svoje ciljeve.

V.

Mjesno sunce je nekom osobito radoznalošću pomolilo svoje lice iza sniježnih oblaka, i šušćeći se na tople akorde vesele i silni žamor, koji su po njima intonirali dobro raspoloženi muzičari, slaveći „Stjepane“.

Dođem i ja k' svomemu pomenu susjedu, da mu po starim običajima izrazim svoju čestitku. Dobijaše u najljepše muževno odgoj, seljak, ali jedan od najvedriji razboritijih Šokaca. Doista, sam se prevario. U domu većina i uglednoga svečara našeg sela. Ja sam mogao odgovarati na njihove upite, koje su mi moji milijunici stavljali, željni da čuju riječ od mene, jedinog mladog iz sela, koji „visoke škole“ pohađao.

U toku razgovora izmjenismo naše mišljenja o svakidašnjem životu, gospodarstvu, ovogodišnjem plodu, radu, vremenu itd. i kada sam im na ovo odgovorio, odnosno razgovora dobio, ugrabim zgodnu priliku i pričam ih o njihovom međusobnom odnosu na selu. O razlozima zašto se ne udružuju, zašto ne stvaraju zadarska i druga društva itd. Doista, ispravno je dragi gospodaru što nam vi govorite, odvrati me ozbiljni seoski porotnik č'a Pelegrin Knežević, ali kamo ćemo mi

prosti ljudi, kako da stvaramo, kada ova naša gospoda, koja su na to baš pozvana s nama malo se staraju. Oholi su svi do jednog!...

Tješeći ih, ja im reknem; zbog toga se ne smijete baciti u očaj, vi morate vašom seljačkom glavom i snagom takovo, po vas korisno, djelo stvoriti, koje će — „našoj gospodi“ — uvijek opomenom služiti! „Iz naroda si potekao, za nj moraš, — to da ti je sveta dužnost, — živjeti i umrijeti!“

Gledajmo druge, kulturne narode. Svakoji statež, zemljoradnik, obrtnik itd. ima svoju stalešku organizaciju, čitaonicu, n. pr. u Češkoj Čeh čita novine, gospodarstvene i druge razne knjige, pa putem čitanja stiče sebi takovo znanje, da se ne daje ma kakovim propalicama voditi krivim putem. — Prije nego se za što odluči, dobro razmisli, da li je to moguće i korisno za nj, što mu neka strana, nepoznata „gospoda“ kazivaju. A kod nas, bolje i ne govoriti o tome. Dođe li, tko lijepo i puno zna govoriti ma i same besmislene praznine, nešto malo i obećaje, za takovim na tisuću hrle ljudi, ne gledajući na to, da hrle u ponor svoje propasti, da će kasnijim potomcima gorke suze cijediti ti njihovi nepromišljeni koraci.

Ja vam, kao vaš, istina još mlad, — ali iskreni prijatelj savjetujem, da se u vašem interesu organizujete, da stvorite kakovo udruženje, ili barem čitaonicu. Prečasni g. župnik potpomagati će vas i novcem i dobrim riječima, samo dajte si vi na posao. Vi ćete uživati plodove vašega truda. Od vas zavisi budućnost vaša i djece vaše.

Riječi su mi doista, djelovale na „časne starješine“ pa će jedan od njih, č'a Tine Kekezović ovako da zbori:

— Mi smo braćo moja dosada osjećali neki nedostatak u našem životu, ali nijesmo znali taj manjak ispuniti. Dalje ne smijemo oklijevati. Ja mislim da prvo moramo čitaonicu stvoriti, tu ćemo se danomice sastajati i poslije, tu će nam biti gnijezdo daljega razvijanja.

Gospodin „plebanuš“ upućivati će nas, meni je više puta obećao, a i naš mladi gospodin „jurat“ sjetit će se iz tog bijeloga Z.....a i nas, ovdje u Podunavlju, — kojom dobrom uputom itd.

Ja ću u svrhu čitaonice rado ustupiti potrebnu prostoriju u mojoj kući, ta djece i tako već nemam. Glede drugih potrebnih stvari pobrinut će mo se zajednički.

— Živio č'a Tune! — zaori jednoglasno povlađivanje sviju prisutnika. Uz veseli razgovor i pored rujne kapljice ugovore se starješine glede daljega postupka i odnošaja prema mlitavoj seoskoj inteligenciji.

VI.

Mjesec dana je već, otkako sam ponovo u Z.....u. Gledam kroz prozor svoga strana život ulice; tu leće automobile, jureće velocipede, elegantne, vilovske kočije, zatim teška, teretna kola, pa redara na konju, gdje stoji kao mermerni kip sred ulice i paklenskog zveketanja tramvaja, taj ipak živi kip, koji hladnom sigurnošću drži red i čuva život prolazećih građana, od bezbroj hitajućih saobraćajnih sredstava, koja prijete neopreznomu sigurnom smrću, ili barem upropašćenjem za korisan društveni rad.

Gledam čuvara reda, no misli su mi daleko u Podunavlju, malenom šokačkom selu, te svojom dušom sam među njima, mojim milim zemljacima, grleći ih sinovskom ljubavi.

Iz toga mirna sanjarenja probudi me električno zvono. Listonoša. — Pismo! — Iz rodnog mi sela.

Vanrednom ljubopitnošću otvaram i čitam teška, velika slova dobrog mi zemljaka, susjeda č'a Pavla Košutića.

„Dragi Gospodičiću! — Veliko je veselje nadošlo nami Šokcima. Imamo već čitaonicu. U prošlu nedjelju smo je svečano otvorili. Vjerujte, suze su nam navrle u očima od dragosti. Dakle imamo našu zajedničku čitaonicu, koja će vremenom donijeti našu ljepšu i bolju budućnost.

Krasan je govor održao kod svečanog otvaranja, naš dobri g. „plebanuš“. Divnim je riječima ocrtao pogubna načela XX. vijeka. Potaknuo je sve nas, na neumorni složni rad, na potrebu raznih organizacija. Rekao je među ostalima: „Dajte tu krasnu dječicu vašu našim školama, da budemo jednom imali naše prave vođe, a ne mlitavu, trulu gospodu, kao ova današnja, što ju imamo. Narodna inteligencija neka se bori za narod, a narod će ju tada vjerno slijediti.“

Posve je drugi život nastao u našem selu, ljudi se bave ozbiljnim poslom, inteligencija, ona nekolicina, uprav poraženo dolazi u naše redove. Nema više toga lupanja tuče po krčmama kao još nedavna.

Vaše iskreno nastojanje urodilo je obilna uspjeha. Mi vas se često i vrlo rado sjećamo. Primate od sviju nas dobre želje i pozdrave

Vaš susjed Pavle Košutić

VII.

Neizrecivo mi je razdragalo moje mladenačko srce, to nekoliko iskrenih i značajnih redaka svoga susjeda č'a Pavla. — Ta ipak su me poslušali. — Stresli su sa sebe to užasno mrtvilo, što ih je dotada morilo.

Neka osobita zadovoljština i radost se osjeća na pismu. Ta kako da ne. Šokci, seljaci, svojim vlastitim silama stvoriše svoj „Narodni Dom“. Dokazali su da su zavrijedili veću pažnju svojih „intelektualaca.“

Na par trenutaka usplamiti u srcu mom srdžba, kada pomislim na riječi: „Nezahvalan je narod!“

Sposobna i požrtvovna, radina i poštena inteligencija u slozi sa narodom doseći će svojim zajedničkim radom opće blagostanje. Inteligencija mora se boriti, a narod pak treba razumijevanjem slijediti i potpomagati svoje vođe.

Želimir Želimirović.

Kriza našega gospodarstva.*)

Kako smo i odviše zaokupljeni vječitom političkom krizom, gotovo smo i zaboravili, da se u nas svakim danom sve više širi i jedna druga kriza, koja nije manje ozbiljna i opasna i koja povlači za sobom još teže posljedice. To je kriza našega gospodarstva, kriza produkcije i svih onih ustanova, koje služe kod izmjene dobara, kriza privrede.

Prije četiri i po godine našla se državna vlast pred množinom neriješenih gospodarsko-političkih problema, koji nijesu trpjeli nikakva odlaganja.

Trebalo je urediti saobraćaj, regulirati valutu, provesti agrarnu reformu, urediti upravu i financije, postojeće gospodarske vrijednosti uzdržati, porušene obnoviti i nove podignuti. Jednom riječju, trebalo je sprovesti sve one mjere, koje su bile potrebne, da se podigne produkcija, jer je podizanje produkcije bio jedini način, da se zacijele rane nastale uslijed dugogodišnjeg rata.

Na žalost, predstavnici su vlasti stajali pred ovim važnim zadacima nemoćni te su ih svojim nezgodnim mjerama učinili djelomice još

težima, a djelomice su ih „riješili“ na očitu štetu Hrvata i Slovenaca, a samo prividno u korist Srba.

Žigosanje i biljegovanje novčanica te oduzimanje 20%, zatim krunska razmjena u dinar u omjeru 4:1 proizvedoše veliku štetu na narodnom imetku u krajevima krunske valute.

Agrarnom reformu nije vlast postigla nikakvih pozitivnih rezultata, nego je naprotiv umanjila našu produkciju. Agrarna reforma, koja je bila prijeko potrebna, morala se provesti po socijalnim principima. Ali tu su pobijedili plemensko-šovinistički politički motivi, pa su vlastodršci na ekspropriirana imanja naseljavali gotovo isključivo samo Srbe, i to najviše iz onih krajeva, u kojima je obrađivanje zemlje još dosta primitivno. Ovi naseljenici nijesu imali dovoljno sprema da počnu racionalno gospodariti i da uzdržu dotadašnji zemljišni kapacitet, nego su u mnogo slučajeva davali zemlju okolišnim seljacima u zakup. Na stotinu hiljada jutara zemlje leži na taj način zapušteno i neiskorišćeno. Premda je kod Hrvata i Slovenaca unutarinja kolonizacija daleko potrebitija nego

*) Iz „Narodne Politike“ br. 75. 1923.

kod Srba i premda u hrvatskim i slovenskim krajevima imade najvrsnijih ratara, ipak su dosadašnji vlastodršci gotovo posve isključili Hrvate i Slovence od te kolonizacije.

Uz to su u Beogradu, Zagrebu i u drugim mjestima osnovane pljačkaške družine halapljivih bankara u obliku dioničkih društava, koje su velike komplekse šuma i oranica izuzimale ispod udara agrarne reforma, nastojeći u što kraćem roku izvući što veću korist bez obzira na to, što će biti poslije. Isto tako formirali su se ovakove družine sa zadatkom, da „nacionalizuju“ industriju u prečanskim krajevima. Gdjegod su se te družine pojavile, da grade i upravljaju, nastade pljačka i pohara, pokaza se veliki nazadak; i ne samo nazadak, nego i propast. Čitava bosanska drvarska indrustrija propada i stenje pod upravom ovakovih patriota. Svrha je tim patriotima bila, da ugrabe, što se ugrabiti dade. U Vojvodini zanemarili su odvodne kanale i propuste tako te prijeli opasnost, da će na hiljade jutara najbolje zemlje biti pretvoreno u močvaru.

Uza sva naprezanja saobraćaj se nije mogao podignuti. Poznate su afere, koje se dnevno zbivaju sa željezničkim dobavama. Činovnički kader postaje svakim danom lošiji, vlada nestašica lokomotiva, radiona i pragova, te je postala nemoguća stalna izmjena dobara.

Ugljen iz bosanskih rovova približava se donekle količinom predratnoj produkciji no nipošto kakvoćom, jer nije pročišćen već je pomiješan sa zemljom i kamenjem.

Imanje „Belje“, koje bi moglo da donosi državi uz malo sprema i poštenja na stotine milijuna, je

bilo u deficitu, kao i druga poduzeća (osim monopolističkih), koja se nahode pod državnom skrbi.

Veoma loš znak za čitavu našu privredu jest preveliki razvitak bankarstva, budući da naše banke u mnogo slučajeva nijesu produktivna tijela, koja ulažu novac u industriju, obrt i gospodarstvo, nego su obično nametnička poduzeća, što se bave kojekakvim špekulantskim poslovima, vršeći dosta puta u robnim transakcijama ulogu nepotrebnog posrednika te dajući seljacima zajmove uz 25% a ukamaćajući pologe sa 3—4%.

Zadugarstvo, koje velik dio novca maloga štediša istrigava iz bankarskih pandža te ga privodi produktivnim udrugama, kod nas je još u povojima i sa državne strane ne nalazi nikakove veće potpore.

Naša trgovinsko izvozna bilanca stalno je u nazatku. Godine 1920. izvezeno je robe u vrijednosti od dinara 1,230.606.055.— godine 1921. din. 2,460.737.562.—, godine 1922. din. 3,071.534.639.—. Preračunamo li ove svote u dolare ili švicarske franke prema odgovarajućim kurzovima, uočit ćemo odmah osjetljive razlike. Budget se gotovo i ne pravi, i nitko ne zna, u što sa troši i kako se troši narodni novac. Porezni sustav nije jednak. Hrvati i Slovenci snose djelomice mnogo veće dužnost nego li Srbi iz Srbije. Sadašnja deflaciona politika ministra financija dra Stojadinovića vrlo će loše djelovati na našu privredu. Uskrata i redukcija kredita sa strane Narodne banke izazvat će besposlicu i zastoje u mnogim granama industrije i trgovine, navlastito gdje su potrebni veliki kapitali. Već se sada osjeća jaka nestašica gotovine i tišina vlada na privrednom polju.

U Srbiji će se osobito osjetiti

otatak reparacija sa strane Nje-
ke, a kako su nam lokomotive,
oni i željezne konstrukcije neop-
no potrebni, morat će se grdne
e izdati na stranu radi nabave
stvari.

laše narodno gospodarstvo pro-
ava dakle tešku krizu. Ta se
a ne će riješiti kojekakvim
ovičnim mjerama, nego treba
upiti njezinu radikalnom rije-

šenju. Sadašnji politički sistem
sputava krila Hrvatima i Slovencima
ne samo u kulturnom i političkom,
nego i u gospodarskom razvoju.
Hrvati i Slovenci pokazali su, da
su ljudi od inicijative i da oni
znadu producirati: da im se omo-
gući gospodarski razvoj potrebno
im je za to dati uvjete, a to je
najšira pokrajinska autonomija.

V. E.

„BAČKA”

Bunjevačko-Hrvatsko Športsko Udruženje u Subotici.

četa „malena je ali hrabra“
a decenijama održaje svoj
ki športski glas u cijeloj
rajini, koja je usljed svoje
nogenosti postigla kontinen-
n glas; sastavljena je iz
ih „bunjevačkih gaćanskih
gera“.

homogenosti, naime u
oothranjivanju svojih izvr-
igrača, leži joj ona nevid-
športska moć, koju kobni
rijatelji — „kojih hvala
u ima dosti“ — nijesu u
ju razoriti na zelenom
u.

ćina Bunjevaca, može se
90 procenata pristaše su i
ovi „Bačke“, a da posebno
istaknutim fanaticima i ne
primo, (npr.: „Dako“ i
ale graje bunjevačkih nana“.)
ozinka, koja prati deceni-
a ovo proslavljeno društvo
ena je u jednu pjesmu,
glasi: „Hej k'o stoj’

Bačka, takvih više nama!“ Ref-
rein ove omiljene pjesme može
svakodnevni prolaznik „gata“
čuti pjevati od najmlađih pa do
najstarijih.

„Naša Bačka“ većim dijelom
drži prvenstvo ove pokrajine
već od 23 godine. Danas uživa
u našoj domovini glas, kao
jedan od najboljih klubova, te
je ujedno najopasniji protivnik
zagrebačkih športskih udruženja.

Omiljena momčad se sastoji
iz slijedećih igrača, koji su
većim dijelom poznati široj
publici po raznim milozvučnim
imenima: Bimbo (Virag), Čiča
(Kujundžić), Guba (Gubić), Ba-
run (Šefčić), Merhaba (Vukov),
Copkec (Copko), Amstrong
(Stantić), Uff! (Poljaković), Ve-
liki Šarac (Pećkoš Šarčević),
Mali Šarčić (Matija Šarčević),
Mala (Kovač), Remija Topu-
zina (Marcikić), posljednji pak

nije obično biće jer je samo krilo „Bačke“ te zato nema naročito ime (Šlezak).

Ujedno se upozoruje cijela javnost, neka se sprema za

proslavno 25 godišnjice opstanka i športskog rada „Bačke“, koja će g. 1925. slaviti rijetko viđeni športski 25 godišnji jubilej.

BOLEST U TUĐINI.

*Kad se Niko na vojsku opravljja,
Sidi majka pa ga blagosiva,
Al s' za Niku blagosov ne prima,
Makar njega majka blagosiva.
Kad je očo na prve konake:
Nestalo mu zlatna buzdovana;
Kad je očo na druge konake:
Lipsao mu konjic od majdana;
Kad je očo na treće konake:
Sam se sobom bolom razbolio.
Pa besidi boljani Nikola:
„Tuđa sele daj mi vode hladne.“
Tuđa mu je sela govorila:
„Tuđ si bratac iz tuđe si zemlje,
Nemogu ti dati vode hladne.“
Al besidi boljani Nikola:
„Tuđa braćo način' te mi hlada.“
Tuđa su mu braća besidila:
„Tuđ si bratac iz tuđe si zemlje,
Nemož'mo ti načiniti hlada.“
Al besidi boljani Nikola:
„Tuđa majko nasloni me na se.“
Tuđa mu je majka govorila:
„Tuđ si sinak iz tuđe si zemlje
Nemogu te nasloniti na se.“
Al besidi boljani Nikola:
„Da me čuje moja stara majka,
Ona bi se u ticu stvorila
Pa bi meni bolnom doletila;
U kljunu bi vodice donela,
A od krila hladak načinila,
Sama bi me sobom naslonila.“
To izusti boljani Nikola,
To izusti, a dušu izpusti.*

Iz šokačkog života.

Tko se samo malko prošao biologa svita, taj je sigurno morao viditi onaj nedoslatak koji fali u našem šokačkom narodu. A koji nedostatak baca tamnu sjenku na naš šokački narod u ovo novije doba.

Mi Šokci smo još pod dojmom naših starih tradicija, i ne ćemo da se latimo mislit onako u kakom vrimenu živimo. Naš šokački narod zadržao je sve one stare osobine svojih predaka, a od kojih se slabo koriste u današnje doba. Nikako ne će naš mlađi naraštaj da prione savremenim idejama.

Ima u nas Šokaca, hvala Bogu, još takovih gazda kojemu je Bog toliko dao, da bi mogao od svojih sinova kojeg i na više nauke dati. Ali se vrlo ritko to događa. Gdi su? Nema ih? Ostali su nuz ovce, svinje i plug. Ne velim da je to loše zanimanje, ali to velim, da onaj narod koji nema svog izučenog podmlatka, prije nestaje među drugim narodima. Pogledajte samo Čivute. Što ih ima svi su ako ne više, a ono dobar zanat izučili, a koji su mogućniji ti su ličnici, advokati, trgovci. Pogledajte Nimce! Oni žive sa nama u zajednici, ali se vidi velika razlika između njih i nas. Šokac onako po svom starom patrijarhalnom životu po-

vlači se i dalje, ne vodeći računa o napridnijoj budućnosti. Šokac naš ne žuri se da sidne na kola vremena, i da uhvati uzde u svoje ruke, veleć: još i tu brigu uzet sebi na vrat!

Gdi su Šokci podigli koju tvornicu, pa bilo to ma I najmanju. Ne toga nema. A zašto toga nema? Zato toga nema u Šokaca što je njima to sve tuđe i nemogu to da svate, da razume. A zašto nemogu to da razume? Zato jer nemaju svojih učenih sinova, koji bi im to pokazali i protumačili. Ta nijedno čisto naše selo nema svoje takozvane veresijske zagruge, a niti potpomagajuće, a koje cvataju u ostalim nacijama.

„Bože mi prosti rekao bi naš narod a ko bi se još i s time brinuo.“ Pa doklegod se naš šokački narod tako misli, dotle nema ni govora, o kakvoj prosviti i napritku. A kada bi naš šokački narod imao svojih izučenih sinova: popova, učitelja, doktora, fiškala, obrtnika, činovnika, trgovaca, kada bi se onih svojski zauzeli za nj, a narod bi ih potpomagao e onda bi i nama svanuli boljih dani.

Uzrok je taj što se mi strogo pridržavamo onih naših starih tradicija, sa kojima smo bar 50. god. zaostali na prosvitnom polju. A

dolle pored nas jedni prolaze, i obilaze nas, dok mi stojimo skršteni ruku snuždeni pored tora i pluga. Čudimo se kad vidimo gdi juri automobil i u njemu Nijemci ili Čivuti veleć: to su ti ljudi sadašnjosti, a njihova je i budućnost. Braćo Šokci! mičimo se sada je

naša doba, dajte prionite i šiljajte vi siromašnijih dicitu vašu u Hrvatskog Radišu, te da tako stvorite sebi budućnost. Jer će svijetu biti a samo Šokaca ne će. Prenimo se, budućnost je naša!

Vr.

NOV ŽITOSAD.

Tako bi se mogao nazvati onaj način sisanja, što ga je vidio neki ruski general u Mandžuriji onamo k istoku iza Sibirije. Ovaj general opisao je cio gospodarski život u onim krajevima, pa veli: da onaj svijet žito-pšenicu sadi u jendečiće, koje iskopaju na deset centimetara jedan od drugog. U jendečić, opet tako na deset centimetara, sadi se po jedno zrno žita. Kad nešto izraste i uzraste stručić, onda ga zasipaju dva put a treći put nešto zagru, kao što je običaj kod nas kukuruze. Naravno da ovaj način sadenja ide s velikim trudom, ali se dobro isplati. Cijela porodica živi s jednoga jutra, jer donese trostruki i veći rod — nego kod običnog sisanja — pa nije im od potrebe veće zemljište obrađivati, jer mogu živjeti i iz to malo zemljice.

Plod se zemlje zato poveća, jer kada se žitni stručić zavalj, kod članka udari novo žilje i novi zaperci, tako, da iz jednog zrna sjemena na proljeće izraste i po deset vlati i više stotina zrnja.

Ovaj način sisanja žita prije rata bio je poznat već i u našim krajevima. Počeli su ga upotrebljavati banatski Švabi, pa se na očigled

dokazalo, da se ovim načinom može dobiti veći rod sa iste zemlje.

U našim krajevima je skup čovječji rad, te ručnim radom ne bi mogli dostići ništa; što bi dobili na rodu, izgubili bi na radu. Zato je g. Bojdiš, župnik torontalskog sela Karačonjfalva, izmislio novu mašinu sijačicu. Dao je sastaviti novu sijačicu tako, da se za svakim redom zraja točak kotrlja, koji utiska zrno niže i siječe jendečić u zemlju. S ovim načinom žito raste u jendečiću, i kroz 2—3 nedjelje branom se podrlja uzduž, i ovo se opet kroz isto vrijeme ponovo učini, a treći put se drlja prijeko, tako da se jendečić potpuno zavalj. Međutim članak žitnog struka zavaljiva se i on tjera novo žilje i nove zaperke.

To vidimo očito ponjivi, gdje su kola prešla po sjetvi. U kolosjeku žito izgleda gušće, a to nije zato što se pognječila i utvrdila zemlja, nego zato što kiša i vjetar polako kolosjek napunjuju zemljom i zavaljivaju izrasli struk žita i po tom struk tjera nove zaperke, te u kolosjeku žito postane gušim i boljim. Kod ovog načina sisanja žita sijačica se tako udesi, da zrnje nari-

jetko pušća, na toliko, da je na jutro dovoljno 10—12 kg. pšenice. Naravno, po ovom načinu mora se žito dosta rano posijati, da ima vremena uzrastiti blagodobno te se uzmogne podrljati.

Ovaj način sisanja slabo se širi kod nas. Kada se nešto čulo o njemu po našim krajevima, isprva su ljudi dvoumili, može li se to dostići sa žitom naše vrsti, nije bilo gotovih strojeva, sijačica i poklem se žitna zrnja moraju poodabrati i za ovo nismo imali zgodnog triera stroja. Međutim je došao rat, tvornice su se latile granata i fišaka, ljudi otišli u vojsku, a zaostala snaga radovala se, ako je mogla u jesen spremiti — po onim kišnim vremenima, kakove su one jeseni bile — barem najnužnije sjetve.

Ovaj način sisanja žita čitao sam prije rata; ni sam nisam povjervao lako, da bi se na ovaj način

pomnožio rod. Dobio sam od županjskog gospodarskog udruženja francuskog žita, koje je krupnije od našeg, al ne dozrijava za Petrovo te se speče u našim krajevima, pa sam pokušao u svojoj bašči 100 zrna posaditi. Odmah poslije Male Gospe iskopao sam jendečiće, pokljukao zrnja, u vrijeme zavaljivao i zagrnio, i zaista iz svakog zrna dobio sam po 8—10 strukova i vrlo lijepo vlačće.

Ne ima dvojbe, da se isto može proizvesti i sa našim žitom. Sijačica još nemamo takih, ali svaki neka pokuša u malom, da se osvjedoči, da, ako u jendečiće sadiš, tri put ga zavaljš i zagrneš, dobit ćeš trostruki rod.

Pokušajmo sad u malom, ako se osvjedočimo o istini, stvoriti ćemo vremenom i sijačica, po onoj narodnoj: Dok je glava, bit će kapa.

Prevrnu se Božićno vino.

I.

Mara i Martin muž su i žena. Mara je seoska babica, a Martin je seoski starjesina. Mara kao babica vazda lijepo živi, a Martinu kao starješini također ne ide zlo. Dok Mara po selu bolji zalogajac užije i mnogu kapljicu posrče, dotle si i Martin u obližnjoj varošici znade priuštiti dobroga vinca uz još bolji zalogajac. Kod takove zgode znade Martin reći:

— Ova kapljica drži me na životu i gdje bih ja bio, da nje nije.

Mara pak znade naškubiti usne, laznuti jezikom i prozboriti kroz zube:

— Čovjeku je sve, što pojede. Ne pojede li dobri zalogajac, što imade.

To sve ide lijepo, dok se goste na tuđi račun. Ali kad se nađu oboje kod kuće, onda treba mozganja i razmišljanja, da se s onim, što se nalazi kod kuće, pamejno gospodari, jer bi inače došlo i vrijeme, kada ne bi ni jedno ni drugo moglo pijuckati.

Ali ni Mara ni Martin nijesu loši gospodari. Nemaju baš veliko gospodarstvo, onako malo od dva jutra, ali za njih je to dosta.

Među ostalim odlikuje se i veći komad vinograda, kojega paze kao

na oko u glavi. Sami ga starci obrađuju, jer iz vinograda proizlazi Božja slatka kapljica. I vidite — vinograd njihov lijepo donša. Starci si sami poberu rod, jer tako sve njima ostane. A što ćete, sami obrađuju, sami i piju. Svake godine natoče starci oko četiri hekta čistoga i to sprema, da im bude na velike gode — a na trop naliju vode i to će biti za svaki dan.

Jedne godine odredili su, da bi ono čisto izmoštano ostalo za svetke, a trop bi se pio. No eto, okrenulo se. Trop ostane, a sve bolje popilo se. Uzela danas Mara, uzeo Martin, i ispilo se. Kad je nadošao Božić, bilo to krivo i Mari i Martinu.

— Jer da ti nijesi pio dobro, ne bi sad loše pili na sam Božić! — prigovarala Mara Martinu. — Nije ti dosta u varoši, da potežeš, već si i to pio.

— Čuj babo, i ne viči. Ti nijesi bolja. I ti si vladila vina. Ako sam ja bedak, pa pijem, ne trebaš da si i ti. Žene treba da su pametnije barem u tom. Zašto si pila, to ti ne dolikuje, eto.

I starci se svadili. Jedan drugomu predbacivao, da je ispilo vino, jedan drugoga korio, što o Božiću ne piju dobrog već lošega.

— Neka Bog dade, da poživimo, — rekla Mara, — drugačije će se baratati s vinom.

— I ja tako velim, — doda Martin.

II.

Došlo sretno i drugo ljeto. I hvala Bogu opet je pun puncat vrhom onaj četvrtak. Ala ga milo gledati. A rad študirao Martin, študirala Mara, kako bi ga jedan i drugi za sebe bolje spremio. Znale bila te godine predobra kapljica, ko što nijednog ljeta.

— Dobro je vino, anđeli bi ga skrali — javi se Mara.

— Jel Mara, da ćemo ga do Božića sačuvati!

— A da — a da. Niti da ga se taknemo do Božića.

— Ja sam smislio, — javio se Martin i pogleda ženu.

— A što?

— Da ga zapečatimo i bit će tako na miru. Što veliš?

Mara ga gledala. Čas mislila. — Pa neka zapečati ga.

Smišljeno učinjeno. Ovaj predlog sviknuo se i jednom i drugom. Oboje je bilo sigurno, da će sad vino ostati netaknuto od drugoga, a opet se jedan i drugi radovao, kako će gdjekad drugara na fini način prevariti. Kad svršili pečaćenjem, sve još jedan put razgledali i lagav (bure) a i kradomice jedan drugoga. Šta si tko mislio, možete pojmiti, kad je bio jedan i drugi s ovim poslom zadovoljan.

— Tako neka u ime Božje ostane do samoga Božića, a onda da vidimo, — rekoše oboje.

Prolazili od tada dani. Mari i Martinu najljepše se dopadalo oko lagva.

— Ah, da mi je malko pokušati, kakvo je to vino sad, — jedan i drugi u sebi želio.

— Mora da je robica — jer je bilo prefino, kad su ga spremili.

Jedan i drugi pazili na sebe, kad će se tko ukloniti, da onaj tajnstveni pečat strgne i malo gucne, uvjereni da neće znati drugar zato. A da vidite, kako se teško oba rastavljali od kuće. Samo vrlo teški posao mogao je otkinuti Martina i Maru od kuće, jer znate sumnja i Martin i Mara jedan na drugoga.

— Da ne bi! Vrag je vrag, a vince preveć slatko!

Ali ipak Mara je babica i morala je kadikad otići od kuće. A Martin je kao starješina morao također za

slom. A kad su odlazili, stoput prigliednuli na lagav, da li je op dobar, kako pristaje da nije č otčepljen.

Međutim se događalo ovako: kad se teškom mukom konačno otvori Martin u selo ili varoš, Mara je vrebala na to, da li se Martin u istinu udaljio. A onda otvara svoj ključ i pečat drugi, što je u gradu kupila, odključala pivnicu, oprezno odstranila čep i odvila na srkalo vino iz lagva. Koliko odtočila — toliko vodice odtočila.

— Pa što ću. Moj se stari napije i bre kapljice u gradu. A ja da stradam do Božića. Eh! teško sam napravila vinograd, da stradam, — rekla Mara, opet oprezno začepila, odključala pivnicu i nikom ništa, jer stari ne zna za njezinu prevaru. Drugi dan još teže se Mara odijeli od kuće. Ali morala je, jer mu je. A stari Martin olakoćeno odahnuo. Obeća ženi, da će čuvati vino za Božić. Pa zašto ne bi, a rađe da ode brže, jer mu se čulo da vidi kapljicu i kuša ju.

— Ma baba srče još boljega nego to. Kad su babinje ne jede i ne pije štošta već odabrano. Ona da uživa — a on strada. Kak! nije zabadava prekapao vinograd. To je njegova muka, pa hoće užiti. A onamo, zar znade baba, da je Martin nabavio drugi ključ u gradu, i da ide u pivnicu i fino otpečaćuje lagav i pije. Eh, treba joj sve nataknuti na nos. Martin otvori pivnicu i po volji otvori vina, dotoči onoliko vode i čun gotov. Ne fali ga ni truna, pivnica zatvorena a lagav zapečaćen.

Eto, tako starci varali jedan drugoga i tako čuvali vino za Božić. Dospio i sveti Božić. A što ćete! Jesu svi dani u godini Božić, je-

danput je to u godini. A da se znade, da je taj veliki dan jedanput zato se i peku purani, kolje odojčad, ako ima — dave guske — mijese pogače i kolači — a bome se pije i vino. A sve to, tko ima. Tko nema — jede što ima.

Naši starci prištedili si finoga vina, pa su htjeli pristojno da proslave tako veliki god Božić. A kako jedan pred drugim želio već da pije ono vino.

— Čuj ženo, danas je Božić! — oslovi tihano Martin, kao da se boji nečega.

— A ja! — tiho će Mara.

— Da bi ono, znaš ono, kušali!

— Mora da je negdje fino! — rekne Mara.

I starci uzeli ključe, oba odključali pivnicu i ravno će do lagva. Pečat cijel — sve u redu. I Martin i Mara pogledaju se kradomice — da li će tobože saznati drugar?

— Bi li kušali?

— Pa da! — otpovrne Mara.

I Martin vadio na crpalo. Izvadio litru. Vino jako blijede boje — a Martin i Mara si mislili:

— Da li će znati sada, bilo što?

Martin kuša vino, pa pruži ženi.

— Nu kušaj? — i gleda strašljivo na ženu. — Što veliš?

Mara kušala:

— Aj, aj, nekako, nekako ...

Martin opet kuša:

— A da — a da, nekako zar ne, nekako ...

— Čudno je to čudno!

Martin opet kušao:

— Čudno, čudno.

— Malo drugačije.

— A da, drugačije. Da nije se ...

Mara vesela, što nije Martin opazio, da je ona kriva tome zlu, povlađivala Martinu, a Martin polako tobože ispitivao, da tobož ne zna, što mu je, dok se napokon nije dosjetio:

— Da se nije prevrnulo.

— Prevrnulo! Pa da, prevrnulo se, — uzvikala se gromko Mara.

— Bilo preveć dobro, pa eto nijesmo ga prigledali.

— Pa šta ćemo?

— Ništa. Šta je, da je, — pit ćemo ga, zaključila Mara. — Da se to baci jok.

I starci se ujedared razveselili. Bilo im drago, što se vino prevrnulo, rađe no da izdadu jedan drugogamu, kako su baratali. A što ćete, no svijetu svega čudā, pa tako i to, da se vino usred zime prevrće. Ljudi to čudno gledali, — ali Mara i Martin gotovo da polože

prisegu na to, da je tako. Kad im ljudi nisu vjerovali, odveli ih u pivnicu, pokazali čep, kako su začepili vino od Mihajla do danas eto. — A danas tako —

— Što velite, a?

Svi klimali glavom.

— Baš nije ko prevrnuto, ni prekileso, nit gorko, već jako vo deno.

— Vidite! valjda zato što se u zimi prevrnu, a onda se prevraća u vodu.

— A ha! — svi povlađivali.

Tako se eto u istinu prevrnulo vino Marino i Martinovo usred zime

— o Božiću. *Drago Gubarov*

SPREMANJE U SVATOVE.

Mile konja na Bosni potkiva;
 Ne kuje ga čim se konji kuju,
 Već ga kuje srebrom i olovom.
 On ga kuje, konj se nogom baca:
 „Stani konju, stani dobro moje!
 Daleko ćeš sutra putovati:
 Di j' divojka bile dvore mela,
 Di je mela, tamo j' i zaspala;
 Budila je najmlađa snašica:
 Ustaj gori mila zauvice!
 Svatovi ti dvore opkoliše. —
 Ako curu dobru dovedemo,
 Biće dobro i meni i tebi.
 Plesti ću ti jasje javorove,
 Mećaću ti smilja i bosilja,
 Dan da jideš, a dva da se se sigras.
 Ali ako udo dovedemo,
 Biće udo i meni i tebi.
 Plesti ću ti jasje jadikove.
 Mećaću ti gorke čemerike,
 Dan da jideš, a dva da boluješ.“

Politika bijeloga svijeta.

Hoćemo da pišemo o svjetskoj politici, al kada ispišemo tu riječ politika, ne pomišljamo onu svagdanju igru, koju provode u državi vladajuće partije i opozicija i njihovi listovi i novine, vođe i korteši. Pod politikom ovdje pomišljamo na ideje smjernice, koje slijede države te nastoje postati moćne i srećne, i one ideje smjernice, koje vode duhove raznih naroda, njihova nastojanja, da učinu čovječanstvo blaženim i zadovoljnim. Širimo obzor, dižemo se višlje od današnjeg.

A kad velimo, da ćemo pisati o politici svijeta, onda opet ne ćemo prijeći cijelju kruglju zemlje, nego, domećemo odmah, da ćemo nešto reći o politici bijeloga svijeta. Dakle posmatramo onaj dio svijeta, gdje stanuju ljudi bijelog lica. Crveni Indijanci u Americi, Crnci u Afriki, žuti Japanci i Kinezi imaju svoje posebne jade i nevolje, svoju politiku, al ta nas ne zanima, već uzmimo pred oči rvanje i borbe bijele rase ljudi: sada nas zanima naročito

politika Evrope.

Koju riječ recimo najpre opet o velikom ratu, od kojega će biti strašniji samo onaj rat, što se sad sprema. Bez rata ne će biti čovječanstvo, jer mu je rat potreban,

kao vjetar za čistoću vazduha, bez kojega ne ima zdravlja.

Dvije velike sile su stajale nasuprot. Njemačka i njezini saveznici, na početku ovi su bili potpuno uvjereni o pobjedi, zato su nasilno i hitno htjeli rat dovršiti, a s druge strane su bile Engleska i udružene velike sile, kojima je načelo bilo: „oprezno, rat treba odugovlačiti, ko ima vremena, ima života“.

Ovo je bilo pravo. Njemačka je odmah izgubila rat, čim su joj trupe stale kod francuskih granica. O tom je svatko bio na čisto, al su engleski, francuski i američki političari čekali sa sklapanjem mira sve dotle, dok Njemačka i njezini saveznici ne oslabe na toliko, da se moraju predati na milost i nemilost! I to se zbilo. Kad se je rat u jesen g. 1918. svršio, nije bio dovršen kao drugi ratovi, sa nekim ugovorom, već naprečac. Njemačka i Austrija izgubile su glave, njihove su vojske mislile, da je ratu kraj, ako se one vrate kući, a zapravo onda su ih istom počeli tući i ubijati neprijatelji, kad se rat svršio. A Njemačku Francuska ove godine ubija u korijen.

Poslije rata skupile su se pobjedonosne sile u Sen-Žermenu pokraj Pariza, da oprave nov zemljovid, da prikroje države, poudaraju

kočiće po predjelima, o kojima se vijek mislilo da se nikad pokidati ne može; razrezali su odštete u takvim brojkama, koje su se samo u višjim školama spominjale, a u životu nepoznate bile. Pobijeđene države nisu mogle doći na ovaj dogovor, samo su dobile gotove račune i nove granice.

Po ovom ugovoru imale su se stvoriti

narodne države

u kojima će skupiti i razljučiti razne rase Evropa. U najstarije doba zapamćenog vremena po svijetu vladaju pojedinci, silnici, granice njihovog područja kroje njihove sile. Koje jači, taj kvači. U srednjem vijeku bore se kraljevske porodice, u novim stoljećima interesi država odlučuju. Poslije samo-silnika, kraljevskih porodica, državnih interesa širi se pojam područja za države, a to su rase. Zasebno stvaraju svoje države Slaveni, Francuzi, Nijemci, Mađari, Taljani. To je samoodređenje naroda.

Po ovom načelu je likvidirana Austrija, nasakaćena Njemačka, rascjepkana Rusija, raširena Italija, Ruinunija, osnovana Jugoslavija Češka.

U sanžermenskom ugovoru ustanovljene su granice ovih država, a ovima je sada dužnost srediti svoje prilike, svijet umiriti i obezbijediti; red uzdržati i mir međusobni sačuvati, recimo jednom riječom: stvoriti novi red i stari rad, ili kao što se veli konsolidirati svoje prilike.

Dok se ove nove države staraju za svoje nevolje, dotle se nastavlja

borba između Francuske i Njemačke.

Nastavlja se borba, koja evo već više od hiljade godina traje. Ratovi između dviju kraljevskih porodica

Bourbona i Habsburgovaca trajali su stotinama godina, mislio bi, da je to samovolja kraljeva, a zapravo je bila borba za prevlast u Evropi. Kad su Nijemci g. 1870. pobijedili nad Francuzima, i Bismark je od 27 malih državica gvozdenom rukom stvorio veliko Njemačku, mislio bi da je prevlast ove nad Evropom na vijeke osigurana; a Francuska je 44 godine vapila za osvetom i u prošlom ratu joj je ispalo za rukom da svlada Njemačku i da joj se osveti. I ta je osveta strašna.

Ne samo da joj gotovo trećinu odsjekla za razne države, izbacila je na nju taku svotu za odštetu, da će Njemačka 40—50 godina otplaćivati, da se ne može osnažiti i vratiti Francuskoj milo za drago. Pokušala je Njemačka da ne plaća odštete, za to joj ove godine Francuska oduzela najbogatijeg predjela, gdje su majdani i tvornice, gdje je skupljeno njemačko blago.

Francuska sad i nadalje ubija Njemačku. Ova je klekla, predala se, al Francuska misli, da Njemačka nije dosta utučena; novac joj se uništio, vojsku ne može sabrati, a pritisak traje i trajati će dotle, dok se ne raspone na komade, kao što je bila prije 60 godina. A nevolja će ih i na to navesti, i onda će biti rascjepkana, oslabljena, na državice podijeljena i Francuska se ne će morati bojati od njezine osvete.

Engleska politika

još za sad ide u prilog Francuzima, al sad je nadmoć Francuske tako podignuta, da se Engleska mora bojati za svoju svijetsku vlast.

Engleska će početi sad nove mreže plesti, i možemo se jedno jutro na to probuditi, da se složila sa Njemačkom i Rusijom, a Francuska izostaje od ovog saveza te

će biti primorana, da traži novih saveznika, a to će biti i jeste već Mala Antanta, u kojoj se nalazi i naša Jugoslavija.

Mnogo se govorilo o tom, da su se spregnule Njemačka i Rusija, al evo već drugi put se ispoljilo, da Rusija želi ispomagati Njemačku, al samo zato, da i u njoj zavlada boljševizam koji se

u Rusiji

izdržao evo već sedma godina. Al boljševizam u Rusiji nije onaj stari komunizam. I same vođe su uvidjele, da se komunizam stalno sprovesti ne može. Jedno vrijeme nasilno može se čovjek odreći sebe i svojega u korist cijelog čovječjeg društva, al ipak se naposljetku upravo na vođama boljševizma pokazao stari čovjek, a to onaj sebičan vuk, koji se u čovječjoj koži sakriva. Sada u Rusiji mjesto cara Nikole vlada pučki povjerenik Lenjin, a siromah narod pati većma nego prija.

U Rusiji se posvjedočilo da se komunizam ne može sprovesti; može se vlada pod imenom boljševizma još jedno vrijeme uzdržati, a može biti da će i u drugoj državi izbiti za kratko vrijeme, al ovo su već posljednji trzaji komunizma, jer se ne može izvesti novi društveni red na osnovi, koja ne će da pripozna privatnu svojinu. U ljudskim dušama se srušila nada, da bi se nejednakost u svijetu mogla nasilno otkloniti i na temelju zajedničkog posjedovanja siromahu pomoći. Prevladuje u dušama osvjedočenje, da će bijedi ljudskoj pomoći ljubav ona, koju je Krist donio na ovaj svijet: Ljubi bližnjega, jer smo svi jednaka djeca jednog Oca — Boga.

Ova struja nezadovoljnih elemenata, koja želi zvesti radništvo sa

nemogućim obećanjima komunizma uništila se

u Jugoslaviji

kod posljednjih izbora. Ovdje kod nas prevladao je pojam nacionalizma. Ma da kako to žele prikriti, sve stranke su kod nas u službi separatističkih nacionalnih pokreta, a za poboljšanje stanja, za unapređivanje programa koji će siromahu čovjeku nastojati pomoći, jedva se tko stara.

Pašićeva radikalna stranka evo već na opće nezadovoljstvo zadržati kani beogradski centralizam, pod kojim se krije težnja za Velikom Srbijom. Ova čisto srpska stranka drži u rukama vladu, ma da je ostala u manjini prema drugim strankama, koje zastupaju druge narode u Jugoslaviji.

Oni, koji čisto vide naš nutarnji život ne samo u svom uskom krugu, nego u cijeloj kraljevini, vide i to, da će ovo gazdovanje, strašni tereti, ubiti osobito zemljodjelski stalež. Zato do radikala stoje samo oni Srbi, koji su za Veliku Srbiju a ne za Jugoslaviju, i do njih se prilijepilo nekoliko pundravaca, koji pod imenom „zemljodilske stranke“ tjeraju politički ne prosvijetljene Bunjevce i Šokce u radikalni tor. Demokratska stranka se raspada, jedan dio pod vodstvom Pribićevića želi savez s Pašićem, da se spasi sadašnji velikosrpski centralizam; a drugi dio traži srednju liniju, u koju bi se sakupili zastarjeli političari, koji su kod zadnjih izbora poispadali iz skupštine.

A još svejednako postoji

hrvatsko-srpski spor.

Radikali i demokrati donijeli su ustav, po kojem bi se imala Hrvatska parcelirati na četiri strane i

tako utopiti u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca. Hrvati pak okupljeni oko Radića, ne će da priznaju ovako uređenje države, te ne će da idu u Beograd na skupštinu. A kad je vlada izdala dozvolu, da se Radić uapsi, Radić je otišao u Englesku, da ondje traži pomoći za Hrvate.

U ovaj par kod sviju stranaka se javljaju glasovi, da treba tražiti srednju liniju, te izglati nesuglasice u kraljevini, a taj srednji put između veliko-srpskog centralizma i Radićevog federalizma bio bi autonomističko uređenje, koje je dosad zastupala

Pučka Stranka

pod vodstvom dr. Korošca. Autonomije daju svim pokrajinama prava, da svoje zasebne interese sređivaju polag svoje potrebe i ne bi se svaki kraj države marao navlačiti na jedan kalup.

Ovom načinu vladanja približuju se svi ozbiljniji političari, koji nisu zaslijepljeni od svoga tjesnogrudnog narodnjaštva; zato je opće mnijenje, da Pučka Stranka ima veliku budućnost u svoj zemlji. Slovenci su stali svi listom do dr. Korošca, za Pučku Stranku je i Bunjevačko-Šokačka Stranka, a kod Hrvata su sve stranke prepustile borbu Radićevcima, da se spasi Hrvatska. Al čim se ovo pitanje sredi — a seđit se mora — stupa u život pro-

gram Pučke Stranke, koja ima da preuzme najveći broj hrvatskih mandata.

Osbito ima budućnost Pučka Stranka

u Bačkoj, Baranji i Banatu,

gdje stanuju razne narodnosti, koji su ipak većinom katolici. Katolicima je svima bez razlike jezika beogradska vlada učinila velikih nepravda: oduzela im manastire i vjeroispovijesne škole, školsko-crkvene imovine, sad već oduzima i kantorske nadarbine, svugdje je izbacila ovdašnje katolike, pa pomećala ljude koji ne shvaćaju mišljenje ovog naroda, pa zbog toga velika nepravda vlada med katolicima, i svi osjećaju potrebu, da se i politički organizuju na obranu svojih svetinja. A za ovaku zajedničku radnja jedino je prikladna Pučka Stranka, u kojoj mogu svoje mjesto naći ne samo Slaveni, Slovenci i Hrvati, nego i druge narodnosti.

Ako će katolici skrštenih ruku gledati, kako se oko njih svih organizuju, onda će oni ostati kratkih rukava: u svojem će gnijezdu vladati svaki, samo ne oni. Zato se imaju složiti i u slogi istrajati. Ovu slogu imaju pokazati tim, da će glasati za Pučku Stranku i kod općinskih i kod poslaničkih izbora.

IVAN I BAŠO.

— Radikalska večera. —

— Kud Bog da Bašo, kad si se tako izvuko ko onaj Pišta na imendan?

— Ta znaš, Ivane, biće nika večera u zadovoljštinu pujgermajstora, na koju će, kažu, doći i beograd-

ski ministri, pa moram i ja da idem.

— Pa ti si reko da nećeš više ići na večeru, skupo se plati a ne mož se čovik ni najisti.

— Pa da, kazo sam, al znaš,

obećali su mi da mi Jakova neće odneti tamo u Miš, jel šta ja znam u tu Macadoniju.

— Proćeš ti opet Lucinim soka-
kom, samo viruj njiemim obeća-
njima, ja neznam, Bašo, kaćeš ti
već biti dvajestčetri?

— Samo se ti prdači, a vidićeš,
moj Jakov neće ići u Macadoniju!

— Bog bi dao, al ćeš se priva-
riti. Zbogom Bašo, srićan put.

— Zbogom Ivane, doćeš još i
ti u naše kolo.

— Al nikad, dok je na ramenih
glava, da me na kajiše deru.

— No, no! Privarićeš se ti. Kad
oni svašta mogu.

— Nemarim da mogu šta, ja se
prodat neću. Najposli vidićeš.
Zbogom.

— Zbogom Ivane.

*

Očo Bašo na večeru, al mini-
strima ni traga ni glasa, misto njih
dočekali ga gazda Bela i Đuko
ciganin, te mu obećali da je to
sveto, da Jakova neće odneti na
albansku granicu već upravo u
Zagreb, kroz koji dan da će već i
Bašo dobiti od njega pismo iz —
Zagreba.

Baši, drago Bože, nezna čiji je,
pa se u tom velikom veselju malo
ljosnio, zato smisli da ide kući dok
su čitava leđa. Kad je prošo Run-
dovsku škulu skoči prid njega
jedna jaka ljudina:

— Stani! kake si partaje?

— Ja-ja sam radikal, šta očeš
mi smo sad na vladi? — promuca
Bašo onako napit.

Onaj ljudina nebude lud već
pljune u šaku pa Bašu dobro oda-
lami i po livom i po desnom obrazu,
da se odmah iztriznio, pa sotim
čutečki ode dalje. Bašo se počese
poglavi:

— Ajd valjda to neće tako bit.
Nije prošo još ni Marcikićev

kraj kad evo ti opet jednog čovika
i taj mu zapriči put:

— Stani! kake si partaje?

E misli se Bašo, sad me lje ne
privarih, bio sam ja već i demo-
krata, pa ću opet reći:

— Ta znaš, šta demokrata.

Kad to ovaj čuh izmani se pa
puh Bašu nuz uvo i s jedne i s
druge, da mu je odmah šešir od-
letio na jedan kloktor od njega.
Al se Bašo neobazire na šešir već
put podnoge pa begaj, nema se
kada ni prititi.

On na Lešinu čošu, a jedan iza
čoše prid njeg:

— Stani! Kake si partaje?

A pod Bašom noge obumriše,
šta će sad da kaže. Ako kaže da
je Bunjevac, pa čuju radikali neće
bit ništa od Jakovljevog Zagreba,
najednom se pridomisli pa rekne:

— Ta šta pitaš, brate, već udri.

Ovaj se samo nasmije pa ode
dalje, a Baši se jedan kamen
svali sa srca, što je tako dobro
prošao.

*

Kad ujtru ode Bašo na salaš, al
Ivan ga već čeka s Jakovljevim
pismom što ga dono iz Bajmaka.

— Hvaljen Isus, reče Bašo, kad
stupi unutra, a sva mu se soba
okrenila čim je vidio Ivana, jer je
znao da će ovaj i otekline na
obrazih odmah viditi pa teške nje-
gove sramote.

— Amen uvik, kad si ti, — reče
Đula srdito — evo ti pismo Ja-
kovljevo, dobru su ti popuru radi-
kali skuvali. Na Ivane pročitaj.

Ivan uzme pismo i čita: „Slatki
moji roditelji! Danas smo stigli na
misto, al ne u Zagreb kako su baći
radikali obećali, već još dalje iza
Skoplja u X...

Ode drugo ništa nema samo
šumâ i kozâ, još na loju nam i
kuvaju, alaj će dugačko bit to po-

drug godine. Pošaljite mi malo paka, jel ode ni kupit ništa nemož osim kozijeg mlika i sira. Ej brate Antune ti si srićan što nisi ovamo dopao! Pozdravljam svu braću i sestre i ko uspita za me. Ostajem vaš
Jakov.

Đuli navrle suze na oči. Obriše ih pregačom, pa će kroz plač Baši:

— Eto ti tvoji radikali, kad tebe svaki mož privariti, bolje da si za te novce, što si platio za večeru, kupio štogod pa poslo tom deranu.

Bašo sagnio glavu pa ni bile ni crne. Onda će Ivan:

— Nemoj sad ćutit već digni glavu ako smiš.

— A zašto ne bi smio — reče

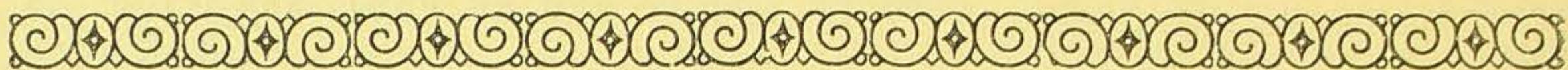
Bašo, — al sad je već kasno — pa pogleda na Ivana, a ovaj se grolom nasmije, jer je još prija opazio da je Bašo moro biti umivan.

— A što su ti obrazi tako nabrekli, valjda se nisi zato jedno veče nagojio?

Bašo samo mahne rukom, te još većma spusti glavu.

— Kazo sam ti, jel Bašo kako ćeš proći, pa mi se nisi htio virovati. Tako će proći svi Bunjevci, koji su za radikale, kad se oni site a njih će dotle radikali skockati, kako oni oće. Zato nijedan Bunjevac nebi smio biti u radikalnoj stranci.

I.—

NARODNE PISME.

Bećarske.

*À di mi se zadržalo grožđe,
Kad ga nema pod prozor da dođe?*

*Pivala bih, pivat mi se ne će,
Srce mi se na žalost okreće.*

*Prodaj tato i kravu i tele,
Pa mi kupi švalerske cipele.*

*Sigrala se riba po kanalu,
Ko divojka s momkom na divanu.*

*Zlotvor diko što me glediš priko,
Što me glediš, kad poljubit ne
[smiš?*

*Ajzibane donesi mi diku,
Pa ćeš dobit srebrnu forintu.*

*Oči plave iskoču iz glave,
Gledajući švalerovoj kući.*

*Slatke moje ruke do lakata,
Cilu noć ste diki oko vrata.*

*Misliš diko da ja tebe volim?
Što ja tebi medeno govorim?*

Omladinske.

*Išla cura na vodu,
Izgubila jagodu,
Našli momci pa pojili
Pa se razbolili.*

*Zelenu se dudovi,
Dolom oru plugovi,
A za plugom lanac visi
Oj oraču di si?*

*Zeleni se šikara,
Kraj šikare strnika,
Po strniki švaler ore
Viče na volove.*

*Stan'te, stan'te volovi!
Da se dika odmori,
Da zapali stivu lulu
Da zagrlji curu.*

*Sinoć ja i moj švaler,
Sili smo pod naš pendžer,*

Al moj tato psuje „veru“
Meni i švaleru.

Zelen ora debo hlad,
Blaga onom ko je mlad,
Blago onom ko se voli
Srce ga ne boli.

Noćom mi dragi dolazi,
S konjom mi cviče pogazi,
Ta neka, neka, nek gazi,
Samo nek češće dolazi.

Ljubičice ja bih tebe brala,
Samo nemam kome bih te dala.
Ja ću brati, u čašu mećati,
Pa će mojoj diki mirisati.

Piva tica u šumi na grani,
Piši diko na kojoj si strani.
Da si ode pravili bi podne,
Al kad nisi pravi tamo di si.

Igram pivam na cipele gledam,
Na cipeli grana molovana,
Od brišima i sitnog đerdana,
Što mi vezla mog švalera nana.

Iđe dika šešir nakrivio,
Nek se si'am da me ostavio.
Ne ostavlja da me zaboravlja,
Već me kuša bolili me duša.
Nek me kuša, iskušat me ne će,
Tri varmeđe privarit me ne će.

KRONIKA

(od 1. listopada 1922. do 15. listopada 1923.)

— **U Subotici** uvedeno je redarstvo na konjima.

— **Ministar prosvjete** izdao je naređenje direktorima, da svima đacima, koji imaju slabe ocjene, zabrane pristup u sportska društva.

— **U toku** mjeseca listopada u svakoj vojvođanskoj općini održane su skupštine, na kojima su katolički roditelji izrazili svoju želju, da vjeronauk u školama predaju svećenici a ne svjetovni učitelji.

— **Bila je velika deputacija** u Beogradu od katolika trinacije sastavljena, vođena po poslanicima Ivanu Evetoviću i Antunu Korošcu pred ministrom vjera proseći, da se uspostavi stari običaj, po kojemu imaju svećenici predavati vjeronauk u školama. Ministar je obećao, da neće dalje kratiti svećenicima poučavanje vjere, ali vjeročitelje država neće plaćati.

— **Položili su profesorski**

ispit: gospođice Jelena Orčić, Jelena Šarčević i g. Ive Malagurski. Čestitamo. Bog živi!

— **U Somboru** bila je velika crkvena svečanost kod Karmelićana na spomen kako je prije 300 godina proglašena sveta Terezije sveticom, koja je najljepši cvijet iz karmelskog vrta.

— **24 listopada** proslavljena je desetgodišnjica *Kumanovske bitke*, gdje je srpska vojska nadvladala tursku. Bitka je trajala dva dana, nakon borbe turska je vojska uništena. Kod zemaljskog slavlja Suboticu je zastupao Miško Prčić, urednik Subotičkih Novina.

— **75 godišnjica.** Dne 23. listopada navršilo se je 75 godina, od kako je hrvatski jezik proglašen državnim službenim jezikom kraljevine Hrvatske i Slavonije. Godine 1847. na 23. listopada odlučiše

BUNJEVCI I ŠOKCI!
KATOLICI!

ČITAJTE, ŠIRITE, POMAŽITE I PRETPLAĆUJTE
VAŠ JEDINI LIST

SUBOTIČKE

NOVINE

ONE JEDINE BRANE VAŠA PRAVA
I BORE SE ZA VAS I VAŠE SVETINJE

ADRESA ZA NARUDŽBE:

„SUBOTIČKE NOVINE“ SUBOTICA

Iz veselog svijeta.

Dvostruka žalost.

PETAR je imao ženu, koju je vrlo voljeo i jednog dana ona mu umre. Siromah očajavao je, ali malo po malo, pa se pomiri sa sudbinom i, napokon, žalost prežali.

Malo zatim oboli mu krava i krepa. Petar da se ubije od žalosti. Prijatelji su ga tješili, ali sve bijaše uzalud.

Jedan mu reče:

— Ali dragi prijatelju, ja te ne razumijem. Umrla ti žena, pa si se utješio, a kravu nikako da zaboraviš. Ipak je valjda preča žena od krave.

PETAR mu odgovori:

— Kako da se utješim brate: od kad sam ostao udovac, nudili su mi već dvadeset žena, a niko da mi ponudi jednu kravu!

A tako.

— Vi ste dakle vaš kisobran slo-tili na glavi vašega muža. Kako se je to dogodilo?

— To je bio nesretan slučaj gospodine suče.

— Slučaj?

— Da, ja nisam uopće ni imala namjeru, da svoj kisobran slo-tilijem.

Razjašnjenje.

„Lijepoga ste mi zaručnika, tata našli, — nekakav bogalj, šta li je? Šta to znači, da tako struže no-gama?“

„Budalo, — očito su mu predu-gačke pa ih mora vući za sobom po podu.“

Seljački.

SELJAK: (gospodinu, koji je htio preko puta proći): Gospon, ne-mojte ići ispred volova, ovi se vo-lovi svakoga vruga boje!

I to treba.

MINISTAR (činovniku koji se na-tječe za mjesto, ali je na jedno oko slijep): „Nažalost, čovjeka sa jednim okom ne može trebati mi-nistarstvo.“

NATJEČATELJ: „Oh, ja sam mi-slio možda biste me mogli upo-trebiti, gdje se kadšto mora jedno oko stisnuti.“

Dječja usta.

TATA (svojoj maloj curiji): Slu-šaj, Marice, kod stola nije slobodno čavrljati. Evo, reći će ti Ivica, da je učitelj rekao u školi, da je čavrljanje kod stola nepristojno.

MARICA: Da, tatice, ali to je učitelj Ivici rekao, a ne meni.

Sa korza.

A: Ja mislim, da nijednu tajnu ne mogu ženske sačuvati.

B: Mogu.

A: No koju?

B: Koliko im je godina.

Pred jednom kućom, bogatog seljaka, opaze mališa, pa ga upitaju:

— Mali, gdje ti je otac?

— Doći će odmah, otišao je na tavan, sakriti pušku, odvrati mališ.

U ministarstvu,

ČINOVNIK: Gospodine ministre, je sam došao, da me primite za činovnika, zdrav sam i sposoban.

MINISTAR: A imate koga od roda u ministarstvu?

ČINOVNIK: Nemam!

MINISTAR: Onda izvolite izvana zatvoriti vrata!

Prijateljstvo

— Dakle, računam na tebe, kao dobrog prijatelja, da ćeš mi biti svjedok i gost pri vjenčanju?

— Svakako, ja ne napuštam prijatelja u nesreći.

Sajmovi (vašari) u Vojvodini.

A.

Ada (Bačka) 19. marta, 15. juna i 25. okt. prid. dat. u ned. i poned.

Alibunar (Banat) 15.—17. marta, 15.—17. juna, 24.—28. aug. i 16.—18. okt.

Apatin (Bačka) 7.—8. maja i 7.—8. okt. ako su označeni dani osim ned. i poned., biva prid označeni dan u ned., i poned. sajam.

B.

Bač (Bačka) 10. marta, 21. maja, 8. sept. i 26. okt. slid poned.

Bajmak (Bačka) 25. maja, 24. aug., 11. nov. ako označeni dani osim ned. na drugi dan padaju prid označ. dan. u pon. biva sajam.

Bavanište 20. jan. i 24. septembra.

Belacrka (Banat) 5. do 7. marta, 20. do 23. juna i 15. do 18. okt.

Beodra (Banat) 6. maja, 8. sept., 1. nov. ako datum nepada u ned. onda prija dat. u ned. biva sajam.

Bezdan. (Bačka) 15. marta, 16. jula, 29. sept., 19. nov. prid označ. dane u poned. ako dat. u ned. pada, onda u slid. poned., ako pak dat. na poned. pada taj dan biva sajam.

Bizovac 19. marta i 20. septembra.

Boka (Banat) 15. sept. ako u ned.

biva — na datum — inače prid dat. u ned.

Brnjevar (Baranja) 2. febr., 8. juna, 5. aug., 15. nov., u poned. onih ned. kada označ. dani padaju.

Budisava (Bačka) Iza 1. apr. u poned. i utorak.

C.

Crepaja 6. aprila i 10. septembra.

Č.

Čantavir (Bačka) u poned. prid 1. maja i 24. sept.

Čenej (Banat) 24. maja, 21. aug., 21. okt. ako datum u posleni dan pada, prid njim u ned.

Čoka (Banat) na Ime Isusovo; na mladi Uskr; na dan Sv. Trojstva i 29. sept.

Čurug (Bačka) 4. marta, 1. juna i 6. okt. prid dat. u ned. i poned.

D.

Darda (Baranja) 27. marta, maj. prozni dana; ned. Bartholomeja i Svi Sveti uvik u pon.

Debeljača (Banat) 19. marta i 1. sept.

Deliblato (Banat) 1. apr. i 8. sept.

Despot Sv. Ivan. 21. mart., 11. juna i 24. okt.

Dobrica (Banat) 2. do 5. maja, 23. do 25. sept.
Dolovo (Banat) 21. marta i 21. okt.

E.

Ečka (Banat) 21. maja i 26. okt.

F.

Feketić (Bačka) drugog ponediljka maja i posljednjeg ponediljka oktobra miseca.

Feldvarac (Banat) 22. marta, 7. juna, 21. aug. ako dat. u poslen dan pada, prid dat. u ned. biva.

Franzfeld (Banat) 1. marta i 6. aug.

Futog-Stari (Bačka) 3. apr., 16. juna, 17. aug., 6. nov. ako dat. nepada u ned. ili u poned. u prijašnju ned. ili poned. biva sajam.

G.

Gedre (Baranja) 19. marta, 22. jula, 21. septembra, posli dat. u poned. i 5. nov. prid dat. u poned.

H.

Hajdučica (Banat) 25. aug.
Horgoš (Bačka) u poned. druge ned. febr. druge ned. juna i treće ned. nov.

I.

Idvor (Banat) 3. maja i 2. sept.

J.

Jankovac (Bačka) 17. apr., 26. juna, 2. nov., ako dat. nepada na ned. uvik slidećeg poned. biva sajam.

Jarkovac (Banat) 3. apr. 22. juna, 25. okt.

Jasenovo (Banat) 21. maja i 11. okt.

K.

Karlsdorf (Banat) 19. marta, 10. jun., 20. sept. i 7. nov.

Kanak (Banat) 19. marta i 20. sept.

Kanjiža Stara (Bačka) 25. maja, 1. sept., ako dat. napada u nedilju ili u poned., onda prid datum u ned. i ponediljak biva sajam.

Kanjiža Turska (Banat) 29. apr., 1. aug. i 1. nov., ako dat. nepada u ned. prid dat. u nedilju biva sajam.

Kovačica (Banat) 1. apr., 10. okt.

Kovin (Banat) 7. maja i 7. nov.

Kozar Racki (Baranja) 13. marta, 1. maja, 26. juna, 16. okt.

Krnaja (Bačka) 12. maja, 6. okt. ako datum u ned. ili poned. pada istih dana; inače prid datum u nedilju biva sajam.

Kucura (Bačka) 15. jun. i 3. okt.

Kudžić 1. aprila.

Kula (Bačka) 29. apr., 24. juna. 6. aug., 15. okt., prid dat., ako dat. na taku nedilju pada, koji je dan i inače svetec, sli. dana biva sajam.

L.

Laška (Baranja) 4. nedilje aprila, ponediljkom i 1. ponediljka okt.

M.

Magoč (Baranja) 14. febr. 18. apr., 3. juna, 7. okt., tih nedilja u poned., ako dan na svetac pada, slid. poslenog dana biva sajam.

Maiš (Baranja) 20. jan., 1. maja, 29. aug. i 10. okt.

Martonoš (Bačka) 8. juna i Ime Marija slideći ponediljak; 7. nov., juna i nov. sajmovi ako datum ne pada na nedilju ili poned. uvik prijašnji poned. bivaju sajmovi.

Melenci (Banat) Grčko-istoč. Duhova prvi dan; 27. aug., 7. nov. Ako datum nepada u ned., prijašnje nedilje u ned. biva sajam.

Miletić-Lemeši (Bačka) 7. maja, 20. okt., ako datum na nedilju ili poned. pada, istih dana biva sajam, ako no poslen dan pada, prid dat. u nedilju i poned. biva sajam.

Mol (Bačka) 30. maj., 30. sept. Ako

datum prid svetac ili prid nedilju pada; prijašnje nedilje u nedilju biva.

Mokrin (Banat) 14. febr., 21. maja i 20. aug.

Moravica Stara (Bačka) nedilje sv. Josipa u poned.; jula poslid. nedilje u ponediljak; prvog ponediljnika u nov.

N.

Novi-Sad (Bačka) 20. mart., 19. maja, 10. aug. i 29. okt.

O.

Odžaci (Bačka) 19. apr., 28. sept., ako dat. na ned. ili poned. pada, isti dan biva sajam; ako dat. na drugi dan pada, slideće ned. i poned. biva sajam.

Omoljica 18—19. aug.

Orlovat 17. marta i 11. nov.

P.

Pačir (Bačka) 18. sept.

Palanka Nova (Bačka) prvog ponediljka maja i okt.

Pančevo (Banat) 22. apr., 9. jula, 18. sept. na datum padajući, il slideći četvrtak se počima i 4 dana trajasajam.

Petrovac (Bačka) 11. marta, 13. maja, 26. avg., 11. nov. Ako dat. nepada na ned. i na poned., slid. ned. i poned. biva.

Petrovo-Selo (Bačka) 8. maja, 30. avg., 7. nov., prid dat. u ponediljak.

Plavna 2. maja i 2. oktobra.

Pivnica (Bačka) 17. apr., 1. jula, 23. okt. Ako datum na ned. il ponediljak pada, slideća 2 dana, ako dat. na drugi dan pada, slideće ned. i poned. biva sajam.

Priglevica-St.-Ivan (Bačka) u poned. posl. 24. juna.

S.

Sarča (Banat) 15. mart., 15. sept.

Ako datum nepada na ned. onda prid datum u ned.

Samoš (Banat) 13. maja i 1. okt.

Sečanj (Banat) 17. apr., 12. jun. i 16. okt.

Selo-Ziči (Banat) 4. apr., 16. okt.

Senta (Bačka) 26. mart., 22. jun., 17. aug. i 19. nov. uvek prid dat. u nedilju i poned.

Sivac (Bačka) 3. apr., 10. juna, 25. sept. Ako datum na nedilju ili poned. pada, istog dana, inače u prijašnju ned. i pon. biva sajam.

Sombor (Bačka) po nov. kal. na Blagovist, po star kal. na Spasov, po star. kal. na Veliku Gospu, na 25. nov. Ako ovi sveci osim nedilje na koji drugi dan padaju, onda prid isti datum u nedilju i poned. bivaju sajmovi. Ako datum u nedilju ili poned. pada, istih dana biva sajam.

Srbobran-Sentomaš (Bačka) 12. mart. 28. jula, 20. sept.

Srpski-Krstur (Bačka) 18. sept., 15. febr.

Srpski-Itebej (Banat) 17. apr. i 16. okt.

Srpska-Neuzina (Banat) 12. jan.

Sveti-Đurađ (Banat) 15. apr., 30. sept. 20. juna.

Stara-Beba (Banat) 8. marta, 8. juna, 8. sept. Ako datum nepada na nedilju, onda je sajam prijašnje nedilje.

Stari Bečej (Bačka) 8. apr., 5. jula, 17. okt. uvek prid datum u nedilju.

Stari-Futog (Bačka) 31. marta, 16. juna, 18. aug. i 7 nov., ako dat. nepada na ned. ili poned. onda prid dat. u ned. i poned. biva vašar.

Stanišić (Bačka) u poned prid 12. apr. i 4. okt.

Subotica o Matiji, 16. maja, 29. juna, uvek na dat., 8. sept., 28. okt. po 3 dana. Ako dat. na ned. pada, istog dana se počima, ako na drugi dan pada, prid datum u nedilju

počima se sajam. Nediljni opći veliki sajmovi svakog ponediljka i petka bivaju. Sridom, nediljom i subotom za telad, jaganjce biva sajam.

T.

Temerin (Bačka) 25. febr., 5. maja, 4. sept., 22. nov. Ako datum ne pada na nedilju il. poned. u prijašnju nedilju biva sajam.

Tisafeldvar (Bačka) 24. marta, 8. juna, 29. aug., 11. okt. uvik nediljom i poned. ako dat. na poslen dan pada, prijašnje ned. biva.

Titel (Bačka) 6. apr., 22. aug., 20. okt. tih nedilja poned. i utorkom u slučaju sveca slideći dan biva.

Tomaševči (Banat) u ponedilj. prija febr. kvatre i majske, prid Mandalinu; prija sept. i dec. kvatra.

Torža (Bačka) 11. juna, 2. okt.

Topola (Bačka) 18. i 19. aprila, 13. i 14. jula. 4. i 5. okt. prid datum u nedilju i ponediljak.

Tovariševo (Bačka) 2. febr. i 16. novembra.

Turski Bečej (Banat) 25. marta, 17. aug., 3 okt. Ako dat. nepada u ned. u prijašnju nedilju biva sajam.

U.

Uljima 19. augusta.

Uzdin 4—5. maja, 21—22. nov.

Važniji sajmovi u Hrvatskoj i Slavoniji.

Aljmaš, 2. jula, 15. aug., 8. sept., i na ime Marije.

Bjelovar, 17. aprila, 19. maja, 17. rujna i 20. oktobra. Ako je na koji ovaj sajamski dan svetkovina, onda se drži sajam slideći dan.

Brod, 24. velj. 21. ožuj. drugi poned. po vel. noći i s blagom, 25. svib., na Križ. poned. s blagom

V.

Vajslo (Baranja) o Grguru, o pohodu Gospe, o Franji (okt.), sv. Luci, tih. ned. ponediljkom.

Velika-Kikinda (Banat) 25. febr. 24. april, 24. juna, 20. sep. i 1. dec.

Veliki Bečkerek (Banat) 1. marta, 25. maja, 17. aug., 12. okt., 23. nov. prid datum u četvrtak, petak, subotu i nedilju biva sajam.

Veliki-Žam (Banat) U ned. prid. Đurđevo, u prvu ned. sept.

Vislo (Baranja) 1. apr., 13. jula i 26. okt.

Vranjevo 3. maja, 13. jula i 30. okt. prid datum u nedilju.

Vrbas-Novı (Bačka) 28. marta, 2 juna i 12. sept. prid datum ponediljkom.

Vršac (Banat) u ned. prid Marinje, po star. kal. na Glušnicu, u prvu ned. aug. po star. kal. u nedilju prid sv. Luku, to jest u posljednju nedilju okt. sajmovi se petkom počimaju, 4 dana traju.

Ž.

Žabalj (Bačka) 15. apr., 20. juna, 29. sept. Ako na nedilju, il poned. pada, istog dana biva, ako na drugi dan pada u prijašnju ned. i ponediljak biva.

Žombolja (Banat) 19. mart., 29. juna, 8. sept., 11. nov. Ako nepada na ned. u prijašnju nedilju biva.

13. lipnja. 13. srp., 24. kolov., 14. rujna, 30. stud.

Brod na Savi, na hr. Blagovist, na Trojst., 2. kol., 25. stud. Svaki put prije toga na 2 dana prije marvinski.

Dalj, na hr. Đurđevo, na hr. Lučin. Daruvar, u hrist. bielu nedj. 1. trav. u nedj., po hr. Spasovu, 27. lip., 26. srp., 11. kolov., u pon. po Maloj Gospi 30. list.

Dakovo. 24. travnja na Đurđevo, 20. srpnja na Ilinje, 18. listopada na Lučinje, 20., 21. i 22. siječnja. Peričanci, 14. ožujka, 15. kolov., 26. listopada.

Đarčin, požež. žup., 1. svibnja, na Duhove, 29. lipnja, 21. rujna.

Đarešnica, na Duhov utorak, 20. lip., 2. srp., 2. stud.

Đorica Velika, 2. siječnja, u ponedjeljak po Sviećnici, utorak prije Josipa 1. svib. u pon. po Tielovu 21. srpnja, 10. kol. u pon. pred malom Mašom, 21. rujna, 15. listopada, 5. studena i 14. prosinca.

Đospić, 1. svib., 10. list.

Đradiška Nova, 25. ožujka, na hr. Duhove, 20. kolovoza i 1. studenoga.

Đradiška Stara, 29. rujna.

Đrubišno Polje, 19. ožujka, 5. svibnja, osmi dan po Spasovu, 4. listopada.

Đok 24. travn., 13. lip., 2. kol., 23. listopada, 25. studenoga.

Đndija, na gr. cara Kost., na hr. Malu Gospu, na hr. Poh. Gosp.

Đvanić-grad, 12. ožujka, 24. trav., 15. svib., 30. lipnja, 12. srpnja, drugi dan po pravosl. Petrovu, 28. kolov., 20. rujna, 4. listopada i 21. prosinca.

Đvanić-kloštar, dan po Tri kralja, dan po Svieć., dan po nar. B. D. M., dan po Vel. Gospi, po Maloj Gospi, dan po Začeću B. D. M. i 27. list.

Đarlovac, 8. svibnja, 15. lipnja, 25. srpnja, 29. rujna, 21. prosinca.

Đoprivnica: Stalni godišnji sajmovi drže 3. velj., 26. ož., 5. svib., 2. srp., 28. list., 7. pros.

Đostajnica, 12. ožujka, 29. srp., 14. studen.

Đrapina, na Blaževo, na Josip dan po

Florijanu, na Ladislava, u ned. po Škap., o pon. po Zast. Kr., u pon. po Imenu Marije, na Miholje, na Martinje, na Nikolinje.

Križevci, 20. sieč. 3. velj. 21. ož. u pon. po cvitnici, 22. svib., utor. po Trojakih, 15. lip., 18. srp., 10. kol., 29. rujna, 18. list., 11. stud., u poned., prid Bož.

Mitrovica, Srijem, na hr. 40. mučenika na hr. Cvitnicu, na hrist Spasovo, na hrst. Ilinije na hrist. Malu Gospu.

Našice, 5. ož., 8. lip., 10. kol., 25. studena.

Ogulin. Sva tri dana po duhov. ponediljku, 9., 10. i 11. rujna.

Orahovica, 28. sič., 28. travanj, 15. rujna, 20. stud.

Osijek, 20. sič., 24. trav., 20. srp., 18. listopada (svi veliki). Prije svakog 8 dana gl. marv. vašar.

Pakrac na hr. Blagov., na hr. Ignaciju, na hr. Duhove, na hr. Ilinje, na hr. Malu Gospu.

Požega, na Ant. Op., na Cvit. na Duhov., na Tereziju, na Tom.

Ruma, u hr. Čisti četvrtak, na hr. Petrovo, na hr. Miholje, na hr. Trifunovo.

Samobor, 14. veljače, 19. ožuj., na Veliki petak, 22. svibnja, 28. srp. 10. kol., 21. pros.

Sisak, u sriedu po Sviećnici u utorak po Cvjetnici, na Flor., dan po Zast. K., 15. srpnja, na sv. Klaru 16. rujna, 19. studenoga.

Sveti Ivan Zelina, 26. ožuj. dan po Ivanju, 30. stud.

Sveti Ivan Žabno, uvijek 1. ožuj, 14. trav., 16. svib. 6. srp. 22. stud.

Šarengrad, na Spasovo i 29. lipnj.

Valpovo, na Iv. K., na Zač. Gosp., na Mart.

Varadin, na Matiju, na Petr., na Martinje.

Varaždin, na Đur., na Ivanje, na Jakobovo, na Emerikovo, na ned. glušnicu.
 Vinkovci, 16. svib., 6. kol., 1. stud. Prija svakog nekoliko dana marv. vašar.
 Virovitica, 6. sieč., 1 svib. 2. kol. 21. rujna. Svaki put. 6. dana prije marv. vašar.
 Vrpolje, 24. lipn., 20. kol., 11—13. velj.
 Vukovar, 1. svibnja, 24. lipnja, 15. stud. Skupa po nekoliko dana marvinski vašar.
 Zagreb u četvrtak prije Cviet. nedjelje, dan po Marku na Margaretinje, dan po Stjepanu kralju, na Simunje dan po Začeće BDM. Od ovih je znameniti i margaretinski, a najznamenitiji na Kraljevo.
 Zemun, Srijem, na sv. Matiju, 3. svib., 13. prosinca.

U Bosni i Hercegovini.

Banjaluka, pred. pravosl. Duhove do subote.
 Bos. Kostajnica 20. do 22. ruj.
 Bos. Novi 10. do 12. srpnja.
 Bos. Gradiška 20. do 22. ruj.
 Bos. Šamac 29. lipnja.
 Derventa, 27. do 29. kolovoza.
 Fojnica, na Đuh. kroz tri dana.
 Gornji Vakuf 11. do 13. srpnja.
 Glamoč 11. i 20. rujna.
 Jajce 11. do 13. listopada.
 Mostar 22. do 24. trav., 16. do 18. kolovoza.
 Travnik 6. do 8. svibnja i na Nik.
 Trebimlja 8. rujna.
 Zvornik 2. do 6. kolovoza.
 Zenica 15. i 16. svibnja.
 Lepče 15. do 17. kolovoza.
 Županjac 11. srpnja, 27. kol. i 11. listopad.

Veco M. Vidaković i sinovi

Trgovina rukotvorne i pomodne robe

kod „Svetog Josipa“ **Subotica** VI., Jelačićeva ul. 10.
 Prikoputa od velike crkve ☉☉☉ T e l e f o n b r o j 377.

☉☉☉ Stalno imamo na skladište : ☉☉☉

najfinijih engleskih i čeških sukna za

muška i ženska odijela

Svile, svilenih marama, pliša, pliševih tepicha,

zefira, platna, šifona i t. d.

Tačna posluga, najjeftinije cijene!

≡ Špecerajska radnja ≡

Aleksandra Stanković

u Subotici u Preradovićevoj ul. 14.

○○○ ○○○ ○○○

B. 6

Ima na stovarištu uvijek dobru robu, koju preporučuje uz najjeftiniju dnevnu cijenu poštovanoj publici.

U ČURČIJSKOJ

I KRZNARSKOJ ROBI

NAJPOVOLJNIJE VRELO KUPNJE,

PRIVATNIMA I ČURČIJAMA, JE

P. 4

LAJČO SPITZER

krznarska trgovina SUBOTICA, Sokolska ulica.

!! NA MALO I VELIKO !!

MARTIN VUKOVIĆ

pomodna manufakturna trgovina kod Dvi Drugarice

Jelačićeva ulica **SUBOTICA** priko puta od
VELIKE CRKVE.

B. 1

Najnovije mode roba za ženska
i muška odijela!

Utvrđene cijene!
Tačna posluga!

Veletrgovina špecerajske kolonijalne i mješovite robe

RIEGERA I PIUKOVIĆA

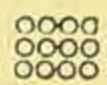
Telefon broj 6. SUBOTICA, Somborski put.

*Preporučuje svoje bogato
skladište gornje robe, svim
trgovcima kao i građanima,
∴ na malo i veliko. ∴*

Cijene povoljne.

Otprema brza i tačna.

*Zavod za dekoriranje crkvi, za
pozlaćivanje i uokvirivanje slika.
Veliko skladište slika za sobni
ukras i okvira u svakom stilu.*

INSTITUT FÜR
KIRCHLICHE KUNST
*Specialität für Bilder-
ramen und Fergolderei.*

*Templomi díszítő, aranyozó és
képkeretező műhely. Szobadí-
szítő képek és képkeretek nagy
raktára minden stílusban.*

Fridrik Bachinger
Subotica, — Sudarevićeva ul. 34.

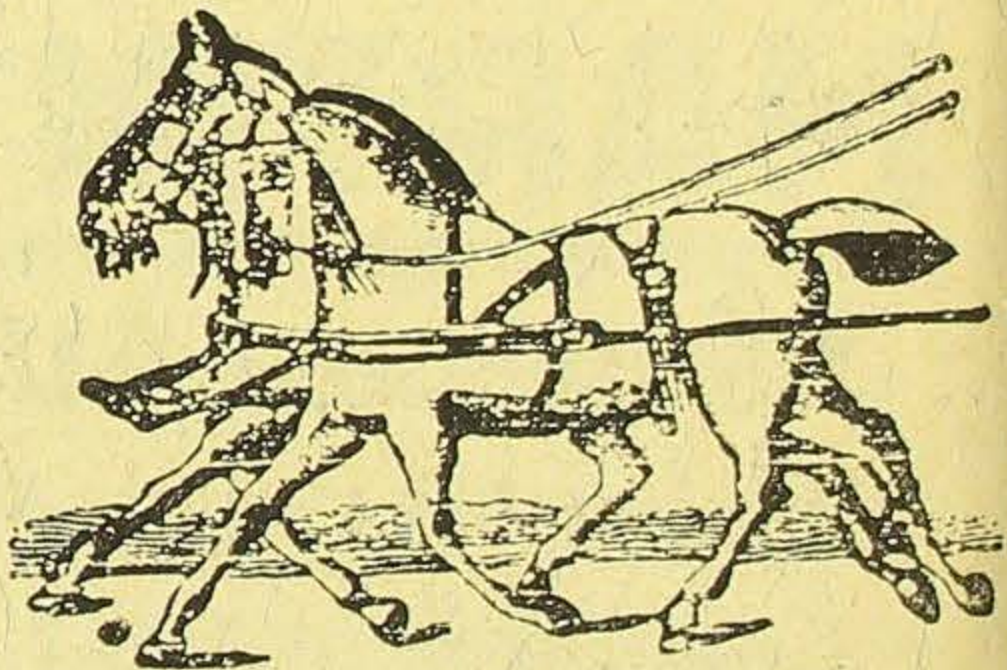
*Vojvođanska najstarija i
najveća sedlarska i reme-
narska (sarač) radnja. oooo*

ANDRAŠI
i
FAZEKAŠ

P 7

SUBOTICA

Trumbićeva ulica. (Piležka pijaca)

Stručna radnja. - Jeftine cijene.

ŠTAMPARSKI UMJETNIČKI ZAVOD

ETELKE RAJČIĆ SUBOTICA

IZRAĐUJE U ŠTAMPARIJSKU STRUKU SPADAJUĆE RADOVE
 KAO: PISAĆE PAPIRE, KOVERTE, POZIVNICE, SVADBENE
 I VJERENIČKE KARTE, POSJETNICE, DJELA, LISTOVE UZ
 NAJNIŽU DNEVNU CIJENU. NARUDŽBE SA STRANE OBA-
 VLJAJU SE NAJKULANTNIJE I NAJTAČNIJE. — KNJIGOVE-
 ZAČKI RADOVI IZRAĐUJU SE NAJMODERNIJE I NAJUKUSNIJE.
 UČINITE JEDNU PROBU NARUDŽBE I UVJERIT ĆETE SE.

ZAGREBAČKA UL. 2. TELEFON 310.

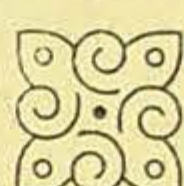
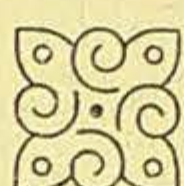
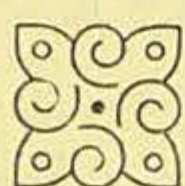
Najjeftiniji izvor kupnje knjižara

A. Mamužić

(Pod gradskom kućom.)

Svih vrsta kancelarijske knjige,
papire i pisaće pribore i t. d.

Svih vrsta lijepo književnosti,
romani i znanstvene knjige.

POZOR!

**Sve to najjeftinije možete
nabaviti u knjižari i papirnici**

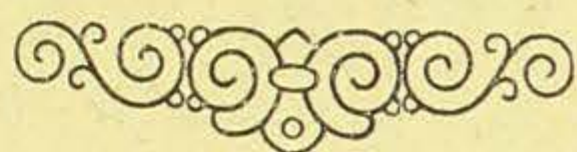
A. Mamužić

SUBOTICA (pod gradskom kućom.)

Jugoslavenska Banka D. D.

PODRUŽNICA: SUBOTICA.

Središnja: ZAGREB. Podružnice: Beograd, Brod n/S.
Crikvenica, Karlovac, Ljubljana, Novi,
Novisad, Osijek, Varaždin, Vukovar.

Dionička glavica i pričuva:

Din. 62,500.000.—

Kupuje i prodaje devize, valute
i vrijednosne papire, te obavlja
najkulantnije sve burzovne naloge.
Prima uloške na knjižice i tekući
račun, te ukamaćuje najkulantnije.

Isplata uložaka bez otkaza!

Obavlja sve bankovne
poslove najkulantnije.

STIPAN MIHALJ STOLAR SUBOTICA

IV. krug Zlatarićeva ulica br. 22. — Prikoputa od kuće Mate Duli čin.

Izradba izvrsna!

Cijene jeftine!

Pravi svakovrstno pokućstvo: ormare, do-
lafe, krevete, štelaze, astale, stolice
te roljke za košulje. — Nadalje
pendžere, vrata, podove i druge u
stolarsku struku spadajuće poslove. *mmmm*

SVOJ SVOME!

SVOJ SVOME!

ĐENO BUDANOVIĆ

MJEŠOVITA TRGOVINA.

BAJMAK, ZA CRKVOM.

IMA NA SKLADIŠTU ŠPE-
CERAJSKJE, STAKLARSKE
I RIVARSKE ROBE.

CIJENE UMJERENE

POSLUGA TAČNA

N. 5

KALMAN PRČIĆ

OBUĆAR. — SUBOTICA, V. GAJEVA 52.

PRIMA NARUDŽBE

CIPELA i ČIZAMA

PO NAJJEFTINIJOJ CIJENI.

N. 5

Od svakog najjeftiniji izvor kupnje jeste radnja

NIKOLE EVETOVIC-A

trgovca manufakturne robe SUBOTICA, Paje Kujundžića ulica 11
kod „Sv. Đurđa“ (Molcerova kuća)

Veliki izbor muških i ženskih štofova, svilenih marama, zefira, konofasa, platna, šifona, firanga, krevetnih i astalskih prostirača, gotovih jorgana i t. d.

B. 5

Opšta Kreditna Banka d.d. SUBOTICA (vlastita palača).

Izvršenje svakovrsnih BANKOVNIH naloga.
Primanje ULOGA po tekućim računima i na uložnim knjižicama i kamaćenje istih po najpovoljnijim uslovima.

Eskontiranje MJENICA, KUPONA i izvučenih vrijednosnih papira i naplata istih.

P. 3

Izvršenje svakovrsnih BERZANSKIH naloga.

Sačuvanje i rukovođenje papira od vrijednosti.
Kupovanje i prodavanje VRIJEDNOSNIH PAPIRA, stranih valuta i deviza. — DAVANJE PREDUJMOVA na papire od vrijednosti ili uz drugih bankovnih pokrića.

Izdavanje KREDITNIH PISAMA, izvršenje doznaka u unutrašnjosti i inostranstvu pismeno ili brzojavno.

DANIKA PEĆERIC

trgovina manufakturne robe SUBOTICA, Karađorđev trg

P. 1

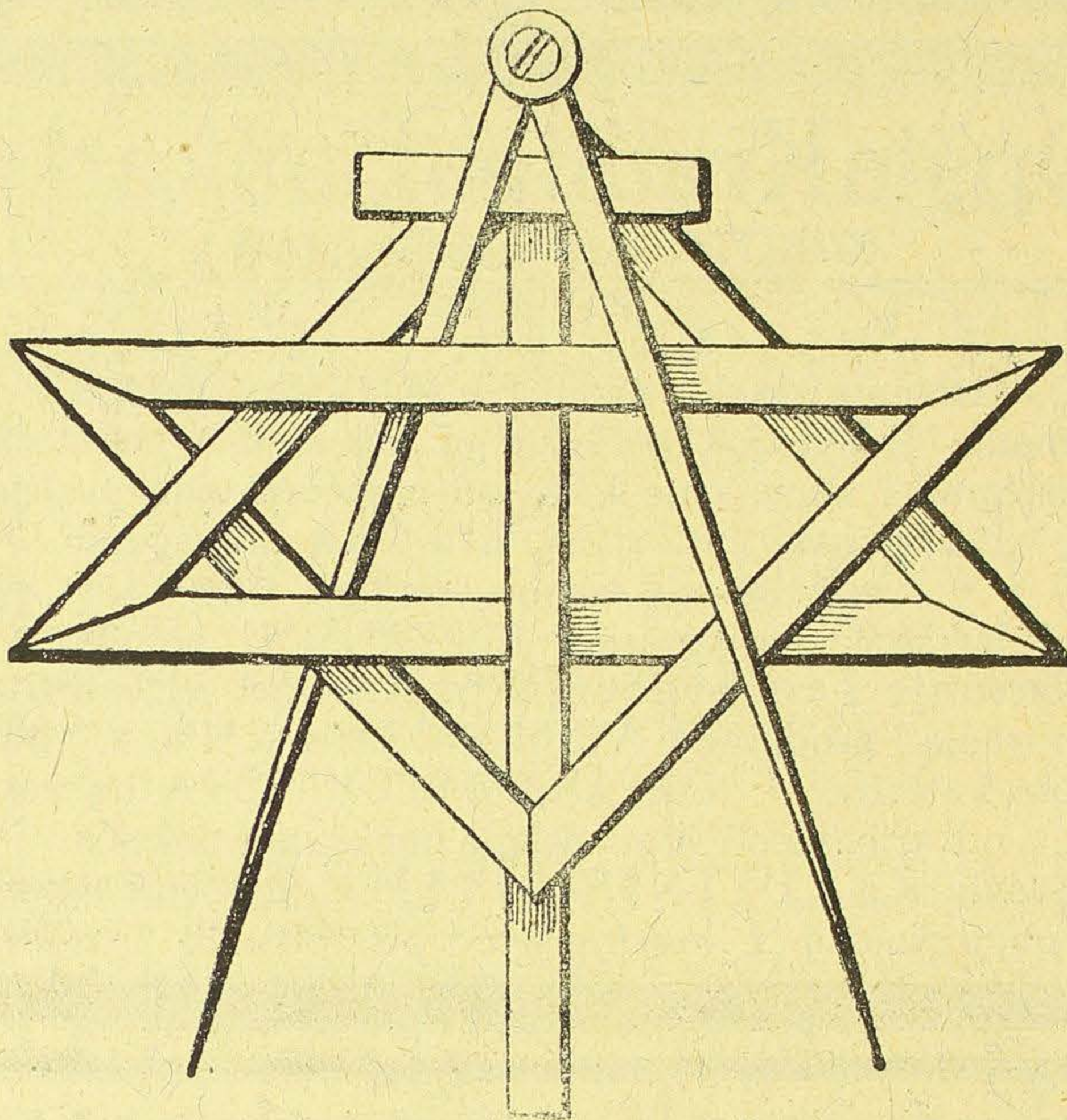
Stalno veliki izbor prema sezoni direktno iz inostranih fabrika (tvornica) nabavljene manufakturne (rukotvorne) robe kao: muških i ženskih štofova, svile, svilenih marama, zavjesa (firanga) krevetnih i astalskih prostirača, razne robe za pranje i t. d. — Umjerene cijene! — Tačna posluga!

INDUSTRIJA

MRAMORA I KAMENOREZA D. D.
SUBOTICA.

TVORNICA I SKLADIŠTE: VI. GIMNAZIJSKA ULICA BROJ 3.

TELEFON: 427.

TELEFON: 427.

Tvornica za pilenje, struganje i glačanje mramora, granita, itd. — Svraćamo pozor općinstva na skladište modernih i umjetničkih nadgrobničkih spomenika. — Mramorne ploče svakog lica i kakvoće. — Prodaja na veliko nadgrobničkih spomenika i mramornih ploča preprodavcima. ooo

IVAN VUJKOVIĆ B.

KRATKE I BAZARSKE ROBE.
BARUNA RUDIĆA ULICA. SUBOTICA.

B. 8.

VELIKO SKLADIŠTE!

Ako bolujete na reumi,
trganju, išiasu,
pak Vam niti jedan
lijeak više ne pomaže,
probajte se kod kuće
liječiti sa pravim piš-
ćanskim blatom. Upute
daje bezplatno ::::

Ilešova apoteka

kod glavne pošte. ::

Protiv svinjske kuge,
zaraznih bolesti kod
marve i pileži uzimajte
uvijek friške serume
i prah u :: ::

Ilešovoj apoteki

kod glavne pošte. ::

B. 9.

NAJJEFTINIJA

POMODNA TRGOVINA!

FRANJO

ROMIĆ

B. 3.

SUBOTICA

Trumbićeva ul. 20. (Piležka pijaca.)

Muških i ženskih pomodnih
sukna. Svakovrsne rukotvorne
robe. — Jorgana, postava,
konofasa, zefira, grenadina.
batista i opal batista, svilenih
i vunenih marama, krevetskih
pokrivača, zavjesa: u najvećem
izboru i uz najumjerenije cijene.

Farba — čisti!

Albe Sudarević

zavod za farbanje
i kemično čišćenje

Subotica

Skotus Viatora ul. 34.
(U redu glavne pošte)

Prima svakovrsna muška i ženska odijela po najjeftinijoj cijeni
uz jamčenje. Stranske narudžbe obavlja brzo i tačno. Žalbena
odijela farba za 24. sata. Pazite na ime i adresu! B. 2.

PAJO MANDIĆ

krojač za gospodu.
Subotica, Sudarevićeva ul. 34.

Pravi iz prvoklasnih
engleskih sukna
elegantna modernog kroja
muška odijela.

Jeftine cijene! Paž-
nja i tačna posluga!

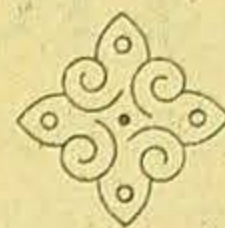
P. 6

MAČAI LEJKO

TRGOVINA MANIFAKTURNE ROBE
KOD „ZLATNOG VLATA“.
SUBOTICA, ZRINJSKI TRG. 2.

B. 7.

Stalno veliki izbor prema sezoni direktno
iz inostranih fabrika (tvornica) nabavljene
manufakturne (rukotvorne) robe kao: muških
i ženskih štofova, sviljenih marama, zavjesa
(firange) krakova i ostalskih prostirača, razne
robe za pranje i t. d. — Umjerenim
cijenama! — Tačna posluga!

MIHOVIL WACHTLER

mašinski i građevinski bravar.
Subotica, Zrinjski trg, broj 11.

Izvješćujem c. o. da sam na Zrinjskom trgu 11. otvorio
bravarsku radionu.

Izrađujem: u ovu struku spadajuće sve poslove nove i
popravke. Uz odgovornost popravljam i nitujem
čelične blagajne (Wertheim) makakve strukture.

Blagonaklonost moli

Mihovil Wachtler.

B. 4.

ERNEST FIŠER

grafički umjetni zavod i „RELIF“ prva jugoslavenska tvornica za izradu relifa i graviranje u Subotici.

Moj litografski zavod izrađuje u jednoj ili više boja svakovrsne dionice, mjenice, uložne knjižice, diplome, letke i sve u litografsku struku spadajuće poslove.

Moja tiskara uposljuje prvoklasnu radnu snagu i u mogućnosti je tiskarske poslove u najljepšem, najčistijem i najukusnijem iznošu za najkraće vrijeme izraditi.

Moja tvornica trgovačkih knjiga izrađuje svakovrsne poslovne i glavne knjige, pisanke, kao i **rasterirne stvari**.

Moja tvornica kutija pravi — po mjeri i bez nje — okrugle, čoškaste i sve ostale kutije za apoteke, drogerije i sva ostala poduzeća.

Više pohvalnih pisama daju priznanje o mojim prvoklasnim i ukusnim radovima.

Moj umjetnički zavod za izradu relifa i graviranje obavlja sve poslove pripadajuće ovoj struci.

Svi poslovi se izrađuju po najumjerenijoj cijeni. — Pošaljite jednu pokusnu narudžbu i uvjerit ćete se.

**Tiskara i litografija Pašićeva ulica br. 9.
Telefon 62.**

**Tvornica trgovačkih knjiga i karton kutija
Karadžićeva ul. br. 26.
(Vlastita kuća.)**

PRVA HRVATSKA ŠTEDIONICA

U ZAGREBU 88 PODRUŽNICA U SUBOTICI

Glavnice i rezerve **Osnovana** Stanje uloga
84 mil. dinara. **god. 1846** **50** mil. dinara.

PODRUŽNICE:

Beograd,
 Bjelovar
 Brod n/S
 Celje
 Crikvenica
 Čakovac
 Daruvar
 Delnice
 Đakovo
 Đurđevac
 Ilok
 Karlovac
 Kraljevica
 Križevci
 Ljubljana
 Maribor
 Mitrovica
 Nova-Gradiška
 Novi
 Novisad
 Ogulin
 Osijek
 Požega
 Rijeka
 Senj
 Sisak
 Skoplje
 Subotica
 Sušak
 Sv. Ivan Zelina
 Varaždin
 Velika-Gorica
 Vinkovci
 Virovitica
 Vukovar
 Zagreb, Ilica 117.
 Zemun

ISPOSTAVE:

Osijek d. grad
 Vinica

*Prima novac na ukama-
 ćivanje i isplaćuje u svako
 doba bez otkaza*

*Bavi se sa svima
 bankarskim poslovima*

*Doznačuje novac na sve
 strane svijeta*

*Novac američkih iseljenika
 najsigurnije doznačuje
 doma*

*Makakvim uputama sve-
 srdno služi*

zkuvh.org.rs

ŠTAMPARIJA
E. RAJČIĆ
SUBOTICA
ZAGREBAČKA 2

